

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

DOKTORA TEZİ

**ÖZNEL İYİ OLMA HALİ ÜZERİNE KENT PARKLARININ
ETKİLERİNİN İRDELENMESİ: ANKARA KENTİ ÖRNEĞİ**

Burcu AYAN

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**ANKARA
2017**

Her hakkı saklıdır

TEZ ONAYI

Burcu AYAN tarafından hazırlanan “Öznel İyi Olma Hali Üzerine Kent Parklarının Etkilerinin İrdelenmesi: Ankara Kenti Örneği ” adlı tez çalışması 25 / 09 / 2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. İlkden TAZEYAY

Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Jüri Üyeleri:

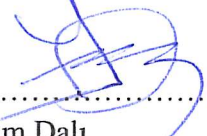
Başkan : Prof. Dr. İlkden TAZEYAY

Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Üye : Prof. Dr. Oğuz YILMAZ

Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

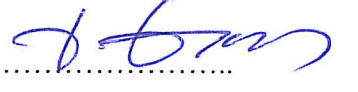
Üye : Prof. Dr. Abdullah KELKİT

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

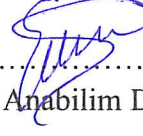
Üye : Prof. Dr. Dicle OĞUZ

Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Üye : Doç. Dr. Emre ŞENOL DURAK

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Atila YETİŞEMİYEN

Enstitü Müdürü

ETİK

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez içindeki bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, bilgilerin üretilmesi aşamasında bilimsel etiğe uygun davrandığımı, yararlandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi beyan ederim.

25.09.2017

Burcu AYAN

ÖZET

Doktora tezi

ÖZNEL İYİ OLMA HALİ ÜZERİNE KENT PARKLARININ ETKİLERİNİN İRDELENMESİ: ANKARA KENTİ ÖRNEĞİ

Burcu AYAN

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. İlkden TAZEBAZ

Bu çalışmada, kent parkları, kent parklarının mekânsal özellikleri ve parklarda gerçekleştirilen etkinlikler ile öznel iyi olma hali arasındaki ilişki test edilmiştir.

Bu kapsamda; öznel iyi olma hali ve alt bileşenleri olan; fiziksel, zihinsel ve sosyal iyi olma hali ilişkileri üzerine kurgulanan iki araştırma modeli oluşturulmuştur. Çalışma alanı olarak Ankara kentinde bulunan Altınpark, Botanik Park ve Gençlik Parkı seçilmiştir. Kentte yaşayan 417 katılımcıya (207 kent parkı kullanıcısı ve 210 kent parkı kullanıcısı olmayan) gönüllülük ve gizlilik bağlamında, park kullanıcısı anketi (A1) ve park kullanıcısı olmayanlar anketi (A2) olmak üzere iki farklı anket uygulanmıştır. Anketlerin yanı sıra, parkların mekânsal özelliklerinin değerlendirilmesi ve anket sonuçları ile ilişkilendirilmesinde park değerlendirme formları kullanılmıştır.

Çalışma sonucunda; a) 2 grup (park kullanıcı olan ve park kullanıcısı olmayan) , öznel iyi olma hali düzeyleri ve parklara ilişkin değerlendirmeleri kapsamında karşılaştırılmış b) parkın mekânsal özelliklerinin öznel iyi olma haline katkısı çözümlenmiş c) öznel iyi olma haline katkıda bulunabilecek, kent parklarının tasarım özelliklerine yönelik öneriler irdelenmiştir. Bu bağlamda; parkların kullanımı ve öznel iyi olma hali arasında olumlu bir ilişki belirlenmiştir. Yanı sıra, parkların mekânsal özelliklerinin kullanımının da park kullanıcılarının fiziksel, sosyal ve zihinsel iyi olma hali üzerinde olumlu etkileri olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlara bağlı olarak, parkların öznel iyi olma hali üzerindeki katkısının arttırılması için parkların planlamasında ve tasarımında dikkate alınması gereken konulara ilişkin bazı öneriler getirilmiştir.

Eylül 2017, 220 sayfa

Anahtar Kelimeler: Kent Parkı, Öznel İyi Olma Hali, Fiziksel İyi Olma Hali, Sosyal İyi Olma Hali, Zihinsel İyi Olma Hali, Ankara

ABSTRACT

Ph. D. Thesis

EXAMINING THE EFFECTS OF URBAN PARKS ON SUBJECTIVE WELL- BEING: SAMPLE OF ANKARA CITY

Burcu AYAN

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. İlksen TAZEBAY

In this study; the relationship between urban parks and subjective wellbeing, spatial characteristics of urban parks and the relationship between the park activities and subjective wellbeing were tested.

In this context; two research models were formed on subjective wellbeing and its sub-components namely; physical, mental and social wellbeing relationships. Altınpark, Botanik Park and Gençlik Parkı which are located in Ankara city were selected as sample study areas. Two different questionnaires were applied to 417 participants living in the city (207 urban park users and 210 non-park user); "park user questionnaire" (A1) and "non-park user questionnaire" (A2), based on voluntariness and confidentiality. Besides these two sets of questionnaires park evaluation forms were used to evaluate the spatial characteristics of the parks and to correlate them with survey findings.

As the result of the study; a) 2 groups (park users and non-park user) were compared within scope of their subjective wellbeing levels and evaluations on parks b) contribution of spatial characteristics of parks and the activities performed to subjective wellbeing were analyzed c) suggestions were made to design urban parks which may contribute to subjective wellbeing. In this context; a positive correlation between the usage of parks and subjective wellbeing has determined. Besides the usage spatial characteristics of parks also have positive effects on physical, social and mental wellbeing of users. Based on these results some recommendations were developed on the issues that should be taken into consideration in designing and planning of parks to increase the contribution of parks to wellbeing.

Eylül 2017, 220 pages

Key Words: Subjective Well-being, Physical Well-being, Social Well-being, Mental Well-being , Urban Parks and Ankara

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasında, konunun seçilmesinden, sonuçlanması aşamasına kadar ilgi ve önerileri ile beni yönlendiren, destekleyen, değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. İlkden TAZEBAY (Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı)'a, teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın psikoloji ile ilgili bölümlerinde ve anket analiz aşamalarındaki desteğinin yanı sıra beni tez sürecim boyunca her aşamada yönlendiren eş danışmanım Doç. Dr. Mithat DURAK'a (Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü) teşekkürlerimi sunarım.

Tez izleme komitelerim boyunca tezimi özveriyle inceleyen ve değerlendiren hocalarım; Sayın Prof. Dr. Oğuz YILMAZ (Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı) ve Sayın Prof. Dr. Abdullah KELKİT (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü)'e ve tez jürime katılarak tezimi özveriyle inceleyip değerlendiren hocalarım; Sayın Prof. Dr. Dicle OĞUZ (Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı) ve Sayın Doç. Dr. Emre Şenol DURAK (Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikoloji Bölümü)'a teşekkür ederim.

Burcu AYAN

Ankara, Eylül 2017

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI

ETİK.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	iv
KISALTMALAR DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı ve Önemi.....	3
2. KURAMSAL TEMELLER.....	6
2.1 Öznel İyi Olma Hali Kavramı.....	6
2.1.1 Öznel iyi olma hali ile ilgili etmenler	8
2.1.2 Öznel iyi olma hali kuramları	11
2.1.3 Öznel iyi olma hali ölçümü	14
2.1.4 Öznel iyi olma hali yeşil alanlar ilişkisi.....	18
2.2 Kent Parkları.....	27
2.2.1 Kent parkı kavramı	27
2.2.2 Kent parklarının işlevleri	29
2.2.3 Kent parklarında bulunması gereken özellikler	31
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	35
3.1 Materyal	35
3.2 Yöntem	40
3.2.1 Veri toplama araçları.....	50
3.2.2 Verilerin analiz tekniği	92
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	93

4.1 Park Değerlendirmeleri	93
4.2 Anket Analizleri	103
5. TARTIŞMA ve SONUÇ	138
5.1 Anket Analizlerinin Değerlendirilmesi	139
5.2 Araştırma Alanları Analizi Değerlendirilmesi	153
5.3 Anket Analizi ve Araştırma Alanları Analizi Karşılaştırması.....	169
5.4 Önceki Çalışmalarla Karşılaştırma.....	175
5.5 Sonuç ve Öneriler.....	177
5.6 Çalışmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Çalışmalara Öneriler	185
KAYNAKLAR	187
EKLER.....	204
EK 1 Anket Formu (Park Kullanıcıları).....	205
EK 2 Anket Formu (Park Kullanıcısı Olmayanlar).....	213
EK 3 Park Değerlendirme Formları	217
ÖZGEÇMİŞ.....	220

KISALTMALAR DİZİNİ

FS	Gelişim ve Büyüme Ölçeği
OHI	Oxford Mutluluk Envanteri
OHQ	Oxford Mutluluk Anketi
ÖİOH	Öznel iyi Olma Hali
PANAS	Olumlu ve Olumsuz Duygulanım Ölçeği
SDS	Anlamsal Farklılık Ölçeği
SPANE	Olumlu ve Olumsuz Deneyim Ölçeği
SWLS	Yaşam Doyumu Ölçeği

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Peyzajın sağlığı destekleyen etkileri üzerine deneyimsel bir taslak	25
Şekil 2.2 Peyzajın iyi olma hali üzerine etkileri	26
Şekil 3.1 Genel çalışma planı.....	35
Şekil 3.2 Botanik parkı.....	37
Şekil 3.3 Gençlik parkı.....	38
Şekil 3.4 Altınpark	39
Şekil 3.5 Çalışmada izlenen yöntemin aşamaları.....	41
Şekil 3.6 Çalışmaya ait kuramsal çerçeve 1	43
Şekil 3.7 Çalışmaya ait kuramsal çerçeve 2	44
Şekil 4.1. Altınpark'ta bulunan alanlar plan gösterimi	94
Şekil 4.2 Botanik Park'ta bulunan alanlar plan gösterimi	95
Şekil 4.3 Gençlik Parkı'nda bulunan alanlar plan gösterimi	96
Şekil 4.4 Park Kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı grup yaşam doyumunu karşılaştırması	107
Şekil 4.5 Park Kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı grup büyüme- gelişme karşılaştırması	108
Şekil 4.6 Park Kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı grup olumlu deneyim karşılaştırması	109
Şekil 4.7 Park Kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı grup olumsuz deneyim karşılaştırması	110
Şekil 5.1 Giriş meydanı – Altınpark	157
Şekil 5.2 Gölet – Altınpark	158
Şekil 5.3 Gölet – Botanik Park.....	162
Şekil 5.4 Giriş meydanı – Gençlik Parkı.....	164
Şekil 5.5 Gölet – Gençlik Parkı.....	167
Şekil 5.6 Parkta yapılan etkinlikler sonrası hissedilen duygular.....	178
Şekil 5.7 Parktan ayrılırken fiziksel olarak hissedilen durum.....	179
Şekil 5.8 Parktan ayrılırken sosyal olarak hissedilen durum	179
Şekil 5.9 Parktan ayrılırken zihinsel olarak hissedilen durum	179

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1 Kent parklarının içerdiği tesis ve olanaklar	32
Çizelge 2.2 Kent parkları kalitesinin anahtarözellikleri	34
Çizelge 2.3 Açık havalarda en çok yapılan etkinlikler	34
Çizelge 3.1 Kent parklarında bulunması öngörülen özellikler ve öznel iyi olma hali gruplaması	45
Çizelge 3.2 Araştırma alanı olan parklardaki kullanım alanları kontrol listesi.....	46
Çizelge 3.3 Parkta yapılabilecek etkinlikler ve hissedilebilecek duygu durumlarına yönelik kontrol listesi	47
Çizelge 3.4 Örneklem çapı.....	83
Çizelge 3.5 Anket sayılarının dağılımı	84
Çizelge 4.1 Altınpark'ta bulunan alanlar listesi	93
Çizelge 4.2 Botanik Park'ta bulunan alanlar listesi	95
Çizelge 4.3 Gençlik Parkı'nda bulunan alanlar listesi	96
Çizelge 4.4 Park değerlendirme sonuçları	98
Çizelge 4.5 Araştırma örnekleme	103
Çizelge 4.6 Katılımcı demografik bilgileri	105
Çizelge 4.7 Parklar ve cinsiyet dağılımı	105
Çizelge 4.8 Park kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı grup öznel iyi olma hali.....	106
Çizelge 4.9 Parklar ve Öznel İyi Olma Hali Durumu	110
Çizelge 4.10 Parka gitme sıklığı	111
Çizelge 4.11 Parka gitme sıklığı ve ÖİOH değerlendirmesi.....	112
Çizelge 4.12 Parklarda geçirilen zaman.....	113
Çizelge 4.13 Parklarda geçirilen zaman ve ÖİOH durumları	114
Çizelge 4.14 Parkların varlığına verilen önem değerlendirmesi	115
Çizelge 4.15 Parka ulaşım rahatlığı	116
Çizelge 4.16 Fiziksel, sosya ve zihinsel açıdan park kullanımı öncesi ve sonrası duygu durumu değişimi	117
Çizelge 4.17 Park kullanımı sonrası duygu durumları.....	119
Çizelge 4.18 Park kullanıcıları parka daha sık gitmeme nedenleri	120

Çizelge 4.19 Park kullanıcısı olmayan grup parka gitmeme nedenleri.....	121
Çizelge 4.20 Park kullanıcılarını parka getiren nedenler	122
Çizelge 4.21 Altınpark'ta kullanıcıları olumlu etkileyen durumlar	124
Çizelge 4.22 Botanik Park'ta kullanıcıları olumlu etkileyen durumlar	124
Çizelge 4.23 Gençlik Parkında kullanıcıları olumlu etkileyen durumlar.....	125
Çizelge 4.24 Altınpark'ta kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlar	125
Çizelge 4.25 Botanik Park'ta kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlar	126
Çizelge 4.26 Gençlik Parkı'nda kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlar	126
Çizelge 4.27 Parka kiminle gelindiği	127
Çizelge 4.28 Parka kiminle gelindiği ve kullanılan mekânlar karşılaştırması	128
Çizelge 4.29 Tüm parklar sık kullanılan alanlar	130
Çizelge 4.30 Botanik Park sık kullanılan alanlar	131
Çizelge 4.31 Altınpark sık kullanılan alanlar.....	132
Çizelge 4.32 Gençlik Parkı sık kullanılan alanlar	134
Çizelge 4.33 Tüm parklar genelinde parklarda en sık yapılan etkinlikler ve hissedilen duygular	135
Çizelge 4.34 Parklarda en sık yapılan fiziksel etkinlikler ve hissedilen duygular	136
Çizelge 4.35 Parklarda en sık yapılan sosyal etkinlikler ve hissedilen duygular.....	136
Çizelge 4.36 Parklarda en sık yapılan durağan/ pasif (zihinsel) etkinlikler ve hissedilen duygular	137

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze önemli araştırma konularından biri olan mutluluk kavramı, günümüzde olumlu psikolojinin çalışma konularından olan öznel iyi olma hali (subjective well-being) kavramı kapsamında karşımıza çıkmaktadır. Öznel iyi olma hali kapsamında yapılan araştırmalar, insanların kendi yaşamlarını, şu an ve geçmiş yaşam deneyimlerini temel alarak nasıl değerlendirdiğine dair bilimsel analizler içermektedir. Bu değerlendirmeler, insanın olaylara karşı duygusal tepkilerini, duygu durumlarını ve yaşam memnuniyeti ile doyumları hakkındaki hükümlerini içermektedir. Diener vd. (2002) yaptıkları çalışmalarda, hedonik bir bakış açısıyla, hayatı yaşamaya değer kılan ve onu anlamlandıran ana kaynağın bireyin yaşamından duyduğu haz ve hoşnutluk olduğunu belirtmişlerdir.

Öznel iyi olma hali kavramı psikologlar tarafından yaşamımız hakkında nasıl hissettiğimizi ve düşündüğümüzü betimleyen şemsiye bir terim olarak kullanılmaktadır. Öznel iyi olma hali kavramı ilk defa Bradburn (1969) tarafından ortaya atılmıştır. Bradburn'a göre öznel iyi olma hali, olumsuz duygu ile olumlu duygu arasındaki dengede olma durumudur (Diener vd. 2003). Her birey, üzerinde düşünmese bile belli bir öznel iyi olma hali düzeyine sahiptir (Diener vd. 1997). Öznel iyi olma hali, insanın tüm yaşamını değerlendirdiğinde olumlu duyguların daha fazla deneyimlendiği bir ruh hali olmakla birlikte, diğerlerinin nasıl algıladığı ve düşündüğünden bağımsız olarak, kişinin kendi yaşantısı hakkındaki, yaşamının ne ölçüde istenilir, memnuniyet verici ve güzel olduğuna dair algısıdır (Diener 2009a).

Yapılan çeşitli çalışmalarda (Diener vd. 1993, Argyle 1999, Diener vd. 1999, Clark vd. 2008, Diener 2009a, Blaaauw vd. 2012) bireyin öznel iyi olma halini etkileyen bazı etmenler belirlenmiştir. Bunlar yaş, cinsiyet, kişisel alışkanlıklar vb. gibi içsel etmenler olabileceği gibi, bireyin yaşadığı çevre, diğer bireyler, gelir durumu vb. gibi dışsal etmenler, diğer bir deyişle dış dünyayla kurduğu etkileşim de olabilmektedir.

Bu bağlamda yaşam ortamlarının bir parçası olarak yeşil alanların da bireylerin öznel iyi olma hali üzerine etkileri olduğu bilinmekte, çokça dile getirilmekte fakat bu konu

üzerinde özellikle ülkemizde az sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Ülkemizde ve dünyada öznel iyi olma hali üzerine, pek çok farklı meslek alanı tarafından gerçekleştirilen çalışmalar olmasına karşın, peyzaj mimarlığı meslek alanı çalışma konuları ile ilişkili çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu saptamalardan hareketle tez çalışmasında kent parkları ve öznel iyi olma hali ilişkisi incelenmiştir.

Yaşadığımız çevre içerisinde parklar, en önemli kentsel rekreasyon alanlarıdır. İnsanların sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılayan ve tüm kente hizmet veren en kapsamlı rekreasyon birimi ise kent parkı olarak ifade edilmektedir (Onsekiz ve Emür 2013). Kent parkları, karmaşık kentsel organizasyon içerisinde, kopuk doğa-insan ilişkisinin onarılmasında önemli ve çeşitli işlevler yüklenen kamusal hizmet alanlarıdır (Oğuz 1998). Kent yaşamının insan üzerindeki baskısı dikkate alındığında, dinlenme, rekreasyonel faaliyetler, açık hava ihtiyacının giderilmesi, sosyo-kültürel gelişim üzerine kent parklarının önemli katkılarının olduğunu ifade etmek olasıdır.

Kentli için park, kent yaşamı koşturmacısından soyutlanmaya yarayan, doğal yaşam alanlarını barındıran, rahatlamak için sessiz alanlar sunan, sportif uğraşları gerçekleştirmek için alan sağlayan, çocuklara oyun oynayabileceği güvenli bir ortam yaratan, bir sığınak olabilmektedir (Wheather vd. 2007). Yapılan çeşitli çalışmalar (Mostyn 1979, Hayward ve Weitzer 1984, Knopf 1987, Kuo vd. 1998, Hartig vd. 2003, Cohen vd. 2008) kent insanının parklardan fiziksel (zinde ve sağlıklı hissetme), sosyal (yaşadığı çevre insanlarla arasında sosyal bir bağ kurma) ve zihinsel (rahatlatmış, huzurlu ve sakin hissetme) olarak yarar sağladığını göstermektedir. İnsanların yeşil alanlarla kurduğu ilişkiden sağladığı yararlar değerlendirildiğinde, yeşil alanlar ve iyi olma hali arasında anlamlı bir bağ olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayımın yansıması olarak yeşil alanlar ve öznel iyi olma hali ilişkisi kapsamında bazı araştırmalar yapılmıştır.

Yeşil alanlar ve öznel iyi olma hali ilişkisi kapsamında yapılan çalışmalar incelendiğinde, gerek materyal olarak kullanılan yeşil alanlar, gerekse öznel iyi olma halini değerlendirme kapsamında kullanılan yöntemlerin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Bu kapsamda yapılan çalışmaları şu şekilde gruplandırmak olasıdır;

- a. Öznel iyi olma halini yeşil alanların, yaşanılan çevreye yakınlığı ve sayısı kapsamında değerlendiren çalışmalar,
- b. Öznel iyi olma halini anket ve kavramın yalnızca bilişsel boyutu ile değerlendiren, yaşam doyumu ya da yaşam kalitesi ölçeklerinden yararlanılarak yapılan çalışmalar,
- c. Yeşil alan ile fiziksel etkinlik, yeşil alan ve sosyal bağ, yeşil alan ile stres düzeyi gibi her biri ayrı olarak ele alınan çalışmalar.

Bu tez çalışmasında ise hedeflenen öznel iyi olma hali ve yeşil alan ilişkisinin kurulmasında peyzaj mimarlığı ve psikoloji meslek alanlarının çalışma konularının kesişen ilgi alanlarını ortak bir çalışma ile bir arada değerlendiren, disiplinlerarası bilgi alışverişi temeline dayalı bir yöntem geliştirmektir. Bu kapsamda, öznel iyi olma hali (fiziksel, sosyal ve zihinsel iyi olma hali alt başlıkları çerçevesinde) yaşam doyumu, büyüme gelişme ve olumlu-olumsuz duygulanım ölçekleri bir arada kullanılarak kent parkı özelinde öznel iyi olma hali ile yeşil alan ilişkisinin değerlendirilmesinde kullanılacak özgün bir yöntem geliştirilmiştir.

1.1 Çalışmanın Amacı ve Önemi

Kent parkları, çeşitli özellikleri, işlevleri ve sağladığı olanaklar kapsamında kentli yaşamında oldukça önemlidir. Kent parklarının özellikleri değerlendirildiğinde kullanıcılara sağladığı yararları; fiziksel, sosyal ve zihinsel yararlar şeklinde ana başlıklar altında toplamak olasıdır.

Fiziksel, sosyal ve zihinsel yararların öznel iyi olma hali üzerine etkileri kapsamında şekillenen bu çalışma aşağıda açıklanan problem, amaç, soru ve varsayımlar üzerine kurgulanmıştır:

Problem: Çalışmayı yönlendiren temel araştırma problemi “Yeşil alanlar kapsamında değerlendirilen kent parkları ve öznel iyi olma hali arasındaki ilişki ve bu ilişkinin türü (fiziksel, sosyal ve zihinsel), bu alanların kullanım durumu ve kullanım sıklığına göre

ve içerdği özelliklere bağlı olarak değişmekte midir? Bu ilişkinin güçlendirilmesi için neler yapılabilir?” sorusuna dayanmaktadır.

Temel amaç, kent parkları ile öznel iyi olma hali arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkiyi etkileyen etmenleri saptamak sonrasında ise kent parklarının öznel iyi olma haline olan katkılarının arttırılması için öneriler geliştirmektir. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şunlardır:

- 1- Öznel iyi olma hali kavramını, önemini değerlendirmek ve bu kavramı peyzaj mimarlığı meslek alanı kapsamında incelemek
- 2- Öznel iyi olma hali ve kent parkları kullanımını ilişkilendirmek
- 3- Bu ilişkinin insanların öznel iyi olma hali üzerindeki etkilerini saptamak
- 4- Kent parklarının özelliklerinin (içerisinde bulunan mekânlar ve kullanım tiplerinin) öznel iyi olma hali üzerinde ne gibi etkileri olduğunu saptamak
- 5- Öznel iyi olma haline katkı sağlayacak bazı tasarım yaklaşımları belirlemek.

Çalışmayı yönlendiren temel soru ise “Kent parkları ve Öznel İyi Olma Hali arasında nasıl bir ilişki kurulabilir?” sorusu olup bu temel soru kapsamında aşağıda sıralanan alt ölçekteki sorularla çalışma detaylandırılmıştır;

- 1- Öznel iyi olma hali kavramı ve kapsamı nedir?
- 2- Öznel iyi olma hali neden önemlidir? Kent parkları ile ilişkisi ne olabilir?
- 3- Kent parklarının öznel iyi olma hali üzerine nasıl bir katkısı olabilir?
- 4- Kent parklarının ne tür özellikleri (içerisinde bulunan mekânlar ve kullanım tipleri, yapılan etkinlikler vb.), ne şekilde öznel iyi olma haline katkı sağlar?
- 5- Bu katkının arttırılmasına ilişkin neler yapılabilir?

Yukarıda sıralanan amaç ve sorular kapsamında, daha önce benzer konularda yapılan çalışmalar da değerlendirilerek, çalışmanın sonucuna ilişkin aşağıdaki varsayımlar üretilmiş ve bu varsayımlar sınanmıştır;

- 1- Kent parklarının kullanımının öznel iyi olma haline olumlu katkıları vardır.
- 2- Kent parklarının etkin kullanımı (uzun süre ve daha sık kullanımı) bu katkıyı arttırmaktadır.
- 3- Kent parklarının öznel iyi olma haline katkısı bu alanların niteliklerine bağlı olarak değişmektedir.
- 4- Kent parklarında öznel iyi olma haline katkı sağlayacak bazı tasarım yaklaşımları belirlenebilir.

Araştırmanın önemini, kapsam ve yöntem açısından ele alarak açıklamak olasıdır. Araştırma kapsamında, toplumların gereksinimlerinin en iyi toplumu oluşturan bireyler tarafından dile getirebileceği düşüncesinden hareketle, güncel bir konu olan öznel iyi olma hali kavramı araştırılarak, kavramın kent parkları ile ilişkisini değerlendirilmekte ve kent parklarının insan yaşamındaki önemi vurgulanmaktadır. Aynı zamanda, kent parklarının tasarımında öznel iyi olma halinin artırılmasına katkı sağlayacak yaklaşımlar da ortaya koymaktadır.

Yöntem açısından ele alındığında çalışma, çeşitli meslek disiplinlerinin kendi çalışma konuları ile ilişkilendirdiği ve çalışmaları kapsamında farklı yöntemler geliştirdiği öznel iyi olma hali araştırmalarına, peyzaj mimarlığı meslek alanı çerçevesinde katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca, insan odaklı mekânların tasarlanmasında, kullanıcının mekân içerisindeki duygularını, mekânın kullanımından ne gibi yararlar elde ettiğini anlamak ve bu yararı geliştirmek için neler yapılabileceğini sorgulaması bakımından da ilgili çalışma ve uygulamalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada geliştirilen yöntem, insan ve mekân ilişkisinin olduğu her alanda benzer bir yaklaşımla mekânların özellikleri ve insanın öznel iyi olma hali arasındaki ilişkinin değerlendirilebileceğini göstermektedir ve bu bağlamda mekânların tasarımına destek sağlayabilecek niteliktedir.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1 Öznel İyi Olma Hali Kavramı

İyi bir yaşamın ne olduğuna dair sorgulamalar sonucunda öznel iyi olma hali ile ilgili tartışmalar son yıllarda önem kazanmıştır. Bu tartışmalar, insanların iyi bir yaşam sürdüklerini düşünmelerinin önemli ve istenilir bir durum olduğu konusuna odaklanmıştır. Konuşma dilinde mutluluk olarak kullanılan iyi yaşam göstergesi, literatürde öznel iyi olma hali olarak ele alınmaktadır (Diener 2000).

Öznel iyi olma hali kavramı ilk kez Bradburn (1969) tarafından ortaya atılmıştır. Bradburn, öznel iyi olma halini, olumsuz duygu ile olumlu duygu arasındaki denge olarak tanımlamıştır (Diener vd. 2003).

Öznel iyi olma hali ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu kavramın yanı sıra, psikolojik iyi olma, olumlu ve olumsuz duygulanım, yaşam memnuniyeti, yaşam doyumu, iyilik hali gibi kavramların da çokça kullanıldığı görülmektedir. Bu kavramlar aynı anlamda kullanılmıyor olsalar bile tümü iyi olma hali ile ilişkilidir.

Öznel iyi olma hali olumsuz ve olumlu duyguların sıklığının yanı sıra tüm yaşam memnuniyetinin değerlendirilmesini kapsamaktadır (Diener 1984). İnsan yaşamında karşılaştığı olaylar içerisinde farklı duygular yaşamakta ve bu duygular içerisinde duygu durumunu değerlendirerek kendi yaşamına ilişkin değerlendirmelerde bulunmaktadır. Bu değerlendirme sonucunda olumlu duygular ne kadar çok olursa o kişinin öznel iyi olma halinin yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Deiner (1995)'a göre öznel iyi olma hali bireyin bilişsel ve duygusal durumunu tanımlamaktadır. Üç temel öğesinden ilki olumlu duygulanım olup gurur, heyecan, neşe, ilgi gibi olumlu duyguları ifade etmektedir. İkinci olarak olumsuz duygulanım ise öfke, nefret, suçluluk, üzüntü gibi olumsuz duyguları içermektedir. Öznel iyi olma halinin üçüncü temel öğesi olan bilişsel boyutu ise bireyin içinde bulunduğu hayattan

memnun olmasını içeren yaşam doyumudur. Birey, yaşamından doyum alıyorsa, olumlu duyguları sıklıkla ve olumsuz duyguları çok az yaşıyorsa, bu durum onun öznel iyi oluş düzeyinin oldukça yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Olumlu duygulanım, istekli, neşeli, enerjik, gibi duyguların hissedilmesini, olumsuz duygulanım ise bıkkın, üzgün, kızgın, suçlu gibi olumsuz duyguların hissedilmesini göstermektedir. Yaşam doyumunu ise bireyin yaşadığı hayat hakkında öznel ve bütüncül değerlendirmelerini kapsamakta olup bir diğer ifadeyle, kendi memnuniyet ölçütlerine göre yaşamının niteliği hakkındaki değerlendirmesidir (Diener vd. 1985, Diener 1984).

Diener (1984)'e göre öznel iyi olma halinin üç önemli özelliği bulunmaktadır. Öncelikli olarak öznel iyi olma hali öznedir, yani bireyin kendi değerlendirme ölçüt ve deneyimlerine bağlıdır. İkinci olarak olumlu duyguları kapsamaktadır, yani yalnızca olumsuz duyguların yokluğu değil olumlu duyguların da fazla olması durumudur. Son olarak ise bilişsel boyut yani kişinin yaşamını tüm yönleriyle memnun olarak değerlendirmesidir.

Diener vd. (1999)'a göre öznel iyi olma halinin öğeleri; iş aile sağlık, gelir gibi farklı doyum alanları kapsamında bireyin öznel değerlendirmelerini içeren, hoş duygulanım, hoş olmayan duygulanım ve yaşam doyumunu öğeleridir. Neşe, mutluluk, gurur, hoşnutluk gibi duygular olumlu duyguları ifade ederken, üzüntü, kaygı, öfke, stres gibi duygular olumsuz duyguları ifade etmektedir. Yaşam doyumunu ise, hali hazır yaşamından memnuniyet, geçmiş ve gelecekte memnuniyet, bireyin yaşamına ilişkin düşünceleri gibi alt öğeleri kapsamaktadır.

Öte yandan, Ryff (1989) gibi bazı araştırmacılar öznel iyi olma halinin ruh sağlığında güvenilir bir belirleyici olmadığını ileri sürmektedirler. Diener, Sapyta ve Suh (1998) gibi araştırmacılar ise insanların objektif ölçütlere bakıldığında (maddi olanaklar, iş, aile, yaş durumu vb.) iyi bir durumda olsalar bile mutlu olmayabildiklerini belirterek mutluluğun dışsal yargılar ve değerlerle değil bireylerin öznel değerlendirmeleriyle belirlenebileceği görüşündedirler. Diener (1984)'a göre birçok insan yaşamında objektif olarak değerlendirildiğinde birçok alanda ya da toplumda iyi bir durumda bulunuyor

olsa da mutlu değildir. Bu nedenle iyi olma hali, objektif ölçütlerden öte bireylerin kendi yaşamlarını kendi değer, amaç ve gelişimleri çerçevesinde değerlendirmeleri ile tanımlanmalıdır.

2.1.1 Öznel iyi olma hali ile ilgili etmenler

Öznel iyi olma halini etkileyen etmenler gruplandırıldığında; yaşam şartları, amaçlı yaşam etkinlikleri ve genetik etmenler olmak üzere üç başlık altında toplandığı görülmektedir. Bu bağlamda cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, yaşanılan yer, ekonomik durum gibi demografik değişkenler yaşam şartları başlığı altında değerlendirilmektedir. Amaçlı yaşam etkinlikleri ise yaşam amaçları belirleme ve bunları gerçekleştirme, yardım etme, affedicilik, sosyal ilişkiler kurma, dini inancın gereklerini yerine getirme gibi faaliyetlerdir. En önemli etmenin ise genetik etmenler olduğu ortaya konulmuş olup kişilik özellikleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir (Lykken ve Tellegen 1996, Lyubomirsky 2001, Lyubomirsky vd. 2005, Lyubomirsky 2007).

Öznel iyi olma hali ile bireyin özellikleri arasındaki ilişkiler konusunda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar çerçevesinde Diener (1984)'e göre ise bu özellikler; biyo-sosyal değişkenler (yaş, cinsiyet vb.), kişilik değişkenleri (dışa dönüklük, öz saygı vb.) ve sosyal destek (aile doyumu vb.) değişkenleri olarak gruplandırmıştır. Dolan vd. (2008) ise öznel iyi olma halini etkileyen etmenleri 7 kategoriye ayırmıştır: 1) Gelir (hem kesin hem göreceli), 2) kişisel özellikler (yaş, cinsiyet, etnik köken), 3) sosyal olarak gelişmiş özellikler (Eğitim, sağlık ve iş tipi), 4) zamanını nasıl harcadığı, 5) yaşamı, diğerleri ve kendi hakkındaki inançları ve tutumu, 6) ilişkileri ve 7) geniş çapta ekonomik, sosyal ve politik çevresidir (Alem ve Martinsson 2010).

Farklı çalışmalarda yaş, ırk, gelir, eğitim ve medeni durum gibi dışsal etmenlerin öznel iyi olma hali düzeyi üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır (Argyle 1999, Diener vd. 1999). Bir diğer demografik değişken olan cinsiyet üzerine yapılan araştırmada ise kadın ve

erkekler arasında çok büyük farklılıklar bulunmamıştır. Aynı çalışmada evli olmak öznel iyi olma konusunda olumlu bir yordayıcı olarak bulunmuştur (Diener 2009a).

Araştırmalar eğitim düzeyinin öznel iyi olma hali üzerindeki etkisinin çok sınırlı olduğunu, bu etkinin daha çok dolaylı olduğunu göstermiştir. Bunun yanı sıra eğitimin kişisel yaşamı zenginleştiren bir kaynak olduğunu belirtmişlerdir (Diener 2009a). Ekonomik gelir ve yaşam doyumu üzerine yapılan çalışmalar (Cummins 2000, Nielsen vd. 2010) incelendiğinde ise özellikle gelişmekte olan ülkelerde temel gereksinimlerin karşılanması düzeyinde ele alındığında ekonomik durumun önemli bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Gelir düzeyinde artış ve temel gereksinimlerin karşılanması durumu giderildiğindeyse bu etkileşimin sınırlı kaldığı belirtilmektedir (Diener ve Seligman 2009).

İsviçre’de yapılan bir araştırmada kentleşmenin sağlık durumu ve öznel iyi olma haline önemli olumsuz etkileri saptanmıştır (Gerdtham ve Johannesson 1997). Yaşanılan çevre ve mutluluk arasındaki ilişki kapsamında Sander (2011) tarafından yapılan çalışmada metropolitan yerleşimlerlerde yaşayanlarla bu yerleşimlerden daha uzakta yaşayanların mutluluk düzeyleri karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada, kent merkezinde yaşayanların merkez dışında yaşayanlara oranla daha düşük mutluluk düzeyine sahip olduklarını göstermiştir.

Simmel (1903 ve 1950) ve Wirth (1938) araştırmalarında düşük nüfus yoğunluğu olan kırsal yerleşimlerde, arkadaşlarla ve komşularla daha güçlü bağlar olduğunu, tersine yüksek yoğunluktaki kentsel alanlarda, zayıf bağlar olduğunu göstermişlerdir. Bu çalışmada kentsel alanlarda iyi olma halinin düşük olduğu saptanmıştır. Sosyal bağlar ve zihinsel sağlık arasında olumlu ilişkilerin saptandığı diğer bazı araştırmalar (Ellison 1990, Fry 2000) da mevcuttur (Mair ve Thivierge-Rikard 2010).

Öznel iyi olma hali ve demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin çoğu araştırmada çok güçlü etkileri bulunmamasından dolayı, araştırmacılar giderek iyi olma halinin yordayıcısı olarak kişilik özelliklerini incelenmeye başlamıştır. Pek çok çalışma kişiliğin öznel iyi olma halinin temel etkileyici etmeni olmasa bile en önemli

etmenlerden biri olduğunu savunmuşlardır. Kuramsal ve deneysel olarak en çok üzerinde durulan kişilik özellikleri ise dışa dönüklük ve nevrotizm olmuştur. Dışa dönüklüğün olumlu duygulanımla, nevrotizmin ise olumsuz duygulanım ve mutsuzlukla ilişkisi kurulmuştur (Dost 2004).

Emmons (1986) bireyin hedeflerinin çeşitli özelliklerinin duygular ve bilişsel iyi olma için önemli olasılıklar olduğunu göstermiş, Cantor ve Sanderson (1999), Higgins vd. (1999) ve Scheier ve Carver (1993) gibi diğer araştırmacılar da hedeflerimize yaklaşım tarzımızın öznel iyi olma halimizi etkilediğini savunmuşlardır (Diener vd. 2003).

Literatürde öznel iyi olma hali, boş zamanları değerlendirme alışkanlığı ve yaşam doyumu arasında ilişki kuran çalışmalar da bulunmaktadır (Lloyd ve Auld 2002, Ma 2008, Kim 2009). Boş zamanları değerlendirme ve öznel iyi olma hali arasında doğrudan ve olumlu olarak tanımlanan karmaşık bir ilişki vardır. Tinsley ve Tinsley (1986) bu ilişkiyi açıklamak için geliştirdikleri modelde; boş zamanları değerlendirmenin özellikle fiziksel etkinlik ve psikolojik gereksinimlerin memnuniyet olarak yansıdığını, bu yansımanın da fiziksel sağlık, ruhsal sağlık ve yaşam memnuniyetini olumlu etkilediğini göstermişlerdir.

Kim (2009), bireyin boş zamanlarını değerlendirme konusunda bireye ait seçimlerin öznel iyi olma hali üzerine etkileri konusunda yaptıkları çalışmanın sonucunda, boş zamanları değerlendirme konusunda öznel seçimler ile içsel sosyal kavramlarla (örneğin, memnuniyet, duygular, öz yeterlilik gibi) doğrudan bir ilişki olduğunu göstermişlerdir. Ek olarak, boş zamanların öznel değerlendirmesinin öznel iyi olma hali üzerinde doğrudan etkisi olduğu öne sürülmektedir.

Öznel iyi olma hali ile ilgili etmenler konusunda bir diğer yaklaşım ise öznel iyi olma hali'nin evrensel mi yoksa insanın yaşadığı kültüre göre değişken mi olduğu sorusudur. Diener'a (1984) göre her ikisidir. Beslenme, sağlık, sosyal ilişkiler gibi temel yaşamsal gereksinimlerimiz öznel iyi olma halimizin yüksek olması için gerekli unsurlardır. Bu gereksinimler pek çok insan için benzerdir. Ancak insanların amaçları ve değerlerinin

kültürler arasında farklılık gösterebileceğini de görmek gerekmektedir. Burada insanlar kendileri için değerli olan şeyleri gerçekleştirerek mutlu olmak istemektedirler.

Öznel iyi olma hali ve yaşam doyumu kapsamında yapılan çalışmalarda ise kültürler arası değişkenler vurgulanmaktadır. Oishi (2001a) Avrupalı Amerikalılar ile Asyalı Amerikalılar arasında yaptığı yaşam doyumu karşılaştırmasında Avrupalı Amerikalıların Asyalı Amerikalılara göre yaşamlarından daha memnun olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde Okazaki (2000) de Asyalı Amerikalıların daha yüksek depresyon ve kaygı düzeyine sahip olduğunu saptamıştır. Suh vd. (1998) ise yaşam memnuniyetinde duygular gibi içsel özelliklerin kültürler arasında farklılıklar gösterdiğini vurgulamaktadır (Diener vd. 2003). Bu bağlamda, kültürel etmenleri anlayabilmek için öznel iyi olma hali ile ilgili kültürel bağlamda daha çok çalışmaya gereksinim vardır.

2.1.2 Öznel iyi olma hali kuramları

Literatürde öznel iyi olma hali üzerine geliştirilmiş çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bu kuramlar kişinin öznel iyi olma halini etkileyen etmenleri anlamaya yönelik olarak ortaya konulmuşlardır. İnsanların neden mutlu olduğunu ve öznel iyi olma halinin nasıl geliştiğini açıklayamaya çalışan kuramların başlıcaları şunlardır;

- 1) Aşağıdan Yukarıya Kuramı (Bottom-up Theory)
- 2) Yukarıdan Aşağıya Kuramı (Up-bottom Theory)
- 3) Erek Kuramı (Telic Theory)
- 4) Etkinlik Kuramı (Aktivity Theory)
- 5) Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı (Multiple Discrepancy Theory)
- 6) Dinamik denge Kuramı (Dynamic Equilibrium Theory)
- 7) Uyum Kuramı (Adaptation Theory)

Aşağıdan Yukarıya Kuramı (Bottom-up Theory)

Aşağıdan yukarıya kuramı, dışsal olayların, durumların ve demografik etkilerin öznel iyi olma halini etkileyip etkilemediğini sorgulayan bir kuramdır (Diener vd. 1999). Bu kurama göre, mutluluk haz veren ve vermeyen anların birikiminden oluşmaktadır ve mutluluklarının kaynağı yaşanmış mutlu anların toplamıdır.

Yukarıdan Aşağıya Kuramı (Up-bottom Theory)

Bu kurama göre kişilik özellikleri önemlidir. Bireyler yaşadıklarını kendi kişisel özelliklerine göre yorumlayarak değerlendirme eğilimindedir. Örneğin iyimser biri ile kötümser birinin karşılaştığı olaylara vereceği tepki ve değerlendirmeleri birbirinden farklı olacaktır. Brief vd. (1993)'a göre öznel iyi olma hali, yaşanan olumlu ya da olumsuz durumlar karşısında bireyin bu durumlara hazırlıklı olmasını sağlamaktadır. Aşağıdan yukarıya kuramının tersine insanın mutluluğunun dışsal etmenlerle değil bireyin olayları yorumlama biçimiyle ilgili olduğunu savunmaktadır (Diener vd. 1997, Diener ve Seligman 2002).

Erek Kuramı (Telic Theory)

Erek kuramına göre bireyler amaçlarına ulaştığında mutluluğa da ulaşacaklardır. Wilson (1960)'a göre gereksinimlerin karşılanması mutluluk sağlarken karşılanmaması insanı mutsuz yapacaktır. Diener (2000)'a göre kişi değerlerine uygun amaçlar doğrultusunda hareket ettiği takdirde mutlu olma düzeyi yükselecek, böylece yaşam doyumları da artacaktır. Bireylerin mutlulukları arasındaki farklılık sahip oldukları farklı amaç ve isteklerdir. Bu nedenle birey amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik doğru şekilde ilerlerse mutluluğu bulacaktır (Diener vd. 1997).

Etkinlik Kuramı (Activity Theory)

Etkinlik kuramı erek kuramı bağlamında düşünüldüğünde bireyin istediği amaçlara ulaşmasından sonraki yaşadığı mutluluğu değil, amaca ulaşma yolunda yaşadığı doyumun mutluluğu arttırıcı olduğunu savunmaktadır (Diener 1984). Özetle mutluluğun

varılacak bir yolun sonu değil, hedefe ulaşma tatmini ile yürünen yolun kendisi olduğunu savunan bir kuramdır.

Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı (Multiple Discrepancy Theory)

Çok yönlü uyuşmazlık kuramı, bireyin olanakları ve istekleri arasındaki kıyaslamaya dayanmaktadır. Michalos'a (1985) göre, beklentiler ve gerçek durum arasındaki fark öznel iyi olma hali düzeyini göstermektedir. Kişinin sahip olduğu olanaklar beklentilerinin altındaysa bu kişideki mutsuzluk düzeyini arttıracaktır (İlhan 2009). Bu kuram içerisinde en önemli yaklaşımlardan biri sosyal uyuşmazlık kuramı olup, bireyin kendi durumunu diğerleri ile karşılaştırma ve yaşamını diğerine göre iyi ya da kötü olarak değerlendirmesi durumudur.

Dinamik Denge Kuramı (Dynamic Equilibrium Theory)

Bu kurama göre birey, olay yaşandığı sırada hissettiği olumlu ya da olumsuz duygular öznel iyi olma hali üzerinde farklılaşmaya neden olsa bile bir süre sonra genel düzeyine, kişiliğin belirlediği düzeye geri dönerek dengeye gelecektir. Kişilik özellikleri öznel iyi olma halini dengeye getiren en önemli özelliktir (Diener ve Diener 2000).

Uyum Kuramı (Adaptation Theory)

Uyum kuramına göre insanlar yaşamını büyük ölçüde etkileyecek bir durumla karşılaşabilirler fakat bir süre sonra bu durum giderek alışkanlık haline gelecek ya da sıradanlaşacak, böylece mutluluk üzerindeki geçici etkisi azalacaktır (Diener vd. 1997). Bu kurum insanların acı olaylar yaşadktan belli bir zaman sonra duruma uyum sağlaması ya da yaşanan mutlu bir olay sonrası uzun süre aynı etkinin devam etmemesini açıklamaktadır. Kişiler yeni olaylara çok güçlü tepkiler verirken bu durum zamanla azalarak normale dönüş göstermektedir.

2.1.3 Öznel iyi olma hali ölçümü

Öznel iyi olma hali ile ilgili çalışmaların öncülerinden biri de Goodwin Watson (1930)'dır. Mutluluğu anlamak için pek çok çalışma yapmıştır. 1920'li yıllara kadar araştırmacılar mutluluğun ve memnuniyetin ölçülmesi konusunda çeşitli teknikler geliştirmiş ve bunları deneysel çalışmalarında kullanmışlardır. Bu çalışmaların özeti Warner Wilson (1967) tarafından, mutlu insan; genç, sağlıklı, iyi eğitim görmüş, iyi bir gelir düzeyi olan, iyimser, endişesiz, inançlı, evli, yüksek iş memnuniyeti olan, tutarlı istekleri olan insan, olarak özetlenmiştir (Anger 2008).

Son 50 yılı kapsayan çalışmalar değerlendirildiğinde öznel iyi olma hali kavramının hızla gelişim gösterdiği görülmektedir. İlk analizler insanların öznel iyi olma halini etkileyen etmenleri anlamaya yöneliktir (Horn 2007). Bazı araştırmacılar da iyi olma halinin ulusal göstergelerini kamu düzeni amaçları doğrultusunda kullanılması için geliştirmişlerdir (Diener ve Seligman 2004). Bu konuda yapılan çalışmalar, iyi olma ile ilgili bilgilerin ülkeler arasındaki yaşam kalitesi karşılaştırmalarında kullanılabilecek bir bilgi olduğunu göstermiştir (Diener 2000, Helliwell 2003).

Literatürde psikolojik ve öznel iyi olma hali ile ilgili sırasıyla ödamonik (eudaimonic), hedonik (hedonic) ve zihin sağlığı (mental health) ölçümleri olarak üç ana yaklaşım olduğu görülmektedir. Ödamonik ölçekler, yaşamlarını anlamlandıran psikolojik gereksinimlerini, yaşamları üzerinde etkisi olan duyguları ve diğer insanlarla olan ilişkilerini temel alan bir yaklaşım benimseyen ölçümlerdir (Ryff 1989). Hedonik ölçümler, antik Roma filozoflarına kadar dayanan, insan eylemlerinin nihai anlamda haz sağlayacak bir biçimde planlanması gerektiğini düşünen, bu nedenle memnuniyeti arttırmayı temel alan yaklaşıma sahip ölçümlerdir. Zihin sağlığı ise psikolojik rahatsızlıklar ile ilgili olup, klinik ölçütleri temel alan tanı koyma sistemli ölçümlere sahiptir (Samman 2007).

Öznel iyi olma hali, yaşam kalitesini etkileyen ve yaşam kalitesinden etkilenen bir durum olarak görülmektedir. Yaşam kalitesinin değerlendirilmesi, sağlık durumu ya da ekonomik şartlar gibi nesnel koşulları göz önünde bulundurmaktadır. Fakat öznel iyi

olma hali insanların bu nesnel gerçekler hakkındaki öznel görüşlerini ifade etmektedir. Örneğin, sağlık durumu ya da yıllık geliri ele alacak olursak, bir insan bu nesnel durumu hakkında öznel olarak oldukça değişik görüşlere sahip olabilecektir. Bu görüşleri anlamamanın tek yolu ise kişinin öznel görüşlerini dikkate almaktır (Moore vd. 2012). Bu nedenle, öznel iyi olma hali ölçümünün en temel özelliği kişisel bildirimlere dayanmasıdır.

Öznel iyi olma hali ölçümü mutluluğun çeşitli derecelerinin insanın kendisi tarafından değerlendirmesini kapsayan bilimsel bir girişimdir. Aslında insan her anını, insanlarla iletişim sağlayan ya da onları birbirinden izole eden değişen memnuniyet ve duygularla deneyimler. Öznel iyi olma hali ölçümü insanların kendi yaşamları hakkında değerlendirmelerini ve yaşam deneyimleri hakkındaki düşünce ve hislerini anlamaya çalışma konusuna odaklanmıştır (Moore vd. 2012).

Öznel iyi olma hali üzerine artan ilgi, bu konu üzerine yapılan çalışmaları da arttırmış ve çeşitli ölçüm yöntemleri geliştirilmiştir. Oxford Mutluluk Envanteri (OHI) (Argyle vd. 1989 ve 1995), Oxford Mutluluk Anketi (OHQ) (Hills ve Argyle 2002), Anlamsal Farklılık Ölçeği (SDS) (Campbell vd. 1976) ve Yaşam Memnuniyet Envanteri (LSI-A) (Neugarten vd. 1961), gibi hem yaşam memnuniyetini hem de öznel iyi olma halinin duyuşsal bileşenini içeren çeşitli ölçekler kullanılmıştır (Durak vd. 2010). Bu çeşitli yaklaşımlar Diener (1984) ve Veenhoven (1984) gibi araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş ve daha bütüncül bir yaklaşım içeren ölçüm yöntemleri olarak geliştirilmiştir.

Diener (1984)'e göre “öznel iyi olma hali” kavramı üç temel öğeden oluşmaktadır. İlki, öznel iyi olma halinin öznel bir değerlendirmeye dayanmasıdır. İkincisi, olumlu yöndeki olgu ya da ölçütlere dayanmasıdır. Son öğe ise öznel iyi olma halinin bireyin yaşamına ilişkin bütüncül değerlendirmelere dayanmasıdır. Kişilerin kendi yaşamlarına ilişkin olarak yapmış oldukları bilişsel ve duygusal değerlendirmeler olarak öznel iyi oluş üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; olumlu duygulanım, olumsuz duygulanım ve yaşam doyumdur.

Literatür incelemeleri sonucunda öznel iyi olma hali ile ilgili yapılan araştırmalarda sıklıkla kullanılan ölçeklerin:

- 1- Olumlu ve Olumsuz Duygulanım Ölçeği (PANAS),
- 2- Olumlu ve Olumsuz Deneyim Ölçeği (SPANE) ve
- 3- Yaşam Doyumu Ölçeği (SWLS) olduğu görülmektedir.

Öznel iyi olma hali ölçümleri kapsamında en çok kullanılan ölçümlerden biri olan Olumlu ve Olumsuz Duygulanım Ölçeği'dir (PANAS-Positive and Negative Affect Scale). Ölçek, Watson vd. (1988) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek öznel iyi olma halinin duygulanımsal bileşeni olarak görülmektedir. 20 maddelik bir değerlendirme ölçeğidir. Ölçek maddeleri beşli likert tipi ölçüm yapmaktadır. Ölçeğin iki alt boyutunda olumlu duygulanım ve olumsuz duygulanım düzeyleri belirlenmektedir. Bu ölçek daha sonra Diener vd. (Diener vd. 2009c) tarafından geliştirilmiştir. Diener tarafından geliştirilen haliyle Olumlu ve Olumsuz Deneyim Ölçeği (SPANE - The Scale of Positive and Negative Experience) 12 madde içermektedir. Bunlardan 6 tanesi olumlu yaşam deneyimlerine, 6 tanesi olumsuz yaşam deneyimlerine bağlı değerlendirme amaçlıdır ve öznel iyi olma hali ölçümlerinin duygulanımsal bileşeni olarak kullanılan bir ölçektir.

Öznel iyi olma halinin bilişsel boyutunu oluşturan önemli ölçüm araçlarından birisi de Yaşam Doyumu Ölçeği'dir (SWLS - The Satisfaction with Life Scale). Yaşamdan alınan doyumun düzeyini belirleyebilmek amacıyla Diener vd. (1985) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri 1 ve 7 arasında puanlanan likert tipi bir ölçektir.

Son yıllarda insan gelişimi üzerine geliştirilen psikolojik teorilerin değerlendirilmesi sonucu, bu yaklaşımın önemli özelliklerini belirlemek için kısa bir ölçek tasarlanmıştır. Bu ölçek bir anlamda hedonik temele dayandırılan öznel iyi olma hali ölçeğini ödemonik yaklaşımla harmanlamak olarak değerlendirilebilmektedir. Ödemonik yaklaşım, genellikle iyi olma haline psikolojik ya da fonksiyonel bir yaklaşım olarak tanımlanmakta ve otonomi, kontrol, yeterlik, iyi insan ilişkileri, anlamlandırma

duygusu, amaçlar ve başarı gibi durumları içeren değerlendirme veya deneyim ölçütlerini içermektedir. Bu tip ölçümler genellikle “Gelişim/gelişme” (flourishing) lmleri olarak bilinmektedir (Tinkler ve Hicks 2011).

Gelişim ve Büyüme lği (FS - Flourishing Scale) mevcut öznel iyi olma hali lklerinin tamamlayıcı bir parçası olarak sosyal ve psikolojik gelişimi ölçmek için tasarlanmıştır. Ryff (1989), Ryff ve Singer (1998), Ryan ve Deci (2000) gibi araştırmacılar, hümanistik psikoloji teorileri temelinde, insanın evrensel psikolojik gereksinimleri konusunda öneriler getirmişlerdir. Gelişim ve Büyüme lği bu önerilerin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır (Diener vd. 2009c). Ek olarak benzer şekilde konu hakkında yapılan çeşitli öneriler de değerlendirilmiştir. Örneğin; Putnam (2000) ve Helliwell vd. (2009)’nın “sosyal bağ” ın toplumların iyi olma hali için temel olduğu görüşü, diğer yandan Csikszentmihalyi (1990) nin “psikolojik bağ”ın insanın iyi olma hali için temel olduğu görüşü ve Seligman (2002), Ryff (1989), Ryff ve Singer (1998), ve Steger vd. (2008) gibi araştırmacıların, amaçlı ve anlamlı yaşam konularının insan gelişimi için yararları konusundaki fikir ve görüşleri, bu lğin tasarımında önemli etkileri olan görüşler olmuştur (Diener vd. 2009c). İnsanların diğerleri tarafından desteklenmesi, kabul görmesi, iyimserlik, anlamlı ve amaçlı etkinliklerin insan üzerindeki önemli etkileri konusunda yapılan çeşitli araştırmalar da (Peterson vd. 1988, Seligman 2002, Brown vd. 2003, Scheier ve Carver 2003, Dunn vd. 2008) bu yaklaşımı destekler niteliktedir (Diener vd. 2009c). Gelişme ve Büyüme lği (FS) sosyal ilişkileri içeren 8 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler, destek verici ve ödüllendirici ilişkiler içinde olma, başkalarının mutluluğuna katkı sağlama, anlamlı ve amacı olan bir hayat tarzı, önemli etkinliklerde yetkinlik, iyimserlik gibi konularda kişinin kendi değerlendirmesini anlamaya yönelik maddeler içermektedir.

Tüm bu çalışmalar değerlendirildiğinde öznel iyi olma halinin ölçümü konusunda tek boyutlu yaklaşımların eksik kaldığı, bu amaçla çeşitli lkler geliştirildiği ve bu ölçüklerin birkaçının bir arada kullanımının daha doğru sonuçlar elde etmek için önemli olduğu kanısına varılmıştır.

2.1.4 Öznel iyi olma hali yeşil alan ilişkisi

Doğal çevre ile ilişkilerin insan sağlığı ve iyi olma hali üzerinde önemli olumlu etkileri olduğunu saptayan birçok çalışma yapılmıştır (Kaplan 1995, Kellert ve Derr 1998, Friedmann 2000, Faber-Taylor vd. 2001, Parr 2005 ve 2007, Townsend 2006, Burls 2007, Ewing vd. 2007, Herzog ve Strevey 2008, Maller ve Parish-Plass 2008, Park vd. 2008, Faber-Taylor ve Kuo 2009, Heerwagen 2009). Bu çalışmalar kapsamında doğa ile insan etkileşiminden, bireyin fiziksel, zihinsel ve sosyal anlamda sağladığı yararlar üzerinde durulmuştur (Townsend ve Weerasuriya 2010).

Frederick Law Olmsted, doğanın kent sakinlerinin duygusal ve psikolojik sağlıkları üzerindeki görsel yararlarını yıllar öncesinde vurgulamıştır. Olmsted'in teorisine göre kentsel peyzajların ve parkların tasarımının kent yerleşimlerinde sağlık ve yenileyici etkisi oldukça büyüktür (Morris 2003). Bu inancı, insanların kent yaşamının zorluklarından kaçış için önemli etkileri olan NY Central Park ve Boston Emerald Necklace parklarının tasarımında oldukça etkili olmuştur (Townsend ve Weerasuriya 2010).

Yeşil alanların insan sağlığı ve iyi olma hali üzerine etkilerini saptamaya yönelik yapılan çalışmalar kapsamında çeşitli kavramlar ve teoriler geliştirilmiştir. Bunlar:

1. Psiko-evrimsel teori (psychoevolutionary theory): İnsanın doğa ve yeşile olan gereksiniminin insanın geçmişi ile ilgisi olduğunu savunan bir teoridir (Ulrich 1993). Ulrich, bir çevrede yaşamak için nasıl evrimleştiğimizin/geliştiğimizin duygularımızı açıkladığını kabul etmektedir. Kendimizi kötü hissettiğimiz bir çevrede bulunduğumuzda kan basıncımızın arttığını, kaslarımızın gerginleştiğini, nabzımızın ve hormon dengemizin değiştiğini belirtmiştir. Bu teoriye göre insanın doğaya adapte olabilmesi için doğanın çeşitli öğeler içerdiğini ve insanların bu şekilde doğrudan ve duygusal ilişki kurduklarını savunmaktadır.

2. Stres yenme teorisi (stress recovery theory) Ulrich'in bir diğer teorisidir. Bu teoriye göre doğal sahneler özellikle yapılı çevre içinde hissedilen stresten uzaklaşmayı sağlamakta, stres düzeyini azaltmaktadır (Ulrich 1984 ve 1999).

3. “Dikkat yenileme teorisi (attention restoration theory)”. Teoriye göre doğal çevre günlük rutinin dışına çıkmak için bize fırsatlar sunmaktadır ve bu şekilde hiçbir güç gerektirmeksizin ilgi çekici hale gelmektedir. İnsan doğada dinlendiğini ve yenilendiğini hissetmektedir. Doğa insanlara rahatlama deneyimi yaşatmaktadır. Bu rahatlık hissi insanlara yenilenme olanağı sağlamaktadır. Kaplan vd. (1988) doğanın sunduğu bu rahatlama ve yenilenme hissini “doğanın canlandırıcı gücü” olarak tanımlamışlardır.

Wilson (1984), doğaya karşı doğuştan gelen insan ilgisini ifade etmek için geniş ölçüde paylaşılan memnuniyeti anlatan evrimsel bir açıklamadan bahsetmek için “biophilia” kavramını ortaya koymuştur. Bu kavram doğanın stresten ve tükenmişlik hissinden kurtulmak ve yenilenmek için gösterdiği etkiyi ifade etmektedir (Verheij vd. 2008).

Mostyn (1979), doğa ile iç içe olmanın insanlar üzerindeki olumlu etkilerinin nedenlerini araştırdığı çalışmasında, insanların doğadan duygusal (ev ve iş ortamından uzaklaşma, yalnız kalma hissi, sessizlik ve sakinlik hissi), entelektüel (doğayı inceleme, çevredeki doğal alanların tarihini araştırma, yeni ve değişik yetenekler kazanma), sosyal (doğal alanlarda insanlar ile daha kolay tanışma ve ilişki kurma, bölgedeki diğer insanlarla toplum ruhu ve yerel doğal alanlar konusunda sorumluluk hissi geliştirme) ve fiziksel (temiz havada bulunma, kendini daha canlı hissetme, bitkileri koklama ve hissetme, kuş seslerini dinleme vb.) olarak yararlandıklarını tespit etmiştir (Özgüner 2004).

Kentsel yeşil alanlar içerisinde parklar, doğa ile bağlantı sağlamanın tek seçeneğidir. Parklar ilk olarak, hastalıkları, suçu ve sosyal huzursuzluğu azaltmak, havayı temizlemek, rekreasyon için alan sağlamak ve günlük yaşamın stresinden kaçış için alan sunmak gibi nedenlerle tasarlanmıştır (Bedimo-Rung vd. 2005, Wong ve Domroes

2005, Maller vd. 2006). Kaplan ve Kaplan (1989) doğayla etkileşim içerisinde olan, daha doğal çevrelerde yaşayan insanların, diğer bireylerden daha sağlıklı olması, uzun vadede ise bireyin evinden, işinden ve genel yaşamından memnuniyetini arttırması bakımından önemli işlevleri olduğunu vurgulamışlardır (Townsend ve Weerasuriya 2010).

Irvine vd. (2013) yaptıkları çalışmada, yeşil alan kullanımından sağlanan yarar ve park kullanıcılarının yeşil alan kullanım nedenlerini araştırmış ve mevcut insan, çevre ve sağlık teorileri kapsamında bu ilişkiyi çözümlemeye çalışmıştır. Bu amaçla 13 kamusal yeşil alanda toplamda 312 park kullanıcısına yaptıkları anketlerle bu alanlara geliş nedenlerini ve sağladıkları yararları anlamaya çalışmıştır. Geliş nedenleri yürüyüş yapmak, yeşil alanın kalitesi ve çocuklar olarak belirtilirken, sağlanan yararlar sakinleşme, olumlu duygular ve zihinsel iyi olma gibi yararlardır. Bulunan bu sonuçlar, iyi olma hali ve insan sağlığı ile ilgili yapılan çalışmalarla paralellikler göstermektedir. Çalışmada alan etkisi, yenilenme etkisi, biyoçeşitliliğin algısı, işitsel peyzaj gibi konulara açıklık getirecek, açık uçlu iki soru çalışmanın temelini oluşturmuştur. Bu iki soru kişilerin neden bu alanı kullandığı (bugün sizi bu parka getiren ana neden nedir?) ve bu kullanımdan sonraki etkisine (Bu parktan ayrılırkenki düşünceleriniz hakkında, buradan ayrılırken nasıl hissettiğinizi tanımlayan cümleler nelerdir?) odaklanmıştır (Irvine vd. 2013). Daha sonra verilen yanıtlar analiz edilerek gruplandırılmıştır. Parka geliş nedenleri/tetikleyici nedenler; fiziksel (yürüme spor vb.), alan kalitesi (doğa, temiz hava vb.), çocuklar (çocuklarla oyun vb.), bilişsel (okumak, düşünmek vb.), sosyal (arkadaşlarla buluşmak, insanları izlemek vb.) ve yapılandırılmamış/boş zaman olmak üzere altı grupta toplanmıştır. Aynı şekilde kullanım sonrası etkiler de; fiziksel etki (yenilenme, enerji kazanma vb.), alan bağlılığı (parkın değeri, hoş deneyimler vb.), manevi (özgürlük, sessizlik), bilişsel (memnuniyet, motivasyon vb.), sosyal (diğerleri ile ilişkiler vb) ve global iyi olma olarak yedi grupta toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda kent parkı kullanımının insan sağlığı ve iyi olma hali üzerinde etkileri olduğu saptanmıştır.

Benzer bir çalışma da Lemieux vd. (2012) tarafından yapılmıştır. İnsanların sağlık ve iyi olma hallerini etkileyen geliş nedenleri ve korunan alanları ziyaret arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Bu amaçla ilk olarak sağlık ve iyi olma hali ile ilgili geliş

nedenleri, ikinci olarak bu ziyaretten sonra sağlanan sağlık ve iyi olma ile ilgili yararları anlamak için bir anket geliştirilmiştir. Son olarak bulgular kapsamında, kamu politikası terimleri içerisinde sağlık ve iyi olma hali ve koruma politikası için verilen önemin yeterliliği tartışılmıştır. Geliştirilen ankette ziyaret nedenleri her alan için 10 madde ile ölçülmüştür. Örneğin fiziksel iyi olma için fiziksel etkinlikler, bisiklet, yüzme vb, psikolojik/duygusal iyi olma ile ilişkili olarak zihinsel yorgunluktan kurtulma/yenilenme, sakinleşme, soyutlanma, sessizlik vb. anahtar kelimeler kullanılmıştır. Bu anketin yanı sıra Diener vd. (2009) tarafından geliştirilmiş olan Olumlu ve Olumsuz Yaşantılar Ölçeği (SPANE) uygulanmıştır. Çalışma sonucunda; SPANE ölçeği sonuçlarına göre ziyaretçilerin, korunan alanları ziyaret ederek olumlu yaşam deneyimi sağladığı ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda bu alanlarla ilişkinin, özellikle sosyal, fiziksel ve psikolojik/duygusal iyi olma hali üzerine katkılarının yanı sıra entelektüel, ekolojik, ekonomik yararları da belirtilmiştir.

Parkın kullanımı ve ziyaret nedenleri ile ilgili yapılan diğer araştırmaların (Burgess vd. 1988; Oguz, 2000) sonuçlarında da, insanların genellikle parka, sakinleşmek, çocukları dışarı çıkarmak, yürümek, egzersiz/spor yapmak, doğada bulunmak, arkadaşlarla buluşmak, mola vermek/kaçış gibi nedenlerle geldikleri saptanmıştır. Parkın kullanımından sağlanan yararlar ise dışarıda olma mutluluğu, sosyal ilişkiler, özgürlük, doğa ile birliktelik, sakinleşme ve canlanma olarak tanımlanmıştır (Burgess vd. 1988, Dunnett vd. 2002, Chiesura 2004, Abkar vd. 2010, Pinder 2009).

Koramaz (2010), çalışmasında insanların yaşadıkları konut ve çevrelerindeki objektif yaşam koşullarını, bu objektif koşullar üzerine insanların subjektif algı ve değerlendirmelerini, kısaca memnuniyetlerini ölçerek yaşam kaliteleri düzeyini ölçmeye dayalı bir yöntem izlemiştir. Bu çalışmasında farklı yoğunluk ve gelir grubuna dâhil kentsel alanlarda yaşayan insanların yeşil alan kullanımlarını, çevrelerindeki yeşil alan miktarını ve yaşam memnuniyetlerini ölçerek bir değerlendirme yapmıştır. Çalışma sonucunda, yeşil alanların çevresel etkileri ve rekreasyonel işlevleri ile yaşam kalitesine katkı sağladığı ve yaşam kalitesinin yükseltilmesinde etkili olduğu kanıtlanmıştır.

Yeşil alan ile ilişkilerin bu alanlarda yapılan etkinlikler kapsamında değerlendirildiği çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmaların genellikle, yeşil alan etkinlikleri ve bunların insanın iyi olma hali ile ilişkisi temelinde, özellikle serbest zamanın değerlendirilmesi ve serbest zaman etkinlikleri kapsamında yapıldığı görülmektedir (Llyod ve Auld 2002, Ariel 2006, Kim 2009, Ma 2008). Bu çalışmalarda genellikle yapılan etkinliklere karşı tutum, ne sıklıkta yapıldığı ve yapılmasının duygu durumu üzerindeki etkisi göz önüne alınmıştır. Lloyd ve Auld (2002) yapmış oldukları çalışmalarında, mekânın özelliklerini, bireyin özelliklerini, bu iki özelliğin etkileşimi ve kişilerin demografik özellikleri arasındaki farklıları göz önünde bulundurmuşlardır. Çalışmalarının sonucunda mekâna bağlı özelliklerin bireyin özelliklerini etkilediğini ve bu etkileşim ile yaşam kalitesi arasında olumlu bir ilişki olduğunu, mekâna bağlı özelliklerin, etkinliklere katılımı ve memnuniyeti etkilediğini saptamışlardır.

Boş zamanlarında daha fazla fiziksel etkinlik yapan insanlar daha düşük düzeyde depresyon ve daha yüksek düzeyde iyi olma durumu göstermektedir (Biddle vd. 2005, <http://www.fph.org.uk> 2012a). Pretty vd. (2007a)'nın 10 ayrı yerleşim yerinden 263 katılımcı ile yapmış olduğu çalışma, yeşil alanlarda yapılan egzersizin (yürüme, bisiklete binme, ata binme vb. etkinlikler) katılımcıların fiziksel ve zihinsel iyi olma hallerine olumlu etkilerini göstermektedir (Newton 2007a).

Yapılan çeşitli çalışmalar (Sallis vd. 1992, King vd. 2000, Wilcox vd. 2000, Brownson vd. 2001, Humpel vd. 2002, Orsega-Smith vd. 2004, Cohen vd. 2006, Epstein vd. 2006), fiziksel etkinliğin iyi olma haline olumlu etkileri üzerine yoğunlaşarak parkların fiziksel etkinliği desteklediğini göstermenin yanı sıra (Townsend ve Weerasuriya, 2010), yeşil alana erişimin, yeşil alan yakınında yaşamının ya da çalışmanın, insanları fiziksel egzersize yönlendirdiğini ve fiziksel etkinliğin fiziksel iyi olma hali üzerindeki olumlu etkilerini de vurgulamaktadır (Newton 2007).

Stigsdotter vd. (2010) Danimarka'da yaptıkları bir çalışmalarında yeşil alan, sağlık ve stres ilişkisini araştırmışlardır. Yeşil alanları daha sık ziyaret edenlerde daha düşük stres deneyimi ve yeşil alanlara uzak kalan yerlerde yaşayanlarda daha fazla stres deneyimi görülmüştür. Laforteza vd. (2009) yapmış oldukları çalışmalarda İtalya ve İngiltere'deki

metropolitan merkezlerde yeşil alanları ziyaret sıklığı ile kullanıcıların stres düzeylerinin ölçülmesine dayalı iyi olma halleri arasında önemli ilişkiler bulmuşlardır (Ambrey 2012).

Çalışmalar doğal peyzajların kentsel peyzajlara oranla iyileştirici etkilerinin fazla olduğunu göstermiştir. Hartig vd. (2003) doğal peyzajlarda yürümenin kentsel alanda yürümeye oranla dikkat toplama üzerinde daha güçlü etkisi olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmalar insanların zihinsel rahatsızlıklardan kurtulmak için, kumsal, orman ve parklar gibi doğal alanları yeğlediklerini ortaya koymuştur (Korpela ve Hartig 1996, Korpela vd. 2001, Staats vd. 2003, Staats ve Hartig 2004). Bu çalışmalara paralel olarak, zihinsel yorgunluk üzerine iyileştirici etkisi bakımından doğal alanların gücü konusunda çeşitli çalışmalar da bulunmaktadır. Ulrich vd. (1991) insanların doğal peyzajlar karşısındaki duygusal tepkilerini ölçmüş stres ile ilişkili önemli etkiler saptamıştır. İnsanların doğal peyzajlar karşısında olumsuz duygu ve düşüncelerinin, neşe ve dinginlik gibi olumlu duygulara dönüştüğünü göstermiştir (Abraham 2010).

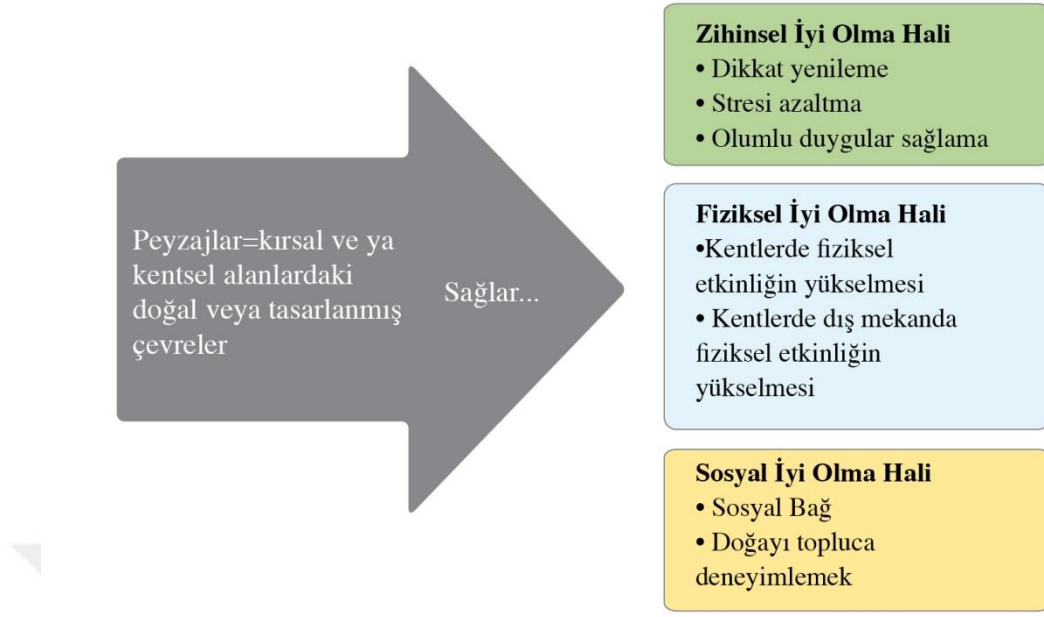
Doğal çevre ve zihinsel iyi olma hali ile ilgili giderek artan çalışmalar göstermektedir ki; doğal çevreler duygu durumunu iyileştirme, konsantrasyon ve dikkati sağlama, stresi azaltma, kişisel gelişim ve dinlendirme gibi etkileriyle insanların zihinsel iyi olma hallerine olumlu katkılar sağlamaktadırlar (Newton 2007). Mace vd. (1999) inceledikleri 100'ün üzerinde çalışmada doğal çevrelerin stresi azaltma ve yenilenme sağlama gibi etkilerinin olduğu sonucuna varıldığını saptamışlardır. Doğal alanları yalnızca görmenin bile insanın zihinsel iyi olma haline olumlu katkıları olduğu, çeşitli çalışmalarla (Hartig vd. 1991 ve 1996, Cimprich 1993 ve 2003, Tennessen ve Cimprich 1995) gösterilmiştir (Newton 2007).

Armstrong (2000) ve Leyden (2003)'a göre kent parkları ve diğer kamusal alanlar fiziksel ve zihinsel yararlar sağlayan alanlar olmanın yanı sıra sosyal ilişkileri de arttıran alanlardır. Bu bağlamda, parkların sosyal bütünleşmeyi sağlayıcı rolü konusunda çalışmalar da bulunmaktadır (Booth vd. 2000, Kweon vd. 1998, Milligan vd. 2004). Bu bağlamda yeşil alanlar ve sosyal iyi olma hali ilişkisini tanımlayan pek çok çalışma

bulunmaktadır (Newton 2007). Yapılan alışmalar, sosyal ilişkilerin insanların iyi olma durumlarında önemli rol oynadığını göstermektedir (Diener vd. 1999, Diener ve Seligman 2002, Seligman 2002, Dolan vd. 2006a). Diğer yandan sosyal ilişiler ve zihinsel iyi olma hali arasında da önemli ilişkiler bulunmuştur (Burns 2000 ve 2006, Reis ve Gable 2003). Yapılan bu alışmlar ışığında, yeşil alanlarla ilişkinin sosyal iyi olma hali üzerine etkileri olarak sosyal bağ, suç oranlarını ve şiddeti hafifletmek ve mekân algısı (sense of place) olarak özetlenebilmektedir (Newton, 2007a).

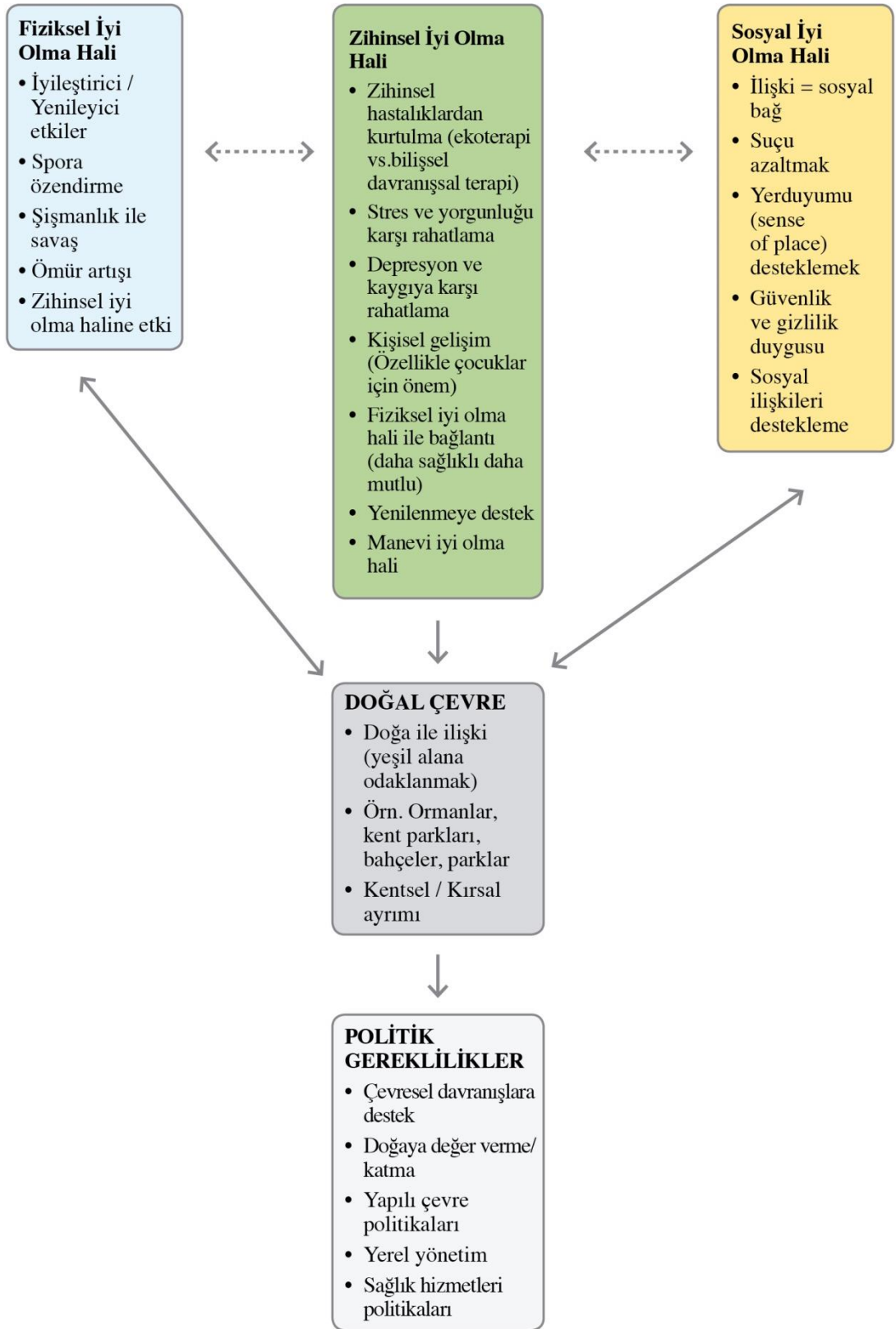
Birçok araştırmacı (Burgess vd.1988a, Markwell 2000, Gobster 2002, Sullivan 2005, Jorgensen vd. 2007, Davies ve Deaville 2008, Hitchings 2009) yeşil alanların insanların bir araya gelmesinde ve bundan sosyal anlamda yarar sağlanmasında önemli etkileri olduğunu göstermişlerdir (Anonymous 2010). Halpern (1995) sosyal bağların kişinin ruhsal ve duygusal iyi olma hali açısından kritik bir önemi olduğunu vurgulamıştır. Whitley vd. (2005) sosyal bağların kalitesinin insanların yaşadıkları yerlerle olan bağları ve kendilerini o yere ait hissetme duyguları ile etkilendiğini belirtmişlerdir. Knopf (1987) topluma aitlik hissi ve toplu etkinlik gibi sosyal göstergelerin soyut olduğunu fakat fiziksel ve mental yollarla direk ya da bunlardan beslenerek sağlık üzerine etki ettiğini vurgulamaktadır. Brower (1990) da yer bağlılığı gibi toplumsal duyguların yaşanılan fiziksel evre ile ilişkisini savunmaktadır (Speer 2008).

Yapılan tüm çalışmalar derlendiğinde insanların yeşil alanlarla olan ilişkisinde fiziksel, sosyal ve zihinsel yarar olarak üç temel katkının ön plana çıktığı görülmüştür. Mansor vd. (2010) yeşil alanlar ve kent sakinlerinin iyi olma hali arasındaki ilişki kapsamında yaptıkları çalışmada çeşitli özellikler içeren (yeşil alanı bol ve kısmen daha kısıtlı yeşil alan içeren şehir merkezinde) 3 bölgede analizler yapmışlardır. Bu bölgelerdeki yeşil alanların özellikleri ve bu özellikler hakkında kent sakinlerinin görüşlerini almaya dayalı anket soruları uygulanmıştır. alışmaları sonucunda yeşil alanlar ve sosyal, fiziksel, bilişsel (zihinsel) iyi olma hali arasında anlamlı ilişkiler bulmuşlardır. Abraham, (2010) yeşil alanlar ve insanın iyi olma hali üzerine yapmış oldukları literatür taraması sonucunda, bulguları fiziksel, sosyal ve mental (zihinsel) iyi olma hali ve yeşil alan ilişkisi olmak üzere üç ana başlık altında toplamıştır. Bu çalışmaların zeti olarak aşağıdaki modeli ortaya çıkarmışlardır (şekil 2.1).

Şekil 2.1 Peyzajın sağlığı destekleyen etkileri üzerine deneyimsel bir taslak (Abraham 2010)

Newton (2007a)'da Abraham (2010)'ın yapmış olduğu literatür özeti tarzındaki çalışmasında benzer sonuçlar elde etmiş olup, yeşil alanlar ve iyi olma hali arasındaki ilişkilerin incelendiği tüm çalışmalar değerlendirildiğinde iyi olma halinin fiziksel, mental (zihinsel) ve sosyal bileşenleri ön plana çıkmaktadır. Araştırmacılar doğayı görmenin, doğal bir çevrede olmanın ya da doğa içinde gerçekleşen etkin katılımın yararlarını vurgulamışlardır. Yapılan çalışmalar derlendiğinde fiziksel, mental (zihinsel) ve sosyal iyi olma ve doğal çevre arasındaki ilişki şekil 2.2'de özetlenmiştir.

Şekil 2.2 Peyzajın iyi olma hali üzerine etkileri (Newton 2007a)

2.2 Kent Parkları

2.2.1 Kent parkı kavramı

Literatürde farklı tanımlar bulunmakla birlikte, genel anlamda kent parkları, kent insanının dinlenme, eğlenme, çeşitli sosyal etkinliklere katılma gibi gereksinimlerini karşılayan ve tüm kente hizmet veren rekreasyon birimleri olarak tanımlanabilmektedir.

Parklar, yeşil alan niteliği ile doğa ve yapılı çevre arasında dengeli arazi kullanımının sağlanmasının yanı sıra, sosyal işlevi bakımından toplumsal rolü yüksek olan mekânlarıdır. Farklı insanların bir araya gelerek, tanışması, konuşması, kentsel yaşamı paylaşması gibi sosyal gereksinimlerin karşılanması ve sosyo-kültürel süreklilik ve gelişmenin sağlanması açısından da kültürel odak noktalarıdır (Kandemir 2010).

Olmsted ve Kimball (1973)'a göre park sözcüğü, ağaç ve çimle kaplı bir tür yeşil alanı tanımlamaktadır. Sözcüğün kökenine bakıldığında bir alanın kuşatılması temeli vardır. Bu bağlamda park, etrafı çit ya da duvarlarla çevrili yer demektir. Olmsted'e göre kent parkı, konut bahçelerinden daha geniş, sade ve doğal görünümlü olmalıdır ancak bir orman kadar da yoğun bir yeşil dokuya sahip olmamalıdır. Kent parkları, kentlinin zihninde oluşan yapaylığı silebilecek doğal öğeler ve kompozisyonlar içermelidir (Özdemir 2009). Tanrıverdi (1987), parkları, kent içinde aktif ve pasif eğlence ve dinlenme ortamı sağlayan, ölçülü, dengeli ve güzel kompozisyon oluşturmuş sosyal yeşil alanlar olarak tanımlamaktadır.

Ertekin'e (1992) göre kent parkları, kentin ekolojik dengesini korumak ve kentlinin rekreasyon ihtiyacını karşılamak üzere kentin odak noktalarında bulunması gereken, içinde toplumu oluşturan her yaş grubundan insanın aktif-pasif rekreasyon gereksinimlerini karşılamaya yönelik tesis ve olanaklara yer veren kent içi açık yeşil alanlardır (Özkır 2007).

Oğuz (1998)'a göre kent parkları, karmaşık kentsel organizasyon içerisinde, kentleşmeye koşut olarak gelişen kopuk doğa-insan ilişkisinin yeniden kurulmasında çok önemli ve çeşitli işlevler yüklenen kamusal hizmet alanlarıdır.

Aydemir (2000), insanların birbirleriyle sosyalleşmelerine olanak tanıyan, kültürel ve fiziksel etkinliklere olanak sağlayan alanlar olarak kent parklarını, işlevsel özelliklerine göre tanımlamaktadır. Aksoy (2001) ise kent parklarını, içerisinde spor ve oyun alanları, çocuk bahçeleri, gösteri mekânları, sıhhi tesisler, hayvanlar için gösterim yeri gibi yerleri bünyesinde bulundurması gereken yerler olarak tanımlamıştır.

Thompson (2002) parkları, bünyesinde barındırdığı spor ve oyun olanakları açısından, kentte daha geniş alan kaplaması ve yapay ve/veya doğal bitki örtüsüyle, ekolojik çeşitliliğe sağladığı yararlarla, kentsel açık alan planlamasının temel öğelerinden biri olarak tanımlamaktadır.

Kent parkı kavramını niteliksel özelliklerinin yanı sıra niceliksel özellikleri ile tanımlayan çalışmalar da bulunmaktadır. Yıldızcı (1982), kentin nüfusu, büyüklüğü gibi özelliklerine bağlı olarak bir kent parkının 40 ha ile 400 ha arasında bir büyüklükte olması gerektiğini ve yerleşim yerlerinden 5-20 km mesafede yani yaklaşık 1-2 saatlik bir mesafede olabileceğini belirtmiştir. Uzun (1993)'a göre ise kent parkları mahalle ve semt parklarında bulunmayan özellikleri bulunduran, 70-80 da büyüklüğünde, 2-4 km yürüyüş mesafesinde ve toplu taşıma sistemleri ile kolayca ulaşılabilir alanlarda olması gereken parklardır. Aynı zamanda içerisinde yapay göller, sergi alanları, tiyatro amfileri, yüzme havuzu, oyun sahaları, oturma yerleri gibi çeşitli etkinliklere olanak sağlayan alanların yanı sıra çay bahçeleri, sıhhi tesisler, servis yolları, otoparklar gibi hizmet tesisleri de bulunmalıdır.

Tümer (1976)'e göre kent parklarında kişi başına en az 1 da en uygun 2 da, Alan büyüklüğü olarak kişi başına en az 400 da en uygun 1.000 da olarak kent içerisindeki ana rekreasyon alanıdır. Ertekin (1992)'ye göre ise kent parkı 5.000-10.000 konut birimine hitap eden büyüklüğü 20-50 ha arasındaki kent birimleridir.

Gold (1980)'a göre kent parkları konum olarak kentin merkezinde ya da merkeze yakın bir alanda, kentlinin rahatça ulaşabileceği, kentin karmaşasından kurtulup rekreasyonel gereksinimlerini giderebileceği, içerisinde su öğeleri, piknik alanları, yüzme havuzu, yürüyüş yolları, kamp alanları gibi çeşitli etkinlik alanları bulunan alanlardır. Her 1.000 kişi için 12 ha büyüklüğünde olup, en az 40 ha, en uygun 100-400 ha büyüklüğünde, 5.000-10.000 kişilik bir nüfusa hizmet edebilen ve araçla 30 dakikalık ulaşım mesafesinde olması gereken alanlardır.

2.2.2 Kent parklarının işlevleri

Kent içerisindeki tanımlı kent boşlukları olan kent parkları, doğa-insan ilişkisinin yeniden kurulmasında önemli ve çeşitli işlevler yüklenen kamusal hizmet alanlarıdır.

Ulusoy (2000)'e göre parklar;

“Doğanın kent içindeki sembolü/yansıması olarak, kentlilerin doğayla ilişkilerini sürdürmelerine olanak sağlamakta, zamanın getirdiği yeni kullanım gereksinimleri doğrultusunda sürekli çeşitlenmekte ve yeni anlamlar kazanmaktadırlar. Kimi parklar el değmemiş doğaya öykünen görüntüleri ile tanımlanırken, kimileri açık alanda çağdaş tasarım yaklaşımlarının öncülüğünü yaparlar. Kimileri bulundukları coğrafyanın temsilciliğini üstlenirken kimileri ait oldukları dönemin sözcüsüdürler. Kimileri geniş açıklıklarıyla törenseldir, kimileri gizli alanları, güneş ve gölge oyunları ile romantikliğin ifadesidir. Kimileri kent karmaşasından uzak sakin ortamlar sunarken, kimileri yoğun kullanımlarıyla eğlenceye davet ederler” (Özkır 2007).

Kent parkları, fiziksel ve psikolojik sağlığımızı desteklemekte, toplumsallığı güçlendirmekte ve yaşadığımız çevreyi ve çalışma alanlarımızı daha ilgi çekici hale getirmektedir (Sherer 2003). İnsanların bir araya gelerek sosyal etkinliklerde bulunması toplumsal iletişimin artması açısından önemlidir. Bu nedenle insanların kent parklarında geçirdikleri zaman ne kadar fazla olursa bu etki o kadar güçlü olacaktır. Diğer insanlarla bir arada bulunmak, onlardan etkilenmek, onları izlemek, olumlu etkiler sağlayarak,

istenilen kent kimliği bilincinin oluşumunda önemli etkiler sağlamaktadır (Özdemir 2009).

Kent parkları, rekreasyonel faaliyetlere olanak sağlamalarının yanı sıra kentin imgesi ve algılanan değeri de olumlu katkıda bulunmaktadır. Kentte yaşayan tüm sosyal gruplara hizmet ederler. Kentsel yaşam kalitesine yalnızca sosyal ve davranışsal anlamda değil, aynı zamanda fiziksel ve ekolojik anlamda da katkıda bulunmaktadır (Çakıcı 2007).

Kent parklarının kalitesi, dış mekân etkinlikleri arasındaki isteme bağlı etkinliklerin gerçekteşme düzeyine bağlıdır. Bu etkinlikler; gerekli etkinlikler, istemli ve sosyal etkinlikler olarak üç ana başlık altında toplanabilmektedir (Gehl 1987). Eğer bir kent parkı kaliteliyse istemli etkinliklerin gerçekteşme düzeyi artacaktır. Bu özellikleri ile kent parkları kentsel yaşam kalitesini arttırma ve kente değeri katma anlamında önemli rol oynamaktadırlar (Burgess vd. 1988).

Konijnendijk vd. (2013)'na göre parklar;

- Fiziksel etkinliği arttırmakta, buna bağlı olarak obeziteyi önlemekte,
- Stresi azaltmakta,
- Bildirilen sağlık ve zihinsel sağlığı olumlu etkilemekte,
- Rekreasyon fırsatları ile psikolojik iyi olma açısından yarar ve sosyal destek sağlamakta,
- Gürültü, hava kirliliği gibi olumsuz kent etkilerini azaltarak yaşam süresini uzatmaktadır.

Tüm bu tanımlar çerçevesinde kent parklarının işlevleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Herkes için etkin ve durağan / pasif rekreasyon olanağı sağlarlar (spor alanları, dinlenme ve gezi alanları gibi)
- Kent içerisinde doğa ile ilişki sağlamak için önemli fırsatlar sunarlar

- Toplumsal iletişimin gerçekleştiği kültürel odak noktalarıdır. İnsanların bir araya gelerek, farklı etkinliklerde bulunabileceği ve farklı insanlarla karşılaşıp sosyal ilişkiler kurabileceği alanlardır.
- Yaban yaşamı için yer sağlarlar. Kent içindeki biyoçeşitliliği arttıırırlar.
- Mikro iklim etkileri ile kent içerisinde farklı iklimsel alanlar oluşturur ve içerisinde bulundurduğu yeşil alanlar ile kentin zararlı etkilerini azaltırırlar. Kentin havasını iyileştirirler.
- Çocuklar için güvenli oyun alanları sağlayarak, kent içerisinde onlara etkinlik alanları sağlarlar. Aynı zamanda içerdikleri tarih, kültür, botanik ve yaban yaşamı yönünden ilgi çekici alanlarıyla çocukların gelişimi ve eğitimleri açısından da önemli katkılar sağlarlar.
- İnsanlara fiziksek etkinlikleri için sağladığı olanaklarla insan sağlığı için önemli katkıda bulunurlar.
- Stresten uzaklaştırıcı ve psikolojik olarak rahatlatıcı kentsel mekânlardır. İnsanlara kentin stresli yaşamından uzaklaşabilmeleri için içerdikleri doğal alanlarla psikolojik yararlar sağlarlar.
- Kültürel ve sanatsal etkinlikler için alan sağlarlar.
- Estetik açıdan kentlerin görünümüne katkı sağlarlar. Yerleşim alanlarının fiziksel yönden dengesini sağlarlar. Farklı kullanım alanları arasında ayırma görevi üstlenirler. Düzensiz yapı gruplarının görünümünü yumuşatırırlar.
- İyi planlanan ve yönetilen kent parkları kentin ekonomik yaşantısını canlandırırırlar. Arazi değerini arttıırırlar. Turizm açısından kentlerin tanıtımına katkıda bulunurlar.

2.2.3 Kent parklarında bulunması gereken zellikler

Kent parkları, yapı dokusu içerisinde etkin ortak kullanım alanları oluşturması bakımından toplumsal rolü oldukça yüksek alanlardır. Kentsel mekânın, sosyal ve mekânsal boyutlarda daha etkili kullanılması, mekânları oluşturan etmenlere ve bu etmenlerin canlı tutulmasına bağlıdır (Emr ve Onsekiz 2007). Bu bağlamda kent parkları; her cins ve yaşta, sağlıklı ya da engelli bireyler için kullanılabilirliği olan ve

ulaşılabilirliği yüksek alanlar olmalı tüm kentlinin gereksinimlerini karşılayacak özellikler içermelidirler (Özdingiş 2007).

Kent parklarının özellikleri ve çeşitli etkinliklerin yapılabilme potansiyeli bir parkı insanlar için çekici kılan en önemli etkidir. Gold (1980)'a göre, kent parkları, koruluk alanlar, değişen topografya ve su öğeleri, piknik alanları, botla gezinti, yüzme, bir doğa merkezi, yürüyüş ve atla gezinti yolları, günübirlik kamp alanları ve informal spor olanakları bulundurabilirler. Salazar ve Mene'nde (2005)'e göre bisiklet yolları, koşu yolu, tenis sahası, futbol ve basketbol sahaları, çocuk oyun alanları gibi dış mekân spor alanları park kullanımını arttırmada önemli özelliklerdir. Örneğin hem yayalara hem de bisiklet kullanıcılarına hizmet eden bisiklet yollarının gelişimi parkın kullanımını arttıracak ve ziyaretçiler için çekici bir yer haline getirecektir.

Polat, (2001) kent parklarındaki kullanımları işlevlerine göre çizelge 2.1'deki gibi sınıflandırmıştır.

Çizelge 2.1 Kent parklarının içerdieği tesis ve olanaklar (Uzun 1987, Özkan 1988, Kılıç 1977)

Spor ve Oyun alanları	Rekreasyon Tesisler	Bilimsel ve Eğitsel Tesisler	Sosyal Tesisler	Hizmet Tesisleri	İşletme Tesisleri
Yüzme havuzu futbol sahaları Basketbol sahaları Voleybol Sahaları Tenis Kortları Çocuk oyun alanı Bisiklet yolu Atla gezinti Paten alanı Golf sahası Kış Sporları Balık tutma Botla gezinti	Gezinti yolları Piknik alanları Oturma alanları Seyir alanları Su yüzeyleri Tepeler Ağaçlık alanlar Geniş çim yüzeyler Otoparklar Kır evleri Çeşmeler Donatı elemanları	Bilim merkezi Kültür merkezi Botanik bahçesi Hayvanat bahçesi Tabiat müzesi Gözlemevi Fidanlık Sera Gül bahçesi Türk bahçesi İşlam bahçesi Japon bahçesi	Açık hava sergileri Konser alanları Tiyatro alanları Gösteri alanları Fuarlar Amfiler	Teknik üniteler İdari üniteler Tuvaletler PTT Acil yardım Bankamatik	Müzik pavyonları Lokantalar Çay bahçeleri Kafeteryalar

Polat (2001), birbirleri ile ilişkili tesis ve etkinlikleri şu şekilde gruplandırmıştır:

a- Giriş ve Yönetim Tesisleri

b- Etkin Rekreasyon Alanları

- 1- Spor alanları
- 2- Çocuk oyun alanları
- 3- Bisiklet yolu
- 4- Botla gezinti
- 5- Atla gezinti
- 6- Konser alanı

c- Durağan / Pasif Rekreasyon Alanları

- 1- Yapay göl
- 2- Kış bahçesi and restaurant
- 3- Kafeterya
- 4- Çay bahçesi
- 5- Piknik alanı
- 6- Seyir tepesi ve gezinti alanları
- 7- Açık hava sergisi
- 8- Müzik pavyonları

d- Kültürel Tesisler

- 1- Kültür merkezi
- 2- Gül, İslam, Türk ve Jahon bahçeleri

e- Bilimsel ve Eğitici Tesisler

- 1- Bilim merkezi
- 2- Botanik parkı
- 3- Gözlemevi
- 4- Hayvanat bahçesi

f- Teknik tesisler

Irvine vd. (2013)'nın parklarda gerçekleştirilen etkinlikler ve insanın iyi olma hali üzerine etkisini araştıran çalışmasında tespit ettiği ve araştırmada kullandığı etkinlikler ise şunlardır: Yürüyüş, spor, egzersiz, yemek, oturmak, dinlenmek, sakinleşmek, rahatlamak, temiz hava almak, dışarda olmak, güneşlenmek, güzel hava almak, fauna-flora, gözlem, tesisleri kullanmak, barış ve sessizlik, hoş alan, kullanım tarihi, duygusal bağlılıktır.

Ter (2011), kent parklarının kalite ölçütleri için anahtar sözcükleri; kullanıcılar, etkinlik, bağlantı, keyif ve imaj, sosyallik başlıkları altında çizelge 2.2’teki gibi toplamıştır.

Çizelge 2.2 Kent parkları kalitesinin anahtar özellikleri

Kullanıcılar	Aktivite	Erişim ve Bağlantı	Rahatlık ve Görüntü	Sosyallik
Davranışlar Algılar Gereklilikler Kişisel Sakinlik Konfor Güven Sağlık Çevre İhtiyaçlar / Beklentiler	Otmak Konuşmak Dinlenmek Yemek İzlemek Yürümek Uzanmak Kutlama Eğlence	Okunaklık Süreklilik Yakınlık Uygunluk Yürünebilirlik Ulaşılabilirlik Bağlantılılık Ulaşım Aktivitelerle Bağlantı	Güvenlik Oturabilirlik Yürünebilirlik Yeşillik Temizlik Peyzaj Elemanları (banklar, döşemeler, basamaklar, aydınlatmalar, yeşillik/ ağaçlar, heykeller, büfe, wc)	İşbirliği Arkadaşlık Etkileşim Çeşitlilik Hikayecilik

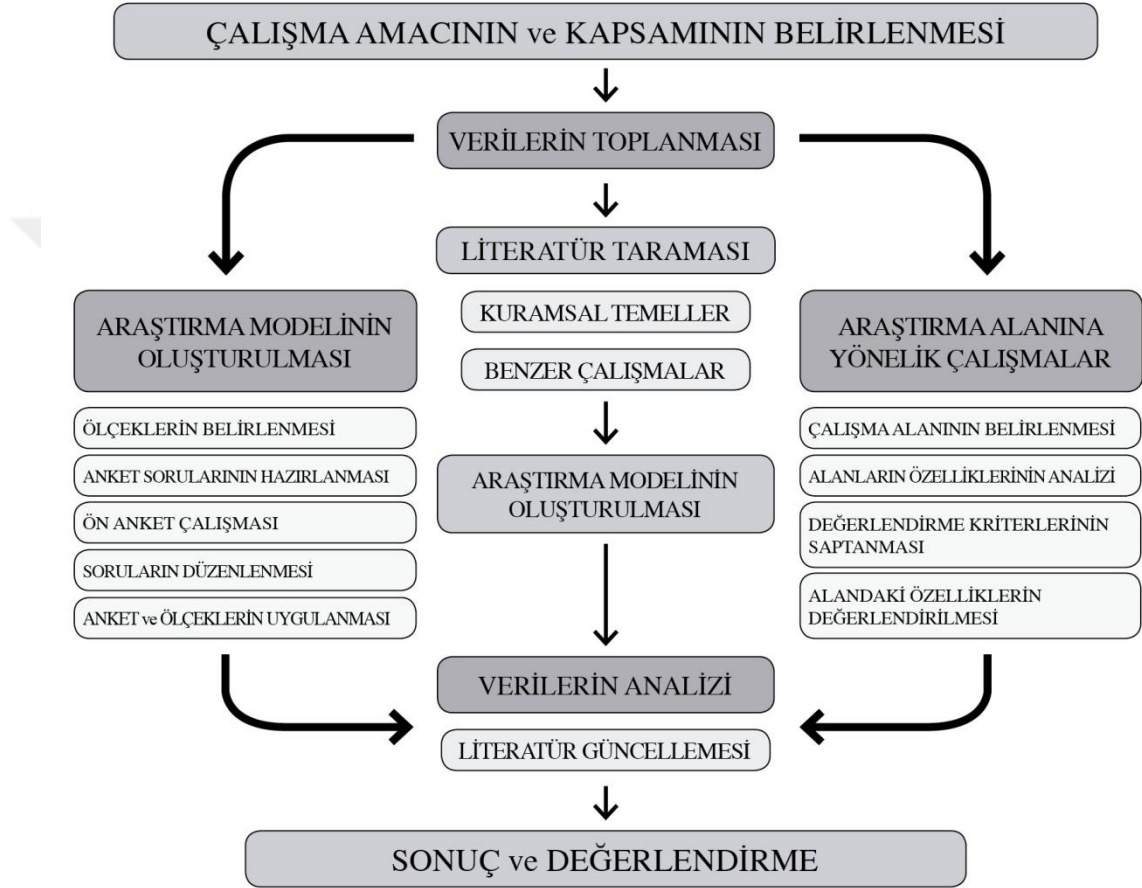
Özer (2005) yaptığı çalışmada, parkta yapılan etkinlikleri kişi ve kullanım oranları bakımından çizelge 2.3’deki gibi tespit etmiştir. Bu tespitine göre oturma, yürüyüş yapmak, piknik yapmak, kitap/gazete okumak, manzara izlemek en çok yapılan etkinlikler arasında görülmektedir.

Çizelge 2.3 Açık havalarda en çok yapılan etkinlikler (Özer 2005)

	KİŞİ	ORAN (%)
Oturma	33	45,2
Yürüme	34	46,6
Koşu	2	2,7
Basketbol	3	4,1
Futbol	8	10,9
Voleybol	4	5,5
Tenis	4	5,5
Manzara izleme	19	26,0
Çocuklarla bir aktivitede bulunma	9	12,3
Konser	5	10,9
Sanat	3	4,1
Çocuk parkında oynamak	2	2,7
Hayvanat bahçesini ziyaret etmek	4	5,5
Piknik	26	35,6
Uçurtma uçurtmak	6	8,2
Frizbi ile oynamak	1	1,4
Güneşlenmek	15	20,5
Kitap, gazete okumak	20	27,4
Paintball	1	1,4
Fuar	3	4,1
Galeri	3	4,1
Diğer : Arkadaşlarla muhabbet etmek	4	5,5
Diğer: Alkol almak	1	1,4
Diğer: Köpek gezdirmek	3	4,1

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Tez çalışması kapsamında izlenen süreci özetleyen çalışma planı şekil 3.1’de görülmektedir. Bu bölümde, genel çalışma planının bir parçası olarak materyal ve yöntem kısımları detaylı olarak verilmektedir.

Şekil 3.1 Genel çalışma planı

3.1 Materyal

Çalışma ana materyalini oluşturmak üzere Ankara kentindeki kent parkları araştırılmış ve örnek olabilecek alanlar belirlenmiştir. Bu bağlamda, Ankara kenti içinde ulaşım kolaylığı açısından en uygun olan parklar değerlendirilmiş olup özellikle kentin temel ve en eski ulaşım aksı olan Atatürk Bulvarı ve bulvarın devamı niteliğindeki aks üzerinde ve yakın çevresinde yer alan parklar incelenmiştir. Çalışmanın temeli parkları

bir bütün olarak değerlendirmekten çok, park içindeki mekânların, bu mekânlardaki özelliklerin, bu özelliklerin sunduğu etkinlik olanaklarının, insanların duygu durumları üzerindeki etkilerini fiziksel, zihinsel ve sosyal iyi olma hali kapsamında incelemeye yönelik olduğu için, parkların seçiminde bu duruma dikkat edilmiştir. Bu bağlamda bu üç özellik bakımından baskın olan alanları içeren üç farklı park seçilmiştir.

Seçilen parklar en baskın özelliklerine göre şu şekilde gruplandırılmıştır:

- 1- Botanik Parkı: Göreceli olarak doğal alan miktarının fazla olduğu ve kullanıcılara dinlenme, seyir, doğa ile baş başa kalma vb. gibi daha fazla durağan / zihinsel (pasif) etkinlik olanağı tanıyan bir park...
- 2- Gençlik Parkı: Göreceli olarak daha fazla sosyal etkinlik olanağı tanıyan özellikler içeren, kullanıcıların buluşma, bir araya gelip birlikte zaman geçirme alanı olan bir park...
- 3- Altınpark: Göreceli olarak daha fazla fiziksel etkinlik olanağı tanıyan ve kullanıcıların genellikle fiziksel etkinlikler için diğer parklara oranla daha sık yeğlediği bir park...

Botanik Parkı

Botanik Parkı (Şekil 3.2), Ankara'nın güneyinde Çankaya Vadisi içinde yer almaktadır. Yaklaşık 60 da büyüklüğünde olan parkın batısında Vali Dr. Reşit Galip Caddesi, doğusunda Ahmet Ağaoğlu Caddesi, kuzeyde ise İngiltere Büyükelçiliği ve Hindistan Büyükelçiliği konut bahçeleri bulunmaktadır. Parkın tasarımı 1970 yılında Prof. Dr. Yüksel Öztan tarafından gerçekleştirilmiştir. Vadi tabanı (1.030 m) ile üst kot (1.063 m) arasında 33 m.'lik bir yükselti farkı vardır. Büyükşehir Belediyesi verilerine göre, park alanının 29.476 m²'si yeşil alan, 15.532 m²'si sert zemin, 16.747 m²'si ağaçlık alan 1.330 m²'si havuzdur (<http://www.ankara-bel.gov.tr> 2012a).

Şekil 3.2 Botanik Parkı (Googleearth 2012)

Gençlik Parkı

Gençlik Parkı (Şekil 3.3), Altındağ ilçesinin Ulus semtinde yer almakta olup parkın ana giriş kapısı Atatürk Bulvarı üzerinde bulunmaktadır. 275.000 m² alan üzerine kurulmuştur. Başkent Ankara'nın ilk büyük kent parkı olan Gençlik Parkı'nın yapım süreci 1928 yılında açılan kent planlama yarışmasını H. Jansen'in kazanmasıyla

başlamıştır. Bayındırlık Bakanlığı'nın 25 Eylül 1933 tarihinde, "park içinde yer alacak bir gölün ve çevresinin planlanması" şeklinde Jansen'i bu kent parkını tasarlaması üzere Ankara'ya davet etmesi Gençlik Parkı'nın planlama sürecinin resmi başlangıcı olmuştur (Uludağ 1998). Ancak 1936 yılında Gençlik Parkı proje uygulaması ani bir değişikliğe uğramıştır. Bazı estetik kaygılar, teknik zorlamalar ve ekonomik nedenler dolayısıyla Leveau'nun planı, Atatürk'ün de bulunduğu Bakanlar Kurulu tarafından 8 Şubat 1936'da onaylanmıştır (Özkır 2007).

Park içindeki sert zemin ve yürüyüş yolları 63.600 m² , oyun alanları 920 m², otopark alanları 12.150 m², tüm yapı alanları 13.200 m², büyük havuz 42.000 m², kaskatlı havuz 1.130 m² ve yeşil alan miktarı 107.000 m²'dir (<http://www.anfaaltinpark.com.tr> 2012b).

Şekil 3.3 Gençlik Parkı (Googleearth 2012)

Altınpark

Altınpark (Şekil 3.4), Altındağ ilçesine bağlı Aydınlikevler ile Hasköy Mahalleleri arasında protokol yolu (İrfan Baştuğ Caddesi) üzerinde yer almaktadır. 640.000 m²'lik bir alan üzerinde tesis edilmiş, % 85'ini yeşil alan ve su yüzeylerinin, % 15'inide yapılar ve meydanların oluşturduğu Altınpark, Ankara kentinin en büyük rekreasyon alanlarından biridir (Alponat 2006). 1977 yılına kadar golf kulübü olarak kullanılan bu alanın 1985 yılında açılan yarışmada birinci gelen projenin uygulanması ile bugünkü halini almıştır (<http://www.ankara-bel.gov.tr> 2012c).

Büyükşehir Belediyesi verilerine göre, alanın 261.160 m²'si yeşil alan, 2.070 m² çocuk oyun alanı, 32.700 m² gölet alanı, 149.362 m² sert zemin, 9.302 m² çiçeklik alan, 46.758 m² çalı alanı, 56.462 m² toprak alan, 17.466 adet ağaç, 81.050 adet çalı bulunmaktadır (<http://www.ankara-bel.gov.tr> 2012c).

Şekil 3.4 Altınpark (Googleearth 2012)

Araştırmanın bir diğer önemli materyalini ise park kullanıcısı olmayan 210 kişiden oluşan bir grup ve park kullanıcısı olan 207 kişiden oluşan bir diğer grup oluşturmaktadır. Bu iki grup, park kullanıcısı olmayan ve park kullanıcısı plan grup olarak rastgele seçim ile belirlenmiştir, bu gruplara katılacak kişiler belirlerken seçkisiz atama yapılmıştır.

3.2 Yöntem

Yöntemin oluşturulmasında;

- a) Lloyd ve Auld (2002)'nin yapmış olduğu, mekâna bağlı özelliklerin bireyin özelliklerini etkilediğini ve bu etkileşim ile yaşam kalitesi arasında olumlu bir ilişki olduğunu, mekâna bağlı özelliklerin, etkinliklere katılımı ve memnuniyeti etkilediği sonucuna ulaştıkları çalışma,
- b) Irvine vd. (2013)'ün yaptıkları, yeşil alan kullanımından sağlanan yarar ve park kullanıcılarının yeşil alan kullanım nedenlerini araştırdığı ve mevcut insan, çevre ve sağlık teorileri kapsamında bu ilişkiyi çözümlemediği çalışması,
- c) ve Lemieux vd. (2012) tarafından yapılan, insanların sağlık ve iyi olma hallerini etkileyen, geliş nedenleri ve korunan alanları ziyaretleri arasındaki ilişkileri araştırdığı ve Diener vd. (2009) tarafından geliştirilmiş olan Olumlu ve Olumsuz Yaşantılar Ölçeği (SPANE)'nin uygulanmış olduğu çalışma temel alınmıştır.

Öznel iyi olma hali üzerine kent parklarının etkilerinin irdelenmesini amaçlayan bu çalışmada izlenen yöntem şekil 3.5'te özet olarak görülmektedir.

Şekil 3.5 Çalışmada izlenen yöntemin aşamaları

İlk olarak; kavramlarla ilgili literatür taramasından yararlanılmış, kuramsal alt yapı tamamlandıktan sonra, teze kaynak olabilecek benzer çalışmalar, anket örnekleri ve

ölçüm araçları ve park değerlendirmeleri incelenmiştir. Bu amaçla yapılan araştırmalarda aşağıdaki konular üzerinde yoğunlaşmıştır:

- Özne iyi olma kavramının göstergeleri
- Özne iyi olma kavramının ölçülmesinde kullanılan yöntem ve ölçme araçları
- Özne iyi olma hali ve yeşil alan ilişkisinin kurulmasına yönelik yöntemler
- Kent parkları ve bu parklarda bulunması ön görülen özellikler ve etkinlik olanakları
- İnsanların çeşitli etkinliklerden sonraki duygu durumları
- Parkların değerlendirilmesi

İncelemeler sonucunda, araştırmanın amaç ve hedefleri doğrultusunda araştırmayı yönlendirecek iki adet kuramsal çerçeve oluşturulmuş (Şekil 3.6-3.7) ve tezin amaçları kapsamında oluşturulan varsayımların çözümlemesi yapılmıştır. Daha sonra veri toplama yöntemi ve örneklem alanının belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmış ve çalışma grubu belirlenmiştir.

Veri toplama yönteminde örneklem alanlarının nesnel özelliklerini anlamaya yönelik olarak park değerlendirme formları oluşturulurken, özne iyi olma hallerine ve parklara yönelik, park kullanıcılarının ve park kullanıcısı olmayanların özne değerlendirmelerini çözümlemek ve elde edilen tüm nesnel ve özne verileri karşılaştırmak amacıyla anket soruları hazırlanmıştır ve uygulanmıştır.

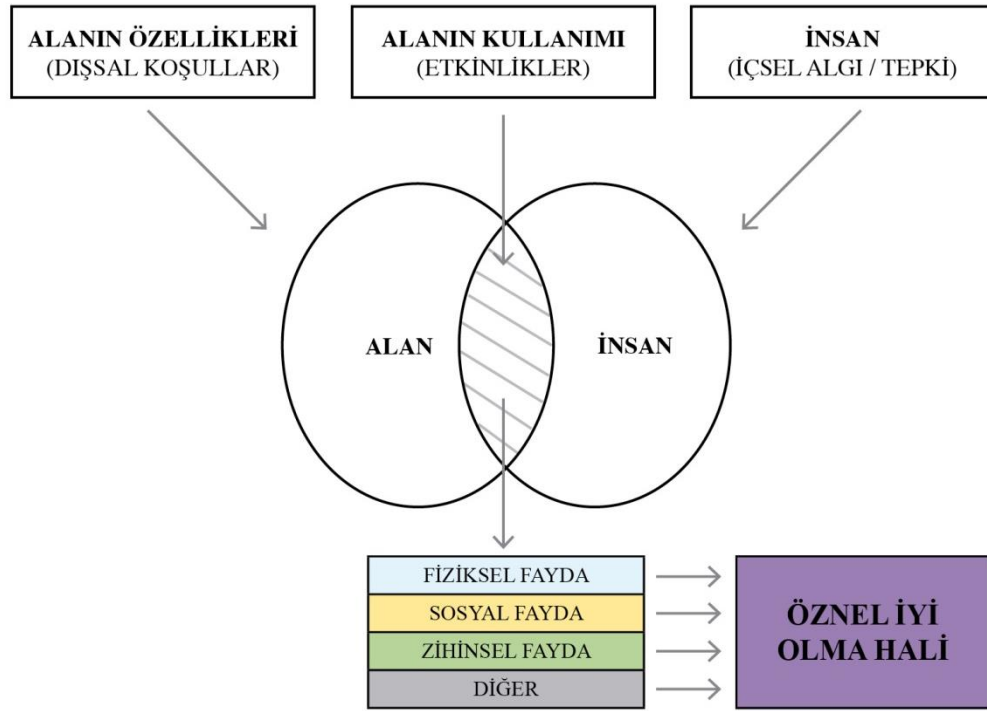
Çalışma sonucunda anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek park değerlendirme formu sonuçları ile karşılaştırılmış ve elde edilen bulgular tartışılarak sonuç ve öneriler kısmı tamamlanmıştır.

Yöntemin oluşturulmasındaki bu aşamalar bölümün ilerleyen kısımlarında sırayla detaylı olarak anlatılmaktadır.

Literatür Araştırması ve Kuramsal Çerçevenin Oluşturulması

Kuramsal çerçevenin oluşturulmasında Abraham, (2010)'un yeşil alanlar ve insanın iyi olma hali üzerine yapmış olduğu literatür taraması sonucunda, tüm bulguları fiziksel, sosyal ve mental (zihinsel) iyi olma hali ve yeşil alan ilişkisi olmak üzere üç ana başlık altında topladığı model (Şekil 2.1) ve Newton (2007a)'nın yapmış olduğu literatür özeti çalışmasındaki fiziksel, mental (zihinsel) ve sosyal iyi olma ve doğal çevre arasındaki ilişki özetleyen model (Şekil 2.2) temel alınmıştır.

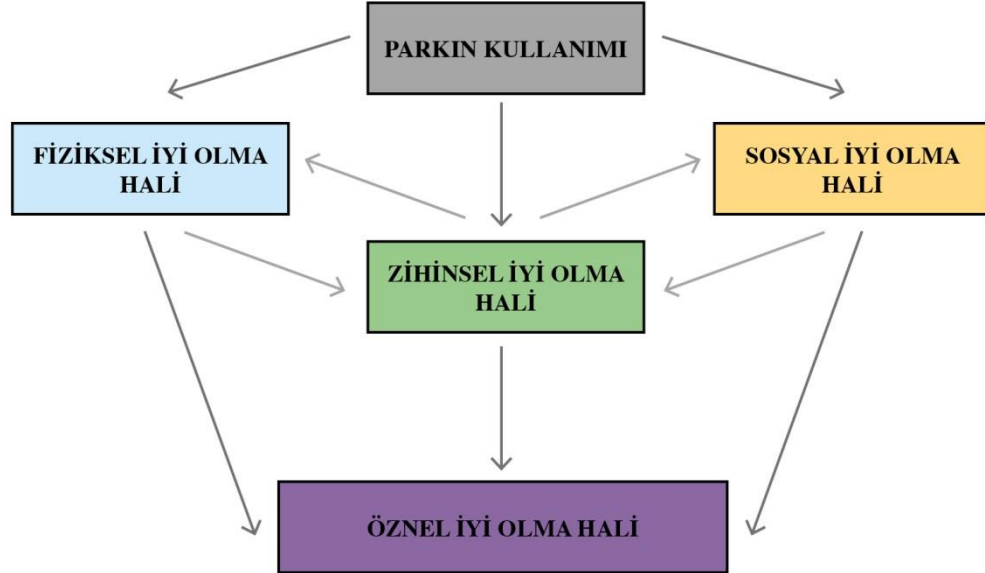
İlk kuramsal çerçeve (Şekil 3.6) insan-alan ilişkisini temel alarak, insanın alan kullanımından sağladığı yararlar ve bunların öznel iyi olma haline katkıları üzerine geliştirilmiş olan kuramsal çerçevedir.

Şekil 3.6 Çalışmaya ait kuramsal çerçeve 1 (İnsan-Alan-Öznel İyi Olma Hali etkileşimi)

İkinci kuramsal çerçeve ise öznel iyi olma hali ve alt bileşenleri olan fiziksel, zihinsel ve sosyal iyi olma halinin kendi aralarındaki ilişkisi ve bunların park kullanımı ile ilişkisini gösterir bir modeldir. Şekil 3.7'de görüldüğü gibi park kullanımı fiziksel,

sosyal ve zihinsel iyi olma sağlamakta, birbirlerini etkilemekte ve bu yararları öznel iyi olma haline katkı sağlamaktadır.

Şekil 3.7 Çalışmaya ait kuramsal çerçeve 2 (Parkın Kullanımı - Fiziksel, Sosyal, Zihinsel İyi Olma Hali ilişkisi)

Var olan bu kuramsal çerçeve içerisinde alan insan ilişkisini ve öznel iyi olma hali ilişkisini anlamaya yönelik olarak, çalışmanın ana örneklem alanını oluşturacak kent parklarını değerlendirebilmek için kent parkı kavramı ve kent parklarında bulunması öngörülen alanlar ve etkinlik olanakları araştırılmıştır. Kent parklarında bulunması öngörülen özelliklerin belirlenmesinde Oğuz (1998), Irvine vd. (2013), Lemieux vd. (2012), Mansor vd. (2010), Özer (2005), Clinton (2006), Ariel (2006), Uzun (1987), Kılıç (1997) ve Polat (2001)'in konuya ilişkin yapmış olduğu çalışmalardan yararlanılmıştır. Bu çalışmalardan yararlanılarak belirlenen bu özellikler; fiziksel etkinlik alanları / yapıları, sosyal etkinlik alanları / yapıları, durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanları, donatı öğeleri, bitkisel öğeler, topografya, idari ve teknik öğeler olarak gruplandırılmıştır. Daha sonra bu gruplar çalışma amacına yönelik olarak fiziksel, sosyal ve zihinsel iyi olma hali ile ilişkileri bakımından da üç ana gruba ayrılmıştır (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1 Kent parklarında bulunması öngörülen özellikler ve öznel iyi olma hali gruplaması

		KENT PARKLARINDA BULUNMASI ÖNGÖRÜLEN ÖZELLİKLER			KENT PARKLARINDA BULUNMASI ÖNGÖRÜLEN ÖZELLİKLER
FİZİKSEL İYİ OLMA HALİ İLE İLGİLİ GÖRÜLEN ALANLAR	FİZİKSEL ETKİNLİK ALANLARI/YAPILARI	Koşu / Yürüyüş Yolu	ZİHNSEL İYİ OLMA HALİ İLE İLGİLİ GÖRÜLEN ALANLAR	PASİF ETKİNLİK ALANLARI	Oturma / Dinlenme Alanları
		Bisiklet Yolu			Su Öğeleri
		Yüzme Havuzu			Dinlenme ve Seyir Terası
		Spor Aletli Alan		DONATI ÖĞELERİ	Üst Örtü Öğeleri
		Spor Sahaları			Oturma Öğeleri
		Serbest Yeşil Etkinlik Alanı			Çöp Ayırma ve Biriktirme Öğeleri
		Paten Alanı / Kaykay Alanı			Su İçme Öğeleri
		Atlı gezinti Alanı / Yolu			Bilgi ve Yönlendirme Öğeleri
					Aydınlatma Öğeleri
					Sanatsal Öğeler
SOSYAL İYİ OLMA HALİ İLE İLGİLİ GÖRÜLEN ALANLAR	SOSYAL ETKİNLİK ALANLARI/YAPILARI	Amfi		BİTKİSEL ÖĞELER	Ağaçlar, Çalılar, Yer Örtücüler ve Sarıcılar
		Meydan		TOPOĞRAFYA	Topoğrafik Çeşitlilik ve Alanın Topoğrafik Yapısı
		Piknik Alanı			
		Çocuk Oyun Alanı		İDARİ VE TEKNİK ÖĞELER	Güvenlik
		Eğlence Parkı			Bakım ve Temizlik
		Hayvanat Bahçesi			İdari ve Teknik Yapılar
		Tiyatro, Sinema Yapıları			Engelsizlik
		Yeme-İçme Birimleri			Tuvalet
		Fuar, Sergi Alanı, Müze			Otopark / Bisiklet Parkı

Kent parklarında bulunması ön görülen özellikler için oluşturulan bu listedeki (Çizelge 3.1) özellikler seçilen kent parkları ile karşılaştırılmış, alanda yapılan gözlem ve araştırmalar sonucunda çizelge 3.2’de gösterilen örnekteki gibi, özellikler var-yok şeklinde işaretlenmiş ve bu bilgiler doğrultusunda her park için ayrı ayrı parkta bulunan özellikler listesi hazırlanmış ve bu listeler değerlendirme formları için altlık oluşturmuştur.

Çizelge 3.2 Araştırma alanı olan parklardaki kullanım alanları kontrol listesi

		KENT PARKLARINDA BULUNMASI ÖNGÖRÜLEN ÖZELLİKLER	ALTINPARK	BOTANİK PARKI	GENÇLİK PARKI
FİZİKSEL İYİ OLMA HALİ İLE İLGİLİ GÖRÜLEN ALANLAR	FİZİKSEL ETKİNLİK ALANLARI/YAPILARI	Koşu / Yürüyüş Yolu	✓	✓	X
		Bisiklet Yolu	X	X	X
		Yüzme Havuzu	X	X	X
		Spor Aletli Alan	✓	✓	X
		Spor Sahaları	✓	X	X
		Serbest Yeşil Etkinlik Alanı	✓	X	X
		Paten Alanı / Kaykay Alanı	✓	X	X
		Atlı gezinti Alanı / Yolu	✓	X	X
SOSYAL İYİ OLMA HALİ İLE İLGİLİ GÖRÜLEN ALANLAR	SOSYAL ETKİNLİK ALANLARI/YAPILARI	Amfi	✓	✓	X
		Meydan	✓	X	✓
		Piknik Alanı	✓	X	X
		Çocuk Oyun Alanı	✓	✓	✓
		Eğlence Parkı	X	X	✓
		Hayvanat Bahçesi	X	X	X
		Tiyatro, Sinema Yapıları	X	X	✓
		Yeme-İçme Birimleri	✓	X	✓
		Fuar, Sergi Alanı, Müze	✓	X	X
ZİHİNSEL İYİ OLMA HALİ İLE İLGİLİ GÖRÜLEN ALANLAR	PASİF ETKİNLİK ALANLARI	Oturma / Dinlenme Alanları	✓	✓	✓
		Su Ögeleri	✓	✓	✓
		Dinlenme ve Seyir Terası	X	✓	X

Benzer şekilde kullanıcıların park içerisinde hangi etkinlikleri yaptığını ve bu etkinlikler sonrasındaki duygu durumlarını anlamaya yönelik olarak da Oğuz (1998), Irvine vd. (2013), Lemieux vd. (2012) Mansor vd. (2010), Özer (2005), Clinton (2006), Ariel (2006), Uzun (1987), Kılıç (1997) ve Polat (2001)'in konuya ilişkin yapmış olduğu çalışmalardan yararlanılarak parkta yapılabilecek etkinlikler ve hissedilen duygu durumlarına yönelik bir liste hazırlanmıştır (Çizelge 3.3).

Çizelge 3.3 Parkta yapılabilecek etkinlikler ve hissedilebilecek duygu durumlarına yönelik kontrol listesi

KENT PARKLARINDA YAPILAN AKTİVİTELER VE HİSSEDİLEN DUYGU DURUMLARI			
FİZİKSEL İYİ OLMA HALİ İLE İLGİLİ GÖRÜLEN ALANLAR	SOSYAL İYİ OLMA HALİ İLE İLGİLİ GÖRÜLEN ALANLAR	ZİHİNSEL İYİ OLMA HALİ İLE İLGİLİ GÖRÜLEN ALANLAR	HİSSEDİLEN DUYGU DURUMU
Yürüyüş	Fuar / Sergi / Müze Gezmek	Çimlere uzanmak	Rahatlamış Sakinleşmiş
Spor aletlerini kullanmak	Parktaki etkinliğe katılmak (konser, sergi, festival vb.)	Vahşi yaşamı yakından görme (kuşlar, kelebekler vb.)	Yenilenmiş
Egzersiz	Kamp yapmak	Resim Yapmak	Enerjik / Zinde
Bisiklete Binmek	Hayvanat Bahçesini gezmek	Müzik dinlemek	Dinlenmiş
Basketbol Oynamak	Tiyatroya, sinemaya gitmek	Kendinle baş başa kalmak	Mutlu
Futbol Oynamak	Yeni insanlar tanımak	İnsanları izlemek	Normal / Değişiklik yok
Tenis Oynamak	Aile ile birlikte vakit geçirmek	Güneşlenmek	Motive Olmuş
Yüzme	Arkadaşlarla toplanıp vakit geçirmek	Fotoğraf çekmek	Yalnız
Uçurtma Uçurmak	Piknik Yapmak	Kitap/Dergi/Gazete Okumak	Özgür
Paten yapmak	Çocuğunu gezdirmek / oyun oynatmak	Rahatlamak / Sakinleşmek	Mutsuz
Kaykay yapmak	Yeme - İçme	Açık havada bulunmak/hava almak	Kızgın
Ata Binmek		Doğayı seyretmek	Huzursuz
Golf Oynama		Oturup dinlenmek	Yorgun
Botla Gezinti			Stresli
Köpek Gezdirmek			Hüzünlü
Koşu			Sosyal

Varsayımların Czmlenmesi

Çalışma yönteminin belirlenmesinde daha önce yapılmış olan benzer çalışmalar ve tez çalışmasında ne sürülen varsayımlar önem kazanmaktadır. Bu varsayımların değerlendirilmesi ile neler yapılması gerektiğine dair yönteme yönelik ilk adımlar atılmıştır.

Varsayım 1- Kent parklarının insanların öznel iyi olma hali üzerine olumlu katkıları vardır.

Bu varsayımın değerlendirilebilmesi için, oluşturulan anketlerin ve psikometrik ölçeklerin kent parklarını kullanan gruplara yapılmasının yanı sıra, kontrol grubu olarak kent parklarını kullanmayan bir gruba da yapılması gerektiğidir. Bu sayede parkı kullananlar ve kullanmayanlar arasında bir karşılaştırma yapılarak kent parkları kullanımının etkinliği değerlendirilmiştir.

Varsayım 2- Kent parklarının etkin kullanımı (uzun süre ve daha sık kullanımı) bu katkıyı arttırmaktadır.

Bu varsayımın değerlendirilebilmesi için, parkları sık kullananlar ve daha az kullananlar arasında öznel iyi olma hali durumları açısından bir karşılaştırma yapılması gerekmektedir. Bu nedenle kullanıcılara, parka ne sıklıkla gidildiği ve ne kadar süre parkta kalındığına dair sorular yöneltilmiştir.

Varsayım 3- Kent parklarının öznel iyi olma haline katkısı bu alanların niteliklerine bağlı olarak değişmektedir.

Bu varsayımın değerlendirilebilmesi için, seçilen parkların özellikleri belirlenmeli, bu özellikler benzerliklerine göre sınıflandırılmalı (fiziksel, sosyal ve durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanları şeklinde), bu özelliklerin nesnel değerlendirilmeleri yapılmalı ve bu özelliklerin kişi üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik sorular geliştirilmelidir. Örneğin doğal özellikler içeren bir alan (durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanı) ile sportif etkinlikler yapılabilir bir alanın (fiziksel etkinlik alanı) kişi üzerindeki etkisi ne

derece farklı ve ne gibi farklılıklar gösteriyor ya da durağan (pasif / zihinsel) bir etkinlik ile fiziksel bir etkinlik sonrası hissedilen duygu durumlarının karşılaştırılması gibi... Buna benzer değerlendirmelerin yapılabileceği nitelikte sorularla kent parklarının öznel iyi olma hali üzerindeki katkı türü saptanabilecektir. Bu amaçla, parkların özellikleri, parklarda yapılan etkinlikler ve bu etkinlikler sonrası hissedilen duygu durumlarına yönelik listeler hazırlanmış olup bu listeler anket soruları ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca park değerlendirme formları hazırlanarak öznel verilerle karşılaştırma yapabilmek için parkların nesnel özellikleri değerlendirilmiştir.

Varsayım 4- Kent parklarında öznel iyi olma haline katkı sağlayacak bazı tasarım yaklaşımları belirlenebilir.

Bu varsayımın değerlendirilebilmesi için çalışma sonucunda toplanan veriler ve sonuçlar önem kazanmaktadır. Anket değerlendirme çalışmaları sonucunda, insanların öznel iyi olma haline etkisi olan özelliklerin neler olduğu ve ne şekilde etkilendiğine bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlar sayesinde, bu özelliklerin geliştirilmesi için öneriler getirilebilmiştir.

Çalışma Grubunun Belirlenmesi

Araştırmanın bir diğer önemli materyalini, park kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı olan iki grup oluşturmaktadır. Bu iki grup, rastgele seçim ile belirlenmiştir ve bu gruplara katılacak kişiler belirlerken seçkisiz atama yapılmıştır.

Grupların ayrımı parkları kullanma sıklığı sorusu ile tespit edilmiş olup “hiç gitmem” cevabını verenler park kullanıcısı olmayan grup olarak değerlendirilmiştir. Ankara kentinde yaşayan ve park kullanım sıklığı sorusuna bu yanıtları veren herkes bu gruba dâhil edilmiş olup, bu grup için anketin yapıldığı yer bir önem teşkil etmemektedir. Park kullanıcıları grubunu ise seçilen parklardaki insanlar oluşturmuştur. Parklarda kullanılan özellikler, yapılan etkinlikler ve hissedilen duygular açısından, bu kullanıcıların parkta çeşitli etkinlikler yapmış olmasına ve parktan ayrılmak üzere olan kullanıcılar olmasına özen gösterilmiştir. Bu nedenle anketin yapıldığı yer önemli olup, parkların giriş çıkış

kapıları bu anketleri yanıtlayacak kullanıcılara ulaşmak açısından en uygun yerler olarak düşünülmüştür.

3.2.1 Veri toplama araçları

Veri toplama aracı olarak park değerlendirme formu ve anket sorularının oluşturulması ve uygulanması

Park Değerlendirme Formu

Çalışma sonucunda insanların kullanmış oldukları alanlar, yaptıkları etkinlikler ve duygu durumlarını, alanın nesnel özellikleriyle de kıyaslayabilmek için park özellikleri değerlendirme formu oluşturulmuştur (EK-3). Değerlendirme ölçütlerinin oluşturulmasında Onsekiz ve Emür (2013)'ün kent parklarına ilişkin yapmış oldukları çalışmada kent parklarındaki değerlendirme ölçütlerinden yararlanılmıştır.

Park değerlendirme ölçütleri 6 temel başlık altında yapılandırılmıştır. Ölçütler, tezin kuramsal temeller bölümündeki bilgiler çerçevesinde kent parklarında yer alması öngörülen kullanım ve özelliklerin yanı sıra öznel iyi olma hali ile ilgili özellikler de dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Değerlendirme ölçütleri puanlama sisteminde; neyin hangi ölçütlere bağlı kalınarak nasıl puanlandırılacağına değerlendirilmesini yaparak nitel verilerin sayısal veriye dönüştürülmesini sağlayan rubric dereceli puanlama anahtarı (Goodrich 1997) mantığına dayalı benzer bir puanlama sistemi kullanılmıştır. Bu bağlamda tüm ölçütler, olumsuzdan olumluya olmak üzere 1-3 puan arasında, alanında en az 5 yıl deneyimi olan üç adet uzman peyzaj mimarı tarafından yerinde yapılan gözlemler ve fotoğraflar incelenerek ayrı ayrı puanlanmıştır. Değerlendirilen özellikler genel olarak uygunluk, konum / uyum ve yeterlilik ölçütleri temel alınarak değerlendirilmiştir.

Ölçütler, örneklem olarak seçilen kent parklarında yer alan kullanım ve özelliklere göre revize edilerek örneklem alanlarında bulunmayan kullanım ve özellikler değerlendirme ölçütlerinden çıkarılmıştır. Her park için parkta bulunan kullanım ve özelliklere bağlı olarak ve genel değerlendirme formu temel alınarak, ayrı birer değerlendirme formu oluşturulmuş (EK-3) ve her park 3 ayrı değerlendirici tarafından puanlanmıştır. Değerlendirilen özellikler ve bu özelliklerin değerlendirilmesinde kullanılan ölçütler aşağıda verilmiştir.

Değerlendirilen Özellikler;

1. Alanın Genel Değerlendirmesi
 - a- Alanın Büyüklüğü
 - b- Konumu ve Ulaşım rahatlığı
 - c- Ses Düzeyi / Gürültü
 - d- Park İçi Ulaşım / Dolaşım
2. Fiziksel / Sosyal / Durağan (Pasif) Etkinlik Alanları
 - a- Koşu / Yürüyüş Yolu
 - b- Spor Aletli Alan
 - c- Spor Sahaları
 - d- Serbest Etkinlik Alanı
 - e- Paten Alanı
 - f- Atla Gezinti Alanı
 - g- Amfi
 - h- Meydan
 - i- Piknik Alanı
 - j- Çocuk Oyun Alanı
 - k- Eğlence Parkı
 - l- Tiyatro, sinema yapıları
 - m- Yeme-İçme Birimleri (Çay Bahçesi / Büfe/ Restoran vb.)
 - n- Fuar Sergi Alanı
 - o- Oturma Dinlenme Alanları

- p- Su Ögeleri
- y- Dinlenme ve Seyir Terası

3. Donatı Ögelerinin Değerlendirilmesi

- a- Üst Örtü Ögeleri
- b- Oturma Ögeleri
- c- Çöp Ayırma ve Biriktirme Ögeleri
- d- Su İçme Ögeleri (Çeşme, Sebil, Su Makinesi vb.)
- e- Bilgi ve Yönlendirme Ögeleri
- f- Aydınlatma Ögeleri
- g- Sanatsal Ögeler

4. Bitkisel Ögelerin Değerlendirilmesi

5. Topografyanın Değerlendirilmesi

6. İdari ve Teknik Ögelerin Değerlendirilmesi

- a- Güvenlik
- b- Bakım ve Temizlik
- c- İdari ve Teknik Yapılar
- d- Erişebilirlik
- e- Tuvalet
- f- Otopark / Bisiklet parkı

Değerlendirme Ölçütleri:

1- Alanın Genel Özellikleri

- a. Genel Değerlendirmesi

2- Fiziksel / Sosyal / Zihinsel Etkinlik Alanları

- a. Amaçlanan Etkinliğe Uygunluk

- i. Genişlik
- ii. Döşeme Niteliği
- iii. Aletlerin Niteliği
- iv. Aletlerin Yerleşimi
- v. Yaş Gruplarına Göre Ayrım
- vi. Oyun Olanağı Çeşitliliği
- vii. Standartlara Uygunluk
- viii. Alanın Etkinlik için Kapasitesi
- ix. Alan Kontrolü
- x. Ergonomi (İnsan özelliklerine uygunluk)
- xi. Geniş ve Ferah Alan Etkisi
- xii. Ses Durumu
- xiii. Etkin Kullanımı
- b. Park İçindeki Konum / Çevresi ile Uyum
- c. Çevresindeki Bitkisel Öğelerin Yeterliliği

3- Donatı Öğeleri

- a. Amaçlanan Hizmete Uygunluk
 - i. İşlevsellik / Ergonomi
 - ii. Malzeme Niteliği
- b. Park İçindeki Dağılımının Yeterliliği

4- Bitki Örtüsü

- a. Bitki Seçimi Uygunluğu
- b. Park İçindeki Dağılımın Yeterliliği
- c. Bitki Çeşitliliği
- d. Renk ve Koku Etkisi
- e. Çevresindeki Öğelerle Uyum

5- Topoğrafya

- a. Alanın Topoğrafyaya Uygun Kullanımı
- b. Topoğrafik Çeşitlilik

6- İdari ve Teknik Öğeler

a. Park İçi Genel Olarak Yeterliliği

Parkta bulunan özelliklerin değerlendirmesinde kullanılan puanlanma mantığı aşağıda detaylı olarak verilmiştir.

1- Alanın Genel Değerlendirmesi

a- Alanın Büyüklüğü

Parkın büyüklüğü, kullanıcıların içerisinde bulundukları alanda kendilerini tamamen alanda hissetme ve kentin stresinden uzaklaşma bakımından önemli ölçütlerden biridir. Standart olarak bir kent parkı en az 400 da olmalıdır. Değerlendirmede park, 400 da'dan küçük bir alana sahipse 1, 400 da- 1.000 da arası ise 2 ve 1.000 da üstü 3 puan olarak derecelendirilmiştir.

Tümer (1976) ve Gold (1980)'e göre en az 400 da en uygun 1.000 da bilgisinden yararlanılmıştır.

b- Konumu/ Ulaşım Rahatlığı

Kent parkının kentlinin rahat ulaşabileceği, merkezi bir konumda olması önemlidir. Parkın merkezi bir konumda olması ve ana ulaşım arterlerine olan uzaklığı değerlendirilmiştir.

c- Ses düzeyi / Gürültü

Kent parklarındaki ses düzeyi kullanıcıları psikolojik olarak oldukça etkileyen bir etmendir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) dış mekân yaşam alanlarında 55 dB'i (LAeq) ciddi derecede rahatsızlık verici, 50 dB'i ise orta derecede rahatsızlık verici olarak tanımlamaktadır (Kang 2007). Ses düzeyine ilişkin çeşitli sayısal değerlendirmeler olmasına karşın, bu çalışmada, kullanıcıların öznel algısı, alandaki ses düzeyi etkisini

anlamak için daha anlamlı bir veri oluşturmaktadır. Parktaki ses düzeyinin kullanıcı tarafından çok sessiz ya da çok gürültülü algılanması kullanıcıları olumsuz etkileyen bir etmendir. Parkın oturma ve dinlenme mekânları haricinde tüm mekânlardaki sessizlik, kullanıcılarda parkın güvensiz olduğu ve kullanılmadığı algısını oluşturabileceği gibi, parkın genelinde yüksek düzeyde algılanan ses düzeyi de bir an önce oradan uzaklaşma ve rahatsız olma hissi uyandıracaktır. Bu nedenle çalışmadaki örneklem alanı olan kent parklarının da içerisinde bulunduğu “Kent Parklarında İşitsel Peyzaj (Soundscape) Algısı ve Kullanıcı Tercihlerinin Yaşam Kalitesi Kapsamında Değerlendirilmesi: Ankara Örneği” adlı çalışmanın sonuçlarından da yararlanılmıştır (Akpınar vd. 2013).

d- Park İçi Ulaşım / Dolaşım

Yürüyerek ziyaret, kent parkları içinde çok yoğun olarak görülen bir etkinliktir. Park içerisindeki sirkülasyon (dolaşım), sürekliliği ve rahatlığı bir arada sunabilecek şekilde düşünülmelidir.

Park kullanıcıları parkın tamamını ziyaret edebilmeli; ancak çeşitli bölgelerde oluşturulacak doğal mola yerleri (açık hava gösteri alanı, yeme-içme mekânları, dinlenme mekânları, ağaç altları vb.) sayesinde yorulmadan, sıkılmadan ve keyifle gezebilmelidir (Kandemir 2010).

Bu nedenle park içi ulaşım / dolaşım ölçütü, tüm parkı ziyaret etme kapasitesi olarak derecelendirilmiştir.

2- Fiziksel / Sosyal / Durağan (Pasif) Etkinlik Alanları

Bu bölümde park içerisindeki alanlar sırasıyla; amaçlanan etkinliğe uygunluk, park içindeki konum / çevresi ile uyum ve çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği yönünden değerlendirilerek puanlandırılmıştır. Genel olarak her bir başlık için kısaca açıklama yapılacak olunursa:

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Bir alanın hangi etkinliğe/etkinliklere hitap ettiği o alanı oluşturan öğelerin uygun bir şekilde bir araya gelmesiyle olasıdır. Örneğin bir oturma alanının uygunluğu, oturma birimleri ve dinlenmeye yönelik sakin bir ortam sağlanması, bunun için malzemelerin niteliği ve insan ölçülerine uygun (ergonomik) tasarımı ile olası iken, bir spor alanının uygunluğu da o sporu yapmaya uygun standartta alana sahip olması ve ilgili ekipmanlarla donatılmış olması ile olasıdır.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Parkın daha verimli kullanılabilmesi için amaçlanan etkinlikler kapsamında, parkta yer alacak alanların kullanım tiplerine bağlı olarak bir arada ya da birbirinden uzak şekilde konumlandırılması gerekebilir. Bazı kullanımların perdelenerek birbirinden ayrılması ya da doğru bir dolaşım sistemi ile birbirine bağlanması önemlidir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Bitkiler mekânların oluşumunda etkin bir role sahiptirler. Gerek perdeleme, sınırlama, yönlendirme, gölgeleme, güneşleme vb. gibi gerekse estetik işlevleri ile mekânın algısını yükseltirler. Bu bağlamda oluşturulan alanların, amaçlanan etkinlik doğrultusunda bitkisel öğelerle desteklenmesi önemlidir.

a- Koşu / Yürüyüş Yolu

Koşu ve yürüyüş yolları kullanıcıların koşma/yürüme etkinliklerini yerine getirmek için kullandıkları park içerisinde bu etkinlik için özel olarak konumlandırılmış ergonomik olarak standartlara uygun, etkinliği gerçekleştirebilmek için uygun döşeme malzemesiyle döşenmiş, bitkisel öğelerle de desteklenerek işlevi arttırılmış yollar olmalıdır.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Koşu/yürüyüş yollarının uygunluğunu belirleyen en önemli etmenlerden ikisi yolun genişliği ve döşeme niteliğidir. Birden fazla kişinin aynı anda koşup yürüyebileceği, zorlanmadan koşabilecek / yürünebilecek nitelikte malzemeyle döşenmiş yollar koşu / yürüyüş yolları için temel ölçütlerdir. Tek kişinin rahatça hareket edebileceği genişlik 60 cm dir. Park içerisindeki ana dolaşım yolları değerlendirilirken, en az iki kişinin rahat hareket edebileceği ölçüde 120 cm, ortalama

180 cm ve en ideali 240 cm olarak düşünölmelidir. Bu bağlamda koşu / yürüyüş yolları bu iki ölçütten alınan toplam puan olarak derecelendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Koşu / yürüş yapmak için parkı ziyaret eden kişinin amacı fiziksel etkinliktir. Bu nedenle koşarken ya da yürürken diğer yollardan ayrı ve diğer yollarla olabildiğince az kesişen, ayrı tasarlanmış bir yol kullanıcıların kendilerini daha rahat hissetmeleri ve etkinliklerini gerçekleştirmeleri için önemlidir. Örneğin bir oturma alanı önünden geçen ya da koşu / yürüyüş yolu kenarına konumlandırılmış oturma birimleri hem koşan / yürüyen hem de oturanlar için rahatsız edici bir durum oluşturacaktır. Benzer şekilde hemen yaya yolunun bitişğinde ya da bu yolla çok fazla kesişen hatta aynı yol üzerinde olan koşu / yürüyüş yolları farklı kullanıcı tiplerini aynı alana topladığı için iki kullanıcı tipi için de rahatsızlık verici bir durum oluşacaktır. Bu bakış çerçevesinde park içindeki koşu / yürüyüş yolunun konumu / çevresi ile uyumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Koşu / yürüyüş yolu bitkilendirmesinde en önemli unsurlardan biri kullanıcıları engellemeyecek şekilde bitki seçimidir. Seçilen bitkilerin taç yüksekliğinin uygun olması ya da uygun düzeyde budanmış olması, dikenli türler olmaması, alerjen etkisi olmaması gerekmektedir. Bir diğer önemli etmen ise bitkilerin yoğunluğu ve tampon işlevidir. Özellikle yeterli alan olmadığı için diğer alanlarla yakın konumlandırılması gereken koşu / yürüyüş yollarını diğer alanlardan ayırmak için yoğun bitkilendirme ile tampon alanlar oluşturmak bir çözüm olarak düşünölmelidir. Bu çerçevede koşu / yürüyüş yolu çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği derecelendirilmiştir.

b- SporAletli Alan

Spor aletli alanlar kullanıcıların fiziksel etkinlik yapmak için çeşitli spor aletlerinden yararlandığı alanlardır. Bu alanlar tasarlanırken alana yerleştirilecek aletlerin kullanıcılara zarar vermeyecek nitelikte olması (yıpranmış, paslanmış, kırık vb. olmaması), kullanıcıların kendilerine zarar verme riskini en aza indirecek nitelikte yer

döşemesinin kullanılması ve aletlerin çevresindeki diğer aletlerin kullanımını engellemeyecek şekilde yerleştirilmesi önemli ölçütlerdir.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Spor aletli alan için bu ölçüt zemin döşeme niteliği, kullanılan aletlerin niteliği ve doğru yerleşimleri şeklinde 3 alt ölçütün değerlendirilmesinden elde edilen toplam puan olarak hesaplanmıştır.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Spor aletli alanın park içerisinde konumlandırırken özellikle koşu / yürüyüş yolu ile ilişkilendirilmesi, diğer spor alanları ile bağlantılarının olması park içerisindeki konumunu belirleyen etmenlerdir. Spor aletli alanın konumu çevresi ile uyumu bu bağlamda değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Spor aletli alanda da koşu / yürüyüş yolunda olduğu gibi kullanıcıları engellemeyecek şekilde türlerin seçilmiş olması gerekmektedir. Seçilen türlerin taç yüksekliğinin uygun olması ya da uygun düzeyde budanmış olması, dikenli türler olmaması, alerjen etkisi olmaması gerekmektedir. Bir diğer önemli etmen ise bitkilerin yoğunluğu ve tampon işlevidir. Koşu / yürüyüş yolu olan ilişkisinin sağlanmasında, spor aletli alandan koşu / yürüyüş yoluna yönlendirme ve zıt kullanımlar arasında perde oluşturmak gibi bitkilerin işlevsel bazı özelliklerinden yararlanılmış olması önemlidir. Spor aletli alanın çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği bu bağlamda derecelendirilmiştir.

c- Spor Alanları

Park içindeki spor alanları, basketbol, voleybol, futbol tenis vb. alanları kapsamaktadır. Bu alanlar için belirli standartlar bulunmaktadır. Bu standartlara uygunluğun yanı sıra spor alanlarının çevresinde kullanıcılar için duş, kabin ve tuvalet gibi kullanımların da düşünülmesi önemlidir.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Her bir spor alanının amaçlanan etkinliğe uygunluğu, standartlara uygunluk ve alanda kullanılan zemin döşemesinin niteliği alt ölçütlerinin toplamı olarak değerlendirilmiştir.

Standart Ölçüler:

Basketbol sahası: en fazla 28 m.x15 m. en az 24 m x 13 m.

Futbol Sahası: en fazla 90 m. x 120 m. en az 45 m. x 90m.

Tenis Sahası:18 m. x 36 m.

Voleybol Sahası: 9 m. x 18m.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Park içerisinde spor alanları birbirleriyle bağlantılı şekilde konumlandırılmalıdır. Gürültülü bir ortam oluşabileceği için çevresindeki sessizlik gerektiren diğer kullanımlardan uzak konumlandırılmasında yarar vardır. Spor alanlarının park içerisindeki konumu bu bağlamda değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Spor sahaları çevresinde özellikle gürültünün vereceği rahatsızlığı önlemek için, diğer kullanımlardan ayrılmasını sağlayacak şekilde konumlandırmanın yanı sıra bitkilerin tampon ve perdeleme işlevlerinden yararlanmak gerekir. Spor alanlarının çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği ölçütü bu şekilde değerlendirmiştir.

d- Serbest Etkinlik Alanı

Serbest etkinlik alanları birçok etkinliğin yapılmasına olanak sağlayan geniş çim yüzey içeren alanlardır. Kent parklarında geniş çim alanların tasarlanması burada gerçekleştirilecek etkinliklerin çeşidini artırarak parkı daha çekici hale getirmektedir.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Serbest etkinlik alanları birçok etkinliğe açık kullanım alanları olduğu için, basılmaya dayanıklı ve fazla bakım gerektirmeyecek bitki türlerinden oluşmalı, homojen ve düzgün görünümünü her mevsim korumalıdır. Serbest etkinlik alanının amaçlanan etkinliğe uygunluk ölçütü etkinlik için kapasitesinin yeterliliği şeklinde değerlendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Birçok etkinliğin bir arada yapılabileceği bir alan olarak, farklı etkinliklerin merkezinde ve bu etkinlikleri birbirine bağlayan bir alanda konumlandırılması kullanım oranını arttıracak ve kullanımlar arası geçişi

düzenleyecektir. Bu nedenle alanının parkın merkezi bir noktasında ya da çeşitli kullanımların yoğunlaştığı alanın yakınında bulunması kullanımı olumlu etkileyecektir. Bu bağlamda park içerisindeki açık yeşil etkinlik alanının konumu / çevresi ile uyumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Alanı tanımlı hale getirmek için bitkilerin sınırlayıcı özelliğinden yararlanılarak sınırları belli bir alan oluşturulmalıdır. Bitkisel sınırlamadan yoksun geniş çim alanlar insanlarda özel bir alan hissi uyandırmayarak kullanımını olumsuz etkileyecektir. Serbest yeşil etkinlik alanlarının çevresindeki bitkisel öğelerin yeterlilik ölçütü bu şekilde değerlendirmiştir.

e- Paten Alanı

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Paten alanının kent parkları için belirlenmiş standart bir ölçüsü bulunmamaktadır. Bu nedenle amaçlanan etkinliğe uygunluk değerlendirmesinde alan, etkinlik için kapasitesinin uygunluğu değerlendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Paten alanı spor alanları ile ilişkilendirilerek konumlandırılabilceği gibi parkın odak noktası olmayan bir noktasında da konumlandırılabilir. Özellikle etkin kullanıldığında oluşabilecek gürültü düşünülerek sessizlik sağlanmaya çalışılan alanlardan uzak bir noktada konumlandırmak gerekir. Bu bağlamda paten alanının park içerisindeki konumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Paten alanları da tıpkı spor alanları gibi çevresinde özellikle gürültünün vereceği rahatsızlığı önlemek için, diğer kullanımlardan ayrışmasını sağlayacak şekilde konumlandırmanın yanı sıra bitkilerin tampon ve perdeleme işlevlerinden yararlanmak gerekir. Bu çerçevede paten alanı çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği ölçütü bu şekilde değerlendirmiştir.

f- Atlı gezinti Alanı / Yolu

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Kent parklarında atlı gezinti alanı / yolu için belirlenmiş standart bir ölçü bulunmamaktadır. Bu nedenle amaçlanan etkinliğe uygunluk değerlendirmesinde, alanda kullanılan döşeme malzemesinin niteliği ve bu alanın diğer kullanıcıları rahatsız edici olmaması için sınırları belli ya da kontrollü bir alan olması alt ölçütleri değerlendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Kent parklarında atlı gezinti alanı / yolu parkın odak noktası olmayan bir noktada konumlandırılmalıdır. Özellikle etkin kullanıldığında oluşabilecek gürültü düşünülerek sessizlik sağlanmaya çalışılan alanlardan uzak bir noktada konumlandırmak gerekir. Bu bağlamda atlı gezinti alanının/ yolunun park içerisindeki konumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Kent parklarında atlı gezinti alanı / yolu çevresinde özellikle gürültünün vereceği rahatsızlığı önlemek ve atlardan kaynaklanabilecek kokunun yayılmasını önlemek için, diğer kullanımlardan ayrışmasını sağlayacak şekilde konumlandırmanın yanı sıra bitkilerin tampon ve perdeleme işlevlerinden yararlanmak gerekir. Atlı gezinti alanı / yolu çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği ölçütü bu şekilde değerlendirilmiştir.

g- Amfi

Kullanıcıların toplu olarak belirli etkinlikleri gerçekleştirebilecekleri amfi yapılarının sosyal etkileşimin artırılması bakımından önemli işlevleri vardır. Özellikle kutlama, anma, gösteri gibi çeşitli etkinliklere olanak sağlayan genellikle yarım daire ya da elips şeklindeki yapılardır.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Amfilerin belli bir düzende insan ölçülerine uygun (ergonomik) olarak tasarlanmış olması en önemli özelliklerinden biridir. Bir diğer özellik de oturma yerinde kullanılan malzeme niteliğidir. Bu bağlamda amfiler

amaçlanan etkinliğe uygunluk açısından standartlara uygunluk ve kullanılan malzeme niteliği açısından iki alt ölçütle değerlendirilmiştir.

Standart ölçüler:

1 kişi için oturma yüzeyi eni: 35 cm, 1 kişi için oturma yüzeyi uzunluğu: 50 cm, ulaşım (oturma yeri arkası geçiş) yüzeyi: 45cm olacak şekilde toplamda genişlik: 80 cm, yükseklik: 45 cm'dir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Amfilerin temel işlevi etkinliklerin gerçekleştirilmesidir. Bu nedenle etkinlik süresince kalabalık ve gürültülü bir mekâna dönüşebilmektedirler. Amfilerin benzer kullanımlara yakın konumlandırılması, özellikle meydanla bağlantılı olması kullanımını olumlu etkileyen etmenlerdir. Bir diğer açıdan, topografyanın uygun olmadığı noktalarda konumlandırılmaları da hoş olmayan görüntülere neden olabilmektedir. Bu nedenle topografyanın uygun olduğu yerlerde amfinin dikeyde ortaya çıkan yapısal bölümünü gizleyecek şekilde konumlandırılması ya da özel tasarımlarla bu gizlemenin yapılması uygun olacaktır. Bu doğrultuda amfilerin park içindeki konumu / çevre ile uyumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Amfiler genellikle sert zemin ağırlıklı yapılardır. Bu nedenle bitkilendirme çevresinde kullanılır. Özellikle dikey düzlemde açığa çıkan ve farklı kullanımlarla fonksiyon kazandırılmamış sert zemin yüzeylerinin yumuşatılmasında bitkiler önemli rol oynamaktadırlar. Aynı zamanda çevresinin diğer kullanımlardan ayrılmasını sağlamak için de bitkilerin perdeleyici özelliğinin kullanımı yararlı olacaktır. Bitkisel öğeler bu bağlamda incelenerek amfi çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği değerlendirilmiştir.

h- Meydan

Meydanlar insanların bir araya gelip çeşitli etkinlikler gerçekleştirdikleri ya da gerçekleştirilen etkinliklere topluca katılabildikleri geniş alanlardır. Genişlik ve ferahlık algısının sağlanabilmesi için olabildiğince tek parça ve her bir noktasından bakıldığında diğer noktaları görülebilecek şekilde, insanların üzerinde rahatça hareket edebileceği

bütün bir alan olmalıdır. Ayrıca boş bir alan algısının önüne geçmek için çevresindeki diğer öğelerle tanımlı hale getirilmelidir. Örneğin kafeler, sergi alanları, amfiler gibi benzer sosyal etkinliklere olanak sağlayan diğer yapılarla çevrenmesi alanın işlevselliğini arttırıcı seçeneklerdir.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Geniş ve ferah bir alan etkisi (bir noktasında alanın tamamının algılanabilir olması) ve insanların rahat hareket etmesine olanak sağlayacak uygun malzeme ile döşenmiş olması amaçlanan etkinliğe uygunluk bakımından önemli iki ölçüt olarak düşünülerek bu iki ölçüt değerlendirilmiştir:

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Meydanların park içerisindeki konumu belirlenirken dikkat edilmesi gereken en önemli özelliklerden birisi benzer birçok etkinliği bir araya getirecek şekilde konumlanmış olması ve onlarla birlikte tanımlı hale gelmesidir. Bunun yanı sıra etkinlik düzenlenmediği zamanlarda da kullanılmayan bir alan olarak kalmaması için alanı bölmeyecek ve işlevini yitirmeyecek şekilde başka etkinliklere olanak tanıyabilir olması da önemlidir. Örneğin meydan sınırlarında bir bölümün ağaçlıklı bir oturma alanı olarak tasarlanması ya da etkinlik olmadığı zamanlar dış mekân sergi alanı olarak da kullanılabilmesine olanak sağlayabilecek şekilde tasarlanması meydanın işlevselliğini arttırıcı özelliklerdir. Bu bağlamda meydanın park içindeki konumu / çevresi ile uyumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Meydanlar genellikle sert zemin ağırlıklı alanlardır. Bu nedenle bitkilendirme, alanı tanımlamak için çevresinde kullanılır. Yeterince büyük bir meydan ise bir kısmında bitkisel düzenlemelere daha fazla yer verilebilir. Bitkilerin, sınırlama, perdeleme ve yönlendirme işlevinden yararlanılarak meydan daha tanımlı ve işlevsel hale getirilebilir. Bitkisel öğeler bu bağlamda incelediğinde meydan çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği değerlendirilmiştir.

i- Piknik Alanı

Piknik alanları, insanların bir araya gelip bir yandan yeme-içme eylemini gerçekleştirirken diğer yandan doğa içerisinde bulunduğu ve çeşitli etkinlikler

yapabilmelerine olanak sağlayan alanlardır. Bir park içerisinde tasarlanan piknik alanları kontrollü ve sınırları belli bir alan olmalı ve kullanıcı gereksinimleri düşünölerek tasarlanmalıdır.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Piknik alanlarında masa, mangal yakma yeri, çöp kovası vb. gibi birimlerden oluşan ayrı ayrı üniteler bulunması ve bu üniteler arasında mahremiyetin sağlanacağı şekilde mesafe ve perdeleme bulunması alanın işlevselliğini ve kullanıcıların psikolojisini olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca alanın belli bir noktasında / noktalarında lavabo, eşme, tuvalet vb. yapıların bulunması gerekir. Bu bağlamda piknik alanının amaçlanan etkinliğe uygunluğu değerlendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Park içerisinde oluşturulacak piknik alanının yeri belirlenirken, diğer fonksiyonlardan ne kadar uzaklıkta olacağı ve ne şekilde ayrılacağı düşünölmalıdır. Diğer kullanımlarla ilişkilendirirken sessizlik, sakinlik istenilen bölümlerden olabildiğince uzak, spor alanlarına kısmen daha yakın, alana sadece piknik yapmak için gelenleri de düşünölerek otoparklarla ilişkili olabilecek bir alan daha uygun olacaktır. Bu bağlamda piknik alanının konumu / çevresi ile uyumu değerlendirilmiştir.

evresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Piknik alanlarını kullanıcılar için en çekici kılan özelliklerden biri de bu alanın bitkisel öğelerce zengin bir alan olmasıdır. Ayrıca piknik ünitelerinin doğanın içerisinde formallikten uzak yerleştirilerek, ünite aralarının bitkilerle perdelenmesi doğru bir yaklaşım olacaktır. Diğer yandan otopark ya da yapısal öğeler yakınında bulunan piknik alanlarının bitkilerin tampon işlevinden yararlanılarak bu öğelerden uzaklaştırılması da insanların doğanın içerisinde bulunma algısını yükselteceği için yararlı olacaktır. Bu açılardan bakıldığında piknik alanlarındaki bitkisel öğelerin yeterliliği değerlendirilmiştir.

j- ocuk Oyun Alanı

ocuk oyun alanları her yaş grubundaki çocuğun kullanımına uygun olarak yaş gruplarına göre ayrılmalı, farklı kullanımlara ayrılmış bölümleri ve olanakları olan,

çocukların gelişimine katkı sağlayacak oyun öğelerinin olduğu bir düzenleme yapılmalıdır. Çocuk oyun alanları çocukların kullanımının yanı sıra yetişkinler için de önemli alanlardır. Çocukları ile birlikte bu alana gelen ebeveynler, onların güvenle oynayabileceği oyun çeşitliliğinin fazla olduğu alanları yeğleyeceklerdir. Çocuk oyun alanlarında topografyadan ve bitkilerden de yararlanılarak doğal oyun alanları yaratmak, oyun kurgusu yaparak hayal güçlerinin gelişimi açısından da olumlu yarar sağlayacaktır.

Oyun alanı zemin döşemesinin kum, sentetik ya da plastik yüzeyler gibi güvenlik sağlayan materyallerden seçilmesi hazırlanan tasarım içinde yer almalıdır. Ayrıca alanın yakın çevresinde ebeveynler için çocuklarını gözetim altında tutabilecekleri gölgelik (ağaç altı, şişme çadırlar altı vb.) oturma yerleri bulunmalıdır (Kandemir 2010). Fakat bu alanların çocuklara çok yakın olmaması, çocukların kendilerini daha rahat ve özgür hissederek oynayabilmeleri için önemlidir. Arazi formuna ve çocuk oyun alanının konumuna göre, gerekiyorsa alan etrafına sınırlayıcı çit düşünülmelidir. Kullanılan oyun öğeleri güvenli olmalıdır.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk:

Amaçlanan etkinliğe uygunluk bakımından çocuk oyun alanları; yaş gruplarına göre ayırım, zemin döşeme niteliği, oyun öğelerinin niteliği ve oyun olanağı çeşitliliği olarak dört alt ölçütün toplam değerlendirmesini yansıtmaktadır.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Park içerisindeki çocuk oyun alanları, çocukların rahatça hareket edebilmeleri için olabildiğince geniş bir alanda tasarlanmalıdır. Diğer etkinlik alanları ile fazla iç içe olmayan bir noktada olması çocuklar için daha rahat hareket olanağı sağlayacaktır. Bu nedenle diğer etkinlik alanlarından kısmen soyutlanması daha doğru olacaktır. Bu bağlamda çocuk oyun alanı konumu / çevresi ile uyumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Yeşil alanlar, psikolojik açıdan çocuk üzerinde rahatlık, gizlilik sağlar ve özgürlük duygularını geliştirir. Tırmanma, toprak

yüzüne çıkan köklerin üzerinde oturma, gölgelenme, iklimik etmenlerden koruma, kitap okuma, hayaller kurma gibi farklı amaçlar düşünülerek tasarlanabilir. Kullanılacak canlı öğeler ile alandaki geometrik görünüşleri, keskin çizgileri ve tekdüzeliği bozmak, canlılık ve hareket kazandırmak gerekir.

Çocuk oyun alanının diğer etkinlik alanlarından ayrılması, aynı zamanda kendi içerisindeki farklı etkinlik gruplarının birbirinden ayrılmasında bitkilerin perdeleme ve tampon işlevlerinden yararlanılmalıdır. Kullanılacak bitki türlerinin seçiminde, zehirli, dikenli, alerji yapabilecek vb. türde bitkilerin kullanılmaması gerekir. Çocukların renk algısını geliştirmek için renkli ve çiçekli bitkiler kullanılabilir, yalnız bu bitkiler arıları çekeceği için yoğun etkinlik alanının olmadığı daha uzak bir köşede kullanılması uygun olacaktır. Bu bağlamda çocuk oyun alanlarındaki bitkisel öğelerin yeterliliği değerlendirilmiştir.

k- Eğlence Parkı (Lunapark)

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Eğlence parkları çeşitli büyüklük ve içeriklerde olabilir. Bu nedenle değerlendirme ölçütü olarak işlevini yerine getirir durumda olması, içerisinde bulunan mekânların ve aletlerin kullanılır durumda ve nitelikte olması alt ölçütleri puanlamada temel alınmıştır.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Eğlence parkları başlı başına geniş alan kaplayan mekânsal kullanımlar olduğu ve yalnızca eğlence parkı kullanımı için alana gelebilecek kullanıcılar da olacağı için parkın dış sınırlarına yakın, otoparklarla ilişkili bir konumda olması önemlidir. Ayrıca kalabalık ve gürültülü mekânlar oldukları için parkın daha uygun, diğer alanlardan yalıtılmış bir yerinde bulunması yararlı olacaktır. Eğlence parklarının park içerisindeki konumu / çevresi ile uyumu bu bağlamda değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Eğlence parklarının çevresinde özellikle gürültünün vereceği rahatsızlığı önlemek için, bitkilerin tampon ve perdeleme

işlevlerinden yararlanmak gerekir. Eğlence parklarının çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği bu bağlamda değerlendirilmiştir.

1- Tiyatro, sinema yapıları

Tiyatro, sinema gibi yapılar insanların bir araya gelip sosyal ve kültürel anlamda yarar sağladığı alanlardır. Park alanı içerisinde bu gibi alanların bulunması kullanıcıların parkı ziyaret etme nedenlerinden biri olabileceği için, alan uygunsa yapılması olumlu bir özellik olacaktır.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Tiyatro ve sinema yapıları, kent parkı ölçeğinde bakıldığında başlı başına bu amaçla tasarlanmış yerlere oranla daha orta ölçekte yapılar olabilmektedir. Bu yapıların amaçlanan etkinliğe uygunluk ölçütü değerlendirmesinde çeşitli etkinliklerin (tiyatro ve sinema gösterimleri) alanda etkin / sürekli olarak yapılıp yapılmadığına, kısacası işlevini yerine getirip getirmediğine bakılarak amaçlanan etkinliğe uygunluk ölçütü değerlendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Tiyatro ve sinema yapıları, park kullanıcısı dışındaki kullanıcılara da açık olması gerektiği için, parkın giriş kapılarına yakın ve otoparklarla ilişkili olacak şekilde konumlandırılması önemlidir. Bu bağlamda tiyatro ve sinema yapılarının park içerisindeki konumu / çevresi ile uyumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Tiyatro ve sinema yapıları aynı zamanda birer sanat merkezi olduğu için bu yapıları çevreleyen bitkisel öğelerin de özenle seçilmiş olması ve mekânı vurgulayıcı nitelikte bir tasarımla kullanılmış olmaları önemlidir. Bu bağlamda tiyatro ve sinema yapıları çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği değerlendirilmiştir.

r- Yeme-İçme Birimleri (Çay Bahçesi-Büfe-Restoran)

Kent parkında kullanıcıların oturup bir şeyler yiyip içebileceği, aynı zamanda doğayı seyredebilecekleri, çay bahçesi, büfe, restoran gibi yeme-içme birimleri park kullanımını olumlu etkileyen yapılardır. Bu gibi alanların bulunması kullanıcıların parkı

ziyaret etme nedenlerinden biri olabileceği için, alan uygunsa parkta yer alması olumlu bir özellik olacaktır.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Park içerisindeki bu tür yapılar, parka ziyarete gelenlerin oturup dinlenirken yeme-içme vb. gereksinimlerini giderebilecekleri mekânlar olmalarının yanı sıra parkta uzun zaman geçirmek isteyenler için de çeşitli gereksinimlere yanıt veren kapalı mekânlar olması bakımından önemlidir. Bu gibi park içerisindeki mekânların gürültülü müzikli mekânlara dönüşmesi ya da bir kent parkı için amacından büyük ve lüks mekânlar kullanıcıları olumsuz etkileyecektir. Kent parkları içerisinde bulunan bu gibi alanların uygun bir yapısal büyüklükte olması ve her türlü kullanıcıya uygun alanlar olacak şekilde her türlü kesime hizmet edebilmesi önemlidir. Bunun yanı sıra kullanıcılara kapalı oturma alanının yanı sıra doğa ile iç içe olma hissini yaşatabilecek şekilde açık oturma alanlarının olması da olumlu bir özellik olacaktır. Bu bağlamda yeme-içme birimlerinin amaçlanan etkinliğe uygunluğu değerlendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Parkın odak noktasında olmayan, topografya uygunsa parkın genelini görebilen bir seyir noktasında bulunması ya da sosyal etkileşim sağlayan diğer alanlarla (meydan, diğer etkinlik yapıları vb.) birlikte çözümlenmesi uygundur. Bu gibi yapıların doğal malzemelerle yapılması ya da yapısallığı ile fazla ön plana çıkmayacak şekilde tasarlanmış olması çevresi ile uyumu açısından önemlidir. Ayrıca park içerisinde yeterli sayıda ve doğru konumlandırılmaları gerekmektedir. Yeme-içme birimlerinin park içindeki konumu ve çevresi ile uyumu bu bağlamda değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Yapısal öğeler olmalarından dolayı park içerisinde doğal alanlarla bütünlüğün sağlanmasında bu yapıların çevresinde kullanılacak olan bitkisel öğeler önemlidir. Bitkilerin, benzer yapıların birbirlerinden ayrılması için perdeleme, yapı girişlerine yönlendirme yapılması, hoş olmayan penceresiz duvarlar varsa bunların kapatılması gibi işlevleri kullanılmalıdır. Yapıların daha ilgi çekici hale gelmesi için yapı çevresinde bitkisel düzenlemeler ve özellikle yaz aylarında yapıların dışarıya açılan kısımlarında ağaç altı oturma alanları için geniş taç

yapan yüksek boylu ağaçlarla düzenlemeler yapılması da kullanımı arttırıcı olumlu özelliklerdir. Bu bağlamda yeme-içme birimlerinin çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği değerlendirilmiştir.

s- Fuar, sergi alanı

Fuar ve sergi alanları, bir ürünün sergilenmesi ve bu ürünün potansiyel kullanıcılarının bilgilendirilmesi amacıyla kurulur. Kent parkları içerisinde böyle alanlar yapı olarak bulunabileceği gibi bu alana özel tasarlanmış dış mekânlar da olabilir. Park içerisinde bu gibi alanların bulunması kullanıcıların parkı ziyaret etme nedenlerinden biri olabileceği için, alan uygunsa yapılması olumlu bir özellik olacaktır.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Fuar ve sergi alanlarının amaçlanan etkinliğe uygunluk ölçütü değerlendirmesinde, bu alanların işlevlerini yerine getirip getirmediği ve amaçlanan etkinliğe uygunluk ölçütü değerlendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Park kullanıcısı olmasa bile tüm kullanıcılara açık olması gerektiği için, parkın giriş kapılarına yakın ve otoparklarla ilişkili olacak şekilde konumlandırılması önemlidir. Etkinlik süresince alanın kalabalık ve gürültülü olacağı da düşünülerek, parkın sessizlik istenilen bölgelerine uzak konumlandırılmalıdır. Bu bağlamda fuar ve sergi alanlarının park içerisindeki konumu / çevresi ile uyumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Fuar ve sergi alanları yapı olarak tasarlanmışsa bu yapıları çevreleyen bitkisel öğelerin de özenle seçilmiş olması ve mekânı vurgulayıcı nitelikte bir tasarımla kullanılmış olmaları önemlidir. Eğer dış mekânda tasarlanmış bir alansa, bu alanda bitkilerin sınırlayıcı, yönlendirici özelliklerinden yararlanılmalıdır. Bu bağlamda fuar ve sergi alanları çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği değerlendirilmiştir.

t- Oturma/ Dinlenme Alanları

Oturma ve dinlenme alanlarında ana amaç park kullanıcıları için her türlü rahatsız edici etmenden arınmış bir ortam yaratmaktır. Bu nedenle bu alanların en önemli özelliklerinden biri yapay seslerden uzak, daha doğa içinde hissettirecek bir alan olmasıdır.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Bu alanlarda amaçlanan etkinliğe uygunluk ölçütü, insan ölçülerine uygun (ergonomik) tasarımlar ve alanın gürültü ve sestten uzak olması alt ölçütlerinin toplamı olarak değerlendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Oturma dinlenme alanlarının park içerisindeki konumu genellikle diğer etkinliklerin uzağında ve daha doğa ile iç içe hissettirecek şekilde özellikle bitkisel öğelerle desteklenmiş bir alan olmalıdır. Bu bağlamda oturma dinlenme alanlarının konumu / çevresi ile uyumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Oturma ve dinlenme alanlarında bitkisel öğelerin en önemli işlevi diğer alanlardan ayrılmasını sağlayacak perdeleme işlevidir. Bu perdeleme işlevinde daha çok herdemyeşil türler yeğlenirken, oturma birimlerinin yakınında, yaz aylarında gölge, kış aylarında güneş gereksinimleri için daha çok yaprak döken türlerin olması önemlidir. Ayrıca kullanıcıların bu alanlarda oturma dinlenme eylemi sırasında uzun zaman geçireceği düşünülerek bitkilerin renk ve koku etkilerinden yararlanılarak oluşturulan tasarımlar alanın çekiciliğini arttıracaktır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde oturma ve dinlenme alanlarındaki bitkisel öğelerin yeterliliği değerlendirilmiştir.

v- Su öğeleri

Su peyzaj tasarımının önemli öğelerinden biridir. Su, bulunduğu alanda insanları rahatlatıcı, gerginlik ve sıkıntıdan uzaklaştırıcı etkiye sahiptir. Doğal ve yapay su öğeleri olarak iki temel başlıkta incelenebilir. Doğal su öğesi olarak genellikle göletler, alanda daha doğal bir görünüm istendiğinde, havuza kıyasla yeğlenmektedir. Genellikle

durgun su olarak yeğlenmesinin yanı sıra su sesi duyulmak istendiğinde içerisinde fiske ya da kaskatlar yerleştirilerek ses etkisinden de yararlanılabilir. Göletler ve havuzların çekiciliği, heykel, ses, aydınlatma ve bitkisel öğelerin yanı sıra ördek, kuğu ve kuş gibi hayvanların bulunması ile de artırılabilir. Görsellik ve işitselliğinin yanı sıra kayık veya botla gezinti gibi etkinlikler için de kullanılabilir. Su öğeleri, hareket, ses, serinletme, rekreasyon, renk ve ışık gibi sayısız özellikleriyle peyzaj düzenlemelerinde çok yönlü kullanılabilen tasarım öğeleridir.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Su öğeleri tasarımında amaçlanan etkinliğe uygunluk ölçütü, kullanılan su yüzeyi malzemesinin niteliği ve suyun etkin şekilde kullanılıyor olması alt ölçütlerinin toplamı olarak değerlendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Park içerisinde su öğesinin konumu ve çevresi ile uyumu belirlenirken özellikle jeolojik ve topografik yapı dikkate alınmalıdır. Özellikle güvenlik açısından çocuk oyun alanı, koşu yolu, spor alanları gibi hareketliliğin fazla olduğu mekânlara yakın olamayan bir alanda konumlandırılması daha uygun olacaktır. Su öğeleri oturma dinlenme alanları yeme-içme alanları ile de ilişkilendirilebilirler. Bunun yanı sıra ses etkisini algılayabilmek için gürültüden uzak olması da önemlidir. Bu bağlamda su öğelerinin konumu ve çevresi ile uyumu değerlendirilerek puanlandırılmıştır.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Su öğeleri içerisinde ve çevresinde bitkilendirme yapılırken, derinliğe uygun ve suya dayanıklı bitki seçimine özen gösterilmelidir. Ayrıca bitkiler gerekiyorsa diğer alanlardan kısmen de olsa perdeleme, güvenlik için sınırlama öğesi olarak da kullanılabilirler. Yakınlarında yaprağını döken ağaçların olmamasına dikkat edilmelidir. Bazı ağaç türlerinin kök sistemleri havuz alt yapı sistemine zarar verebileceğinden bu türlerin kullanımına dikkat edilmelidir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde su öğelerinin içerisinde ve çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği değerlendirilmiştir.

y- Dinlenme ve Seyir Terası

Dinlenme ve seyir terasları genellikle oturma birimleri ile birlikte tasarlanır. İnsanların oturup dinlenirken aynı zamanda doğayı seyredebilecekleri alanlardır.

Amaçlanan etkinliğe uygunluk: Dinlenme ve seyir terasları kullanıcıya dinlenirken aynı zamanda seyir olanağı tanıyan bir alan olmalı ve alanda özellikle oturma birimleri bulunmalıdır. Alan eğer yüksek bir noktada ya da yamaç bir alanda ise güvenlik için korkuluk kullanılmalı ya da bitkilerle geçiş sınırlandırılmalıdır. Bu bağlamda amaçlanan etkinliğe uygunluk ölçütü değerlendirilmiştir.

Park içindeki konum / çevresi ile uyum: Kullanıcıya manzara seyir olanakı sağlayan bir konumda olmalıdır. Alanın topoğrafyası uygunsa alanın geneline hâkim bir alanda, manzaraya sahip yüksek bir noktada konumlandırılması uygun olacaktır. Bu bağlamda, park içerisindeki konumu çevresi ile uyumu değerlendirilmiştir.

Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği: Dinlenme ve seyir terasları bitkilendirilmesinde bitkilerin manzarayı engellemeyecek şekilde yerleştirilmesi önemlidir. Manzarayı daha çekici kılacak ve bir çerçeveden bakıyor algısı yaratacak bitkisel düzenlemelerle alanın çekiciliği artırılabilir. Yükseklik açısından tehlike oluşturan yerlerde ise bitkiler sınırlama ögesi olarak kullanılarak daha güvenli bir alan oluşturulabilir. Özellikle oturma birimleri yakınında ise yazın gölgeleme kışın güneşlenme olanağı sağlayacak yaprak döken cinslerin seçimi önemlidir. Bu bağlamda, dinlenme ve seyir terasları çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği değerlendirilmiştir.

3- Donatı Öğeleri

Donatı öğeleri, insanın kent dokusu içindeki bireysel ve toplumsal yaşamını kolaylaştıran, bireyler arası iletişimi sağlayan, mekâna işlevsel ve estetik açıdan belirli bir anlam kazandıran, değişik nitelik ve niceliklerde olan, mekânı tanımlayan ve tamamlayan objelerdir (Bayramoğlu vd. 2012). Donatı öğelerinin çoğu bireysel kullanıma yöneliktir. Renkleri ve formları ile estetik etkilere sahiptirler ve görsel

zenginliği artırıcı öğeler niteliğindedirler. Donatı öğeleri, üstlendikleri işlevleriyle kullanıcıya hizmet veren araçlar olup işlevsel olabildikleri oranda kullanımları ve ihtiyaca yanıt verme niteliği artar. Donatı öğelerinin kullanımlarını artıran ve işlevselliklerine yön veren ise bu öğelerin ergonomik özellikleridir (Bulut vd. 2008).

Amaçlanan hizmete uygunluk: Donatı öğelerinin amaçlanan hizmete uygunluğunu belirleyen en önemli nitelikler özellikle işlevini yerine getirme durumu yani ergonomisi ve malzeme niteliğidir.

Park içindeki dağılımın yeterliliği: Donatı öğelerinin dağılımının yeterliliği, parkın büyüklüğü ve içerisindeki etkinlik alanlarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle donatıların, park genelindeki sayılarının yanı sıra mekânsal dağılımları da önemlidir. Örneğin, tüm yürüyüş yollarına düzenli aralıklarla oturma öğesi yerleştirmek doğru olmayacağı gibi, oturma ve dinlenme alanı olarak tasarlanan bir alanda, alan büyüklüğüne oranla yetersiz sayıda oturma birimi kullanılması da doğru olmayacaktır. Benzer şekilde, tüm park alanında aynı oranda aydınlatmanın sağlanması da doğru olmayıp mekânsal kararlar alarak, aydınlatma öğelerinin güç ve sayılarını belirleyerek yerleştirmek daha doğru olacaktır.

Çevresindeki öğelerle uyumu: Donatı öğeleri, tasarıma sonradan eklenen ayrı parçalar olarak düşünülmemeli ve parkın genel tasarımı ile uyumlu öğeler olmalıdırlar.

a- Üst Örtü Öğeleri

Kullanıcıların dinlenme, bir araya gelme, gölgede bulunma, yağmurdan korunma gibi gereksinimlerini karşılamak amacıyla mekâna üçüncü boyut sağlayan gazebo, pergola, çardak veya kamariye olarak anılan öğelerdir.

Amaçlanan hizmete uygunluk: Üst örtü elamanları için amaçlanan hizmete uygunluk ölçütü, işlevini yerine getirebilme / insan ölçülerine uygun (ergonomik) olması ve malzeme niteliği alt ölçütlerinin toplamı olarak değerlendirilmiştir (en küçük ebatları: 3x3 m. olarak düşünülmüştür).

Park içindeki dağılımın yeterliliği: Üst örtü elamanları özellikle parkın oturma ve dinlenme alanı olarak tasarlanmış alanlarında bulunmalıdır. Bu bağlamda üst örtü öğelerinin park içindeki dağılımının yeterliliği değerlendirilmiştir.

Çevresindeki öğelerle uyumu: Her parkın tasarımı farklı olduğu için, üst örtü donatı öğelerinin de genel tasarım kurgusu ile uyumlu bir biçimde tasarlanmış olması önemlidir. Bu bağlamda üst örtü öğelerinin çevresindeki öğelerle uyumu değerlendirilmiştir.

b- Oturma Öğeleri

Oturma öğelerinin boyutları, malzemesi ve tasarımı kullanıcıların fiziksel ve dolayısıyla da psikolojik konforunu etkilemektedir.

Park içerisinde oluşturulacak oturma-dinlenme öğeleri bir bütün olarak ele alınmalı, birbirleri arasındaki mesafe, oturma kapasitesi, dayanıklılık vb. gibi özellikleri ile ziyaretçilerin her açıdan en fazla yarar sağlayacağı şekilde düşünülmelidir (Kandemir 2010). Oturma ve dinlenme öğeleri dış mekân tasarım çalışmalarında insanların konforu için olduğu kadar, dinlenmeleri için de gerekli olan konstrüktif öğelerdir. Neufert (1983)'e göre oturma öğeleri tasarımı insan anatomik yapısına uyumlu ve yeterince konforlu olmalıdır. Bunun sağlanabilmesi için uygun boyut ve detaylarda tasarlanmalıdır (Uzun 2002).

Amaçlanan hizmete uygunluk: Oturma elamanları için amaçlanan hizmete uygunluk ölçütü; işlevini yerine getirebilme, insan ölçülerine uygun (ergonomik) olması ve malzeme niteliği alt ölçütlerinin toplamı olarak değerlendirilmiştir. (Uygun ölçüler: oturma yüksekliği: 45 cm, oturma yeri eni: en az 40 cm)

Park içindeki dağılımın yeterliliği: Oturma elamanları özellikle parkın oturma ve dinlenme alanı olarak tasarlanmış alanlarında bulunmalıdır. Bu alanların yanı sıra, çeşitli etkinlik alanlarında, etkinlikleri oturarak izlemek ve yaya yollarında özellikle engelli ve yaşlılar için belli noktalarda oluşturulan dinlenme noktalarında da

kullanılmalıdır. Oturma öğelerinin park içindeki dağılımının yeterliliği bu bağlamda değerlendirilmiştir.

Çevresindeki öğelerle uyumu: Park tasarımı içerisinde, oturma öğelerinin de genel tasarım kurgusu ile uyumlu bir biçimde tasarlanmış olması önemlidir. Bu bağlamda oturma birimlerinin çevresindeki öğelerle uyumu değerlendirilmiştir.

c- Çöp Ayırma ve Biriktirme Öğeleri

Bu öğelerin özellikle yürüyüş yolu üzerinde bulunan oturma öğeleri yakınında, merkezi konumda bulunan kullanımı yoğun alanlarda ve oturma dinlenme ve piknik alanlarında konumlandırılmaları gerekmektedir.

Amaçlanan hizmete uygunluk: Çöp ayırma ve biriktirme öğeleri için amaçlanan hizmete uygunluk ölçütü, işlevini yerine getirebilme, insan ölçülerine uygun (ergonomik) olması ve malzeme niteliği alt ölçütlerinin toplamı olarak değerlendirilmiştir. (Uygun ölçüler: yükseklik: 70-100 cm en: 30-50 cm)

Park içindeki dağılımın yeterliliği: Çöp ayırma ve biriktirme öğeleri parkın oturma ve dinlenme alanı olarak tasarlanmış alanlarında özellikle oturma birimleri ile ilişkili olacak şekilde bulunmalıdır. Bu alanların yanı sıra, toplanma alanları (meydan, yapı giriş alanları vb.), piknik alanları, yaya yolları ve spor alanları gibi çeşitli etkinlik alanlarında da bulundurulmalıdır. Bu bağlamda çöp ayırma ve biriktirme öğelerinin park içerisindeki dağılımının yeterliliği değerlendirilmiştir.

Çevresindeki öğelerle uyumu: Çöp ayırma ve biriktirme öğeleri diğer peyzaj öğeleri ile fonksiyonel uyum içinde bulunmalıdır. Çöp ayırma ve biriktirme öğeleri çöpü muhafaza etmekle kalmamalı, onu iyi bir şekilde gizleyebilmelidir (Uzun 2002). Parkın genel tasarım kurgusu ile uyumlu bir biçimde tasarlanmış olmaları önemlidir. Bu bağlamda çöp ayırma ve biriktirme öğelerinin çevresindeki öğelerle uyumu ölçütü değerlendirilmiştir.

d- Su İçme Öğeleri (Çeşme, Sebil, Su Makinesi vb.)

Kullanıcıların genellikle serinlemek ve temizlik için kullandıkları donatı öğeleridir.

Amaçlanan hizmete uygunluk: Su içme öğeleri için amaçlanan hizmete uygunluk ölçütü; işlevini yerine getirebilme / insan ölçülerine uygun (ergonomik) olması ve malzeme niteliği alt ölçütlerinin toplamı olarak değerlendirilmiştir.

Park içindeki dağılımın yeterliliği: Su içme öğeleri parkın özellikle piknik alanları, spor sahaları gibi suyun daha çok kullanımı ile ilişkili etkinlikler ile ilişkili olacak şekilde ve miktarda bulunmalıdır. Bu bağlamda su içme öğeleri için park içerisindeki dağılımının yeterliliği ölçütü değerlendirilmiştir.

Çevresindeki öğelerle uyumu: Parkın genel tasarım kurgusu ile uyumlu bir biçimde tasarlanmış olması önemlidir. Bu bağlamda çeşmelerin çevresindeki öğelerle uyumu ölçütü değerlendirilmiştir.

e- Bilgi ve Yönlendirme Öğeleri

Tüm kullanıcılar için gerekli yerlerde yol gösterici, açıklayıcı, düzenleyici işaretlemeler yapılmalıdır. Bilgi ve yönlendirme öğeleri, parkın tasarımı ile uyumlu, estetik, dayanıklı ve birbirleriyle bütünlük içerisinde olmalıdır. Parkın planını, kullanım bilgilerini, çalışma saatlerini, etkinlik gün ve saatlerini, belirli kurallarını gösteren tanımlayıcı levhalar otopark alanları başta olmak üzere, park girişlerine ve belirli dinlenme noktalarında konumlandırılmalıdır (Kandemir 2010).

Amaçlanan hizmete uygunluk: Bilgi ve yönlendirme öğeleri yeterli uzaklıktan görülebilecek noktada, kolay anlaşılabilir (gereksiz bilgilerle doldurulmamış) yaya ve araçlar için tehlike oluşturmayacak şekilde yerleştirilmiş olmalıdır. Bunların yanı sıra amacına uygun ölçülerde ve nitelikli malzemeden yapılmış olmaları önemlidir. Bu bağlamda yönlendirme tabelaları ölçütü; işlevsellik ve malzeme niteliği alt ölçütlerinin toplamı olarak değerlendirilmiştir.

Park içindeki dağılımın yeterliliği: Bilgi ve yönlendirme öğeleri özellikle, farklı kullanım alanlarını tanıttak şekilde ve yol ayrımlarında, kullanıcıların gereksinim duyabileceği her alanda bulunmalıdır. Bu bağlamda yönlendirme ve bilgilendirme tabelalarının park içerisindeki dağılımının yeterliliği ölçütü değerlendirilmiştir.

Çevresindeki öğelerle uyumu: Parkın genel tasarım kurgusu ile uyumlu bir biçimde tasarlanmış olması önemlidir. Bu bağlamda Bilgi ve yönlendirme öğelerinin çevresindeki öğelerle uyumu ölçütü değerlendirilmiştir.

f- Aydınlatma Öğeleri

Aydınlatma öğeleri günün karanlık saatlerinde de parkın kullanılabilmesini, görsel konforun, güvenliğin sağlanması ve aynı zamanda estetik bir görünüm için gereklidir.

Amaçlanan hizmete uygunluk: Aydınlatma öğelerinin amacına uygun ölçülerde ve kaliteli malzemeden yapılmış olması önemlidir. Bu bağlamda, aydınlatma öğeleri ölçütü; işlevsellik ve malzeme niteliği alt ölçütlerinin toplamı olarak değerlendirilmiştir.

Park içindeki dağılımın yeterliliği: Parkın giriş ve çıkış noktaları, otopark gibi alanlar daha çok, yürüyüş yolu, dinlenme mekânları gibi alanlar kısmen aydınlatılmalıdır (Kandemir 2010). Her bir noktanın eşit derecede aydınlatılması doğru bir seçim değildir. Örneğin oturma dinlenme mekânlarında orta düzey aydınlatma yeterliyken, spor alanları, çocuk oyun alanları gibi fiziksel etkinliğin yoğun olduğu alanların çok daha iyi aydınlatılması alan kullanımı açısından önemli etmenlerdir. Tüm parkın kullanımı olumsuz etkilemeyecek şekilde aydınlatılmış olması önemlidir. Bu bağlamda aydınlatma öğelerinin park içerisindeki dağılımının yeterliliği değerlendirilmiştir.

Çevresindeki öğelerle uyumu: Parkın genel tasarım kurgusu ile uyumlu bir biçimde tasarlanmış olması önemlidir. Bu bağlamda aydınlatma öğelerinin çevresindeki öğelerle uyumu ölçütü değerlendirilmiştir.

g- Sanatsal Öğeler

Parkın merkezi bir noktasına, alan girişine veya özel bir yerine yerleştirilecek sanatsal bir öge (heykel, nesne, yapıt vs.) park içinde odak noktalar oluşturacaktır. Bunun yanı sıra sanatsal öğeler alanda yaşanan deneyimler ve gerçekleştirilen etkinliklerle birlikte, mekânı tanımlar ve mekâna ilişkin algıyı güçlendirirler.

Amaçlanan hizmete uygunluk: Sanatsal öğeler, genellikle tasarımı tamamlayan öğeler olarak, genel tasarım kurgusu ve bulunduğu mekân içerisinde belli bir anlam içermeli, gelişi güzel konumlandırıldığı hissini vermemelidir. Kullanılan malzeme de sanat öğesinin tasarımına uygun ve nitelikli bir malzeme olmalıdır. Bu bağlamda sanatsal öğelerin amaçlanan hizmete uygunluk ölçütü; işlevsellik ve malzeme niteliği alt ölçütlerinin toplamı olarak değerlendirilmiştir.

Park içindeki dağılımın yeterliliği: Sanatsal öğeler, park içerisinde genellikle alan girişi, odak noktalar, meydan, varsa sanatsal yapıların giriş bölümleri gibi alanlarda kullanılmalıdırlar. Bu bağlamda sanatsal öğelerin park içerisindeki dağılımı değerlendirilmiştir.

Çevresindeki öğelerle uyumu: Parkın genel tasarım kurgusu ile uyumlu bir biçimde tasarlanmış olması önemlidir. Bu bağlamda sanatsal öğelerin çevresindeki öğelerle uyumu ölçütü değerlendirilmiştir.

4- Bitkisel Öğeler

Bitkiler, peyzaj tasarımında, insan psikolojisine etki eden en önemli tasarım öğelerinden biridir. Bitkilerin; vurgu yaratmak, perdeleme yapmak, üst örtü olarak kullanmak, mekân hissi uyandırmak, alana üçüncü boyut etkisini katmak ya da sadece estetik kaygılarla renk etkisinden yararlanmak gibi birçok fonksiyonu vardır. Parkın genelinde bu fonksiyonları doğru bir şekilde kullanmak oldukça önemlidir.

Parkların bitkisel ögeler bakımından değerlendirilmesinde aşağıdaki ölçütler dikkate alınmıştır;

Bitki seçimi uygunluğu: Bitkisel tasarımda, seçilen bitkilerin alanın iklim koşullarına uygun olmasına dikkat edilmelidir. Bu bağlamda park içerisinde bitki seçimi uygunluğu değerlendirilmiştir.

Park içindeki dağılımın yeterliliği: Bitkilerin park içerisindeki dağılımı tasarıma bağlı olarak değişmektedir. Yoğun bitki ile kaplı bir alan insanların görüş alanını kısıtlayıcı olacağı gibi az sayıda bitki kullanımı da insanların doğada bulunma hissini olumsuz etkileyebilecektir. Bu bağlamda bitkilerin park içerisindeki dağılımının ve sayısının yeterliliği değerlendirilmiştir.

Bitki Çeşitliliği: Alanda bitki çeşitliliği parkı daha çekici kılacaktır. Bu bağlamda bitkilerin park içerisindeki çeşitliliği değerlendirilmiştir.

Renk ve Koku Etkisi: Alanda mevsimsel olarak çiçek veya yaprakların renk ve koku etkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Erişimin sağlandığı alanlarda renk, koku ve doku yönünden ilgi çekici bitkiler kullanılmalıdır (Kalınkara 2001). Ayrıca mekânların özelliğine göre bitkisel tasarımda renk ve koku etkisinin kullanılmış olması kullanıcıları olumlu etkileyecektir. Bu bağlamda renk ve koku etkisi ölçütü algılanabilirlik düzeyinde değerlendirilmiştir.

Çevresindeki ögelerle uyumu: Tasarımda alana uyumlu özellikteki bitkilerin seçimine dikkat edilmelidir. Örneğin bir oturma dinlenme mekânında çok yüksek boylu bitkilerin kullanımı insanda ürperti ve korku uyandırabilir. Ya da çocuk oyun alanında dikenli ve arı çeken bitkilerin seçimi çocukların güvenliğini tehlikeye atıcı sonuçlar doğurabilir. Bu bağlamda bitkilerin çevresindeki ögelerle uyumu değerlendirilmiştir.

5- Topografya

Topografik çeşitlilik, alanın farklı topografik özellikleri bir arada bulundurmasıdır. Topografik çeşitliliği fazla olan bir alan, tasarımda daha çok seçenek sunmaktadır. Alanın değerlendirilmesinde topoğrafyanın etkin kullanımı bu nedenle önemlidir.

Alanın topografyaya uygun kullanımı: Alanda tehlike oluşturabilecek yüksek eğimli alanlar varsa bu alanlardaki kullanımlara dikkat edilmeli, gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır. Aynı zamanda topografik çeşitlilik varsa, alandaki kullanımlarda bu özelliklerin kullanılması alana değer katacaktır. Bu bağlamda alanın topografyaya uygun kullanımı değerlendirilmiştir.

Çeşitlilik: Topografik çeşitlilik alanı tekdüze olmaktan çıkartır ve farklı mekânlar oluşturmaya olanak sağlar. Bu bağlamda topoğrafik çeşitlilik değerlendirilmiştir.

6- İdari ve Teknik Öğeler

İdari ve teknik öğelere ilişkin değerlendirmeler park için genel olarak yeterlilikleri kapsamında yapılmıştır.

a- Güvenlik

Park kullanıcılarının parkları daha az kullanmalarının en büyük nedenlerinden biri güvenlik kaygısıdır. Bireyler hem kendilerinin hem de çocuklarının güven içinde kullanabilecekleri alanları yeğlemektedirler. Bu nedenle parkın güvenliğini sağlayan personelin / birimin bulunması alan için olumlu bir özellik olmakta ve kullanım oranını arttırmaktadır. Bu bağlamda park içinde güvenlik yeterliliği değerlendirilmiştir. Puanlandırmada anketlerde parkı kullanmama nedenleri ve olumsuz etkilerde yer alan güvenlikle ilgili şıkların oranları da dikkate alınmıştır.

b- Bakım ve Temizlik

Parkların düzenli bakım ve temizliğinin yapılması, parkın kullanımını arttırıcı özelliklerdir. Bakımlı ve temiz parklar kullanıcılar tarafından parkı seçme nedenleri arasında gelmektedir. Bu bağlamda park için genel olarak bakım ve temizliğin yeterliliği değerlendirilmiştir.

c- İdari ve Teknik Yapılar

Kent parklarında idari ve teknik yapılar, parkın her türlü gereksinimlerini karşılayacak nitelikte personeli içerisinde barındıran yapılardır. Parkın büyüklüğüne ve gereksinimlerine bağlı olarak sayı ve büyüklüğü değişmektedir. Park için genel olarak yeterliliği değerlendirilmiştir.

d- Erişebilirlik

Erişebilirlik, bir mekânda servis ve etkinliklere herhangi bir engelle karşılaşmadan rahatlıkla ulaşma olarak tanımlanmaktadır. Erişebilirlik hem alana hem de alan içindeki çeşitli noktalara ulaşabilmek olarak ele alınmalıdır (Oğuz 2003). Park tasarımlarında özellikle engelli bireylere yönelik olarak parkın her noktasına erişimin sağlanabilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır (Kandemir 2010).

Erişebilirlik ölçütü, park genelinde, rampalar, eğimler, merdivenler, kullanılan malzeme niteliği gibi alt ölçütlerle, parkın her noktasına engelli bir bireyin erişilebilirliği saptanarak, park için yeterliliği değerlendirilmiştir.

e- Tuvalet

Park içerisinde uzun süre zaman geçirmek isteyenlerin temel gereksinimlerini karşılayabilmeleri gerekir. Bunlardan biri de tuvalet ihtiyacıdır.

Parkın büyüklüğüne bağlı olarak değişmekle birlikte tuvaletler en az erkekler ve bayanlar için ikişer adet olmak üzere ve temizlik ve bakımı için gerekli malzemelerin bulundurulacağı depo alanı ile birlikte tasarlanmalıdır (<http://land2plan.com> 2012b). Bu alanlar varsa piknik alanına da hizmet veren bir noktada olmalı ve bu alana yaya ve servis yolu ulaşımı sağlanmalıdır. Bu bağlamda tuvaletin park için genel olarak yeterliliği değerlendirilmiştir.

f- Otopark / Bisiklet Parkı

Kent parkları tüm kentlinin kullanımına açık kamusal alanlar oldukları için, parka ulaşım aracı olarak kişisel araçlarını kullanmak isteyen kullanıcıların gereksinimlerini de karşılayacak nitelikte olmalıdır. Kişisel araçların başında otomobiller ve bisikletler gelmektedir. Otopark ve bisiklet parkı sayısı standart olarak kullanım yoğunluğu ve park büyüklüğüne bağlı olarak değişmekle birlikte bir kent parkı için olması gereken belirli bir otopark / bisiklet parkı standardı bulunmamaktadır. Alanın uygun noktalarında, özellikle parkın giriş-çıkış noktalarında ve bisikletliler için, bisiklet yolu üzerinde belirli mesafelerde konumlandırılmaları önemlidir. Görsel açıdan bakıldığında ise kirlilik yaratmayacak fonksiyonel çözümler (otopark alanlarını yeraltına alma vb.) yaratılmalıdır. Bu bağlamda otopark / bisiklet parkının park için genel olarak yeterliliği değerlendirilmiştir.

Anket Soruları

Araştırmayı yönlendirecek bulguların saptanması amacıyla psikometrik ölçekler ile araştırmanın amacına yönelik olarak hazırlanmış anket soruları veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Çalışmada kullanılan anket formları (EK-1 ve EK-2), literatür araştırmasından elde edilen bilgiler ve bu araştırma için oluşturulan kuramsal çerçeveler dahilinde hazırlanmıştır. Park kullanıcılarına ve park kullanıcısı olmayanlara yönelik olarak iki ayrı anket formu düzenlenmiştir. Park kullanıcılarına yönelik ankette demografik bilgilerin, park kullanımına yönelik genel soruların, parkın o anki kullanımına yönelik

soruların ve psikometrik ölçeklerin yer aldığı 4 bölüm bulunmaktadır. Park kullanıcısı olmayanlara yönelik anketteki demografik bilgiler, park kullanımına yönelik genel sorular ve psikometrik ölçeklerin yer aldığı bölümler aynı olup, parkın o anki kullanımına yönelik sorular yalnızca park kullanıcıları anketinde bulunmaktadır.

Anket sayısının belirlenmesi Prof. Dr. M. Akif BAKIR tarafından yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucu örneklem çapı en az 398 adet olarak bulunmuştur (Çizelge 3.4).

Çizelge 3.4 Örneklem çapı

alpha	power	N	N1	N2	delta	p1	p2	diff
.05	.8	398	199	199	.1	.1	.2	.1

Çizelgede yer alan değerlerin anlamı şöyledir:

Alpha: Belirlenen Tip I hata. İki grup oranları arasında fark olmadığı halde, test sonucu bu hipotezi reddetme riski.

Beta: İki grubun karşılaştırılan oranları arasında fark varsa bunu reddetme olasılığı.

N: Toplam gerekli örneklem çapı.

N1: Kontrol grubu için örneklem çapı (Park Kullanıcısı Olmayanlar)

N2: Deney grubu için örneklem çapı (Park Kullanıcıları)

P1: Kontrol grubu için öngörülen oran

P2: Deney grubu için öngörülen oran.

Diff: P2-P1 arasındaki fark (mutlak değer olarak)

Anketler Qualtrics adlı programda oluşturulmuştur. Bu program anketlerin çevrimiçi ortamda yanıtlanmasına ve anketler tamamlandıktan sonra verilerin analiz aşamasına gelindiğinde excel, xml, html ve spss gibi değişik formatlarda anket sonuçlarının indirebilmesine olanak sağlamaktadır. Park kullanıcısı olmayanlar ve park kullanıcısı olanlar için iki ayrı anket bu programla düzenlenmiştir. Yalnızca park kullanıcısı olmayanlar anketi çevrimiçi ortamda (sosyal paylaşım siteleri ve e-posta yoluyla) paylaşılmış ve Ankara kentinde oturup parkları kullanmayan kişilerin devam edebileceği şekilde ayarlanarak anket sorularını yanıtlamaları sağlanmıştır. Park kullanıcısı olmayan anket sayısı toplamda 210 adet, park kullanıcıları anketi ise Botanik Park'ında 71 Altınpark'ta 67 ve Gençlik Parkı'nda 69 adet olmak üzere toplamda 207 adet yapılmıştır (Çizelge 3.5).

Çizelge 3.5 Anket sayılarının dağılımı

	Anket Sayısı	%
Park Kullanıcısı Olmayan	210	%50,36
Park Kullanıcısı Olan	207	%49,64
• Botanik Park	71	%17,02
• Altınpark	67	%16,07
• Gençlik Parkı	69	%16,55

Anketler, Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden oluşan 5 kişilik bir grup tarafından yapılmıştır. Saha çalışması öncesinde anket ekibine eğitim verilmiştir. Bu eğitim kapsamında; ekibe araştırma konusuyla ilgili ve anket uygulaması yapacakları parklarla ilgili bilgiler verilmiş, anket soruları tek tek açıklanarak, uygulama sırasında dikkat edecekleri hususlar aktarılmıştır.

Anket soruları hazırlandıktan sonra ilk olarak 20 kişi ile ön anket çalışması yapılmış, elde edilen sonuçlar doğrultusunda anket sorularının genel yapısı, soruların anlaşılabilirliği ve işlerliği değerlendirilerek güncellenmiş ve anket çalışmasının uygulanmasına yönelik hazırlıklar tamamlanmıştır. Anketlerin uygulanmasının tamamlanmasından sonra toplanan tüm veriler Qualtris programında oluşturulan park kullanıcıları anketine girilmiştir.

Anket Sorularının Değerlendirilmesi

- **Demografik Bilgiler**

Anket formunda yer alan demografik bilgiler bölümünde; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, iş durumu ve gelir durumuna ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgiler aynı zamanda öznel iyi olma halini etkileyen değişkenler olduğu için önemlidir.

- ***Parka hangi sıklıkta gidersiniz?***

Parkları kullanım sıklığına göre öznel iyi olma halinde artış olup olmadığını anlayabilmek amaçlı sorulmuştur. Buna göre yıl bazında değerlendirilerek sıklıklar (azalan sıklıkta) belirlenmiş ve 1. derece sık kullanan 2. derece sık kullanan, orta derecede kullanan, 1. derece az kullanan, 2. derece az kullanan ve hiç kullanmayanlar olarak derecelendirilmiştir. Hiç kullanmayanlar şikkı yalnızca parkları kullanmayanları belirlemek amaçlı park kullanıcısı olmayanlar anketinde kullanılmıştır.

- 1- Haftada en az 1 kere (yılda 52 kereden fazla) → 1. derecede sık kullananlar
- 2- 2 haftada 1 kere (yılda 26 kere) → 2. derecede sık kullananlar
- 3- Ayda 1 kere (yılda 12 kere) ---→ orta derecede kullananlar
- 4- 3 ayda 1 kere (yılda 4 kere)→ 1. derecede az kullananlar
- 5- Yılda 2 kereden az (yılda 2 kereden az) → 2. derecede az kullananlar
- 6- Hiç → hiç kullanmayanlar

- ***Sizce bir kentte parkların varlığı önemli midir?***

Bu soru kişinin bireysel seçimlerinde kent parklarının yerini anlamaya yardımcı olmaktadır. Sorunun amacı, kişinin parklara verdiği önemi kavramak ve verdiği önemle öznel iyi olma hali arası ilişki kurmaktır. Ayrıca parkları kullanan ve kullanmayanlar arasında parka verilen öneme göre de öznel iyi olma halinin kıyaslamasını yapabilmektir. Yanıtlar “evet çok önemlidir” den “hayır hiç önemli değil” arasında değişen 5 dereceli şıklardır.

- ***Parka daha sık gitmemenizin nedenleri nelerdir?***

Bu sorunun amacı parka daha sık gitmelerini sağlamak için, daha sık gitmeme nedenlerini fiziksel, sosyal ve zihinsel iyi olma kapsamında anlayarak bu konularda tasarımsal anlamda neler yapılabileceğini sorgulamaktır. Bu nedenle verilen her şık için 1-6 likert ölçeği ile katılım dereceleri sorgulanmıştır.

- 6 = Tamamen katılıyorum
- 5 = Katılıyorum
- 4 = Kısmen katılıyorum
- 3 = Kısmen katılmıyorum
- 2 = Katılmıyorum
- 1 = Hiç Katılmıyorum

- Kafamı dinleyebileceğim sessiz sakin yerlerin yeterli olmaması
- Arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim yeterli bir yer olması
- Spor yapabileceğim alanların yeterli olmaması
- Yeterince güvenli bir yer olmaması
- Yeterince doğal güzellikleri olmaması
- Yeterince yeni insanlar tanımama olanak sağlamaması
- Çeşitli etkinliklerin yeterince düzenleniyor olmaması
- Yeterince temiz ve bakımlı bir yer olmaması
- Diğer

- ***Parka Kiminle Geldiniz?***

Parka kiminle geldiğine bağlı olarak kullandıkları mekânlar değişim gösterebileceği için, yalnız, ailesiyle ya da arkadaşlarıyla geldiklerinde daha çok yeğelenen alanları öğrenmek ve bu mekânların tasarımında bu kullanıma dikkat etmenin önemli olacağı düşünülmüş bir sorudur.

- ***Parka Rahat Ulaşım Sağlayabildiniz mi?***

Parka hangi vasıta ile ulaştığından çok rahat ulaşım ulaşamadığı bir insanın hislerini etkileyebilir. Bu nedenle soru nasıl yerine rahat ulaşabildiniz mi şeklinde sorulmuştur. Yanıtlar ise “evet, rahat ulaşabildim” ve “hayır, zor ulaştım” şeklindedir.

- ***Bugün parkta ne kadar zaman geçirdiniz?***

Parkta geçirilen zaman aynı zamanda parka verilen önemin de bir göstergesi olmakla birlikte, tıpkı parkı kullanım sıklığında olduğu gibi parkta geçirilen zamanın artışı ile öznel iyi olma hali arasındaki ilişki çözümlenebilecektir.

- ***Sizi parka getiren neden nedir? (Her seçeneği katılım derecenize göre puanlayınız.)***

Kişiyi parka getiren nedeni anlamak (tıpkı neden daha sık gelmediklerini anlamak gibi) parkların kullanımı açısından hangi mekânların daha çok yeğelendiğini de belirlemektedir. Aynı zamanda hangi parka en çok hangi amaçla gelindiği ve parkın bu amaca uygunluğu kıyaslanabilecektir. Bu soru da her şık için 1-6 Likert ölçeği ile katılım dereceleri sorgulanmıştır.

- 6 = Tamamen katılıyorum
- 5 = Katılıyorum
- 4 = Kısmen katılıyorum
- 3 = Kısmen katılmıyorum
- 2 = Katılmıyorum
- 1 = Hiç Katılmıyorum

- 1- Kafamı dinleyebileceğim sakin bir yer olması
- 2- Arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim bir yer olması
- 3- Spor yapabileceğim alanları olması
- 4- Güvenli bir yer olması
- 5- Doğal güzelliklere sahip olması
- 6- Yeni insanlar tanımama olanak sağlaması
- 7- Çeşitli etkinlikler düzenleniyor olması
- 8- Temiz ve bakımlı bir yer olması
- 9- Diğer

- ***Bugün parkta hangi mekânları / alanları kullandınız? (Lütfen Parkta bulunan özellikler listesinden 3 tanesini seçerek kullanım yoğunluğunuza göre sıralayınız.)***

Bu soru ile parklarda en sık kullanılan mekânlar belirlenmiş olacaktır ve sonuç olarak sık kullanılan bu mekânların değerlendirilmesi daha yoğun yapılmıştır. Aynı zamanda kullanılan mekânlar ve yapılan etkinlikler karşılaştırılarak, hangi mekânları kullananların hangi etkinlikleri yaptıkları ve bu etkinlik sonrası hissettikleri duygular karşılaştırılabilmektedir.

- ***Parkta Fiziksel Etkinlikler/ Sosyal Etkinlikler / Zihinsel Etkinlikler ile ilgili aşağıdaki etkinliklerden hangislerini yaptınız ve neler hissettiniz (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)?***

Parklarda en sık yapılan etkinlikleri belirlemek ve bu etkinlikler sonrası hissedilen duyguları anlamak amaçlı sorulan bir sorudur. Yapılan etkinliğe göre hissedilen bu duyguların olumlu olanlarını daha da arttırmak, olumsuz olanlarını olumluya çevirebilmek için tasarımsal anlamda parkta neler yapılabileceği konusunda, bu etkinliklerin yapıldığı mekânların değerlendirilmesine olanak sağlayan bir sorudur.

- ***Bugün parkta sizi olumlu etkileyen durumlar nelerdi? (En fazla 3 seçeneği önem sırasına göre sıralayınız.)***

Bu sorunun amacı insanların park kullanımından olumlu etkilendikleri durumları anlamak ve bu durumları park tasarımına yansıtabilmeye çalışmaktır. Sorunun şıkları yine fiziksel, sosyal ve zihinsel iyi olma hali durumu düşünülerek ayarlanmıştır.

- ***Bugün parkta sizi olumsuz etkileyen durumlar nelerdi? (En fazla 3 seçeneği önem sırasına göre sıralayınız.)***

Bu sorunun amacı insanların park kullanımından olumsuz etkilendikleri durumları anlamak ve bu durumların giderilebilmesi için park tasarımında nelere dikkat

edilebileceğini anlamaya çalışmaktır. Seçenekler bir önceki sorunun olumsuz / tersi olarak düşünülerek ayarlanmıştır.

- ***Parkı kullanmadan önceki durumunuzla kullandıktan sonraki durumunuzu kıyasladığınızda kendinizi nasıl hissediyorsunuz?***

İnsanların parkı kullanmadan önceki fiziksel, sosyal ve zihinsel durumlarını kıyaslamalarını isteyerek parkların bu durumlar üzerindeki etki derecesini anlayabilmek amacıyla sorulan bir sorudur. Duygu durumlarını 1 ile 10 arasında değerlendirmeleri istenmiştir.

- ***Parktan ayrılırken / şu an kendinizi nasıl hissediyorsunuz? (1 ile 5 arasında derecelendirerek işaretleyiniz)***

Sorunun amacı insanların park kullanımı öncesi ve park kullanımı sonrasındaki duygularını kıyaslayarak, parktan nasıl duygular içerisinde ayrıldıklarını anlamaktır.

Psikometrik Ölçekler

Psikometrik ölçekler, insanın psikolojik özelliklerini, insan duyusunun ölçülebilir değerlerini ölçmeye yarayan, ölçeklerdir. Anketin son bölümü olan psikometrik ölçekler bölümü her iki ankette de bulunmaktadır. Öznel iyi olma halini belirleyen 3 adet psikolojik ölçekten oluşmaktadır. Bunlar; Yaşam Doyumu Ölçeği, Olumlu ve Olumsuz Duygulanım Ölçeği ile Gelişme ve Büyüme Ölçeği'dir.

Yaşam Doyumu Ölçeği

Yaşam Doyumu Ölçeği, Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, global yaşam doyumunu ölçen bir ölçüm aracıdır. Ölçek, 5 maddeden oluşan 7'li likert tipinde bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçek, "Hiç Katılmıyorum" (1) seçeneğinden "Tamamen Katılıyorum" (7) seçeneğine giden metrik

bir ölçümü içerir. Ölçekten alınan puanlar, 5 - 35 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puan artıkça yaşam doyumu artmaktadır.

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Durak, Senol-Durak ve Gençöz (2010) tarafından yapılmıştır. Durak ve arkadaşları ölçeğin güvenirlik ve geçerliliğini üniversite öğrencileri, cezaevi çalışanları ve yaşlı bireyler olmak üzere üç ayrı örnekleme sinamışlar ve olumlu sonuçlar elde etmişlerdir. Üniversite öğrencilerinde ($n = 547$); ölçekten alınan puan ortalamasının 21.91, standart sapmasının 6.18, ölçeğin iç tutarlılık katsayısının .81 olduğu gözlenmiş ve maddelere ait madde - toplam ölçek korelasyonunun .55 ile .63 arasında değiştiği bulunmuştur. Cezaevi çalışanlarında ($n = 166$); ölçekten alınan puan ortalamasının 15.68, standart sapmasının 6.97, ölçeğin iç tutarlılık katsayısının .82 olduğu gözlenmiş ve maddelere ait madde - toplam ölçek korelasyonunun .55 ile .69 arasında değiştiği bulunmuştur. Yaşlılarda ($n = 123$); ölçekten alınan puan ortalamasının 23.82, standart sapmasının 7.44, ölçeğin iç tutarlılık katsayısının .89 olduğu gözlenmiş ve maddelere ait madde - toplam ölçek korelasyonunun .68 ile .78 arasında değiştiği bulunmuştur. Doğrulayıcı Faktör Analizi, her üç örnekleme de ölçeğin tek faktörden oluştuğunu ortaya koymuştur, uyum indeksleri yeterli düzeydedir. Çoklu Grup Karşılaştırmasını içeren Doğrulayıcı Faktör Analizi ölçeğin kuramsal yapısının her bir örneklem için aynı (sabit) olduğunu göstermiştir. Ölçeğin eş zamanlı geçerliğinin ve ayırt edici geçerliğinin yeterli düzeyde olduğu gözlenmiştir. Eş geçerlik açısından ölçekten alınan toplam puan ve yaşam doyumu ile benzer yapılara ait değişkenler arasında (örneğin, benlik saygısı, olumlu duygudurum vb.) anlamlı düzeyde ilişki gözlenmiştir. Ayırt edici geçerlik açısından yaşam doyumu ile yaşam doyumundan farklı yapıya sahip kendini sansürleme isteği arasındaki ilişki anlamsızdır (Durak vd. 2010).

Türk kültüründe psikometrik özellikleri test edildiğinde ileri yaştaki bireyler, cezaevi çalışanları ve üniversite öğrencileri örneklemelerinde iç tutarlılık katsayısı .80 ve üstüdür. Bu araştırmada ölçeğin iç tutarlılığı park kullanıcıları grubunda .82, park kullanıcısı olmayan grupta .93 olarak çıkmıştır.

Olumlu ve Olumsuz Deneyim Ölçeği

Olumlu ve Olumsuz Deneyim Ölçeği; olumlu ve olumsuz duyguları ve duygulanımı ölçmek amacıyla Diener ve arkadaşları (2009c) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 6 tane olumlu ve 6 tane olumsuz deneyim ifadesi olmak üzere toplam 12 maddeden oluşmaktadır ve 5'li likert tipinde bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçek, "Asla" (1) seçeneğinden "Her zaman" (5) seçeneğine giden metrik bir ölçümü içerir. Ölçekten alınan puanlar, 12 - 60 arasında değişmektedir.

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Durak ve Senol-Durak (2014) tarafından yapılmıştır. Durak ve arkadaşları ölçeğin güvenirlik ve geçerliliğini üniversite öğrencileri, çalışanlar ve ev hanımları olmak üzere üç ayrı örnekleme de sinamışlar ve olumlu sonuçlar elde etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar yayınlanma aşamasındadır.

Türk kültüründe ölçeğin psikometrik özellikleri farklı örneklemlerde test edildiğinde ölçeğin iki faktörlü yapısı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları olumlu ve olumsuz duygusal deneyim için .85 ve üstüdür. iç tutarlılık katsayıları .85 ve üstüdür. Bu araştırmada olumlu duygulanımın iç tutarlılığı park kullanıcıları grubunda .85, park kullanıcıları olmayan grupta .91 olarak çıkmıştır. Olumsuz duygulanımın iç tutarlılığı ise park kullanıcıları grubunda .81, park kullanıcıları olmayan grupta .80 olarak çıkmıştır.

Gelişme ve Büyüme Ölçeği

Gelişme ve Büyüme Ölçeği; yaşamın anlamı, benlik saygısı, diğer kişilerle ilişkilerde başarı ve iyimserlik gibi önemli alanlarındaki başarıyla ilgili bireyin algısını ölçmeye yönelik sekiz maddeden oluşan kısa bir ölçüm aracıdır. Ölçek, Diener ve arkadaşları (2010) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 8 maddeden oluşmaktadır ve 7'li likert tipinde bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçek, "Kesinlikle Katılmıyorum"(1) seçeneğinden "Kesinlikle Katılıyorum" (7) seçeneğine giden metrik bir ölçümü içerir. Ölçekten alınan puanlar, 8 - 56 arasında değişmektedir.

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Durak ve Senol-Durak (2014) tarafından yapılmıştır. Durak ve arkadaşları ölçeğin güvenirlik ve geçerliliğini üniversite öğrencileri, çalışanlar ve ev hanımları olmak üzere üç ayrı örnekleme test etmişler ve tatminkâr sonuçlar elde etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar yayınlanma aşamasındadır.

Türk kültüründe psikometrik özellikleri test edildiğinde ileri yaştaki bireyler, cezaevi çalışanları ve üniversite öğrencileri örneklemlerinde iç tutarlılık katsayısı .80 ve üstüdür. Bu araştırmada ölçeğin iç tutarlılığı park kullanıcıları grubunda .82, park kullanıcıları olmayan grupta .93 olarak çıkmıştır.

3.2.2 Verilerin analiz tekniği

Elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar, sayısal ve yüzdelerik değerler çizelgeler şeklinde sunulmuştur. Analizlerde Ki-kare bağımsızlık testi, T testi, F testi ve faktör analizi uygulanmıştır.

Ki-Kare Bağımsızlık Testi: İki kategorik değişken arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirleme amaçlı kullanılmaktadır (Akın 2009)

T Testi: İki farklı örneklem grubunun ortalamalarını karşılaştırarak bir gruptaki ortalamamın diğer gruptaki ortalamadan önemli derecede farklı olup olmadığını belirlemektedir (Kalaycı 2009).

Varyans Analizi (F Testi /ANOVA): Varyans analizi ikiden daha fazla ortalama arasında fark olup olmadığı ile ilgili hipotezi sınamak için kullanılmaktadır (Kalaycı 2009).

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde sırasıyla değerlendirme yapmaksızın sadece araştırma bulgularına yer verilmiştir. İlk olarak örneklem alanı olan parklar için hazırlanan altlıklar, park değerlendirme formu sonuçları ve analizi aktarılmıştır. Daha sonra park kullanıcısı ve park kullanıcısı olmayanlara yapılan anket analizleri aktarılmıştır.

4.1 Park Değerlendirmeleri

İlk olarak araştırma alanı olarak belirlenen her bir parka ilişkin parklarda bulunan alanlar çizelgesi hazırlanmıştır. Daha sonra parkların halihazır planları elde edilerek bu planlar renklendirilmiş ve parklarda bulunan alanlar kodlandırılarak park planları üzerinde işaretlenmiştir.

Çizelge 4.1 Altınpark'ta bulunan alanlar listesi

ALTINPARKTA BULUNAN ALANLAR		
FİZİKSEL ETKİNLİK ALANLARI / YAPILARI	F1	Koşu/Yürüyüş Yolu
	F2	Spor Aletli Alan
	F3	Spor Sahaları
	F4	Serbest Yeşil Etkinlike Alanı
	F5	Paten Alanı
	F6	Atlı gezinti Alanı / Yolu
SOSYAL ETKİNLİK ALANLARI / YAPILARI	S1	Amfi
	S2	Meydan
	S3	Piknik Alanı
	S4	Çocuk Oyun Alanı
	S7	Yeme-İçme Birimleri
	S8	Fuar, sergi alanı
DURAĞAN (PASİF/ ZİHİNSEL) ETKİNLİK ALANLARI	Z1	Oturma/ Dinlenme Alanları
	Z2	Su Öğeleri

Altınpark'ta bulunan alanlara bakıldığında (Çizelge 4.1 ve Şekil 4.1), fiziksel etkinlik alanları ve yapılarını; koşu / yürüyüş yolu, spor aletli alan, spor sahaları, serbest yeşil etkinlik alanı, paten alanı ve atla gezinti alanı / yolu oluşturmaktadır. Sosyal etkinlik alanları ve yapılarını; amfi, meydan, piknik alanı, çocuk oyun alanı, yeme-içme birimleri ve fuar / sergi alanları oluşturmaktadır. Durağan (pasif) etkinlik alanlarını ise; oturma ve dinlenme alanları ve su öğeleri oluşturmaktadır.

Şekil 4.1 Altınpark'ta bulunan alanlar plan gösterimi

Botanik Park'ta bulunan alanlara bakıldığında (Çizelge 4.2 ve Şekil 4.2), fiziksel etkinlik alanları ve yapılarını; koşu / yürüyüş yolu ve spor aletli alan oluşturmaktadır. Sosyal etkinlik alanları ve yapılarını; amfî ve çocuk oyun alanı oluşturmaktadır. Durağan (pasif) etkinlik alanlarını ise; oturma ve dinlenme alanları, su öğeleri ve dinlenme ve seyir terasları oluşturmaktadır.

		BOTANİK PARKTA BULUNAN ALANLAR
FİZİKSEL ETKİNLİK ALANLARI / YAPILARI	F1	Koşu/Yürüyüş Yolu
	F2	Spor Aletli Alan
SOSYAL ETKİNLİK ALANLARI / YAPILARI	S1	Amfi
	S4	Çocuk Oyun Alanı
DURAĞAN (PASİF/ ZİHİNSEL) ETKİNLİK ALANLARI	Z1	Oturma/ Dinlenme Alanları
	Z2	Su Öğeleri
	Z3	Dinlenme ve Seyir Terası

Şekil 4.2 Botanik Park'ta bulunan alanlar plan gösterimi

Gençlikparkı'nda bulunan alanlara bakıldığında (Çizelge 4.3 ve Şekil 4.3), fiziksel etkinlik alanları ve yapılarını, koşu/yürüyüş yolu oluşturmaktadır. Sosyal etkinlik alanları ve yapılarını, meydan, çocuk oyun alanı, eğlence parkı (lunapark), tiyatro/sinema yapıları ve yeme-içme birimleri oluşturmaktadır. Durağan (pasif) etkinlik alanlarını ise oturma ve dinlenme alanları ve su öğeleri oluşturmaktadır.

		GENÇLİK PARKINDA BULUNAN ALANLAR
FİZİKSEL ETKİNLİK ALANLARI / YAPILARI	F1	Koşu/Yürüyüş Yolu
SOSYAL ETKİNLİK ALANLARI / YAPILARI	S2	Meydan
	S4	Çocuk Oyun Alanı
	S5	Eğlence Parkı (Lunapark)
	S6	Tiyatro, sinema yapıları
	S7	Yeme-İçme Birimleri
DURAĞAN (PASİF/ ZİHİNSEL) ETKİNLİK ALANLARI	Z1	Oturma/ Dinlenme Alanları
	Z2	Su Öğeleri

Şekil 4.3 Gençlik Parkı'nda bulunan alanlar plan gösterimi

Parklarda bulunan alanlar plan gösterimlerinde kodlandıktan sonra kodlanan bu alanlar her park için ayrıca oluşturulan park değerlendirme formlarına aktarılmıştır. Uzman ve bağımsız üç peyzaj mimarı değerlendirici tarafından bu alanlar, değerlendirme ölçütleri temel alınarak 1 (yetersiz)-2 (orta)-3 (yeterli) arasında değişen gösterge çizelgesinde değerlendirilmiştir. Değerlendiricilerin puanları arasındaki güvenirlik düzeyi “grup içi korelasyon katsayısı” (ICC; intraclass correlation coefficient) hesaplaması ile belirlenmiştir. Hesaplamada SPSS paket programı kullanılmış, % 95 güvenirlik aralığı dikkate alınarak “çoklu değerlendirici-çoklu ölçüm” (multiplaters/measurements, $k = 3$) yöntemi ve “çift yönlü karışık etki modeli” (2-way mixed-effects model) kullanılmıştır. Üç değerlendirici arasındaki güvenirlik katsayısı (average measure ICC) .82 olarak hesaplanmış, güvenirlik aralığının (confidence interval) .78 - .86 arasında olduğu gözlenmiştir, $F(239, 478) = 5.58$, $p = 1.00e-6$. Bu değerler göz önüne alındığında üç değerlendirici arasındaki güvenirliğin (tutarlılığın) “iyi düzeyde” (Koo ve Li 2016) olduğu görülmüştür.

Değerlendirme boyutları, “genel”, “fiziksel etkinlik alanları”, “sosyal etkinlik alanları” durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanları”, “donatı öğeleri”, “bitkisel öğeler”, “topografya” ve “idari öğeler” şeklinde yedi kategoride gruplanmıştır. Değerlendiriciler, her bir kategorinin kendine has özelliklerini dikkate alarak park gözlemleri sonucunda oluşturdukları izlenime göre 1-3 arasında değişen puanı ilgili boyut için vermişlerdir. Örneğin, fiziksel etkinlik alanlarının bir alt boyutu olan “koşu / yürüyüş yolu” için koşu / yürüyüş yolunun genişliği, koşu / yürüyüş yolunun döşeme niteliği, koşu / yürüyüş yolunun park içindeki konumu ve çevresi ile uyumu boyutlarında değerlendiricilerin gözlemleri 1-3 arasında değişen puana yansımıştır.

İlgili park kategorileri bazı alt boyutları içermediğinde ilgili boyut değerlendiriciler tarafından değerlendirme dışı bırakılmıştır. Elde edilen tüm puanlar, IBM, SPSS 21 programı ile analize sokulmuştur. Park özelliklerini yansıtan boyutların özelliklerinden elde edilen puanlar kategorilerin ortalama puanlarının hesaplanmasında, boyutlardan elde edilen ortalama puanlarda, kategorilerin ortalama puanlarının hesaplanmasında kullanılmıştır. Parkların kategori ortalama puanları Tek Yönlü ANOVA testi ile analize sokulmuş, parklar arasında kategori ortalama puanları bazında istatistiksel anlamlılık

gözlendiğinde parklara verilen ortalama puanlar Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Değerlendirme sonuçları çizelge 4.4'te özet olarak görülmektedir.

Çizelge 4.4 Park değerlendirme sonuçları

Değerlendirilen Özellikler	Değerlendirme Sonuçları
Genel Özellikler	Gençlik Parkı (X = 1.92)= Altınpark (X = 2.17)= Botanik Parkı (X = 2.25)
Fiziksel Etkinlik Alanları	Botanik Parkı (X = 1.70)= Altınpark (X = 1.88)= Gençlik Parkı (X = 1.92)
Sosyal Etkinlik Alanları	Botanik Parkı (X = 1.50) = Gençlik Parkı (X = 1.63) < Altınpark (X = 2.00)
Durağan (Pasif /Zihinsel) Etkinlik Alanları	Gençlik Parkı (X = 1.96) < Botanik Parkı (X = 2.12) = Altınpark (X = 2.25)
Donatı Öğeleri	Botanik Parkı (X = 1.70) < Gençlik Parkı (X = 2.10) = Altınpark (X = 2.20)
Bitkisel Öğeler	Gençlik Parkı (X = 2.13) < Altınpark (X = 2.53) = Botanik Parkı (X = 2.60)
Topografya	Gençlik Parkı (X = 1.83) < Altınpark (X = 2.67) = Botanik Parkı (X = 3.00)
İdari Öğeler	Botanik Parkı (X = 1.56) < Gençlik Parkı (X = 2.17) = Altınpark (X = 2.44)

Genel Özellikler Açısından Park Değerlendirme Sonuçları

Değerlendiricilerin; alanın büyüklüğü, konumu-ulaşım rahatlığı, ses düzeyi-gürültü ve park içi ulaşım / dolaşım boyutlarına göre değerlendirdikleri “genel özellikler” açısından üç park için verdikleri değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklı değildir, $[F(2, 6) = 1.63, p = .273]$. Diğer bir deyişle, üç park arasında genel özelliklerin gözlensel değerlendirmesi açısından fark bulunmamaktadır. Her üç park da genel özellikler açısından birbirine benzer yeterliliktedir.

Genel özellikler açısından üç park birbirine benzer görünmesine karşın genel özellikleri oluşturan alt boyutlar incelendiğinde özellikle “alan büyüklüğü” ve “ses-gürültü” alt boyutları açısından parkların farklılaştığı görülmektedir. Alan büyüklüğü açısından üç park için verilen değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 16.00, p = .004]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Altınpark (X = 2.33), Gençlik Parkı'na (X = 1.00) ve Botanik Parkı'na (X = 1.00) göre

alan büyüklüğü açısından daha yeterlidir. Botanik Parkı ve Gençlik Parkı arasında alan büyüklüğü yeterliliği açısından fark bulunmamaktadır.

Ses-gürültü alt kategorisi için de verilen değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 8.00, p = .020]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Botanik Parkı ($X = 3.00$), Gençlik Parkı'na ($X = 1.67$) ve Altınpark'a ($X = 1.67$) göre ses/gürültü açısından daha uygundur.

Fiziksel Etkinlik Alanları Açısından Park Değerlendirme Sonuçları

Değerlendiricilerin; amaçlanan etkinliğe uygunluk, park içindeki konum / çevresi ile uyum ve çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği boyutlarına göre değerlendirdikleri “fiziksel etkinlik alanları” açısından üç park için verilen değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklı değildir, $[F(2, 6) = 3.07, p = .120]$. Diğer bir değişle, üç park arasında “fiziksel etkinlik alanlarının” gözlemsel değerlendirmesi açısından fark bulunmamaktadır. Her üç park da fiziksel etkinlik fırsatları açısından birbirine benzer bir görünüme sahiptir.

Her üç park fiziksel etkinlik alanları sayısı açısından değerlendirildiğinde ise Altınpark'ta Botanik Park ve Gençlik Parkı'na göre çok daha fazla sayıda fiziksel etkinlik alanı bulunmasına karşın bu özelliği ile yeterlilik anlamında ön plana çıkamamıştır.

Fiziksel etkinlik alanları özellikleri alt kategorileri açısından da anlamlı değer bulunamamış olup üç park için verilen değerlendirme puanları ortalamaları da birbirinden farklı değildir $[p = 1.00]$.

Sosyal Etkinlik Alanları Açısından Park Değerlendirme Sonuçları

Değerlendiricilerin; amaçlanan etkinliğe uygunluk, park içindeki konum / çevresi ile uyum ve çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği boyutlarına göre değerlendirdikleri “sosyal etkinlik alanları” açısından üç park için verdikleri değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 12.97, p = .007]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Altınpark ($X = 2.00$), Gençlik Parkı’na ($X = 1.63$) ve Botanik Parkı’na ($X = 1.50$) göre sosyal etkinlik alanları açısından daha yeterlidir. Botanik Parkı ve Gençlik Parkı arasında sosyal etkinlik alanlarının yeterliliği açısından fark bulunmamaktadır. Sosyal etkinlik alanlarının yeterliliği açısından diğerlerine göre daha yeterli konumdaki park Altınpark olarak değerlendirilmiştir.

Sosyal etkinlik alanları özellikleri alt kategorileri değerlendirildiğinde “çocuk oyun alanları yaş gruplarına göre ayırım” ölçütü açısından üç park için verilen değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 19.00, p = .003]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Altınpark ($X = 2.67$), Gençlik Parkı’na ($X = 2.00$) ve Botanik Parkı’na ($X = 1.00$) göre “çocuk oyun alanları yaş gruplarına göre ayırım” açısından daha yeterlidir. Botanik parkı ($X = 1.00$) bu kategoride en geri durumda olan park olarak değerlendirilmiştir.

“Oyun olanağı çeşitliliği” açısından üç park için verilen değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 10.50, p = .011]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Altınpark ($X = 2.67$), Gençlik Parkı’na ($X = 1.33$) ve Botanik Parkı’na ($X = 1.00$) göre “oyun olanağı çeşitliliği” açısından daha yeterlidir.

Durağan (Pasif / Zihinsel) Etkinlik Alanları Açısından Park Değerlendirme Sonuçları

Değerlendiricilerin; amaçlanan etkinliğe uygunluk, park içindeki konum / çevresi ile uyum ve çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği boyutlarına göre değerlendirdikleri

“durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanları” açısından üç park için verdikleri değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 11.85, p = .008]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Gençlik Parkı ($X = 1.96$), Botanik Parkı’na ($X = 2.12$) ve Altınpark’a ($X = 2.25$) göre durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanları açısından daha yetersizdir. Botanik parkı ve Altınpark arasında durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarının yeterliliği açısından fark bulunmamaktadır. Durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanları yeterliliği açısından en geri durumda olan park Gençlik Parkı olarak değerlendirilmiştir.

Durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanları alt kategorileri değerlendirildiğinde su öğelerinin park içindeki konum ve çevresi ile uyum açısından üç park için verilen değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 7.00, p = .027]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Altınpark ($X = 3.00$) ve ve Botanik Parkı ($X = 2.67$), Gençlik Parkı’na ($X = 2.00$) göre su öğelerinin park içindeki konum ve çevresi ile uyumu açısından daha yeterlidir.

Donatı Öğeleri Açısından Park Değerlendirme Sonuçları

Değerlendiricilerin; amaçlanan hizmete uygunluğu / işlevsellik, park içindeki dağılımın yeterliliği ve çevresindeki öğelerle uyumu boyutlarına göre değerlendirdikleri “donatı öğeleri” açısından üç park için verdikleri değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 19.64, p = .002]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Botanik Parkı ($X = 1.70$), Gençlik Parkı’na ($X = 2.10$) ve Altınpark’a ($X = 2.20$) göre donatı öğeleri açısından daha yetersizdir. Gençlik Parkı ve Altınpark arasında donatı öğelerinin yeterliliği açısından fark bulunmamaktadır. Donatı öğelerinin yeterliliği açısından en geri durumda olan park Botanik Parkı olarak değerlendirilmiştir.

Bitkisel Öğeler Açısından Park Değerlendirme Sonuçları

Değerlendiricilerin; tür seçimi uygunluğu, park içindeki dağılımın yeterliliği, tür çeşitliliği, renk ve koku etkisi ve çevresindeki öğelerle uyumu boyutlarına göre değerlendirdikleri “bitkisel öğeler” açısından üç park için verdikleri değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 21.50, p = .002]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Gençlik Parkı ($X = 2.13$), Altınpark’a ($X = 2.53$) ve Botanik Parkı’na ($X = 2.60$) göre bitkisel öğeler açısından daha yetersizdir. Altınpark ve Botanik Parkı arasında bitkisel öğelerin yeterliliği açısından fark bulunmamaktadır. Bitkisel öğelerin yeterliliği açısından en geri durumda olan park Gençlik Parkı olarak değerlendirilmiştir.

Bitkisel öğeler alt kategorileri değerlendirildiğinde bitki çeşitliliği açısından üç park için verilen değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 7.00, p = .027]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Botanik Parkı ($X = 3.00$), Altınpark ($X = 2.33$) ve ve Gençlik Parkı’na ($X = 2.00$) göre bitki çeşitliliği açısından daha yeterlidir.

Topoğrafik Çeşitlilik Açısından Park Değerlendirme Sonuçları

Değerlendiricilerin; alanın topoğrafyaya uygun kullanımı ve topoğrafik çeşitlilik boyutlarına göre değerlendirdikleri “topoğrafya” açısından üç park için verdikleri değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 19.50, p = .002]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Gençlik Parkı ($X = 1.83$), Altınpark’a ($X = 2.67$) ve Botanik Parkı’na ($X = 3.00$) göre topoğrafya açısından daha yetersizdir. Altınpark ve Botanik Parkı arasında topoğrafyanın yeterliliği açısından fark bulunmamaktadır.

İdari Öğeler Açısından Park Değerlendirme Sonuçları

Değerlendiricilerin; park için genel olarak yeterliliği boyutuna göre değerlendirdikleri “idari öğeler” açısından üç park için verdikleri değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 40.20, p = 3.35 \text{ e-}04]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Botanik Parkı ($X = 1.56$), Gençlik Parkı’na ($X = 2.17$) ve Altınpark’a ($X = 2.44$) göre idari öğeler açısından daha yetersizdir. Gençlik Parkı ve Altınpark arasında idari öğelerin yeterliliği açısından fark bulunmamaktadır. İdari öğelerin yeterliliği açısından en geri durumda olan park Botanik Parkı olarak değerlendirilmiştir.

İdari öğeler alt kategorileri değerlendirildiğinde engelsizlik açısından üç park için verilen değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklıdır, $[F(2, 6) = 19.00, p = .003]$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçları göre niteliksel olarak Altınpark ($X = 2.67$), Gençlik Parkı ($X = 2.00$) ve Botanik Parkı’na ($X = 1.00$) göre engelsizlik açısından daha yeterlidir. Engelsizlik açısından en geri durumda olan park Botanik Parkı olarak değerlendirilmiştir.

4.2 Anket Analizleri

Örnekleme toplam 210’unu park kullanıcısı olmayan katılımcı, 207’sini park kullanıcısı olan katılımcı oluşturmaktadır (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5 Araştırmanın örnekleme

	N	%
Park Kullanıcısı Olmayan	210	
Park Kullanıcısı Olan	207	
• Botanik Park	71	%17,02
• Altınpark	67	%16,07
• Gençlik Parkı	69	%16,55

Park kullanıcısı olmayan grup Ankara kentinde yaşayan ve parklara hiç gitmemiş olan katılımcıların temsil ettiği bir gruptur. Park kullanıcıları grubu ise örneklem alanı olan parkları en az bir kere kullanmış olan katılımcılardan oluşan grubu temsil etmektedir.

Katılımcı Demografik Bilgileri

Analizler 207 park kullanıcısı ve 210 park kullanıcısı olmayan katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ankara'da yaşayan 213 kent parkı kullanıcısından altı katılımcı araştırma soruları ve anketlerinde %5 den fazla kayıp değere sahip olduğu için analiz dışı bırakılmıştır. Park kullanıcılarının % 55.6'sı erkektir (92 kadın ve 115 erkek). Katılımcıların yaşları 17-76 arasında değişmektedir ($M = 32.08$, $SS = 14.28$) Katılımcıların gelir düzeyleri 850 ₺ ile 11000 ₺ arasında değişmektedir ($M = 2907.63$ ₺ , $SS = 1443.22$ ₺) . Medeni hal açısından 133 katılımcı bekârdır ve 74 katılımcı evlidir. Katılımcıların eğitim düzeylerinin ilkokul-ilköğretim ($n= 26$), lise ($n = 104$), üniversite ($n = 70$) ve lisansüstü ($n = 7$) mezunu şeklinde olduğu gözlenmiştir (Çizelge 4.6).

Park kullanıcısı olmayanların % 60'ı kadındır (126 kadın ve 84 erkek). Katılımcıların yaşları 15-70 arasında değişmektedir ($M = 36,57$, $SS = 11,59$) Katılımcıların gelir düzeyleri 1 ₺ ile 45000 ₺ arasında değişmektedir ($M = 4644,99$ ₺ , $SS = 3515,48$ ₺) 2907,63 1443,22 . Medeni hal açısından 94 katılımcı bekârdır ve 106 katılımcı evlidir. Katılımcıların eğitim düzeylerinin ilkokul-ilköğretim ($n= 63$), lise ($n = 8$), üniversite ($n = 104$) ve lisansüstü ($n = 28$) doktora ($n = 7$) mezunu şeklinde olduğu gözlenmiştir (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6 Katılımcı demografik bilgileri

		Park Kullanıcı Grubu		Park Kullanıcısı Olmayan Grup	
		N=207	%	N=210	%
Cinsiyet	Kadın	92	44,44	126	60,00
	Erkek	115	55,56	84	40,00
Medeni Hali	Bekâr	133	64,25	94	44,76
	Evli	72	34,78	106	50,48
	Ayrı-Boşanmış-Dul	2	0,96	10	4,76
Eğitim Durumu	Okur-Yazar	0	0,00	0	0,00
	İlköğretim mezunu	26	12,56	63	30,00
	Lise mezunu	104	50,24	8	3,81
	Üniversite mezunu	70	33,82	104	49,52
	Lisansüstü mezunu	7	3,38	28	13,33
	Doktora mezunu	0	0,00	7	3,33

	Park Kullanıcı Grubu (N = 207)				Park Kullanıcısı Olmayan Grup (N = 210)			
	M	SS	Min.	Maks.	M	SS	Min.	Maks.
Yaş	32,08	14,28	17	76	36,57	11,59	15	70
Aylık Gelir	2907,63	1443,22	850	11000	4644,99	3515,48	1	45000

Her bir park için park kullanıcısı cinsiyet dağılımına bakıldığında; Botanik Parkı kullanıcılarının % 53, 52 si erkek ve % 46,48'i kadın, Gençlik Parkı kullanıcılarının % 67,16'sı erkek, %32,84'ü kadın, Altınpark kullanıcılarının % 53,62'si kadın, % 46, 68'i erkektir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7 Parklar ve cinsiyet dağılımı

		Botanik Park (N=71)		Gençlik Parkı (N=69)		Altınpark (N=67)	
		N	%	N	%	N	%
Cinsiyet	Kadın	33	46,48	22	32,84	37	53,62
	Erkek	38	53,52	45	67,16	32	46,38

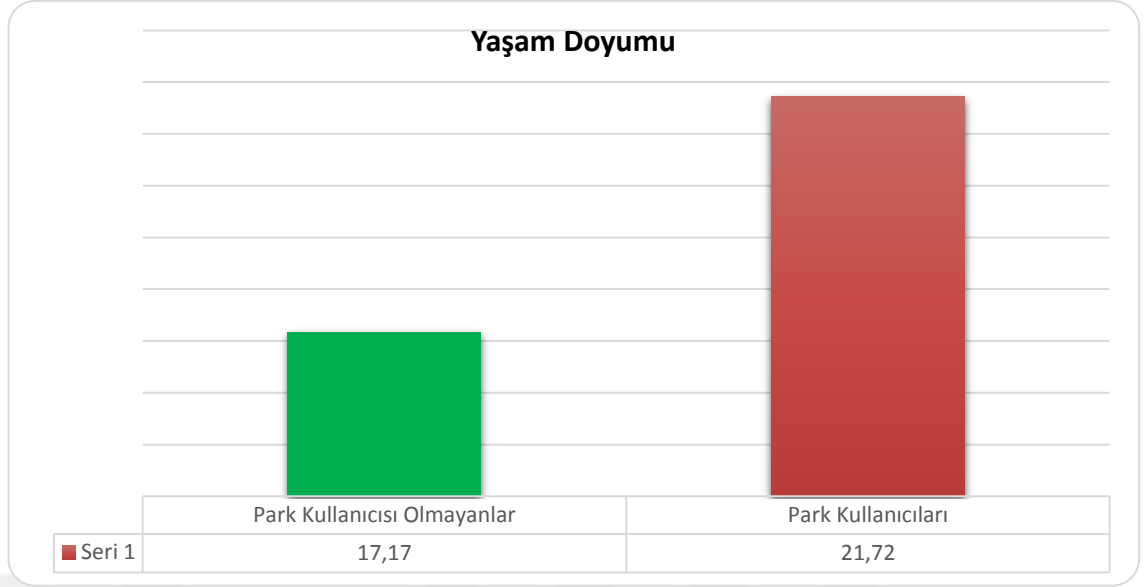
Park Kullanıcısı ve Park Kullanıcısı Olmayan Grup Öznel İyi Olma Hali

Çizelge 4.8 Park kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı grup öznel iyi olma hali

		Büyüme/ Gelişme	Yaşam Doyumu	Olumlu Deneyim	Olumsuz Deneyim
	Olası En Düşük Değer	8	5	6	6
	Olası En Yüksek Değer	56	35	30	30
Park Kullanıcısı Olmayan Grup N (210)	En Düşük Değer	8	5	8	6
	En Yüksek Değer	56	35	30	30
	Ortalama	35,8	17,17	17,56	17,8
	Standart Sapma	7,79	6,03	3,99	3,08
Park Kullanıcısı Grup N (207)	En Düşük Değer	12	5	6	6
	En Yüksek Değer	56	35	29	25
	Ortalama	42,1	21,72	20,88	15
	Standart Sapma	7,47	5,24	3,36	3,2

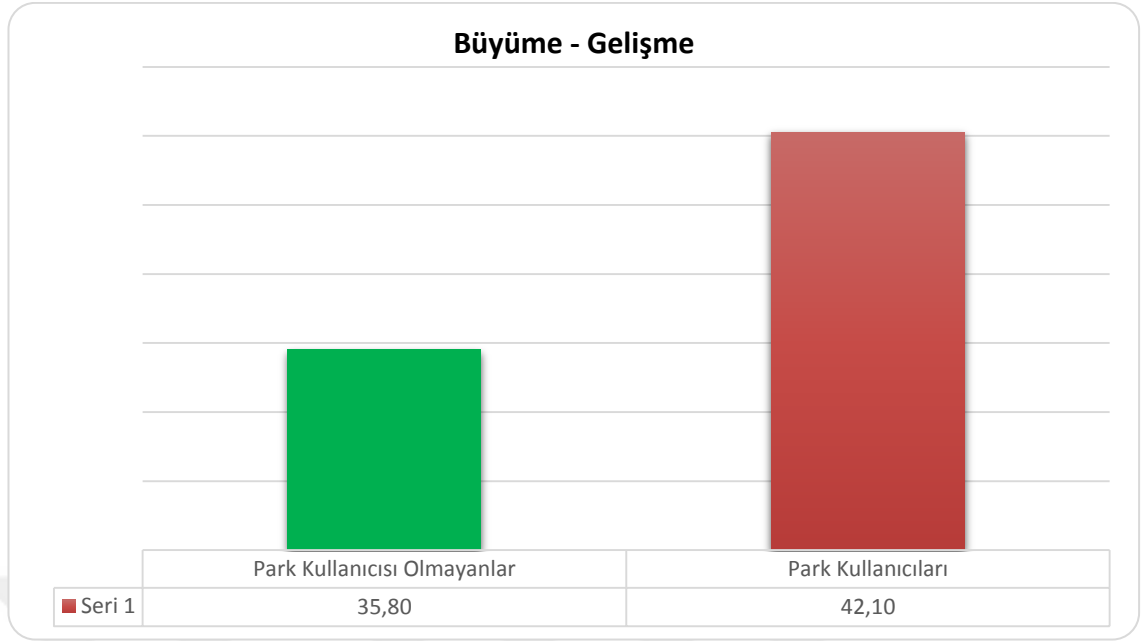
Park kullanıcısı grup ve park kullanıcısı olmayan grubun öznel iyi olma hali durumunu gösteren tüm ölçeklerden aldıkları puanlar ayrıca analiz edilmiştir (Çizelge 4.8).

Araştırmaya katılan 417 katılımcı (210 park kullanıcı olmayan ve 207 park kullanıcısı grup) üzerinden cinsiyetin ve park kullanımının “yaşam doyumu” ile ilişkisi iki yönlü ANOVA analizi ile test edilmiştir (Şekil 4.4). Yaşam doyumu üzerinde park kullanımının temel etkisi [$F(1, 413) = 68.61, p = 1.00e-10, \eta^2 = .15$] anlamlı iken cinsiyetin temel etkisi [$F(1, 413) = .38, p = .54$] ve park kullanımı – cinsiyet etkileşim etkisi [$F(1, 413) = 2.66, p = .10$] istatistiksel olarak anlamsızdır (Şekil 4.4). Park kullanımının “yaşam doyumu” ile ilişkisi incelendiğinde park kullanıcılarının ($X = 21.72, SD = 5.24$) park kullanıcısı olmayanlara ($X = 17.17, SD = 6.03$) göre daha yüksek düzeyde “yaşam doyumu” bildirdikleri gözlenmiştir.

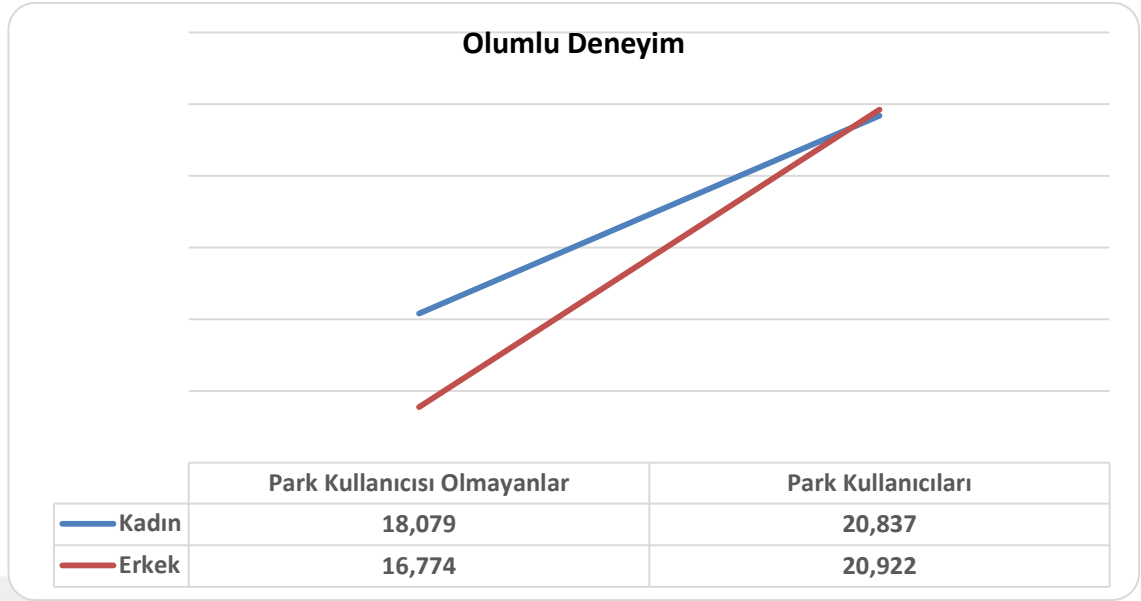
Şekil 4.4 Park kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı grup yaşam doyumu karşılaştırması

Araştırmaya katılan 417 katılımcı üzerinden cinsiyetin ve park kullanımının “gelişme ve büyüme” ile ilişkisi iki yönlü ANOVA analizi ile test edilmiştir (Şekil 4.5). Gelişme ve büyüme üzerinde park kullanımının temel etkisi [$F(1, 413) = 70.42, p = 1.00e-10, \eta^2 = .15$] anlamlı iken cinsiyetin temel etkisi [$F(1, 413) = .12, p = .73$] ve park kullanımı – cinsiyet etkileşim etkisi [$F(1, 413) = .70, p = .40$] istatistiksel olarak anlamsızdır (Şekil 4.5). Park kullanımının “gelişme ve büyüme” ile ilişkisi incelendiğinde park kullanıcılarının ($X = 42.10, SD = 7.47$) park kullanıcısı olmayanlara ($X = 35.80, SD = 7.79$) göre daha yüksek düzeyde “gelişme ve büyüme” bildirdikleri gözlenmiştir.

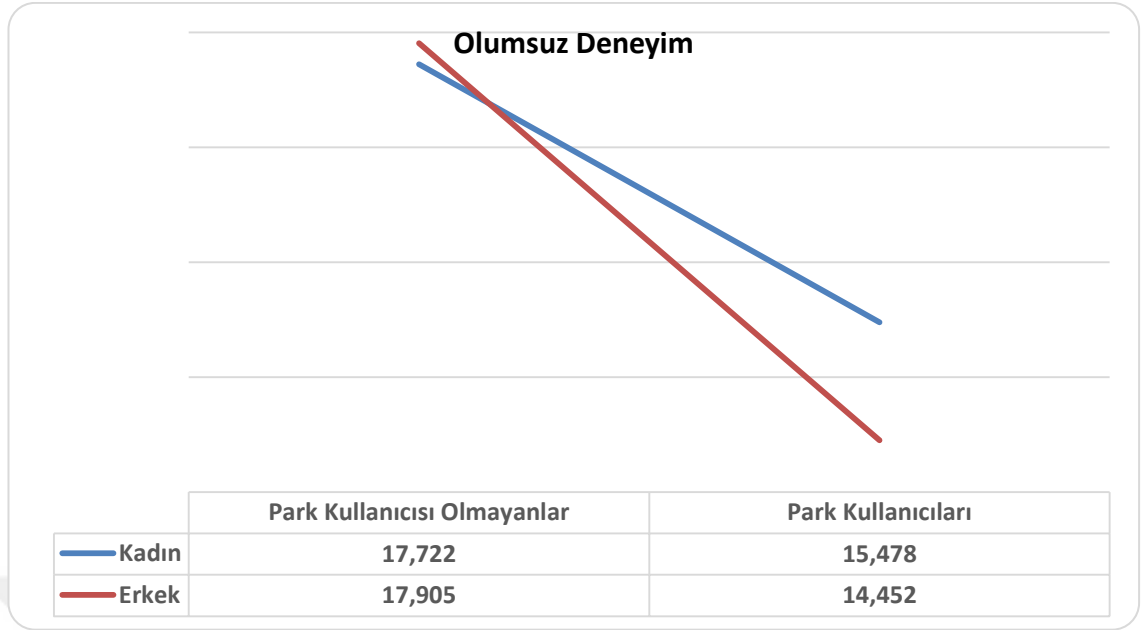
Şekil 4.5 Park kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı grup büyüme-gelişme karşılaştırması

Park kullanımının “olumlu deneyim” ile ilişkisi incelendiğinde park kullanıcılarının ($X = 20.88$, $SD = 3.36$) park kullanıcısı olmayanlara ($X = 17.56$, $SD = 3.99$) göre daha yüksek düzeyde “olumlu deneyim” bildirdikleri gözlenmiştir. Etkileşim etkisinin anlamlı çıkması sonucu gerçekleştirilen, “Temel Etki Analizi” (Simple main effects analysis) sonuçlarına göre park kullanıcısı olmayanlarda kadınlar ($X = 18.08$) erkeklere ($X = 16.77$) göre daha yüksek düzeyde olumlu deneyim bildirirken ($p = .012$) park kullanıcılarında kadınlarla ($X = 20.83$) erkekler ($X = 20.92$) arasında olumlu deneyim bildirirmede fark olmadığını ($p = .869$) göstermiştir.

Şekil 4.6 Park kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı grup olumlu deneyim karşılaştırması

Araştırmaya katılan 417 katılımcı üzerinden cinsiyetin ve park kullanımının “olumsuz deneyim” ile ilişkisi iki yönlü ANOVA analizi ile test edilmiştir (Şekil 4.7). Olumsuz deneyim üzerinde park kullanımının temel etkisi [$F(1, 413) = 84.27, p = 1.00e-10, \eta^2 = .17$] ve park kullanımı – cinsiyet etkileşim etkisi [$F(1, 413) = 3.79, p = .050, \eta^2 = .01$] anlamlı iken cinsiyetin temel etkisi [$F(1, 413) = 1.85, p = .175$] istatistiksel olarak anlamsızdır. Park kullanımının “olumsuz deneyim” ile ilişkisi incelendiğinde park kullanıcılarının ($X = 14.91, SD = 3.20$) park kullanıcısı olmayanlara ($X = 17.80, SD = 3.08$) göre daha düşük düzeyde “olumsuz deneyim” bildirdikleri gözlenmiştir. Etkileşim etkisinin anlamlı çıkması sonucu gerçekleştirilen “Temel Etki Analizi” (Simple main effects analysis) sonuçlarına göre park kullanıcılarında erkekler ($X = 14.45$) kadınlara ($X = 15.48$) göre daha düşük düzeyde olumsuz deneyim bildirirken ($p = .019$) park kullanıcısı olmayanlarda kadınlarla ($X = 17.72$) erkekler ($X = 17.91$) arasında olumsuz deneyim bildirmede fark olmadığını ($p = .679$) göstermiştir.

Şekil 4.7 Park kullanıcısı olmayan grup ve park kullanıcısı grup olumsuz deneyim karşılaştırması

Her bir parka göre öznel iyi olma halinin (subjective well-being) farklılaşıp farklılaşmadığı; “Yaşam Doyumu” (life satisfaction), “Gelişme ve Büyüme” (flourishing), “Olumlu Deneyim” (positive experiences) ve “Olumsuz Deneyim” (negative experiences) bağımlı değişkenleri üzerinde üç park türünün (Altınpark, Gençlik Parkı ve Botanik Parkı) ortalama puanlarının istatistiksel olarak birbirinden farklı olup olmadığı test edilerek araştırılmıştır (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9 Parklar ve öznel iyi olma hali durumu

		Büyüme/Gelişme	Yaşam Doyumu	Olumlu Deneyim	Olumsuz Deneyim
Botanik Parkı N (71)	En Düşük Değer	12	10	12	8
	En Yüksek Değer	54	31	28	24
	Ortalama	43,27	22,38	21,66	14,51
	Standart Sapma	6,06	4,06	2,75	2,86
Altınpark N (69)	En Düşük Değer	16	5	6	6
	En Yüksek Değer	56	34	29	25
	Ortalama	41,93	21,3	20,65	15,03
	Standart Sapma	8,25	6,08	3,82	3,16
Gençlik Parkı N (67)	En Düşük Değer	12	10	12	6
	En Yüksek Değer	52	35	29	23
	Ortalama	41,03	21,45	20,3	15,51
	Standart Sapma	7,89	5,43	3,33	3,54

Her üç park için kullanıcıların “yaşam doyumu” [$F(2, 204) = .87, p = .421$], “büyüme gelişme” [$F(2, 204) = 1.58, p = .208$] ve “olumsuz deneyim” [$F(2, 204) = 1.84, p = .161$] ortalama puanları istatistiksel olarak birbirinden farklı değildir. Diğer taraftan, üç park kullanıcılarının “olumlu deneyim” ortalama puanlarının istatistiksel olarak birbirinden farklı olduğu gözlenmiştir, $F(2, 204) = 3.15, p = .045$. Bonferroni düzeltmesi post-hoc sonuçlarına göre; Botanik parkı kullanıcıları ($X = 21.66$) Gençlik Parkı kullanıcılarına ($X = 20.30$) göre daha yüksek düzeyde “olumlu deneyim” bildirmektedir. Altınpark kullanıcılarının “olumlu deneyim” ($X = 20.65$) ortalama puanları Gençlik Parkı kullanıcılarının ortalama “olumlu deneyim” puanlarından istatistiksel olarak farklı değildir.

Parka Gitme Sıklığı ve ÖİOH

Parka gitme sıklığı açısından park kullanıcılarının % 16.43’ü ($N = 34$) haftada en az bir kere, % 14.01’i ($N = 29$) iki haftada bir kere, % 16.91’i ($N = 35$) ayda bir kere, % 17.38’i ($N = 36$) üç ayda bir kere, % ve 35.27’si ($N = 73$) yılda iki kereden az parka gitmektedir (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10 Parka gitme sıklığı

Parka Gitme Sıklığı	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Haftada en az bir kere (yılda 52 kereden fazla)	34	16,43%
2 haftada bir kere (yılda 26 kere)	29	14,01%
Ayda bir kere (yılda 12 kere)	35	16,91%
3 ayda bir kere (yılda 4 kere)	36	17,38%
Yılda 2 kereden az	73	35,27%
Toplam	207	100,00%

Katılımcıların parka gitme sıklığına yönelik gözlenen değerlerin beklenen değerlerden farklı olup olmadığını test etme amacıyla yapılan Tek Yönlü Ki Kare (Ki kare Uyum Testi) sonucu anlamlıdır, $\chi^2(4, N = 207) = 30.85, p = 3.28e-06$. Katılımcılar parka beklenenden daha az gitmektedir. Park kullanım sıklığının cinsiyet ile ilişkili olup olmadığının test edildiği İki Yönlü Ki Kare (Bağımsızlık) testi sonucu anlamlıdır, $\chi^2(4,$

$N = 207$) = 12.07, $p = 1.69e-02$. Erkekler beklenenden daha sık, kadınlar ise daha seyrek olarak parkları ziyaret etmektedir.

Park kullanıcısı olan 206 katılımcı üzerinden parkı kullanım sıklıkları (1= Yılda 2 kereden az, 2= 3 ayda bir kere-yılda 4 kere, 3= 2 haftada bir kere-yılda 26 kere, 4= ayda 1 kere, yılda 12 kere, 5= haftada en az 1 kere, yılda 52 kereden fazla), ile büyüme / gelişme, yaşam doyumu, olumlu deneyim ve olumsuz deneyim ile ilişkisi Tek-yönlü ANOVA analizi ile test edilmiştir (Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11 Parka gitme sıklığı ve ÖİOH değerlendirmesi

		Büyüme /Gelişme	Yaşam Doyumu	Olumlu Deneyim	Olumsuz Deneyim
	Olası En düşük Değer	8	5	6	6
	Olası En Yüksek Değer	56	35	30	30
Haftada en az bir kere (yılda 52 kereden fazla) N (34)	En düşük Değer	31	8	11	6
	En Yüksek Değer	56	35	29	25
	Ortalama	43,97	21,79	21,62	15
	Standart Sapma	6,74	6,31	4,01	4,55
2 haftada bir kere (yılda 26 kere) N (29)	En düşük Değer	32	12	15	7
	En Yüksek Değer	51	31	24	22
	Ortalama	42,72	22,55	21,14	15,69
	Standart Sapma	4,76	3,97	2,26	2,89
Ayda bir kere (yılda 12 kere) N (35)	En düşük Değer	28	12	18	9
	En Yüksek Değer	52	33	28	21
	Ortalama	42,89	22,29	21	15,66
	Standart Sapma	5,18	4,61	2,71	2,62
3 ayda bir kere (yılda 4 kere) N (36)	En düşük Değer	19	9	12	10
	En Yüksek Değer	54	31	28	19
	Ortalama	42,64	21,58	21,78	14,97
	Standart Sapma	7,81	5,33	3,16	2,1
Yılda 2 kereden az (73)	En düşük Değer	12	5	6	6
	En Yüksek Değer	56	34	28	24
	Ortalama	40,33	21,15	20,19	14,95
	Standart Sapma	9,07	5,44	3,67	3,2

Analiz sonucuna göre, gelişme ve büyüme [$F(4, 202) = 1.78$, $p = .13$], yaşam doyumu [$F(4, 202) = 0.50$, $p = .73$] ve olumlu duygulanım [$F(4, 202) = 1.36$, $p = .25$] arasındaki ilişkiler Tek-yönlü ANOVA sonuçlarına göre istatistiki olarak anlamlı değildir. Ancak park kullanım sıklığı ve olumsuz duygulanım arasındaki ilişki anlamlıdır [$F(4, 202) =$

3.12, $p = .01$]. Duncan Post-Hoc grup karşılaştırmaları sonuçlarına göre, haftada en az bir kere (yılda 52 kereden fazla) park kullananların olumsuz duygulanım skorları ($X=13.32$) diğer gruplara göre anlamlı olarak daha düşüktür. Öte yandan, yılda 2 kereden az ($X=14.95$), 3 ayda bir kere-yılda 4 kere ($X=14.97$), 2 haftada bir kere-yılda 26 kere ($X=15.69$), ayda 1 kere- yılda 12 kere ($X= 15.66$) kullanan gruplar arasında bir fark bulunmamıştır.

Parkta Geçirilen Zaman ve ÖİOH

Park kullanıcılarının ortalama % 50'si parkta 1-2 saat zaman geçirdiğini bildirmiştir. Parkta 1 saatten az, 1-2 saat, 2-3 saat ve 4+ saat zaman geçiren katılımcı sayısı sırasıyla Altınpark'ta 13, 31, 16 ve 9, Gençlik Parkı'nda 7, 32, 18 ve 10 ve Botanik Parkı'nda 10, 38, 17 ve 6 şeklinde olduğu gözlenmiştir (Çizelge 4.12). İki Yönlü Ki Kare testi sonucu parkta geçirilen zamanın ve park türünün birbiri ile ilişkili olmadığını (birbirinden bağımsız olduğunu) ortaya koymuştur, $\chi^2(6, N = 207) = 3.70, p = 7.17e-01$.

Çizelge 4.12 Parklarda geçirilen zaman

	Botanik		Gençlik		AltınPark		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1 saatten az	10	14,08	7	10,45	13	18,84	30	14,49
1-2 saat	38	53,52	32	47,76	31	44,93	101	48,79
2-3 saat	17	23,94	18	26,87	16	23,19	51	24,64
4-5 saat	6	8,45	7	10,45	5	7,25	18	8,70
5 saatten fazla	0	0,00	3	4,48	4	5,80	7	3,38
TOPLAM	71	100,00	67	100,00	69	100,00	207	100,00

Araştırmaya katılan 206 katılımcı üzerinden parkta geçirilen süre (1= 1 saatten az, 2= 1-2 saat, 3= 2-3 saat, 4= 4 saat ve fazla parkta bulunma), ile gelişme ve büyüme, yaşam doyumu, olumlu duygulanım ve olumsuz duygulanım arasındaki ilişkiler Tek-yönlü ANOVA ile test edilmiştir (Çizelge 4.13). Bulgulara bakıldığında parkta geçirilen süre değişkeninin gelişme ve büyüme üzerindeki etkisi anlamlıdır [$F(3, 203) = 2.88, p = .04$]. Duncan Post-Hoc grup karşılaştırmaları sonucuna göre, parkı 2-3 saat kullananlar ($X=43.58$), ve 4 saat ve fazla kullananların ($X=43.28$) parkı 1 saatten az kullananlara

göre ($X=38.83$) gelişme ve büyüme puanları daha yüksektir. Öte yandan, parkı 1-2 saat kullananların ($X=42.01$) skorları diğer gruplarda bulunan katılımcıların puanlarından ayrılmamaktadır.

Ek olarak, parkta geçirilen süre (1= 1 saatten az, 2= 1-2 saat, 3= 2-3 saat, 4= 4 saat ve fazla parkta bulunma) ile olumlu duygulanım arasındaki ilişki Tek-yönlü ANOVA sonuçlarına göre anlamlıdır [$F(3, 203) = 6.27, p = .001$]. Duncan Post-Hoc grup karşılaştırmaları sonucuna göre, parkı 2-3 saat kullananlar ($X=22.06$), ve 4 saat ve fazla kullananların ($X=21.96$) parkı 1 saatten az kullananlara göre ($X=19.20$) olumlu duygulanım puanları daha yüksektir. Öte yandan, parkı 1-2 saat kullananların ($X=20.53$) puanları hem parkı 1 saatten az kullananlar hem de 4 saat ve fazla kullananlara göre ayrılmamaktadır.

Gelişme ve Büyüme ile Olumlu Duygulanım puanlarının parkta geçirilen süre ile anlamlı ilişkisine karşılık, yaşam doyumu [$F(3, 203) = 1.73, p = .16$] ve olumsuz duygulanım [$F(3, 203) = 1.82, p = .14$] anlamlı bir sonuç vermemiştir.

Çizelge 4.13 Parklarda geçirilen zaman ve ÖİOH durumları

		Büyüme/Gelişme		Yaşam Doyumu		Olumlu Deneyim		Olumsuz Deneyim	
		N	Ort	N	Ort	N	Ort	N	Ort
Botanik Parkı N (71)	1 saatten az	10	42,00	10	20,60	10	21,60	10	14,90
	1-2 saat	38	42,18	38	22,32	38	21,11	38	15,03
	2-3 saat	17	44,94	17	23,53	17	22,53	17	13,59
	4-5 saat	6	47,50	6	22,50	6	22,83	6	16,67
	5 saatten fazla	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Altınpark N (69)	1 saatten az	13	35,62	13	19,38	13	18,08	13	14,92
	1-2 saat	31	42,42	31	21,32	31	20,13	31	16,00
	2-3 saat	16	45,25	16	22,19	16	22,81	16	14,06
	4-5 saat	5	38,80	5	20,60	5	21,00	5	15,40
	5 saatten fazla	4	49,25	4	24,75	4	24,00	4	11,25
Gençlik Parkı N (67)	1 saatten az	7	40,29	7	20,29	7	17,86	7	15,86
	1-2 saat	32	41,44	32	21,16	32	20,22	32	15,38
	2-3 saat	18	40,83	18	21,28	18	20,94	18	15,56
	4-5 saat	7	41,00	7	23,14	7	21,00	7	17,00
	5 saatten fazla	3	39,67	3	24,33	3	21,33	3	12,33

Parkların Varlığına Verilen Önem

Parkın varlığına verilen önem için katılımcılara “Sizce bir kentte parkların varlığı önemli midir?” sorusu yöneltilmiş ve tepkileri “evet, çok önemlidir” (2 puan) “evet, önemlidir” (1 puan) hayır, önemli değildir, hayır, hiç önemli değildir, fikrim yok şeklinde puanlanmıştır (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14 Parkların varlığına verilen önem değerlendirmesi

Sizce bir kentte parkların varlığı önemli midir?	Park Kullanıcısı Grup		Park Kullanıcısı Olmayan Grup	
	Kişi Sayısı	Yüzde (%)	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Evet, çok önemlidir	168	81,2	67	31,9
Evet, önemli	31	15	132	62,9
Hayır, önemli değil	2	1	3	1,4
Fikrim yok	6	2,9	8	3,8
Toplam	207	100	210	100

Parkın varlığına verilen önemin cinsiyete göre değişip değişmediğinin test edildiği Bağımsız Gruplar t-Testi Analizi sonucu anlamsızdır, $t(415) = -1.24$, $p = .22$. Kadınlar ve erkekler parkın varlığına verilen önem açısından farklılaşmamaktadır. Benzer şekilde kadınlar ve erkekler park kullanıcılarında [$t(205) = -.59$, $p = .56$] ve park kullanıcısı olmayan katılımcılarda [$t(208) = .10$, $p = .92$] parkın varlığına verilen önem açısından farklılaşmamaktadır.

Parkın varlığına verilen önemin park kullanım durumuna göre değişip değişmediğinin test edildiği Bağımsız Gruplar t-Testi Analizi sonucu anlamlıdır, $t(415) = 5.60$, $p = 1.00e-10$. Park kullanıcıları ($X = 1.63$) park kullanmayanlara ($X = 1.27$) göre parkın varlığına daha fazla önem vermektedir.

Parka Ulaşım Rahatlığı

Parka ulaşım ile ilgili katılımcıların çoğunluğu parka ulaşmada sıkıntı yaşamadığını ve rahat ulaştığını bildirmiştir (Çizelge 4.15). İki Yönlü Ki Kare testi sonucu Altınpark (58 evet, 13 hayır), Gençlik Parkı (62 evet, 5 hayır) ve Botanik Park'ın (61 evet, 8 hayır) ulaşım kolaylığı-zorluğu açısından birbirinden farklılaşmadığını ortaya koymuştur $\chi^2(2, N = 207) = 3.78, p = 1.51e-01$.

Çizelge 4.15 Parka ulaşım rahatlığı

	Botanik		Gençlik		AltınPark		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Evet, rahat ulaşabildim	58	81,69	62	92,54	61	88,41	181	87,44%
Hayır, zor ulaştım	13	18,31	5	7,46	8	11,59	26	12,56%
TOPLAM	71	100,00	67	100,00	69	100,00	207	100,00%

Park Kullanımı ve Duygu Durumu

Katılımcılar parkı kullandıktan sonra kendilerini fiziksel, zihinsel ve sosyal açıdan daha olumlu değerlendirmişlerdir (Çizelge 4.16).

Katılımcıların tepkileri; “değişme yok ya da daha kötü”, “daha iyi” ve “çok iyi-mükemmel” şeklinde yeniden kodlanmış ve frekanslar skor olarak analize sokularak Tek Yönlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Park kullandıktan sonra ortaya çıkan fiziksel değişim için analiz sonucu anlamlıdır, $F(2, 6) = 8.24, p = 1,90e-02$. Duncan Post Hoc karşılaştırmasına göre fiziksel değişimde “çok iyi-mükemmel” ($X = 37.00$) tepkisi veren katılımcı sayısı “değişme yok ya da daha kötü” ($X = 13.67$) şeklinde tepki veren katılımcı sayısından istatistiki olarak daha yüksek şekilde fiziksel değişim bildirmiştir.

Park kullandıktan sonra ortaya çıkan sosyal değişim için analiz sonucu anlamlıdır, $F(2, 6) = 13.29, p = 6,24e-03$. Duncan Post Hoc karşılaştırmasına göre sosyal değişimi “çok iyi-mükemmel” ($X = 34.00$) ve “daha iyi” ($X = 29.67$) tepkisi veren katılımcı sayısı

“değişme yok ya da daha kötü” ($X = 13.67$) şeklinde tepki veren katılımcı sayısından istatistiki olarak daha yüksek sosyal değişim bildirmiştir.

Park kullandıktan sonra ortaya çıkan zihinsel değişim için analiz sonucu anlamlıdır, $F(2, 6) = 5.76$, $p = 4,01e-02$. Duncan Post Hoc karşılaştırmasına göre zihinsel değişime “çok iyi-mükemmel” ($X = 36.33$) tepkisi veren katılımcı sayısı “değişme yok ya da daha kötü” ($X = 10.33$) şeklinde tepki veren katılımcı sayısından istatistiki olarak daha yüksek zihinsel değişim bildirmiştir.

Çizelge 4.16 Fiziksel, sosyal ve zihinsel açıdan park kullanımı öncesi ve sonrası duygu durumu değişimi (birey sayısı)

	Botanik Park Kullanıcıları			Gençlik Parkı Kullanıcıları			AltınPark Kullanıcıları			Tüm Park Kullanıcıları		
Daha...	Fiziksel	Zihinsel	Sosyal	Fiziksel	Zihinsel	Sosyal	Fiziksel	Zihinsel	Sosyal	Fiziksel	Zihinsel	Sosyal
Berbat	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Çok daha kötü	0	0	0	1	2	2	1	1	1	2	3	3
Daha kötü	1	1	1	2	1	1	0	1	0	3	3	2
Kötü	0	0	0	2	2	1	3	4	4	5	6	5
Biraz kötü	0	0	0	5	2	2	4	5	3	9	7	5
Ne kötü ne iyi	5	1	9	9	7	10	7	3	6	21	11	25
Biraz iyi	6	4	8	5	9	11	4	4	7	15	17	26
İyi	10	14	9	11	19	11	19	17	18	40	50	38
Daha iyi	30	34	32	23	21	19	26	30	24	79	85	75
Çok daha iyi	18	15	10	7	3	9	3	4	5	28	22	24
Mükemmel	0	1	1	2	1	1	2	0	1	4	2	3
TOPLAM	71	71	71	67	67	67	69	69	69	207	207	207

Toplam değişim için analiz sonucu anlamlıdır, $F(2, 24) = 28.08$, $p = 1,00e-06$. Duncan Post Hoc karşılaştırmasına göre “çok iyi-mükemmel” ($X = 35.78$) tepkisi veren

katılımcı sayısı “daha iyi” ($X = 27.00$) ve “değişme yok ya da daha kötü” ($X = 12.56$) şeklinde tepki veren katılımcı sayısından istatistiki olarak daha yüksek şekilde park kullanımına bağlı değişim bildirmiştir. Benzer şekilde, “daha iyi” tepkisi veren katılımcı sayısı “değişme yok ya da daha kötü” şeklinde tepki veren katılımcı sayısından istatistikî olarak daha yüksektir.

Duygu durumlarına göre tüm katılımcılar 14 – 50 puan ($X = 40.01$, $SS = 5.42$), Altınpark katılımcıları 14 – 50 puan ($X = 39.07$, $SS = 5.96$), Gençlik Parkı katılımcıları 24 – 50 puan ($X = 39.60$, $SS = 5.43$) ve Botanik Park katılımcıları 31 – 50 puan ($X = 41.33$, $SS = 4.58$) aralığında puanlama yapmıştır (Çizelge 4.17).

Tüm katılımcıların başlangıçta nötr duygulanıma sahip olduğu varsayımından hareketle alınan ortalama puanın teorik olarak medyan kabul edilebilecek 30 olarak belirlendiği “Tek-Örneklemlî t Test” sonucu tüm katılımcılar [$t(206) = 26.65$, $p = 1,00e-06$], Altınpark katılımcıları [$t(68) = 12.65$, $p = 1,00e-06$], Gençlik Parkı katılımcıları [$t(66) = 14.47$, $p = 1,00e-06$] ve Botanik Park katılımcıları [$t(70) = 20.83$, $p = 1,00e-06$] için anlamlıdır.

Anketten alınan puanların park türüne göre değişip değişmediği Tek Yönlü ANOVA ile test edilmiştir. Analiz sonucu anlamlıdır, $F(2, 204) = 3.42$, $p = 3,45e-02$. Botanik parkı kullanıcıları ($X = 41.33$) Altınpark kullanıcılarına ($X = 39.07$) göre daha yüksek olumlu duygu durumu bildirmişlerdir. Gençlik Parkı katılımcıları ($X = 39.60$) ile Altınpark katılımcıları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Alınan puanların cinsiyete göre değişip değişmediği Bağımsız Gruplar t Testi ile test edilmiştir. Analiz sonucu anlamsızdır, $t(205) = -.96$, $p = .338$. Elde edilen puanlara göre parka gitme sıklığı açısından katılımcı grupları arasında fark olup olmadığının test edildiği Tek Yönlü ANOVA sonucu anlamsızdır, $F(4, 202) = 1.15$, $p = .336$.

Çizelge 4.17 Park kullanımı sonrası duygu durumları

		1	2	3	4	5	
Botanik Park Kullanıcıları	Keyifsiz	1	0	5	26	39	Keyifli
	Yorgun	2	3	16	26	24	Zinde
	Sıkılmış	0	0	19	22	30	Eğlenmiş
	Stresli	0	0	2	46	23	Sakin/Rahat
	Üzgün	1	0	4	23	43	Mutlu
	Kızgın	0	0	7	29	35	Hoşnut
	Asosyal	1	1	16	24	29	Sosyal
	Huzursuz	0	1	7	34	29	Huzurlu
	Korkulu	0	1	19	31	20	Korkusuz
	Güvensiz	0	1	44	22	4	Güvende
Gençlik Parkı Kullanıcıları	Keyifsiz	1	0	6	26	34	Keyifli
	Yorgun	7	1	8	40	11	Zinde
	Sıkılmış	1	0	15	32	19	Eğlenmiş
	Stresli	1	0	11	37	18	Sakin/Rahat
	Üzgün	1	0	11	26	29	Mutlu
	Kızgın	0	0	9	44	14	Hoşnut
	Asosyal	0	1	20	30	16	Sosyal
	Huzursuz	0	5	9	38	15	Huzurlu
	Korkulu	1	0	15	37	14	Korkusuz
	Güvensiz	3	4	22	32	6	Güvende
Altınpark Kullanıcıları	Keyifsiz	1	2	12	24	30	Keyifli
	Yorgun	5	1	16	36	11	Zinde
	Sıkılmış	1	3	13	35	17	Eğlenmiş
	Stresli	2	2	8	39	18	Sakin/Rahat
	Üzgün	1	1	10	35	22	Mutlu
	Kızgın	1	3	8	41	16	Hoşnut
	Asosyal	2	0	22	32	13	Sosyal
	Huzursuz	1	0	11	42	15	Huzurlu
	Korkulu	1	0	19	38	11	Korkusuz
	Güvensiz	2	1	18	41	7	Güvende
Tüm Park Kullanıcıları	Keyifsiz	3	2	23	76	103	Keyifli
	Yorgun	14	5	40	102	46	Zinde
	Sıkılmış	2	3	47	89	66	Eğlenmiş
	Stresli	3	2	21	122	59	Sakin/Rahat
	Üzgün	3	1	25	84	94	Mutlu
	Kızgın	1	3	24	114	65	Hoşnut
	Asosyal	3	2	58	86	58	Sosyal
	Huzursuz	1	6	27	114	59	Huzurlu
	Korkulu	2	1	53	106	45	Korkusuz
	Güvensiz	5	6	84	95	17	Güvende

Parka Gitme ve Gitmeme Nedenleri

Parka kullanıcısı olan grubun parka daha sık gitmeme nedenlerine bakıldığında (Çizelge 4.18) % 38,65 ile çeşitli etkinliklerin yeterince düzenleniyor olmaması seçeneğine ve % 33,82 ile yeterince temiz ve bakımlı yer olmaması seçeneğine katılıyorum cevabını vermişlerdir. Yeterince güvenli bir yer olmaması seçeneğine ise %2 4,64 ile kısmen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Çizelge 4.18 Park kullanıcıları parka daha sık gitmeme nedenleri

Nedenler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılıyorum		Tamamen Katılmıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Kafamı dinleyebileceğim sakin yerlerin yeterli olmaması	23	11,11	84	40,58	45	21,74	32	15,46	20	9,66	3	1,45
2. Arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim yeterli bir yer olmaması	8	3,86	54	26,09	58	28,02	50	24,15	30	14,49	7	3,38
3. Spor yapabileceğim alanların yeterli olmaması	11	5,31	50	24,15	61	29,47	46	22,22	34	16,43	5	2,42
4. Yeterince güvenli bir yer olmaması	16	7,73	50	24,15	48	23,19	51	24,64	33	15,94	9	4,35
5. Yeterince doğal güzelliklere sahip olmaması	14	6,76	61	29,47	68	32,85	45	21,74	14	6,76	5	2,42
6. Yeni insanlar tanımama yeterince olanak sağlamaması	19	9,18	41	19,81	77	37,20	41	19,81	23	11,11	6	2,90
7. Çeşitli etkinliklerin yeterince düzenleniyor olmaması	9	4,35	21	10,14	44	21,26	39	18,84	80	38,65	13	6,28
8. Yeterince temiz ve bakımlı yer olmaması	11	5,31	30	14,49	36	17,39	52	25,12	70	33,82	8	3,86

Park kullanıcısı olmayan grubun parka gitmeme nedenlerine bakıldığında (Çizelge 4.19) %58,6 oranla arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim yeterli bir yer

Çizelge 4.19 Park kullanıcısı olmayan grup parka gitmeme nedenleri

Nedenler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılıyorum		Tamamen Katılmıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Kafamı dinleyebileceğim sakin yerlerin yeterli olmaması	4	1,9	18	8,6	16	7,6	32	15,2	122	58,1	15	7,1
2. Arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim yeterli bir yer olmaması	1	0,5	18	8,6	19	9	31	14,8	123	58,6	15	7,2
3. Spor yapabileceğim alanların yeterli olmaması	2	1	16	7,6	46	21,9	36	17,1	96	45,7	10	4,8
4. Yeterince güvenli bir yer olmaması	3	14,4	7	3,3	13	6,2	57	27,1	98	46,7	29	13,8
5. Yeterince doğal güzelliklere sahip olmaması	2	1	20	9,5	89	42,4	39	18,6	42	20	14	6,7
6. Yeni insanlar tanımama yeterince olanak sağlamaması	15	7,1	45	21,4	81	38,6	21	10	34	16,2	10	4,8
7. Çeşitli etkinliklerin yeterince düzenleniyor olmaması	2	1	8	3,8	16	7,6	51	24,3	118	56,2	11	5,2
8. Yeterince temiz ve bakımlı yer olmaması	1	0,5	9	4,3	8	3,8	53	25,2	117	55,7	16	7,6
9. Zamansızlık	0	0	0	0	0	0	0	0	8	38,1	13	57,1

olmaması seçeneğine, % 58,1 oranla kafamı dinleyebileceğim sakin yerlerin yeterli olmaması seçeneğine ve % 56,2 oranla çeşitli etkinliklerin yeterince düzenleniyor olmaması seçeneğine katılıyorum cevabını verdikleri görülmektedir.

Park kullanıcılarını parka getiren nedenlere bakıldığında (Çizelge 4.20) kullanıcılar;

Çizelge 4.20 Park kullanıcılarını parka getiren nedenler

Parka getiren nedenler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılıyorum		Tamamen Katılmıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Kafamı dinleyebileceğim rahat bir yer olması	7	3,38	15	7,25	26	12,56	26	12,56	82	39,61	49	23,67
2. Arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim bir yer olması	4	1,93	29	14,01	54	26,09	39	18,84	64	30,92	17	8,21
3. Spor yapabileceğim alanlar olması	13	6,28	50	24,15	75	36,23	36	17,39	26	12,56	7	3,38
4. Güvenli bir yer olması	16	7,73	26	12,56	43	20,77	40	19,32	55	26,57	24	11,59
5. Doğal güzelliklere sahip olması	6	2,90	10	4,83	19	9,18	31	14,98	92	44,44	47	22,71
6. Yeni insanlar tanımama olanak sağlaması	23	11,11	51	24,64	81	39,13	29	14,01	21	10,14	2	0,97
7. Çeşitli etkinlikler düzenleniyor olması	24	11,59	56	27,05	78	37,68	33	15,94	14	6,76	1	0,48
8. Temiz ve bakımlı bir yer olması	16	7,73	29	14,01	55	26,57	44	21,26	45	21,74	17	8,21

% 44,44 ile doğal güzelliklere sahip olması, % 39,61 ile kafamı dinleyebileceğim rahat bir yer olması, % 30,92 ile arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim bir yer olması ve % 26,57 ile güvenli bir yer olması seçeneklerine katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Park kullanıcılarını parka getiren nedenlere her park için ayrıca bakıldığında Altınpark için kullanıcıların % 44,93'ü doğal güzelliklere sahip olması, % 43,48'i kafamı dinleyebileceğim rahat bir yer olması, % 36,23'ü arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim bir yer olması, % 33,33'ü güvenli bir yer olması seçeneğine katılıyorum cevabı vermişlerdir. Botanik park için kullanıcıların % 41,43'ü kafamı dinleyebileceğim rahat bir yer olması seçeneğine tamamen katılıyorum cevabı vermişlerdir. % 25,35'i Güvenli bir yer olması seçeneğine kısmen katılıyorum cevabı vermişlerdir. Park kullanıcılarını parka getiren nedenlere her park için ayrıca bakıldığında Gençlik Parkı için kullanıcıların % 44,62'si doğal güzelliklere sahip olması, % 40,91'i kafamı dinleyebileceğim rahat bir yer olması, % 31,34'ü arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim bir yer olması ve güvenli bir yer olması seçeneğine katılıyorum cevabı vermişlerdir. % 30,30'u çeşitli etkinlikler düzenleniyor olması % 28,36'sı yeni insanlar tanımama olanak sağlaması seçeneğine kısmen katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Parklarda Kullanıcıları Olumlu ve Olumsuz Etkileyen Etmenler

Parklarda kullanıcıları olumlu ve olumsuz etkileyen etmenler her park için ayrıca değerlendirilmiştir.

Altınpark'ta kullanıcıları olumlu etkileyen durumlara bakıldığında (Çizelge 4.21); ilk sırada doğallık/yeşillik/çiçekler (114), ikinci sırada sessiz sakin bir ortam bulmak (100), üçüncü sırada temizliğe ve bakıma özen gösterilmiş bir yer (27) olmasıdır.

Çizelge 4.21 Altınpark'ta kullanıcıları olumlu etkileyen durumlar

Altınpark Olumlu Etkileyen Durumlar	0	1	2	3	Toplam
Sessiz sakin bir ortam bulmak	30	6	5	28	100
İnsanların bir araya gelip çeşitli etkinlikler yapması	61	6	2	0	10
Alanda istediğim sporu yapabilmek	63	2	2	2	12
Alanda güvenlik elemanlarının olması	57	5	4	3	22
Doğallık/ yeşillik/ çiçekler	20	5	23	21	114
Yeni insanlar tanımış olmak	67	1	1	0	3
Çeşitli etkinliklere katılmış olmak	65	3	1	0	5
Temizliğe ve bakıma özen gösterilmiş bir yer olması	50	11	8	0	27
Diğer	54	0	0	14	68

Botanik Park'ta kullanıcıları olumlu etkileyen durumlara bakıldığında (Çizelge 4.22); ilk sırada doğallık/yeşillik/çiçekler (117), ikinci sırada sessiz sakin bir ortam bulmak (89), üçüncü sırada insanların bir araya gelip çeşitli etkinlikler yapmasıdır (29).

Çizelge 4.22 Botanik Park'ta kullanıcıları olumlu etkileyen durumlar

Botanik Parkı Olumlu Etkileyen Durumlar	0	1	2	3	Toplam
Sessiz sakin bir ortam bulmak	38	1	8	24	89
İnsanların bir araya gelip çeşitli etkinlikler yapması	59	0	7	5	29
Alanda istediğim sporu yapabilmek	70	1	0	0	1
Alanda güvenlik elemanlarının olması	70	1	0	0	1
Doğallık/ yeşillik/ çiçekler	20	10	16	25	117
Yeni insanlar tanımış olmak	68	1	2	0	5
Çeşitli etkinliklere katılmış olmak	70	0	1	0	2
Temizliğe ve bakıma özen gösterilmiş bir yer olması	68	2	0	1	5
Diğer	57	0	0	14	71

Gençlikparkı'nda kullanıcıları olumlu etkileyen durumlara bakıldığında (Çizelge 4.23); ilk sırada doğallık/yeşillik/çiçekler (117), ikinci sırada sessiz sakin bir ortam bulmak (64), üçüncü sırada insanların bir araya gelip çeşitli etkinlikler yapmasıdır (44).

Çizelge 4.23 Gençlik Parkı'nda kullanıcıları olumlu etkileyen durumlar

Gençlik Parkı Olumlu Etkileyen Durumlar	0	1	2	3	Toplam
Sessiz sakin bir ortam bulmak	42	3	5	17	64
İnsanların bir araya gelip çeşitli etkinlikler yapması	49	1	8	9	44
Alanda istediğim sporu yapabilmek	62	2	2	1	9
Alanda güvenlik elemanlarının olması	57	2	7	1	19
Doğallık/ yeşillik/ çiçekler	22	4	10	31	117
Yeni insanlar tanımış olmak	61	3	1	2	11
Çeşitli etkinliklere katılmış olmak	58	4	3	2	16
Temizliğe ve bakıma özen gösterilmiş bir yer olması	49	13	5	0	23
Diğer	62	1	2	2	67

Altınpark'ta kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlara bakıldığında (Çizelge 4.24), ilk sırada temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması (50), ikinci sırada kalabalık olması (45), üçüncü sırada alanda güvenlik elemanı olmayışıdır (38).

Çizelge 4.24 Altınpark'ta kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlar

Altınpark Olumsuz Etkileyen Durumlar	0	1	2	3	Toplam
Alanda istediğim sporu yapamamak	56	3	6	4	27
Kalabalık olması	50	2	8	9	45
Parkın çok gürültülü olması	68	0	0	1	3
Etkinliklerin yetersiz olması	53	5	6	5	32
İnsanlarla mecburi diyaloglar kurmak	67	0	1	1	5
Alanda Doğallık / Yeşillik / Çiçekler görememek	62	3	0	4	15
Alanda güvenlik elemanı olmayışı	52	3	7	7	38
Temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması	49	2	6	12	50
Diğer	40	2	1	25	68

Botanik Park'ta kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlara bakıldığında (Çizelge 4.25); ilk sırada temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması (59), ikinci sırada alanda güvenlik elemanı olmayışı (53) ve üçüncü sırada etkinliklerin yetersiz olmasıdır (51).

Çizelge 4.25 Botanik Park'ta kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlar

Botanik Parkı Olumsuz Etkileyen Durumlar	0	1	2	3	Toplam
Alanda istediğim sporu yapamamak	71	0	0	0	0
Kalabalık olması	70	0	0	1	3
Parkın çok gürültülü olması	65	0	3	3	15
Etkinliklerin yetersiz olması	51	0	9	11	51
İnsanlarla mecburi diyaloglar kurmak	69	0	1	1	5
Alanda Doğallık / Yeşillik / Çiçekler görememek	69	0	0	2	6
Alanda güvenlik elemanı olmayışı	49	4	5	13	53
Temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması	47	3	7	14	59
Diğer	43	0	5	23	71

Gençlik Parkı'nda kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlara bakıldığında (Çizelge 4.26); ilk sırada alanda istediğim sporu yapamamak (70), ikinci sırada kalabalık olması (50) ve üçüncü sırada temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olmasıdır (32).

Çizelge 4.26 Gençlik Parkı'nda kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlar

Gençlik Parkı Olumsuz Etkileyen Durumlar	0	1	2	3	Toplam
Alanda istediğim sporu yapamamak	40	0	11	16	70
Kalabalık olması	47	2	6	12	50
Parkın çok gürültülü olması	66	0	1	0	2
Etkinliklerin yetersiz olması	57	2	2	6	24
İnsanlarla mecburi diyaloglar kurmak	64	0	1	2	8
Alanda Doğallık / Yeşillik / Çiçekler görememek	56	6	1	4	20
Alanda güvenlik elemanı olmayışı	54	6	4	3	23
Temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması	53	4	2	8	32
Diğer	51	1	1	14	67

Parka Kiminle Gelindiği ve Kullanılan Mekanlar

Parka kiminle gelindiğine bakıldığında (Çizelge 4.27) kullanıcıların çoğunluğunun (% 43) parklara arkadaşları ile geldiği görülmektedir.

Çizelge 4.27 Parka kiminle gelindiği

Parka Kiminle Gelindiği	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Yalnız Geldim	56	27,1
Ailem	47	22,7
Arkadaşım	89	43
Eşim/Sevgilim	15	7,2
TOPLAM	207	100

Parka kiminle gelindiği ve kullanılan mekânlar karşılaştırmasına bakıldığında (Çizelge 4.28); parka yalnız gelenlerin, durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarını (% 45,69) ve fiziksel etkinlik alanlarını (% 41,95), sosyal etkinlik alanlarına oranla (% 12,36) daha sık yeğledikleri görülmektedir. Alan alt ölçütünde bakıldığında ise oturma / dinlenme alanlarını (% 35,96) , koşu / yürüyüş yolunu (% 35,58) diğer alanlara oranla daha sık kullanmaktadır. Aileleri ile gelenlerin, durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarını (% 40,47) ve fiziksel etkinlik alanlarını (% 38,91), sosyal etkinlik alanlarına oranla (% 20,62) daha sık yeğledikleri görülmektedir. Alan alt ölçütünde bakıldığında ise koşu / yürüyüş yolunu (% 38,13) ve oturma / dinlenme alanlarını (% 34,63) diğer alanlara göre daha sık kullanmaktadır. Arkadaşları ile gelenlerin, fiziksel etkinlik alanlarını (%41,78) ve durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarını (% 39,15), sosyal etkinlik alanlarına oranla (% 19,07) daha sık yeğledikleri görülmektedir. Alan alt ölçütünde bakıldığında ise koşu / yürüyüş yolunu (% 37,73) ve oturma / dinlenme alanlarını (%28, 80) diğer alanlara göre daha sık kullanmaktadır.

Çizelge 4.28 Parka kiminle gelindiği ve kullanılan mekânlar karşılaştırması

		YALNIZ		AİLE-EŞ-SEVGİLİ		ARKADAŞLAR		TOPLAM	
		Puan Frekans	Puan %	Puan Frekans	Puan %	Puan Frekans	Puan %	Puan Frekans	Puan %
Fiziksel Etkinlik Alanları	Koşu/Yürüşü ş yolu	95	35,58%	98	38,13%	186	37,73%	379	37,27%
	Serbest Etkinlik Alanı	2	0,75%	0	0,00%	7	1,42%	9	0,88%
	Paten Alanı	0	0,00%	0	0,00%	9	1,83%	9	0,88%
	Atlı alan / Gezinti Yolu	2	0,75%	2	0,78%	2	0,41%	6	0,59%
	Spor Aletli Alanı	13	4,87%	0	0,00%	2	0,41%	15	1,47%
	TOPLAM	112	41,95%	100	38,91%	206	41,78%	418	41,10%
	Sosyal Etkinlik Alanları	Lunapark	4	1,50%	9	3,50%	14	2,84%	27
Yeme-İçme Birimleri		21	7,87%	15	5,84%	65	13,18%	101	9,93%
Çocuk Oyun Alanı		0	0,00%	14	5,45%	0	0,00%	14	1,38%
Meydan		3	1,12%	3	1,17%	2	0,41%	8	0,79%
Piknik Alanı		5	1,87%	7	2,72%	8	1,62%	20	1,97%
Fuar Sergi Alanı		0	0,00%	5	1,95%	3	0,61%	8	0,79%
Amfi		0	0,00%	0	0,00%	2	0,41%	2	0,20%
TOPLAM	33	12,36%	53	20,62%	94	19,07%	180	17,70%	
Durağan (Pasif- Zihinsel) Etkinlik Alanları	Oturma / Dinlenme Alanları	96	35,96%	89	34,63%	142	28,80%	327	32,15%
	Gölet ve Çevresi	21	7,87%	15	5,84%	51	10,34%	87	8,55%
	Süs Havuzu ve Çevresi	5	1,87%	0	0,00%	0	0,00%	5	0,49%
	Dinlenme ve Seyir Terası	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
	TOPLAM	122	45,69%	104	40,47%	193	39,15%	419	41,20%
	Missing	69		67		89		225	
	TOPLAM	336	100%	324	100%	582	100%	1242	100%

Parklar ve Sık Kullanılan Mekanlar

Katılımcıların parklarda kullandığı alan seçimlerinin farklı olup olmadığı Ki Kare Analizi ile test edilmiştir. Park kullanıcıları parklarda kullandıkları alanlarla ilgili olarak birinci, ikinci ve üçüncü seçimlerini belirtmişlerdir. Kullanıcıların birinci seçimlerine 3 puan, ikinci seçimlerine 2 puan ve üçüncü seçimlerine 1 puan verilmiştir. Toplam katılımcı sayısı 207, birinci seçeneklerini belirten 207 katılımcı, ikinci seçeneklerini belirten 168 katılımcı ve üçüncü seçeneklerini belirten 60 katılımcı bulunmaktadır. Seçenekler puanlandığında elde edilen toplam puan 1017 olarak hesaplanmıştır. Her üç park kullanıcılarının seçenekleri dikkate alındığında "fiziksel etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 424, "sosyal etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 177 ve "durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 416 olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.29). Bu puan dağılımları istatistiksel olarak anlamlı şekilde birbirinden farklıdır $\chi^2 (2, \text{Puan } N = 1017) = 116.22, p = 1.00 \times 10^{-10}$. Park kullanıcıları "fiziksel etkinlik alanlarını" ve "durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarını", "sosyal etkinlik alanlarına" göre daha fazla yeğlemektedirler.

Katılımcıların parklarda kullandığı alan seçimi dağılımlarının farklı olup olmadığı Ki Kare Analizi ile test edilmiştir. Botanik Parkı kullanıcıları seçtikleri alanlarla ilgili 7 farklı etkinlik alanı, Gençlik Parkı kullanıcıları seçtikleri alanlarla ilgili 8 farklı etkinlik alanı ve Altınpark kullanıcıları seçtikleri alanlarla ilgili 14 farklı etkinlik alanı bildirmiştir (Çizelge 4.30- -4.32). Park kullanıcılarının kullanılan alan seçimlerinin toplam sayısı parka göre değişmektedir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır $\chi^2 (2, \text{Seçilen Alan Sayısı}^* = 29) = 4.22, p = .121$. Altınpark kullanıcıları diğer iki park kullanıcılarına göre daha fazla çeşitlilikte alan seçeneği yapmıştır (* = mükerrer seçenekler dâhildir).

Çizelge 4.29 Tüm parklar sık kullanılan alanlar

Tüm Parklar Sık Kullanılan Alanlar		Puan Frekans	Puan %	Puan %
Fiziksel Etkinlik Alanları	Koşu/Yürüşüş yolu	385	31,00%	37,86%
	Serbest Açık Yeşik Etkinlik Alanı	9	0,72%	0,88%
	Paten Alanı	9	0,72%	0,88%
	Atlı alan / Gezinti Yolu	6	0,48%	0,59%
	Spor Aletli Alan	15	1,21%	1,47%
	TOPLAM	424	34,14%	41,69%
Sosyal Etkinlik Alanları	Lunapark	27	2,17%	2,65%
	Yeme-İçme Birimleri	98	7,89%	9,64%
	Çocuk Oyun Alanı	14	1,13%	1,38%
	Meydan	8	0,64%	0,79%
	Piknik Alanı	20	1,61%	1,97%
	Fuar Sergi Alanı	8	0,64%	0,79%
	Amfi	2	0,16%	0,20%
	TOPLAM	177	14,25%	17,40%
Durağan (Pasif/ Zihinsel) Etkinlik Alanları	Oturma / Dinlenme Alanları	311	25,04%	30,58%
	Gölet ve Çevresi	87	7,00%	8,55%
	Süs Havuzu ve Çevresi	5	0,40%	0,49%
	Dinlenme ve Seyir Terası	10	0,81%	0,98%
	Oturma Alanı	3	0,24%	0,29%
	TOPLAM	416	33,49%	40,90%
TOPLAM		1017	81,88%	100,00%

Botanik Parkı kullanıcı sayısı 71, bu kullanıcılar arasında birinci seçeneklerini belirten 71 katılımcı, ikinci seçeneklerini belirten 54 katılımcı ve üçüncü seçeneklerini belirten 11 katılımcı bulunmaktadır. Seçenekler puanlandığında elde edilen toplam puan 332 olarak hesaplanmıştır. Botanik park kullanıcılarının seçenekleri dikkate alındığında "fiziksel etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 137, "sosyal etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 11 ve "durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 184 olarak hesaplanmıştır (Çizelge 3.30). Bu puan dağılımları istatistiksel olarak anlamlı şekilde birbirinden farklıdır χ^2 (2, Puan N = 332) = 144.62, p = 1.00 e-10. Botanik park kullanıcıları "durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarını" yeğelerken "sosyal etkinlik alanlarını" yeğelememektedirler.

Çizelge 4.30 Botanik park sık kullanılan alanlar

Botanik Park Sık Kullanılan Alanlar		Mevcut mu?	1. Sırada (3 Puan)	2. Sırada (2 Puan)	3. Sırada (1 Puan)	Puan Frekans	Puan** %
Fiziksel Etkinlik Alanları	Koşu/Yürüşüş yolu	M	35	13	2	133	40,06%
	Serbest Açık Yeşik Etkinlik Alanı	X	0	0	0	0	0,00%
	Paten Alanı	X	0	0	0	0	0,00%
	Atlı alan / Gezinti Yolu	X	0	0	0	0	0,00%
	Spor Aletli Alan	M	0	2	0	4	1,20%
	TOPLAM		35	15	2	137	41,27%
Sosyal Etkinlik Alanları	Lunapark	X	0	0	0	0	0,00%
	Yeme-İçme Birimleri	X	0	0	0	0	0,00%
	Çocuk Oyun Alanı	M	3	1	0	11	3,31%
	Meydan	X	0	0	0	0	0,00%
	Piknik Alanı	X	0	0	0	0	0,00%
	Fuar Sergi Alanı	X	0	0	0	0	0,00%
	Amfi	M	0	0	0	0	0,00%
	TOPLAM		3	1	0	11	3,31%
Duragan (Pasif / Zihinsel) Etkinlik Alanları	Oturma / Dinlenme Alanları	M	25	19	3	116	34,94%
	Gölet ve Çevresi	M	8	15	4	58	17,47%
	Süs Havuzu ve Çevresi	X	0	0	0	0	0,00%
	Dinlenme ve Seyir Terası	M	0	4	2	10	3,01%
	Oturma Alanı	M	0	0	0	0	0,00%
	TOPLAM		33	38	9	184	55,42%
TOPLAM			71	54	11	332	100,00%

Not-1: M = mevcut, X = yok

Botanik Parkı kullanıcıları çoğunlukla "Yürüyüş - Koşu Yolunu" (Puan N = 133) ve "Oturma - Dinlenme Alanlarını" (Puan N = 116) yeğlemektedir. Ayrıca, "Gölet ve Çevresini" kullanmayı yeğleyen katılımcılar bulunmaktadır (Puan N = 58). Diğer yeğlenen kullanım alanları "Çocuk Oyun Alanı" (Puan N = 11), "Dinlenme ve Seyir Terası" (Puan N = 10) ve Spor Aleti Alanı (Puan N = 4) olarak sıralanmaktadır. Bunların dışında Botanik parkında başka yeğlenen alan bildirilmemiştir.

Altınpark parkı kullanıcı sayısı 67, bu kullanıcılar arasında birinci seçeneklerini belirten 67 katılımcı, ikinci seçeneklerini belirten 54 katılımcı ve üçüncü seçeneklerini belirten 19 katılımcı bulunmaktadır. Seçenekler puanlandığında elde edilen toplam puan 328 olarak hesaplanmıştır. Altınpark Parkı kullanıcılarının seçenekleri dikkate alındığında "fiziksel etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 186, "sosyal etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 78 ve "durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 93 olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.31). Bu puan dağılımları istatistiksel olarak anlamlı şekilde birbirinden farklıdır χ^2 (2, Puan N = 357) = 57.53, p = .001. Altınpark park kullanıcıları "fiziksel etkinlik alanlarını" "sosyal etkinlik alanlarına" ve "durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarına" göre daha fazla yeğlemektedir.

Çizelge 4.31 Altınpark sık kullanılan alanlar

		Mevcut mu?	1. Sırada (3 Puan)	2. Sırada (2 Puan)	3. Sırada (1 Puan)	Puan Frekans	Puan %
Fiziksel Etkinlik Alanları	Koşu/Yürüşüş yolu	M	44	8	3	151	42,30%
	Serbest Açık Yeşik Etkinlik Alanı	M	2	0	3	9	2,52%
	Paten Alanı	M	1	3	0	9	2,52%
	Atlı alan / Gezinti Yolu	M	0	3	0	6	1,68%
	Spor Aletli Alan	M	0	5	1	11	3,08%
	TOPLAM		47	19	7	186	52,10%
Sosyal Etkinlik Alanları	Lunapark	X	0	0	0	0	0,00%
	Yeme-İçme Birimleri	M	6	5	9	37	10,36%
	Çocuk Oyun Alanı	M	0	1	1	3	0,84%
	Meydan	M	2	1	0	8	2,24%
	Piknik Alanı	M	3	3	5	20	5,60%
	Fuar Sergi Alanı	M	1	2	1	8	2,24%
	Amfi	M	0	1	0	2	0,56%
	TOPLAM		12	13	16	78	21,85%
Durağan (Pasif / Zihinsel) Etkinlik Alanları	Oturma / Dinlenme Alanları	M	7	22	7	72	20,17%
	Gölet ve Çevresi	M	2	6	0	18	5,04%
	Süs Havuzu ve Çevresi	M	1	0	0	3	0,84%
	Dinlenme ve Seyir Terası	X	0	0	0	0	0,00%
	Oturma Alanı	M	0	0	0	0	0,00%
	TOPLAM		10	28	7	93	26,05%
TOPLAM			69	60	30	357	100,00%

Not-1: M = mevcut, X = yok

Altınpark kullanıcıları çoğunlukla "Yürüyüş - Koşu Yolunu" (Puan N = 151) ve "Oturma - Dinlenme Alanlarını" (Puan N = 72) yeğelemektedir. "Yeme-İçme Birimlerini" kullanmayı yeğleyen katılımcılar da bulunmaktadır (Puan N = 37). Diğer yeğelenen kullanım alanları "Piknik Alanı" (Puan N = 20), Gölet ve Çevresi" (Puan N = 18), "Spor Aleti Alanı" (Puan N = 11) "Serbest Açık Yeşik Etkinlik Alanı" (Puan N = 9), "Paten Alanı" (Puan N = 9), "Meydan" (Puan N = 8), "Fuar Sergi Alanı" (Puan N = 8), "Atlı alan - Gezinti Yolu" (Puan N = 6), "Süs Havuzu ve Çevresi" (Puan N = 3), "Çocuk Oyun Alanı" (Puan N = 3) ve Amfi (Puan N = 2) olarak sıralanmaktadır. Bunların dışında Altınpark'ta başka yeğelenen alan bildirilmemiştir.

Gençlik parkı kullanıcı sayısı 67, bu kullanıcılar arasında birinci seçeneklerini belirten 67 katılımcı, ikinci seçeneklerini belirten 54 katılımcı ve üçüncü seçeneklerini belirten 19 katılımcı bulunmaktadır. Seçenekler puanlandığında elde edilen toplam puan 328 olarak hesaplanmıştır. Gençlik Parkı kullanıcılarının seçenekleri dikkate alındığında "fiziksel etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 101, "sosyal etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 88 ve "durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarının" kullanımına verilen toplam puan 139 olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.32). Bu puan dağılımları istatistiksel olarak anlamlı şekilde birbirinden farklıdır χ^2 (2, Puan N = 328) = 12.85, p = .002. Gençlik Parkı kullanıcıları çoğunlukla "durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarını" yeğelerken "sosyal etkinlik alanlarını" daha az yeğelemektedirler.

Gençlik Parkı kullanıcıları çoğunlukla "Oturma - Dinlenme Alanlarını" (Puan N = 123) ve "Yürüyüş - Koşu Yolunu" (Puan N = 101) yeğelemektedir. Ayrıca, "Yeme-İçme Birimlerini" kullanmayı yeğleyen katılımcılar bulunmaktadır (Puan N = 61). Diğer yeğelenen kullanım alanları "Lunapark" (Puan N = 27), "Gölet ve Çevresi" (Puan N = 11), "Oturma Alanı" (Puan N=3) ve "Süs Havuzu ve Çevresi" (Puan N = 2) olarak sıralanmaktadır. Bunların dışında Gençlik Parkı'nda başka yeğelenen alan bildirilmemiştir.

Çizelge 4.32 Gençlik parkı sık kullanılan alanlar

Gençlik Parkı Sık Kullanılan Alanlar		Mevcut mu?	1. Sırada (3 Puan)	2. Sırada (2 Puan)	3. Sırada (1 Puan)	Puan Frekans	Puan %
Fiziksel Etkinlik Alanları	Koşu/Yürüşüş yolu	M	23	13	6	101	30,79%
	Serbest Açık Yeşik Etkinlik Alanı	X	0	0	0	0	0,00%
	Paten Alanı	X	0	0	0	0	0,00%
	Atlı alan / Gezinti Yolu	X	0	0	0	0	0,00%
	Spor Aletli Alan	X	0	0	0	0	0,00%
	TOPLAM		23	13	6	101	30,79%
Sosyal Etkinlik Alanları	Lunapark	M	6	3	3	27	8,23%
	Yeme-İçme Birimleri	M	16	5	3	61	18,60%
	Çocuk Oyun Alanı	M	0	0	0	0	0,00%
	Meydan	M	0	0	0	0	0,00%
	Piknik Alanı	X	0	0	0	0	0,00%
	Fuar Sergi Alanı	X	0	0	0	0	0,00%
	Amfi	X	0	0	0	0	0,00%
	TOPLAM		22	8	6	88	26,83%
Duragan (Pasif/ Zihinsel) Etkinlik Alanları	Oturma / Dinlenme Alanları	M	20	31	1	123	37,50%
	Gölet ve Çevresi	M	1	1	6	11	3,35%
	Süs Havuzu ve Çevresi	M	0	1	0	2	0,61%
	Dinlenme ve Seyir Terası	X	0	0	0	0	0,00%
	Oturma Alanı	M	1	0	0	3	0,91%
	TOPLAM		22	33	7	139	42,38%
TOPLAM			67	54	19	328	100,00%

Not-1: M = mevcut, X = yok

Parklar, Sık Yapılan Etkinlikler ve Hissedilen Duygular

Tüm parklar genelinde parklarda en sık yapılan etkinlikler ve hissedilen duygulara bakıldığında (Çizelge 4.33); oturup dinlenmek ilk sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası dinlenmiş (73), rahatlamış (45) ve mutlu (31) hissetmektedirler. Doğayı seyretmek, ikinci sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası mutlu (72), rahatlamış (59) ve yenilenmiş (46) hissetmektedirler. Açık havada bulunmak / hava almak üçüncü sırada en sık yapılan etkinliktir ve insanlar bu etkinlik sonrası yenilenmiş (63), rahatlamış (58) ve mutlu (51) hissetmektedirler.

Çizelge 4.33 Tüm parklar genelinde parklarda en sık yapılan etkinlikler ve hissedilen duygular

1-Oturup dinlenmek	2-Doğayı seyretmek	3-Açık havada bulunmak/ Hava almak
Dinlenmiş (73)	Mutlu (72)	Yenilenmiş (63)
Rahatlamış (45)	Rahatlamış (59)	Rahatlamış (58)
Mutlu (31)	Yenilenmiş (46)	Mutlu (51)
Yenilenmiş (17)	Motive Olmuş (28)	Enerjik-Zinde (43)
Değişiklik Yok (5)	Dinlenmiş (25)	Dinlenmiş (20)
Enerjik-Zinde (4)	Enerjik-Zinde (12)	Motive Olmuş (15)
Motive Olmuş (4)	Değişiklik Yok (4)	Değişiklik Yok (3)
Yalnız (1)	Özgür (3)	Yalnız (1)
Özgür (0)	Yalnız (1)	Özgür (0)
Mutsuz (0)	Kızgın (1)	Mutsuz (0)
Kızgın (0)	Huzursuz (1)	Kızgın (0)
Huzursuz (0)	Yorgun (1)	Huzursuz (0)
Yorgun (0)	Mutsuz (0)	Yorgun (0)
Stresli (0)	Stresli (0)	Stresli (0)
Hüzünlü (0)	Hüzünlü (0)	Hüzünlü (0)
Sosyal (0)	Sosyal (0)	Sosyal (0)

Parklarda en sık yapılan fiziksel etkinlikler ve hissedilen duygulara bakıldığında (Çizelge 4.34); yürüyüş birinci sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası rahatlamış (54), mutlu (50) ve enerjik/zinde (36) hissetmektedir. Egzersiz ikinci sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası enerjik/zinde (5), mutlu (4) ve dinlenmiş (2) hissetmektedir. Koşu üçüncü sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası enerjik/zinde (4), dinlenmiş (3) ve yenilenmiş (2) hissetmektedir.

Parklarda en sık yapılan sosyal etkinlikler ve hissedilen duygulara bakıldığında (Çizelge 4.35); arkadaşlarla toplanıp zaman geçirmek birinci sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası mutlu (45), sosyal (17) ve rahatlamış (13) hissetmektedir. Yeme-içme ikinci sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası mutlu (39), değişiklik yok (20) ve rahatlamış (9) hissetmektedir. Aile ile birlikte zaman geçirmek üçüncü sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası, mutlu (27), rahatlamış (9) ve sosyal (6) hissetmektedirler.

Çizelge 4.34 Parklarda en sık yapılan fiziksel etkinlikler ve hissedilen duygular

1-Yürüyüş	2-Egzersiz	3-Koşu
Rahatlamış (54)	Enerjik-Zinde (5)	Enerjik-Zinde (4)
Mutlu (50)	Mutlu (4)	Dinlenmiş (3)
Enerjik-Zinde (36)	Dinlenmiş (2)	Yenilenmiş (2)
Yenilenmiş (35)	Değişiklik Yok (2)	Mutlu (2)
Değişiklik Yok (17)	Rahatlamış (1)	Değişiklik Yok (2)
Dinlenmiş (16)	Yenilenmiş (1)	Rahatlamış (1)
Motive Olmuş (15)	Motive Olmuş (0)	Motive Olmuş (0)
Özgür (6)	Özgür (0)	Özgür (0)
Yalnız (5)	Yalnız (0)	Yalnız (0)
Yorgun (4)	Yorgun (0)	Yorgun (0)
Hüzünlü (2)	Hüzünlü (0)	Hüzünlü (0)
Sosyal (1)	Sosyal (0)	Sosyal (0)
Mutsuz (0)	Mutsuz (0)	Mutsuz (0)
Kızgın (0)	Kızgın (0)	Kızgın (0)
Huzursuz (0)	Huzursuz (0)	Huzursuz (0)
Stresli (0)	Stresli (0)	Stresli (0)

Çizelge 4.35 Parklarda en sık yapılan sosyal etkinlikler ve hissedilen duygular

1- Arkadaşlarla toplanıp zaman geçirmek	2- Yeme İçme	3- Aile ile birlikte zaman geçirmek
Mutlu (45)	Mutlu (39)	Mutlu (27)
Sosyal (17)	Değişiklik Yok (20)	Rahatlamış (9)
Rahatlamış (13)	Rahatlamış (9)	Sosyal (6)
Motive Olmuş (10)	Motive Olmuş (8)	Yenilenmiş (5)
Enerjik-Zinde (6)	Enerjik-Zinde (5)	Motive Olmuş (4)
Yenilenmiş (3)	Yenilenmiş (3)	Dinlenmiş (3)
Değişiklik Yok (2)	Dinlenmiş (3)	Enerjik-Zinde (1)
Dinlenmiş (1)	Yalnız (1)	Değişiklik Yok (1)
Özgür (0)	Sosyal (1)	Özgür (1)
Yalnız (0)	Özgür (0)	Yalnız (0)
Yorgun (0)	Yorgun (0)	Yorgun (0)
Hüzünlü (0)	Hüzünlü (0)	Hüzünlü (0)
Mutsuz (0)	Mutsuz (0)	Mutsuz (0)
Kızgın (0)	Kızgın (0)	Kızgın (0)
Huzursuz (0)	Huzursuz (0)	Huzursuz (0)
Stresli (0)	Stresli (0)	Stresli (0)

Parklarda en sık yapılan durağan (pasif / zihinsel) etkinlikler ve hissedilen duygulara bakıldığında (Çizelge 4.36); oturup dinlenmek birinci sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası dinlenmiş (73), rahatlamış (45) ve mutlu (31) hissetmektedir. Doğayı seyretmek ikinci sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası mutlu (72), rahatlamış (59) ve yenilenmiş (46) hissetmektedirler. Açık havada bulunmak / hava almak üçüncü sıradadır ve insanlar bu etkinlik sonrası yenilenmiş (63), rahatlamış (58) ve mutlu (51) hissetmektedir.

Çizelge 4.36 Parklarda en sık yapılan durağan (pasif / zihinsel) etkinlikler ve hissedilen duygular

1-Oturup dinlenmek	2-Doğayı seyretmek	3-Açık havada bulunmak/ Hava almak
Dinlenmiş (73)	Mutlu (72)	Yenilenmiş (63)
Rahatlamış (45)	Rahatlamış (59)	Rahatlamış (58)
Mutlu (31)	Yenilenmiş (46)	Mutlu (51)
Yenilenmiş (17)	Motive Olmuş (28)	Enerjik-Zinde (43)
Değişiklik Yok (5)	Dinlenmiş (25)	Dinlenmiş (20)
Enerjik-Zinde (4)	Enerjik-Zinde (12)	Motive Olmuş (15)
Motive Olmuş (4)	Değişiklik Yok (4)	Değişiklik Yok (3)
Yalnız (1)	Özgür (3)	Yalnız (1)
Özgür (0)	Yalnız (1)	Özgür (0)
Mutsuz (0)	Kızgın (1)	Mutsuz (0)
Kızgın (0)	Huzursuz (1)	Kızgın (0)
Huzursuz (0)	Yorgun (1)	Huzursuz (0)
Yorgun (0)	Mutsuz (0)	Yorgun (0)
Stresli (0)	Stresli (0)	Stresli (0)
Hüzünlü (0)	Hüzünlü (0)	Hüzünlü (0)
Sosyal (0)	Sosyal (0)	Sosyal (0)

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde araştırma bulguları, öznel iyi olma hali ve yeşil alanlar konusunda yapılan önceki çalışmalar ve kuramsal açıklamalar çerçevesinde tartışılmıştır. Son olarak çalışmanın ilk bölümünde beliren varsayımlar ve amaçlar doğrultusunda çalışma bulgularına dayanarak elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın amacı kent parkları ile öznel iyi olma hali arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkiyi etkileyen etmenleri belirlemek ve kent parklarının öznel iyi olma haline olan katkılarının artırılması için öneriler geliştirmektir. Çalışmanın bu amaçları doğrultusunda ilk olarak, öznel iyi olma hali ve yeşil alanlar ilişkisi kapsamında araştırmalar yapılmıştır. Öznel iyi olma hali ve yeşil alanlar ilişkisi bütününde göz önüne alınan bu çalışmada, kent parkları örneklem alanı olarak seçilmiştir. Bunun temel nedeni kent parklarının kent içindeki önemli yeşil alan kullanımlarından biri olarak pek çok kullanım tipini içinde barındırıyor olmasıdır. Parkların seçiminde daha çok, içerisinde bulunan özellikler ve etkinlik olanakları göz önüne alınmıştır. Bu nedenle tezin kavramsal çerçevesinde bölümlenen fiziksel, sosyal ve zihinsel iyi olma hali temeline dayanarak, parkların baskın özellikleri dikkate alınarak, göreceli olarak fiziksel, sosyal ve zihinsel etkinlik olanağına göre tanımlanarak üç adet kent parkı seçilmiştir. Bu seçim ile sonuçlar ve parkların özellikleri arasında bir bağlantı kurabilme ve karşılaştırma olanağı sağlanmıştır. Çalışmanın bir sonraki aşamasında kent parkları ile öznel iyi olma hali arasındaki ilişkinin çözümlenmesine yönelik yöntem araştırması yapılmış ve çalışma kapsamında öznel iyi olma halinin ölçülmesinde kullanılacak ölçekler saptanmıştır. Çalışmada tek bir ölçek yerine birkaç ölçeğin bir arada kullanımının daha doğru sonuçlara ulaşma açısından önemli olduğu düşünülerek öznel iyi olma halinin ölçülmesinde uluslararası literatürde yaygın olarak kabul görmüş güncel ve geçerli ölçekler olan “yaşam doyumu ölçeği”, “gelişme-büyüme ölçeği” ve “olumlu-olumsuz duygulanım ölçeği” kullanılmıştır. Bu üç ölçeğin bir arada kullanılması çalışmanın özgün değerine katkıda bulunan konulardan biridir. Bu tez çalışması ile peyzaj mimarlığı meslek alanında ilk kez üçlü ölçekle bir değerlendirme yapılıyor olması çalışmanın bir diğer özgün yanını oluşturmaktadır. Diğer yandan bu çalışma, insan davranışlarını temel alarak insanların yaşamlarını geçireceği mekanları

tasarlayan bir meslek alanı olan peyzaj mimarlığı ile insan davranışlarını ve nedenlerini inceleyen psikolojiyi bilimsel bir çalışma kapsamında ilişkilendirerek disiplinlerarası bir çalışmanın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Çalışmanın ilerleyen aşamalarında, öznel iyi olma halinin ölçülmesi ve parklarla ilişki kurulabilmesi kapsamında psikometrik ölçekleri de içine alacak şekilde anketler hazırlanmıştır. Soruların özellikle, parklarda kullanılan alanlar, yapılan etkinlikler ve etkinlikler sonrası hissedilen duygular, kullanıcıların parklara ilişkin olumlu olumsuz gözlemleri ve park kullanımı sonrası duygu durumlarını anlamaya yönelik olmasına dikkat edilmiştir. Sonrasında kullanıcıların öznel değerlendirmelerini parkların nesnel özellikleri ile karşılaştırmak amacı ile “park değerlendirme formu” oluşturulmuştur.

Çalışma sonucunda, anket analizleri ve park değerlendirme analizleri değerlendirilerek detaylı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu değerlendirmeler ve sonuçlar, bölümün ilerleyen kısımlarında detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

5.1 Anket Analizlerinin Değerlendirilmesi

Bu kısımda dördüncü bölümünde yapılmış olan analizlerin değerlendirmeleri, daha önce yapılan çalışmalarla benzerlikler ve zıtlıkların saptanması ve bu değerlendirmelerin sonuçlarının bir özeti yapılmaktadır.

Demografik Bilgiler

Örnekleme toplam 210’unu park kullanıcısı olmayan katılımcı, 207’sini park kullanıcısı olan katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerine bakıldığında (Çizelge 4.6) park kullanıcısı grubunu % 55,56 ile çoğunlukta olarak erkek, park kullanıcısı olmayan grubu ise % 60 çoğunlukla kadın katılımcı oluşturmaktadır.

Park kullanıcılarını % 39,61 oranla çoğunluğunu 16-24 yaş arası kullanıcılar oluşturmaktadır. Bu oranın yaş arttıkça düştüğü görülmektedir. Park kullanıcısı olmayan grubu ise % 35,71 oranla çoğunluğunu 25-34 yaş arası kullanıcılar oluşturmaktadır.

Park kullanıcılarının büyük çoğunluğunu % 64,25 oranla bekâr kullanıcılar oluştururken, park kullanıcısı olmayan grubu % 50,48 oranla evli katılımcılar oluşturmaktadır.

Park kullanıcılarının büyük çoğunluğunu % 50,24 oranla lise mezunu kesim oluştururken eğitim durumu düştükçe ve arttıkça bu oranın azaldığı görülmektedir. Park kullanıcısı olmayan grubun büyük çoğunluğu ise % 49,52 oranla üniversite mezunu görülmektedir. Eğitim düzeyindeki artışla park kullanım alışkanlığı arasındaki bu değişim dikkat çekicidir.

Park kullanıcısı olan grubun hane aylık gelir ortalaması ile park kullanıcısı olmayan grup hane aylık geliri arasındaki fark, insanların parasal gücünün arttıkça rekreasyonel gereksinimlerini giderme biçiminin de değiştiğine işaret edebilir. Kent parklarının kamuya açık ve ücret gerektirmeyen alanlar olması ortalama aylık gelir sahibi insanların rekreasyonel gereksinimlerini gidermek için kent parklarını daha yeğlenenir mekânlar haline getiren bir etmen olabilmektedir.

Her bir park için park kullanıcısı cinsiyet dağılımına bakıldığında (Çizelge 4.7); Botanik parkı kullanıcılarının % 53, 52'si erkek ve % 46,48'i kadın, Gençlik Parkı kullanıcılarının % 67,16'sı erkek, % 32,84'ü kadın, Altınpark kullanıcılarının % 53,62'si kadın, % 46, 68'i erkektir. Oranlara bakıldığında kadın kullanıcıların Botanik Park ve Gençlik Parkına oranla Altın Park'ta daha yüksek oranda kullanımı görülmektedir.

Parkların Kullanımı ve Öznel İyi Olma Hali

Park kullanıcısı grup ve park kullanıcısı olmayan grubun öznel iyi olma halleri karşılaştırıldığında (Çizelge 4.8) park kullanıcısı grubun park kullanıcısı olmayan gruba oranla dört ölçekten de daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Park kullanımının “yaşam doyumu” ile ilişkisi incelendiğinde beklenildiği şekilde park kullanıcılarının park kullanıcısı olmayanlara göre daha yüksek düzeyde “yaşam doyumu” bildirdikleri gözlenmiştir. Yaşam doyumu üzerinde cinsiyet farkı gözlenmemiştir. Diğer bir deyişle kadın ya da erkek olmak yaşam doyumu ile ilişkili çıkmazken park kullanımı, yaşamdan daha fazla tatmin sağlama bağlamında yarar sağlamaktadır. Park kullanıcıları park kullanıcısı olmayanlara göre daha çok ideallerine yakın bir yaşam sürdürdüğüne inanan ve yaşamaktan doyum sağlayan, yaşam koşulları ile ilgili sıkıntıları daha az olan ve yaşamda isteklerini daha çok gerçekleştirdiklerine inanan bireyler olarak kendilerini tanımlamaktadırlar.

Park kullanımının “gelişme ve büyüme” ile ilişkisi incelendiğinde beklenildiği şekilde park kullanıcılarının park kullanıcısı olmayanlara göre daha yüksek düzeyde “gelişme ve büyüme” bildirdikleri gözlenmiştir. Park kullanıcısı olmayan katılımcılarda “gelişme ve büyüme” düzeyi açısından cinsiyet farkı gözlenmemiş, park kullanımı ise istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Park kullanımı durumunda “büyüme ve gelişme” puanı park kullanımı olmadığı duruma göre daha yüksek çıkmıştır. Park kullanıcıları park kullanıcısı olmayan bireylere göre yaşamada kendilerini daha yaşamda amacı olan, sosyal ilişkilerini daha destekleyici ve ödüllendirici gören, günlük işlevselliklerini daha iyi yerine getiren, mutlu, benlik (öz) saygısı yüksek ve geleceği konusunda daha iyimser olarak tanımlamaktadırlar.

Park kullanımının “olumlu deneyim” ile ilişkisi incelendiğinde park kullanıcılarının park kullanıcısı olmayanlara göre daha yüksek düzeyde “olumlu deneyim” bildirdikleri gözlenmiştir. Park kullanıcısı olmayanlarda kadınlar erkeklere göre daha yüksek düzeyde olumlu deneyim bildirirken park kullanıcılarında kadınlarla erkekler arasında olumlu deneyim bildirmede fark olmadığını göstermiştir. Park kullanıcıları park

kullanıcısı olmayanlara göre kendilerini daha fazla olumlu, iyi, keyifli, mutlu, neşeli ve hoşnut olarak tanımlamaktadır. Park kullanmayan kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olan “olumlu deneyim” algısı park kullanıcılarında ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla park kullanımı “olumlu deneyim” algısını özellikle erkeklerde daha fazla yükseltmektedir.

Park kullanımının “olumsuz deneyim” ile ilişkisi incelendiğinde park kullanıcılarının park kullanıcısı olmayanlara göre daha düşük düzeyde “olumsuz deneyim” bildirdikleri gözlenmiştir. Park kullanıcılarında erkekler kadınlara göre daha düşük düzeyde olumsuz deneyim bildirirken park kullanıcısı olmayanlarda kadınlarla erkekler arasında olumsuz deneyim bildirmede fark olmadığını göstermiştir. Beklenildiği şekilde park kullanıcısı olmayan katılımcılarda olumsuz deneyim düzeyi açısından cinsiyet farkı gözlenmemiş ve park kullanıcısı olmayanlar park kullanıcılarına göre daha yüksek düzeyde olumsuz deneyim bildirmişlerdir. Park kullanıcıları, park kullanıcısı olmayanlara göre kendilerini daha fazla olumsuz, kötü, keyifsiz, üzgün, korkulu ve kızgın olarak tanımlamaktadır. Park kullanıcısı olmayan bireylerde cinsiyetten bağımsız olarak olumsuz deneyim yaşantıları park kullanıcılarına göre daha yüksek düzeydedir. Ayrıca park kullanımının hem erkekler hem de kadınlar için olumsuz deneyimlerin azalması bağlamında önemli olduğu, erkeklerin ise kadınlardan daha fazla düzeyde olumsuz deneyim yaşantılarının park kullanımı ile azaldığı söylenebilir. Erkeklerin olumsuz deneyimlerin azalması bağlamında park kullanımından daha fazla yarar sağladıkları söylenebilir.

Bu sonuçlara göre park kullanıcılarının park kullanıcısı olmayanlara oranla daha yüksek öznel iyi olma haline sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu durum tezin ilk varsayımı olan “kent parklarının insanların öznel iyi olma hali üzerine olumlu katkıları vardır” varsayımını desteklemektedir.

Parklar ve öznel iyi olma hali durumuna her park için ayrıca bakıldığında (Çizelge 4.9) üç park kullanıcılarının “olumlu deneyim” ortalama puanlarının istatistiksel olarak birbirinden farklı olduğu gözlenmiştir. Botanik parkı kullanıcıları Gençlik Parkı kullanıcılarına göre daha yüksek düzeyde “olumlu deneyim” bildirmektedir. Bu

bağlamda, Botanik Parkı'nın kullanımı diğer parkların kullanımına göre daha fazla “olumlu deneyim” hissedilmesini sağlamaktadır. Bu sonuç doğrultusunda Botanik Park incelendiğinde, parkı Altınpark ve Gençlik Parkı'ndan ayıran en önemli özellik olarak; parktaki doğal özelliklerin diğerlerinden daha baskın olduğu ve yapısal öğelerin bu doğal görüntünün önüne geçmediği görülmüştür. Alan büyüklüğü olarak 65000 m²'lik alanıyla insanların kendisini kent ortamından uzak bir alanda hissetmesi için yeterli büyüklükte bir alan olarak görülmemesine karşın topoğrafik olarak çukur bir alanda olması ile vadi tabanına inildiğinde, bu etkiyi sağlayabilmektedir. Parkın genel ses düzeyi de yine topoğrafik yapısı ve yoğun bitki varlığı dolayısıyla çevresindeki gürültüden oldukça soyutlanmıştır. Bu durumda, insanların park kullanımı yeğemesinde doğallığa önem verdikleri ve stresli kent yaşamından soyutlanabilmek için daha sessiz sakin ortamları yeğeledikleri ve bu özelliklerin bireylerin öznel iyi olma hallerine daha olumlu katkı sağladığı söylenebilir. Analiz sonuçlarına göre, diğer parklara oranla öznel iyi olma halinin daha yüksek olduğu Botanik Park değerlendirmesinden çıkan sonuca göre, parkların tasarımında doğallığa ve ses yalıtımına önem vermenin gerekliliği göz önüne çıkmaktadır.

Kullanıcıların bildirdikleri “yaşam doyumu”, “büyüme gelişme”, ve “olumsuz deneyim” ortalama puanları açısından parklar arasında fark olmaması park kullanımının sağlayacağı olumlu duygusal etkinin bu değişkenlerin üzerinde etkili olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. “Yaşam doyumu”, “büyüme gelişme”, duygulanımdan çok psikolojik örüntü olarak daha bilişsel süreçlerle ilişkili boyutlarda yer almaktadır (Diener, 1984; Diener vd. 1999). Bu, yukarıdaki sonucu destekler niteliktedir. Diğer taraftan, anlık park kullanımının sağlayacağı değişim, “olumlu deneyim” duygulanımının tersine “olumsuz deneyim” duygulanımı için yeterli olmayabilir. Olumsuz deneyim duygulanımının değişmesi için yaşamda daha kökten değişimlere gereksinim olduğu görülmektedir.

Parka Gitme Sıklığı, Demografik Bilgiler ve ÖİOH

Park kullanıcılarının parka gitme sıklıkları değerlendirildiğinde (Çizelge 4.10) diğerlerine göre % 35,27 gibi daha yüksek bir oranla insanların ‘yılda 2 kereden az’

parkları kullandığı görülmektedir. Kalan oran diğer seçeneklere neredeyse eşit olarak dağılmış görülmektedir.

Parkı kullanma sıklığı beklenenden daha düşük çıkmıştır. Park kullanıcıların parkı neden daha az ziyaret ettiklerini anlamak için parkta olumsuz olarak değerlendirdikleri özellikler yol gösterici olabilmektedir. Fakat nedenleri çok yönlü olarak araştırılabilir ve park kullanımının özendirilmesi için alınacak önemlerin neler olabileceği üzerinde inceleme yapılabilir. Park kullanımının cinsiyet ile ilişkisine bakıldığında ise kadınların erkeklere göre parkları daha az ziyaret ettikleri dikkati çekmiştir. Bu durumun toplumsal cinsiyet algısı ile ilişkili olabileceği gibi parktan beklentilerin cinsiyete göre farklılaşabileceği de düşünülmektedir.

Parka gitme sıklığı ve öznel iyi olma hali karşılaştırması yapıldığında (Çizelge 4.11), parkı haftalık kullanım sıklığının sadece olumsuz duygulanım üzerinde bir fark yarattığı görülmektedir. Parkı haftada en az bir kere kullananlarda olumsuz duygulanım diğer gruplara göre daha düşüktür. Buna göre olumsuz duygulanımı azaltmak için park kullanıcılarının haftada en az bir kere park kullanması önerilebilir.

Parkta Geçirilen Zaman ve Öznel İyi Olma Hali

Parklarda geçirilen zaman çizelgesine bakıldığında (Çizelge 4.12) diğer zamanlara göre daha yüksek oranla parklarda 1-2 saat aralığında zaman geçirildiği görülmektedir.

Parkta geçirilen zamanın ve park türünün birbiri ile ilişkili olmaması, birbirinden bağımsız olması, parkta geçirilen zamanın bireysel seçimlerden ve etkenlerden kaynaklandığını destekler niteliktedir. Her üç park için de kullanıcıların zaman geçirmesi konusunda birbirine benzer özellikler içerdiği düşünülebilir.

Parklarda geçirilen zaman ve öznel iyi olma hali karşılaştırıldığında (Çizelge 4.13) grup farklarının olumsuz duygulanım ve yaşam doyumu üzerinde etkisi olmadığını ortaya koyarken, parkı 2-3 saat kullanan ve 4 saat ve fazla kullananların gelişme ve büyüme

puanları ile olumlu duygulanım puanlarının diğ er gruplara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ek olarak parkı 2-3 saat kullananlar ve 4 saat ve üzeri kullananların, parkı 1 saat kullananlara göre olumlu duygulanım puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu kapsamda parkı kullanmak kadar parkta geçirilen sürenin de öznel iyi olma halinin yükseltilmesinde etkili olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Parklara Verilen  nem

Parkların varlığına verilen önem değerlendirmesine bakıldığında ( izelge 4.14) park kullanıcısı grubun % 81,2 oranla “evet, çok önemlidir” seçeneğini i aretlediği, park kullanıcısı olmayan grubun ise % 62,9 oranla “evet, önemlidir” seçeneğini i aretlediği görülmektedir.

Park kullanıcıları beklenen şekilde park kullanmayanlara göre park kullanımına daha fazla önem vermektedir. Park kullanmayan bireylerin park varlığına yönelik önem vermelerini sağlayacak bilgilendirme ve eğitim süreçleri yararlı olabilir. İlkokullarda parkın önemine yönelik eğitim programları ile küçük yaşta bilinçlendirme sağlanabilir. Park kullanıcılarının park kullanmayanlara göre daha yüksek düzeyde yaşam doyumuna ve olumlu duygulanıma sahip olmaları diğ er taraftan daha düşük düzeyde olumsuz duygulanım bildirmeleri göz önüne alındığında küçük ya lardan ba layarak park varlığının önemine yönelik eğitimlerin ve park kullanım sıklığını arttırmaya yönelik girişimlerin toplumun ruh sağlığını korumada önemli bir koruyucu etkisi olabileceği düşünülebilir.

Beklenen şekilde park kullanımına verilen önem açısından cinsiyet farkları bulunmamaktadır. Hem kadınlar hem de erkekler parkın varlığına verilen önem açısından birbirine benzer tutum sergilemektedir.

Parka Ulaşım Rahatlığı

Parka ulaşım konusunda katılımcıların her üç parka da rahat ulaştıklarını bildirmeleri (Çizelge 4.15) ve istatistiksel analizlerde parka ulaşmada parklar arasında anlamlı bir fark gözlenmemesi seçilen üç parkın da kolay ulaşılabilir olduğu, Ankara'daki park kullanıcılarının bu üç parka da ulaşmada zorluk çekmedikleri anlamına gelmektedir. Benzer şekilde, Shanahan, Franco, Lin, Gaston ve Fuller (2016) yeşil alan kullanımı ve egzersiz yapmanın çevresel engellerden mi yoksa sosyal engellerden mi kaynakladığını sorgulamışlardır. Parka gelmeyen bireyler için parklara ulaşımın bir sorun olmayacağı, parka gelmemenin bireysel bir seçim ya da yaşam alışkanlığı olduğu söylenebilir.

Park Kullanımı ve Duygu Durumu

Park kullanıcılarının parkı kullanmadan önceki ve sonraki duygu durumları karşılaştırmasına bakıldığında (Çizelge 4.16) kullanıcıların kendilerini fiziksel, zihinsel ve sosyal olarak daha iyi hissettiği görülmektedir.

Katılımcıların park kullanımı öncesi ve sonrasını öznel iyi olma hallerini fiziksel, zihinsel ve sosyal açıdan değerlendirdikleri çalışmadan elde edilen sonuçlara göre katılımcılar park öncesine göre, park sonrası kendilerini daha olumlu değerlendirmişlerdir. Bu duruma her park için ayrıca bakıldığında park farklılaşmasının durumu değiştirmedeği görülmektedir. Öznel iyi olma hallerini fiziksel, zihinsel, sosyal ve genel olarak “çok iyi-mükemmel” olarak bildiren katılımcı sayısı “değişme yok ya da daha kötü” şeklinde bildiren katılımcı sayısından istatistikî olarak daha yüksektir. Bu sonuç parklarda geçirilen zamanların bireylerin öznel iyi olma hallerini, fiziksel, sosyal ve zihinsel bağlamda olumlu etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu durumun, parkların kent yaşamının içinde, bireylerin psikolojik açıdan kendilerini iyi hissedecekleri doğal alanlar olması ve buna katkı sağlayacak ekipmanlarla donatılmış olması ile ilgili olduğu söylenebilir. Bireyler stresli yaşamın içinde parkları kendi psikolojik gereksinimlerini giderecekleri ve sakinleştirecekleri fırsatlar olarak görmüş olabilirler. Thompson Coon ve arkadaşları (2011) yaptıkları geniş çaplı literatür taramasında bu bağlamda benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Thompson Coon ve arkadaşları (2011) iç mekânlarda

yapılan egzersizlerle karşılaştırıldığında, doğal ortamlarda egzersiz yapmanın öznel iyi oluş ile daha yüksek düzeyde ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Doğal ortamlarda egzersizin kendini canlı ve olumlu hissetmede artış, diğer taraftan gerginlik, karışıklık, öfke ve depresyonda azalma ile ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Katılımcılar, açık hava etkinliklerinden daha fazla keyif ve memnuniyet bildirmişler ve yakın sürede bu etkinliği yineleme niyetlerini ve planlarını ifade etmişlerdir. Laforteza ve arkadaşları (2009) ise özellikle sıcak mevsimlerde parkların bireylerin ferahlamaları için fırsat olduğunu, park kullanıcılarının psikolojik açıdan kendilerini daha iyi hissettiklerini göstermişlerdir. Kentlerdeki yeşil alanları daha sık ziyaret etmenin öznel iyi oluş ve yarar sağlama bağlamında etkili olduğunu bulmuşlardır.

Kullanıcıların parktan ayrılırken duygu durumlarına bakıldığında daha keyifli, zinde, eğlenmiş, sakin/rahat, mutlu, hoşnut, sosyal, huzurlu, neşeli ve güvende hissederek parktan ayrıldıkları görülmektedir. Parklar için ayrıca bakıldığında da belirgin bir fark görülmemektedir (Çizelge 4.17).

Elde edilen puanlara göre yapılan analizler park kullanıcılarının parktan ayrılırken öncesine göre daha olumlu duygular tanımladıklarını ortaya koymuştur. Parklar bireylerin öznel iyi olma hallerini olumlu yönde etkilemektedir. Veri toplanan üç park karşılaştırıldığında Botanik Park'ın diğer iki parka göre bireylerin duygulanımsal iyi olma hallerine daha fazla olumlu katkı yaptığı bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda Botanik Park incelendiğinde, parkı Altınpark ve Gençlik Parkı'ndan ayıran en önemli özellik olarak; parktaki doğal özelliklerin diğerlerinden daha baskın olduğu ve yapısal öğelerin bu doğal görüntünün önüne geçmediği görülmüştür. Alan büyüklüğü olarak 65000 m²'lik alanıyla insanların kendisini kent ortamından uzak bir alanda hissetmesi için yeterli büyüklükte bir alan olarak görülmemesine karşın topoğrafik olarak çukur bir alanda olması ile vadi tabanına inildiğinde, bu etkiyi sağlayabilmektedir. Parkın genel ses düzeyi de yine topoğrafik yapısı dolayısıyla çevresindeki gürültüden oldukça soyutlanmıştır. Bu durumda, insanların park kullanımı seçiminde doğallığa önem verdikleri ve stresli kent yaşamından soyutlanabilmek için daha sessiz sakin ortamları yeğledikleri ve bu özelliklerin bireylerin duygulanımsal iyi oluşlarına daha olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

Alınan puan üzerinden cinsiyetin ve parka gitme sıklığının etkili olmaması parkların duygulanımsal öznel iyi olma hali üzerinde doğrudan etkili olduğu, bireysel farklar yerine parkların çevresel ve tasarımsal özelliklerinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Parka Gitme ve Gitmeme Nedenleri

Park kullanıcılarının parklara daha sık gitmeme nedenlerine bakıldığında (Çizelge 4.18) çeşitli etkinliklerin yeterince düzenleniyor olmaması, yeterince temiz ve bakımlı bir yer olmaması seçeneklerine katıldıkları, yeterince güvenli bir yer olmadığı seçeneğine ise kısmen katıldıkları görülmektedir. Park kullanıcısı olmayanların parka gitmeme nedenlerine bakıldığında (Çizelge 4.19) ise diğerlerine göre daha yüksek oranla ‘kafamı dinleyeceğim sakin yerlerin yeterli olmaması’ ve ‘arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim yeterli bir yer olmaması’ seçeneklerine katıldıkları, aynı zamanda park kullanıcıları ile benzer şekilde ‘çeşitli etkinliklerin yeterince düzenleniyor olmaması’ seçeneğine katıldıkları görülmektedir. Bu sonuçlar; park kullanımını kullanıcılar açısından olumsuz etkileyen durumun sosyal etkinliklerin yetersizliği, temizlik ve bakım sorunu ve kısmen de güvenlik sorunu olduğunu gösterirken, park kullanıcısı olmayanların ise hem durağan (pasif / zihinsel) etkinlikler için hem de sosyal etkinlikler için parkları yeterli görmediklerini ortaya çıkarmaktadır.

Park kullanıcılarını parka getiren nedenlere bakıldığında (Çizelge 4.20) doğal güzelliklerin bulunması, kafamı dinleyebileceğim rahat bir yer olması ve arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim bir yer olması seçeneklerine diğer seçeneklerden daha yüksek oranla katıldıkları görülmektedir.

Park kullanıcısı olan grubun parka gitme nedenlerinden olan “kafamı dinleyebileceğim rahat bir yer olması ve arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim bir yer olması” seçenekleri ile park kullanıcısı olmayan grubun parka gitmeme nedeni olarak bu seçeneklerin olumsuzlarının örtüşmesi dikkat çekicidir. Bu durum, katılımcı özelliklerindeki değişimin bakış açısındaki değişimi de beraberinde getirdiğini gösterebilir niteliktedir. Park kullanıcılarının yaş oranının daha çok 16-24 yaş arasında

olması, park kullanıcısı olmayanların ise yaş oranın daha çok 25-34 yaş arasında olması, park kullanıcılarının daha çok bekâr, kullanıcı olmayanların ise evli olması, park kullanıcılarının çoğunlukla lise mezunu, kullanıcı olmayanların ise çoğunlukla üniversite mezunu olması, park kullanıcıları ve kullanıcı olmayanların hane halkı aylık gelirinin farklılığı gibi yaş, medeni hal, eğitim durumu ve gelir durumu gibi farklılıkların kullanım seçeneklerini ve bu kullanımlara bakış açılarını değiştirdiğini gösterebilmektedir.

Parka Kiminle Gelindiği ve Kullanılan Mekanlar

Parklara kiminle gelindiğine bakıldığında (Çizelge 4.27) diğerlerine göre yüksek oranla (% 43) insanların parklara arkadaşları ile geldiği görülmektedir.

Parka kiminle gelindiği ve hangi mekânların kullanıldığı karşılaştırıldığında ise (Çizelge 4.28) tüm kullanıcılar genelinde bakıldığında genellikle oturma / dinlenme alanlarını ve koşu / yürüyüş yolunu kullandıkları görülmektedir. Parka yalnız gelenlerin, beklendiği gibi durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarını (% 45,69) ve fiziksel etkinlik alanlarını (% 41,95), sosyal etkinlik alanlarına oranla (% 12,36) daha sık yeğlediği görülmektedir. Aileleri ile gelenlerin de benzer şekilde, durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarını (% 40,47) ve fiziksel etkinlik alanlarını (% 38,91), sosyal etkinlik alanlarına oranla (% 20,62) daha sık yeğlediği görülmektedir. Aileleri ile gelenlerin sosyal etkinlik alanlarını daha sık tercih etmesi beklenirken bu sonucun çıkması sosyal etkinlik alanlarının park değerlendirmelerinde ortaya çıkan yetersizliği ile örtüşmektedir (Çizelge 4.4). Benzer şekilde arkadaşları ile gelenlerin de sosyal etkinlik alanlarını daha sık kullanması beklenirken, fiziksel etkinlik alanlarını (% 41,78) ve durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarını (% 39,15), sosyal etkinlik alanlarına oranla (% 19,07) daha sık yeğlediği görülmektedir. Bu durum sosyal etkinlik alanlarının yetersizliği ile örtüşmesinin yanı sıra parklarda etkinliklerin yeterli düzeyde yapılmadığının da bir göstergesi olarak katılımcıların parkı daha sık kullanmama nedeni olarak ifade ettikleri etkinliklerin yeterince düzenlenmiyor olması nedeniyle örtüşmektedir.

Parklar ve Kullanılan Alanlar

Her üç park kullanıcılarının seçimleri dikkate alındığında park kullanıcıları "fiziksel etkinlik alanlarını" ve "durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarını", "sosyal etkinlik alanlarına" göre daha fazla yeğledikleri görülmektedir (Çizelge 4.29). Fiziksel etkinlik alanı kapsamında ise diğer fiziksel alanlara oranla yalnızca koşu / yürüyüş yolunun yüksek bir oranla, benzer şekilde durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarında ise oturma ve dinlenme alanlarının diğer alanlara göre yüksek bir oranla daha sık kullanıldığı görülmektedir.

Parklar ve sık kullanılan mekânlara bakıldığında Botanik Parkı kullanıcıları (Çizelge 4.30) çoğunlukla "Yürüyüş - Koşu Yolunu" ve "Oturma - Dinlenme Alanlarını" yeğlemektedir. Ayrıca, "Gölet ve Çevresini" kullanmayı yeğleyen katılımcılar bulunmaktadır. Altınpark kullanıcıları (Çizelge 4.31) çoğunlukla "Yürüyüş - Koşu Yolunu" ve "Oturma - Dinlenme Alanlarını" yeğlemektedir. "Yeme-İçme Birimlerini" kullanmayı yeğleyen katılımcılar bulunmaktadır. Gençlik Parkı kullanıcıları (Çizelge 4.32) çoğunlukla "Oturma - Dinlenme Alanlarını" ve "Yürüyüş - Koşu Yolunu" yeğlemektedir. Ayrıca, "Yeme-İçme Birimlerini" kullanmayı yeğleyen katılımcılar bulunmaktadır. Görüldüğü üzere tüm parklarda koşu yürüyüş yolu ve oturma dinlenme alanı sık yeğlenen mekânlar olarak görülmektedir. Bu durum bize parkların genel kullanım amacını gösterse de daha az kullanılan alanların neden az kullanıldığını anlamaya yönelik daha detaylı çalışmalar yapılarak bu alanların kullanımını arttırmaya yönelik öneriler geliştirmek gerekliliğini göstermektedir.

Parklar, Sık Yapılan Etkinlikler ve Hissedilen Duygular

Tüm parklar genelinde sık yapılan etkinlikler (fiziksel, sosyal ve durağan (pasif / zihinsel)) ve hissedilen duygular değerlendirildiğinde sıralama şu şekildedir:

1. Oturup dinlenmek: Kullanıcılar bu etkinlik sonrasında dinlenmiş, rahatlamış ve mutlu hissetmektedirler.
2. Doğayı seyretmek: Kullanıcılar bu etkinlik sonrası mutlu, rahatlamış ve yenilenmiş hissetmektedirler.
3. Açık havada bulunmak/hava almak: Kullanıcılar bu etkinlik sonrasında kendilerini yenilenmiş, rahatlamış ve mutlu hissetmektedirler.

Sonuç olarak, parklarda en sık yapılan etkinliklerin hepsi durağan (pasif / zihinsel) etkinlikler olarak görülmektedir. Bu etkinlikler sonrasında ise kullanıcıların duygu durumlarına bakıldığında olumsuz duyguların neredeyse yok denecek kadar az işaretlenmiş olduğu görülmektedir.

Etkinliklere fiziksel, sosyal ve durağan (pasif / zihinsel) olarak ayrı ayrı bakıldığında ise sıralama şu şekilde görülmektedir:

A- Fiziksel Etkinlikler

1. Yürüyüş: Kullanıcılar bu etkinlik sonrasında kendilerini rahatlamış, mutlu ve enerjik-zinde hissetmektedirler.
2. Egzersiz: Kullanıcılar bu etkinlik sonrasında kendilerini enerjik-zinde, mutlu ve dinlenmiş hissetmekte,
3. Koşu: Koşu sonrasında kullanıcılar kendilerini enerjik-zinde, dinlenmiş ve yenilenmiş hissetmektedirler.

B- Sosyal Etkinlikler

1. Arkadaşlarla toplanıp zaman geçirmek: Kullanıcılar bu etkinlik sonrasında kendilerini mutlu, sosyal ve rahatlamış hissetmektedirler.
2. Yeme-İçme: Kullanıcılar bu etkinlik sonrası mutlu hissetmişler, ikinci olarak değişiklik hissetmeyenler olmuş üçüncü olarak ise rahatlamış hissetmektedirler.

3. Aile ile birlikte zaman geçirmek: Kullanıcılar bu etkinlik sonrasında mutlu, rahatlamış ve sosyal hissetmektedirler.

C- Durağan (Pasif / Zihinsel) Etkinlikler

1. Oturup dinlenmek: Kullanıcılar bu etkinlik sonrasında en çok dinlenmiş, rahatlamış ve mutlu hissetmektedirler.
2. Doğayı seyretmek: Kullanıcılar bu etkinlik sonrası mutlu, rahatlamış ve yenilenmiş hissetmektedirler.
3. Açık havada bulunmak/hava almak: Kullanıcılar bu etkinlik sonrasında kendilerini yenilenmiş, rahatlamış ve mutlu hissetmektedirler.

Benzer bir sonuç, Özer (2005)'in çalışmasında elde edilmiş ve parkta en çok gerçekleştirilen etkinlikler oturmak, yürüyüş yapmak, piknik yapmak, kitap / gazete okumak, manzara izlemek olarak belirlenmiştir. Bu belirlemeler karşılaştırıldığında kitap / gazete okumak ve piknik yapma etkinliği konusunda bir değişim göze çarpmaktadır. Bu çalışmada, bu etkinlikler sık yapılan etkinlikler arasında görülmemektedir.

Parklarda Kullanıcıları Olumlu ve Olumsuz Etkileyen Etmenler

Parklarda kullanıcıları olumlu etkileyen durumlara bakıldığında Altınpark'ta (Çizelge 4.21) Botanik Park'ta (Çizelge 4.22) ve Gençlik Parkı'nda (Çizelge 4.23) diğerlerine göre yüksek oranda birinci sırada doğallık / yeşillik / çiçekler, ikinci sırada sessiz sakin bir ortam bulmak olarak görülmektedir. Oranlar karşılaştırıldığında doğallık / yeşillik / çiçeklik seçeneği Botanik Parkı'nda daha ön planda görülmektedir. İnsanların parka geliş nedenleri ve olumlu gördükleri özelliklerin örtüştüğü görülmektedir. Bu durum insanların parklardan beklentilerinin karşılanmasının olumlu değerlendirmeleri arttırdığını göstermektedir. Alandan memnuniyetin insanların olumlu duygularını arttıracak ve bu olumlu etkileşimin öznel iyi olma haline de olumlu etkileri olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda kullanıcıların öznel iyi olma hallerine de katkısı göz

önünde bulundurularak olumlu görülen özelliklerin ön plana çıkarılması ve memnuniyetin artırılması önerilmektedir.

Parklarda kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlara bakıldığında Altınpark'ta (Çizelge 4.24) ilk sırada temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması, kalabalık olması ve alanda güvenlik elemanı olmayışı olarak görülmektedir. Botanik Park'ta (Çizelge 4.25) ilk sırada temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması, ikinci sırada alanda güvenlik elemanı olmayışı ve üçüncü sırada etkinliklerin yetersiz olması olarak görülmektedir. Gençlik Parkı'nda (Çizelge 4.26) ise ilk sırada alanda istediğim sporu yapamamak, ikinci sırada kalabalık olması ve üçüncü sırada temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması olarak görülmektedir. İnsanların parklarda genel olarak temizlik, bakım ve güvenlik konularına önem verdiği ve bu konularda parkların iyileştirilmesinin kullanıcılarla olumlu etkileşim sağlayarak öznel iyi olma hallerine katkıda bulunulabileceği düşünülmektedir.

5.2 Araştırma Alanları Analizi Değerlendirilmesi

Alanın büyüklüğü, konumu-ulaşım rahatlığı, ses düzeyi-gürültü ve park içi dolaşım / ulaşım boyutlarına göre değerlendirilen “genel özellikler” üst ölçütünden bakıldığında üç park arasında genel özelliklerin gözlemsel değerlendirmesi açısından belirgin bir fark bulunmamakla birlikte alt ölçütlere bakıldığında farklılıklar olduğu görülmektedir. Alan büyüklüğü açısından Altınpark, Gençlik Parkı'na ve Botanik Parkı'na göre daha yeterlidir. Parklar için alan büyüklüğü kullanıcıların kendilerini kent ortamından soyutlayarak daha sessiz sakin ve yeşillik bir ortamda hissetmelerini sağlamaları açısından önemli bir ölçüttür. Bu bağlamda kent içinde kent parkları için ayrılan alanların belirli bir alan büyüklüğünün altına düşmemesi önemli bir ölçüttür.

Bir diğer genel özellikler alt kategorisi olan ses / gürültü ölçütü için de verilen değerlendirme puanları ortalamaları birbirinden farklı olup Botanik Parkı, Gençlik Parkı ve Altınpark'a göre ses / gürültü düzeyi açısından daha uygun görülmektedir. Kullanıcıların sessiz sakin bir ortamda kafa dinleyebilecekleri ortamlar kendilerini daha olumlu hissetmeleri açısından önemli bir etmendir. Ses düzeyi olarak diğer parklardan

daha yüksek yeterliliğe sahip görünen Botanik Park ve bu parktaki kullanıcıların diğer parklara oranla daha yüksek öznel iyi olma hali düzeyine sahip olmaları bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Her üç park da fiziksel etkinlik fırsatları açısından birbirine benzer bir görünüme sahiptir. Fiziksel etkinlik alanları sayısı açısından değerlendirildiğinde ise Altınpark'ta Botanik Park ve Gençlik Parkı'na göre çok daha fazla sayıda fiziksel etkinlik alanı bulunmasına karşın bu özelliği ile yeterlilik anlamında ön plana çıkamamıştır. Fiziksel etkinlik anlamında en sık yapılan etkinliğin koşu / yürüyüş olduğu ve koşu / yürüyüş alanlarının etkin kullanıldığı görülmekte, diğer fiziksel etkinlik alanlarının çok daha az kullanıldığı ve buna bağlı olarak diğer fiziksel etkinliklerin daha az yapıldığı görülmektedir.

Altınpark, Gençlik Parkına ve Botanik Parkı'na göre sosyal etkinlik alanları açısından daha yeterli görülmektedir. Bu anlamda en geri durumdaki park Botanik Park görülmektedir. Sosyal etkinlik alanları özellikleri alt kategorileri değerlendirildiğinde çocuk oyun alanları yaş gruplarına göre ayırım açısından Altınpark, Gençlik Parkı'na ve Botanik parkı'na göre çocuk oyun alanları yaş gruplarına göre ayırım açısından daha yeterlidir. Botanik Parkı bu kategoride en geri durumda olan park olarak değerlendirilmiştir. Oyun olanağı çeşitliliği açısından da Altınpark, Gençlik Parkı'na ve Botanik Parkı'na göre daha yeterli görülmektedir.

Durağan (pasif /zihinsel) etkinlik alanları açısından üç park için Gençlik Parkı, Botanik Parkı'na ve Altınpark'a göre daha yetersiz görülmektedir. Gençlik Parkı bu anlamda değerlendirildiğinde parkın bulunduğu konum, içerisinde gürültü etmeni olan öğelerin çokluğu ve dağılımı, oturma dinlenme alanları açısından sessiz sakin bir alanın bulunmayışı gibi özellikleri bunun nedenleri arasında görülebilir. Durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanları alt kategorileri değerlendirildiğinde su öğelerinin park içindeki konum ve çevresi ile uyum açısından üç park içinde Altınpark ve Botanik Parkı, Gençlik Parkı'na göre su öğelerinin park içindeki konum ve çevresi ile uyum açısından daha yeterlidir.

“Donatı öğeleri” açısından üç park içinde Botanik Parkı, Gençlik Parkı’na ve Altınpark’a göre daha yetersizdir.

“Bitkisel öğeler” açısından üç park içinde Gençlik Parkı, Altınpark’a ve Botanik Parkı’na göre daha yetersizdir. Bitkisel öğeler alt kategorileri değerlendirildiğinde bitki çeşitliliği açısından Botanik, Altınpark ve Gençlik Parkı’na göre bitki çeşitliliği açısından daha yeterlidir.

“Topoğrafya” açısından üç park içinde Gençlik Parkı, Altınpark’a ve Botanik Parkı’na göre daha yetersizdir. Altınpark ve Botanik Parkı arasında topoğrafyanın yeterliliği açısından fark bulunmamaktadır.

“İdari öğelerin yeterliliği” açısından üç park içinde en geri durumda olan park Botanik Parkı olarak değerlendirilmiştir.

İdari öğeler alt kategorileri değerlendirildiğinde engelsizlik açısından Altınpark, Gençlik Parkı ve Botanik Parkı’na göre daha yeterlidir. Engelsizlik açısından en geri durumda olan park Botanik Parkı olarak değerlendirilmiştir. Bunun en önemli sebebi oldukça eğimli bir topoğrafyaya sahip olmasıdır.

Bu genel değerlendirmeler sonrası ilerleyen kısımlarda her park için ayrıca daha detaylı değerlendirmeler yapılmıştır.

Altınpark

Altınpark alan büyüklüğü olarak 650 da’lık alanıyla insanların kent içerisinde kendilerini kentin stres verici etkilerinden soyutlayabilecekleri ortalama büyüklükte bir alana sahiptir. Kentin en eski ulaşım güzergâhı olan Atatürk Bulvarı devamında olması bulunduğu konumu ulaşım açısından olumlu kılmaktadır. Parkın genel ses düzeyini olumsuz etkileyen durumlar genellikle yeme-içme birimleri (kafe, büfe restoran) gibi hizmet yapılarından gelen müzik sesinin yanı sıra alanın merkezi noktasında

konumlandırılmış olan paten pistinden çevreye yayılan yüksek sestir. Bu durum kullanıcı açısından özellikle alan yakınında konumlandırılmış dış mekân oturma alanları ve yakınındaki yürüyüş yolunu kullanan kullanıcılar için rahatsız edici bir durum olabilmektedir. Park içi ulaşım durumuna bakıldığında parkın hemen hemen her noktasına ulaşımın olası olduğu görülebilmektedir. Bu kullanıcılar için kendilerini sınırlı hissetmemeleri adına olumlu bir durumdur. Fakat ulaşımı sağlayan yolların malzeme niteliğine bakıldığında çok fazla çeşit olduğu, birbirleri ile geçişlerdeki uyumsuzlukların gözü rahatsız ettiği ve çoğu malzemenin de yıpranmış olduğu görülmüştür. Bu durum kullanıcıların park içi dolaşım rahatlığını olumsuz etkileyen bir durumdur.

Fiziksel etkinlik alanları / yapıları kısmında en düşük puanlar genellikle park içindeki konum ve çevresi ile uyum kısmından alınmıştır. Özellikle fiziksel etkinlik alanlarının birbirinden kopuk olması, koşu ve yürüyüş yolunun ana yaya yürüyüş aksı ile iç içe olması bunun en önemli nedenidir.

Önemli fiziksel etkinlik alanlarından olan spor sahalarının ise amaçlanan etkinliğe uygun olmadığı, standart ölçülerin dışında olmasının yanı sıra kullanılan malzemelerin niteliği ve kullanılabilirliği yetersiz görülmüştür. Bunun yanı sıra parkın diğer fiziksel etkinlik alanları ile bağlantılı olmayan uzak bir köşesinde konumlandırılmış olması da kullanımını olumsuz etkileyen durumlardan biridir.

Genel olarak fiziksel etkinlik alanlarının tümünde bitkisel öğelerin kullanımı söz konusu iken bunların belirli bir tasarım ve düzen kurgusu içerisinde olmadığı görülmüştür.

Sosyal etkinlik alanları / yapıları kapsamında bu alanların park içindeki konumu / çevresi ile uyumu ölçütünden düşük puanlar aldığı görülmektedir. Parkın önemli sosyal etkinlik alanlarından olan amfilere bakıldığında parkın çok fazla yerinde aynı tip ve boyda amfi bulunduğu, standartları ve malzeme niteliği açısından yeterli olmadığı için ve konumları dolayısıyla pek kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Parkın en önemli sosyal etkinlik alanı olarak meydanlar değerlendirildiğinde, park girişinde ve büyük ölçekte

olması bakımından olumlu etki yaratmasının yanı sıra, ağaçların fazlalığından dolayı ve çok fazla bölümlenmiş olmasından dolayı, geniş ve ferah bir alan etkisini yitirdiği görülmektedir (Şekil 5.1). Bitkisel tasarım bağlamında değerlendirildiğinde ağaç kullanımı açısından yeterli fakat çalı ve diğer türler açısından yetersiz kaldığı görülmüştür.

Şekil 5.1 Giriş Meydanı – Altınpark

İnsanların bir araya gelip parklarda uzun zaman geçirdikleri kullanımlardan biri olarak piknik alanları değerlendirildiğinde, oturma alanlarının çok fazla iç içe yerleştirildiği ve piknik için gereksinim olacak ünitelerle birlikte tasarlanmadığı görülmektedir. Bu durumlar kullanıcıların rahatlığı açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır.

Ailelerin ve çocukların sosyalleşmelerine olanak sağlayan alanlardan biri olan çocuk oyun alanlarının yaş gruplarına göre ayrılmış bölgelerinin olması ve zemin döşeme niteliği, oyun elemanları niteliği ve oyun çeşiti olanağı bakımından iyi durumda olduğu görülmüştür. Konumlandırmaları bakımından genel olarak çevresindeki kullanımlarla ilişkilendirildiği (piknik alanı, fuar alanı vb. gibi) fakat bazı oyun alanlarının boş görülen bölgelere gelişigüzel konumlandırıldığı görülmüştür.

Park içindeki önemli durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarından biri oturma / dinlenme alanlarıdır. Bu alanlar değerlendirildiğinde alan genelinde kullanımların çok çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Kimi alanlar oldukça insan ölçülerine uygun (ergonomik) tasarımlarla oluşturulmuşken kimi alanlarda ise sadece kullanıcı oturma eylemini gerçekleştirebilsin diye yerleştirilmiş oturma birimlerinden oluşmaktadır. Alanların bazılarının yürüyüş yolları üzerinde olması ve bir gürültü kaynağı olan paten pisti yakınlarında bulunması olumsuzluk yaratmaktadır. Bazı mekânlar sessiz ve amacına uygun konumlandırılmışken çoğu alanların ise park içerisinde gelişi güzel bir yerleşimi söz konusudur. Özellikle koşu ve yürüyüş yolu üzerindeki oturma birimleri yürüyüş ve koşu yapanlar için olumsuz etki yaratmaktadır. Farklı kullanımları içe içe geçirmek kullanıcılarda memnuniyetsizliği artırıcı etmenler olabilmektedir.

Bir diğer durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanı ise su öğeleridir. Park içindeki su öğelerinin etkin bir şekilde kullanıldığı görülmüştür (Şekil 5.2). Alan giriş meydanında hareketli suyun kullanımı, parkın orta kısmında bulunan geniş su yüzeyinin yer yer hareketli yer yer durgun oluşu farklı etkiler oluşturması açısından olumlu görülmüştür. Çevresindeki bitkisel öğelere bakıldığında su kıyısına özgü özel bir tasarım görülmemiştir.

Şekil 5.2 Gölet – Altınpark

Parkta bulunan donatı öğeleri kullanıcıların kendilerini rahat hissetmeleri için önemlidir. Üst örtü işlevinin genellikle yapraklı ağaçlarla sağlandığı görülmektedir. Oturma alanı olarak güneş altında kalan bölgeler olduğu ve üst örtü kullanılmadığı görülmektedir. Çok fazla çeşitte üst örtü öğesi kullanılmış olması ise birbirleri ile uyumunu zayıflatmaktadır.

Parkın içerisinde çok fazla oturma birimi bulunmaktadır. Bu yeterliliği karşılamaktadır fakat fazlaca kullanılması mekânların kullanım kurgusunun dışına çıkılmasına neden olmuştur. Çok fazla çeşit bulunmaktadır ve tasarımsal uyumları yeterli görülmemektedir.

Çöp ayırma ve biriktirme öğeleri, aydınlatma öğeleri ve bilgi ve yönlendirme öğeleri işlevsellik açısından ve park içinde gerek olabilecek pek çok noktada bulunması açısından olumlu bulunmuş fakat fazla çeşitte ve tasarım kurgularının birbirine uyumsuz olduğu görülmüştür.

Aydınlatma öğeleri değerlendirildiğinde, park genelinde gerekli görülebilecek noktalarda bulunduğu görülmektedir. Fakat her mekân aynı şekilde aydınlatılmıştır. Oysa mekânın kullanım özelliğine göre aydınlatma derecelerinin birbirinden ayrılması daha doğru bir düzenleme olacaktır.

Park içinde sanatsal öğelere çok az yer verildiği görülmüştür. Sanatsal öğelerin kullanımı kullanıcıların estetik algılarına yönelik özelliklerinden olmasından dolayı önemli öğelerden biridir.

Bitkisel öğeler açısından bakıldığında kullanılan türlerin çoğunun bölgeye uyumlu türler olduğu ve yoğun şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bitki çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Bitkilerin renk etkisinden yararlanıldığı fakat renk ve koku etkisinin bilinçli olarak tasarlanarak kullanılmadığı görülmektedir. Bitkilerin yoğun kullanımı olumlu etki iken mekâna özel bir kurgu ile bir araya gelmedikleri görülmektedir.

Topografik anlamda alan incelendiğinde, yüksek kısımlarda seyir olanağı sağlayan oturma alanları, çukurda kalan kısımda oluşturulan su yüzeyi gibi kullanımlarla park alanının sahip olduğu topoğrafik çeşitliliğin etkin şekilde kullanıldığı görülmektedir.

İdari ve teknik öğeler kapsamında değerlendirildiğinde alanda yeterli güvenlik personeli idari ve teknik yapının bulunduğu görülmektedir. Bakım ve temizlik kapsamında parkın bazı bölgeleri bakımlı ve temiz görünürken bazı bölgelerde bakım ve temizliğe özen gösterilmediği görülmektedir. Erişebilirlik anlamında park içinde yeterli yol bulunmasına karşın, eğimin çok olduğu noktalarda ve malzeme niteliğinin düşük olduğu yerlerde engelli bireylerin zorlandığı görülmüştür. Alanda bulunan yeme-içme birimlerinde bulunan tuvaletlerin dışında alanın çok az noktasında tüm kullanıcıların kullanımına açık tuvalet bulunmaktadır. Parka giriş noktalarında konumlandırılmış otoparklar bulunmasına karşın yine de otopark sorunu olduğu gözlenmiştir. Otoparklardaki işaretlemeler ve zemin malzemesi nitelik bakımından yetersiz görülmüştür. Ayrıca bisiklet ve motosikletli için ayrılmış park alanı bulunmaması kullanıcı çeşitliliğini olumsuz etkileyici bir durum olarak düşünülmektedir.

Botanik Park

Botanik Park, alan büyüklüğü olarak 60 da'lık alanıyla insanların kendisini kent ortamından uzak bir alanda hissetmesi için yeterli büyüklükte bir alan olarak görülmemektedir. Fakat topoğrafik olarak çukur bir alanda olması sayesinde vadi tabanına inildiğinde bu etkiyi sağlayabilmektedir. Kentin en eski ulaşım güzergahı olan Atatürk Bulvarı sonunda olması bulunduğu konumu ulaşım açısından olumlu kılmaktadır. Parkın genel ses düzeyi yine topoğrafik yapısı dolayısıyla vadi tabanında çevresindeki gürültüden oldukça soyutlanmıştır. Park içi ulaşım durumuna bakıldığında eğimden dolayı parkın her noktasına ulaşımın olası olmadığı görülebilmektedir. Ulaşımı sağlayan yolların malzeme niteliğine bakıldığında da oldukça yıpranmış ve bakımsız olduğu görülmektedir.

Fiziksel etkinlik alanları / yapıları kısmındaki en düşük puanlar genellikle park içindeki konum ve çevresi ile uyum kısmından alınmıştır. Alanda fiziksel etkinlik için ayrıca bir

koşu / yürüyüş yolu olmayıp insanların bu etkinlik için yaya yollarını kullanması ve spor aletli alanın alana sonradan eklenmiş ve geçiş güzergahı ortasına denk gelmiş olması olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Yürüyüş yollarının malzeme bakımından bakımsız olması, spor aletli alanda yağmurlu havalarda oluşan yüzey suyu sorunu fiziksel etkinlik alanlarının kullanımını olumsuz etkileyen özelliklerdir. Alan bitkisel tasarım bağlamında değerlendirildiğinde oldukça yoğun bitkinin bulunduğu bir alan iken fiziksel etkinlik alanları çevresinde bitkisel anlamda belirli bir tasarım kurgusu görülmemektedir.

Parkın sosyal etkinlik alanları / yapıları kısmında parkta bulunan sosyal etkinlik alanlarından amfinin topoğrafyadan yararlanılarak yerleştirilmiş olması olumlu bir yer seçimi olmuştur. Fakat ölçek olarak standartların üzerinde olması ve konum olarak geçiş güzergahı üzerinde olması alanın kullanımını olumsuz etkileyen etmenlerdir. Diğer bir sosyal etkinlik alanı olan çocuk oyun alanı ise araç yoluna yakınlığı ve bulunduğu konumdaki güvenlik sorunu nedeni ile olumsuz bir konumda bulunmaktadır. Bunun yanı sıra oyun çeşitliliği bakımından yetersiz görülmektedir. Çocuk oyun alanı çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği anlamında da fiziksel etkinlik alanlarında olduğu gibi belirli bir tasarım kurgusu görülmemektedir.

Parkın durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarından biri olan oturma alanlarına bakıldığında mekânların çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Parkın çeşitli noktalarında oluşturulmuş çok sayıda oturma mekânı bulunmaktadır. Seyir noktalarında ve ağaçlık alanlar arasında oluşturulan oturma alanları kullanıcılara sessiz ve kafa dinleyecekleri alanlar oluşturmaktadır. Fakat geçiş güzergâhlarına çok yakın olan mekânlar da bulunmakta ve bu oturma alanları, yalnızca oturma eylemini gerçekleştirmeye yönelik oturma birimlerinin yerleştirildiği mekânlardır.

Bir diğer durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarından olan su ögesi topoğrafyadan da yararlanılarak yerleştirilmiş konumu ile doğal bir alan etkisi yaratmaktadır (Şekil 5.3). Bu kullanıcıların kendilerini doğal bir ortamda hissetmeleri açısından olumlu bir durumdur. Çevresindeki bitkisel öğelere bakıldığında su kıyısına özgü bitkisel bir tasarım görülmemektedir. Park içindeki topoğrafyadan yararlanılarak seyir olanağı

sağlayan odak yerlere yerleştirilmiş olması olumlu bir etki yaratmaktadır. Yüksek boylu yaprak döken ağaçlar açısından zengin bitkisel görüntü ile suyun birleşimi güzel bir etki yaratmaktadır.

Şekil 5.3 Gölet – Botanik Park

Parkın donatı öğeleri yetersiz görülmektedir. Bunun başlıca nedeni malzemelerin niteliksiz olması ve genel tasarım açısından bir biriyle uyumsuz ürünler kullanılmış olmasıdır.

Parkın bitkisel öğeler açısından yeterli olduğu görülmektedir. Bunun en önemli sebebi parkın öncesinde botanik bahçesi olarak tasarlanmış olması ve bu bağlamda bitki çeşitliliğinin çokluğudur. Bitkilerin yaşlarının da büyük olması alanı daha doğal göstermekte, bu kullanıcılar için kendilerini doğal ortamda hissetme açısından oldukça olumlu etki sağlamaktadır. Fakat bunların yanı sıra mekânsal kurgularda bitkisel öğelerden yeterince yararlanılmamış olduğu gözlenmiştir.

Topoğrafik açıdan alan incelendiğinde yüksek kısımlarda seyir olanağı sağlayan oturma alanları, çukur alanda oluşturulan su yüzeyi ile alanın topoğrafik yapısına uygun olarak

kullanıldığı görülmektedir. Bu uyum alanın daha doğal algılanmasını sağlaması açısından oldukça önemlidir.

İdari ve teknik ögeler kapsamında değerlendirildiğinde alanda güvenlik personeli için bir birim bulunması olumlu görülmüş olup alan içinde yeterli dolaşımları olmadığı gözlenmiştir. Bu durum insanlarda güvenlik anlamında olumsuz etki oluşturabilmektedir. Alanın bazı kısımlarının atıl bırakılmış olması temizlik ve bakım açısından olumsuz etki oluşturmaktadır. Alanda güvenlik anlamında birim bulunurken diğer idari yapıların bulunmayışı olumsuz etki yaratmaktadır. Topoğrafyadan dolayı çok fazla eğimli oluşu engelli erişimini kısıtlayıcı bir durum oluşturmaktadır. Alanda bulunan tuvaletin alanın geneline hizmet edecek sayıda olmadığı görülmüştür. Ayrıca parka ait bir otopark bulunmadığı, parka gelenlerin araçlarını yakınında bulunan ücretli otoparka park etmek durumunda kaldıkları görülmüştür.

Gençlik Parkı

Gençlik Parkı, 275 da'lık alanıyla insanların kent içerisinde kendilerini kentin stres verici etkilerinden soyutlayabilecekleri büyüklükte bir alan değildir. Kentin en eski ulaşım güzergahı olan Atatürk Bulvarı devamında olması bulunduğu konumu ulaşım açısından olumlu kılmaktadır. Parkın genel ses düzeyini olumsuz etkileyen durumlar genellikle yeme-içme birimleri gibi hizmet yapılarından gelen müzik sesinin yanı sıra lunaparktan çevreye yayılan yüksek sestir. Bu durum kullanıcı açısından özellikle alan yakınında konumlandırılmış dış mekân oturma alanları ve yakınındaki yürüyüş yolunu kullanan kullanıcılar için rahatsız edici bir durum olabilmektedir. Parkı içi ulaşım değerlendirildiğinde parkın hemen hemen her noktasına ulaşımın olası olduğu görülebilmektedir. Bu kullanıcılar için kendilerini sınırlı hissetmemeleri adına olumlu olmaktadır. Fakat ulaşımı sağlayan yolların malzeme niteliğinde malzeme uyumsuzluğu görülmüştür. Bu durum kullanıcıların park içi dolaşım rahatlığını olumsuz etkileyen bir durumdur. Parkın bazı kısımlarında ise yeni ve daha nitelikli malzemeler döşenerek bakım yapıldığı görülmüştür.

Fiziksel etkinlik alanları / yapıları kısmından alınan en düşük puanlar genellikle park içindeki konum ve çevresi ile uyum kısmından alınmıştır. Özellikle koşu ve yürüyüş amaçlı olarak ana yaya yürüyüş aksının kullanılıyor olması bunun en önemli nedenidir. Bitkisel tasarım bağlamında değerlendirildiğinde ise ağaç bakımından zengin fakat çalı ve diğer bitkilerin kullanımı konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir. Alan kullanımına özgü özel bir bitkisel tasarım görülmemektedir.

Park sosyal etkinlik alanları / yapıları bakımından yeterli görülmemektedir. Bunun en önemli nedeninin park içindeki konumu / çevresi ile uyumu ölçütünden ve çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği ölçütünden aldığı düşük puanlar olduğu görülmektedir. Parkın en önemli sosyal etkinlik alanı olarak meydanlar değerlendirildiğinde, park girişinde ve büyük ölçekte olması bakımından olumlu etki yaratmasının yanı sıra, bazı meydanların geniş ağaç parterleri ile bölünmüş olması geniş ve ferah alan etkisini azaltmıştır (Şekil 5.4). Malzeme açısından bakıldığında ise, çok fazla çeşit malzeme bir araya gelerek uyumsuzluk oluşturmuştur.

Bitkisel tasarım bağlamında değerlendirildiğinde özellikle ağaç kullanımı açısından yetersiz görülmüştür.

Şekil 5.4 Giriş Meydanı – Gençlik Parkı

Ailelerin ve çocukların sosyalleşmelerine olanak sağlayan alanlardan biri olan çocuk oyun alanlarının yaş gruplarına göre ayrılmamış olması ve oyun çeşiti olanağının az olması alanın etkin kullanımı açısından olumsuzluk oluşturmaktadır. Zemin döşeme niteliği, oyun öğeleri niteliği bakımından ortalama düzeyde olduğu görülmüştür. Konumlandırılmaları bakımından genel olarak çevresinin çocuklar için yeterince güvenli olmadığı görülmüştür. Mekânı betimleyen bitkisel tasarım bağlamında değerlendirildiğinde ise mekâna özel tasarlanmış bir bitkisel tasarım görülmemektedir.

Park içerisinde sosyal etkinlik alanlarından biri olan eğlence parkı (lunapark) işlevini yerine getirir durumda olması bakımından parkın belli saatler içerisinde yoğun olarak çalışırken bazı bölümlerin sürekli tadilatla olduğu görülmüştür. Mekânların ve aletlerin kullanılır durumda ve nitelikte olması açısından aletlerin arasındaki mesafelerin yetersiz olduğu, bu durumun kullanıcıları olumsuz etkilediği, kullanılan malzemelerin ise orta nitelikte olduğu gözlenmiştir. Park alanının kenarında olması ve otoparka yakın olması açısından konumu olumlu bulunmuştur. Bitkisel öğelerin kullanımı yetersiz olmakla birlikte, mekânı vurgulayıcı nitelikte bir bitkisel tasarım görülmemektedir.

Sosyal etkinlik alanlarından tiyatro / sinema yapılarına bakıldığında bu alanların park içerisinde etkin olarak çalıştığı görülmüştür. Park dışından da doğrudan girişlerinin ve ayrıca düşünülmüş otoparklarının yeterli olmaması konum açısından olumsuzluk oluşturmaktadır. Bitkisel öğelerin kullanımı yetersiz olmakla birlikte, mekânı vurgulayıcı nitelikte bir bitkisel tasarım görülmemektedir.

Yeme-İçme birimlerine bakıldığında parkta uzun zaman geçirmek isteyenler için çeşitli gereksinimlere yanıt verebilme anlamında yetersiz bulunmasının yanı sıra mekânların kullanıcıların dikkatini çekmek için açtıkları müziklerle gürültülü mekânlara dönüşmesi olumsuz etki oluşturmaktadır. Parkın neredeyse büyük bölümünün bu işlevlere ayrılmış olması ve bu dağılımın diğer kullanımları da olumsuz etkilemesinden dolayı konum ve çevresi ile uyum bakımından yetersiz görülmüştür. Bu alanlar çevresinde ya da bahçelerinde özellikle tasarlanmış bir bitkisel tasarım görülmemektedir.

Parkın durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanları kısmından diğer parklara oranla daha yetersiz olduğu görülmektedir. Park içindeki önemli durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarından biri oturma / dinlenme alanlarıdır. Bu alanlar değerlendirildiğinde alan genelinde kullanımların çok çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Kimi alanlar oldukça insan ölçülerine uygun (ergonomik) tasarımlarla oluşturulmuşken kimi alanlarda ise sadece kullanıcı oturma eylemini gerçekleştirebilsin diye yerleştirilmiş oturma birimlerinden oluşmaktadır. Alanların bazılarının yürüyüş yolları üzerinde olması ve bir gürültü kaynağı olan lunapark yakınlarında bulunması oturma dinlenme alanları için olumsuzluk yaratmaktadır. Sessiz ve amacına uygun olarak konumlandırılmış oturma dinlenme alanları çok azdır. Çoğu oturma alanlarının park içerisinde gelişi güzel bir yerleşimi söz konusudur. Neredeyse tüm mekânlar oturma birimleri ile doldurulmuştur. Özellikle yürüyüş yolu üzerindeki oturma birimleri yürüyüş yapanlar için olumsuz etki yaratmaktadır.

Bir diğer durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanı olan su kullanımı değerlendirildiğinde park içindeki su öğelerinin etkin bir şekilde kullanıldığı görülmüştür (Şekil 5.5). Alan ana giriş meydanına doğru uzanan yol boyunca hareketli suyun kullanımı, parkın orta kısmında bulunan geniş su yüzeyinin yer yer hareketli yer yer durgun oluşu farklı etkiler oluşturması açısından olumludur. Su etkin olarak kullanılırken olumlu etkisi olan bu durum suyun etkin olmadığı durumlarda parkın genelinde olumsuz bir etkiye yol açabilmektedir. Bunun en önemli sebebi parkın büyük bir kısmının bütün bir su ögesi ile kaplı olmasıdır. Bu durum suyun etkin kullanımında olumlu bir duruma dönüşürken, etkin kullanılmadığı durumlarda park genelinde olumsuzluğa yol açabilecek niteliktedir. Çevresindeki bitkisel öğelere bakıldığında ise su kıyısına özgü özel bir tasarım görülmemiştir.

Parkın donatı öğeleri değerlendirildiğinde, üst örtü işlevinin genellikle yapraklı ağaçlarla sağlandığı görülmektedir. Oturma alanı olarak güneş altında kalan bölgeler olduğu ve üst örtü kullanılmadığı görülmektedir. Kullanılan üst örtülerin ise fazla çeşitte ve bir birleri ile uyumsuz olduğu görülmüştür.

Şekil 5.5 Gölet – Gençlik Parkı

İşlevini yerine getirebilme / insan ölçülerine uygun (ergonomik) olması bakımından ve malzeme niteliği bakımından değerlendirildiğinde ergonomik ve nitelikli malzemeler kullanıldığı görülmektedir. Park içinde yeterli oturma birimi bulunmaktadır. Bazı bölgelerde ise gereğinden fazla mekânda oturma birimi kullanıldığı görülmüş kullanılan alanların uygunsuzluğu olumsuzluk oluşturmuştur. Çok fazla çeşit bulunmaktadır ve tasarım kurguları birbirinden farklıdır.

Aydınlatma öğeleri ve yönlendirme öğeleri işlevsellik açısından ve park içinde gereksinim olabilecek pek çok noktada bulunması açısından olumlu bulunmuş, hatta aydınlatma öğeleri gerekli görülebilecek oranın üzerinde kullanılmıştır. Bunun yanı sıra her mekân aynı şekilde aydınlatılmıştır. Oysa mekânın kullanım özelliğine göre aydınlatma derecelerinin birbirinden ayrılması daha doğru bir düzenleme olacaktır. Bunların yanı sıra fazla çeşitte ve tasarım kurgularının birbirine uyumsuz olduğu görülmüştür. Çöp ayırma ve biriktirme öğelerinin ise gereksinim duyulan bazı noktalarda olmadığı saptanmıştır. Alanda gereksinim olmasına karşın su içme öğesi de bulunmamaktadır.

Park içinde sanatsal öğelere çok az yer verildiği görülmüştür. Sanatsal öğelerin kullanımı kullanıcıların estetik algılarına hitap edici özelliklerinden dolayı önemli öğelerden biridir.

Bitkisel öğelerin değerlendirmesine bakıldığında kullanılan türlerin çoğunun bölgeye uyumlu türler olduğu görülmüş fakat parkın bazı bölgelerinde bitkisel öğelerin yeterli olmadığı görülmüştür. Bitki çeşitliliği bakımından daha farklı türler de kullanılabilecek iken yeterince kullanılmadığı görülmüştür. Bitkilerin renk etkisinden yararlanıldığı fakat renk ve koku etkisinin bilinçli olarak tasarlanarak kullanılmadığı görülmektedir. Bitkilerin yoğun kullanımı olumlu etki iken mekâna özel bir kurgu ile bir araya gelmedikleri görülmektedir.

Topografik anlamda alan incelendiğinde alan genelinin düze yakın olmasından dolayı topografyaya uygun kullanıldığı fakat kısmi alanlarda bulunan eğimin değerlendirilmediği görülmüştür. Topografik olarak alan genelinde düze yakın bir topografyası olması topoğrafik çeşitlilik anlamında olumsuz bir durum oluşturmaktadır.

İdari ve teknik öğeler kapsamında değerlendirildiğinde alanda bulunan güvenlik personeli yeterli görülmüştür. Parkın bazı bölgeleri bakımlı ve temiz görünürken bazı bölgelerde bakım ve temizliğe özen gösterilmediği görülmektedir. Park içerisinde daha çok güvenlik anlamında yapı bulunurken diğer birimlerin yeterli olmadığı görülmüştür. Erişebilirlik anlamında park içinde yeterli yol bulunmasına karşın eğimin olduğu noktalarda bulunan merdivenlerin engelli bireyleri zorlandığı bazı bölgelere dolanarak ulaşmaları gerektiği görülmüştür. Alanda bulunan yeme-içme birimlerinde bulunan tuvaletlerin dışında alanın çok az noktasında tüm kullanıcıların kullanımına açık tuvalet bulunmaktadır. Parka giriş noktalarında konumlandırılmış otoparklar bulunmasına karşın hala otopark sorunu olduğu gözlenmiştir. Ayrıca bisiklet ve motosikletli için ayrılmış park alanı bulunmamaktadır. Bitkisel olarak araçlar için yeterli gölgeyi sağlayacak ağaç türünün kullanılmadığı da görülmektedir.

5.3 Anket Analizi ve Araştırma Alanları Analizi Karşılaştırması

Parklarda sık kullanılan alanlar ve o alanlara ilişkin değerlendirme formu sonuçlarının karşılaştırılması

Tüm parklar genelinde bakıldığında parkda en sık kullanılan alanlar olarak fiziksel etkinlik alanı olan koşu / yürüyüş yolunun yeşelendiği, ardından durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanı olan oturma dinlenme alanlarının yeşelendiği görülmektedir. Üçüncü olarak da sosyal etkinlik alanı olan yeme-içme birimleri gibi yapıların yeşelendiği göstermektedir (Çizelge 4.29).

Parklarda en sık kullanılan alanlardan olan koşu yürüyüş yolları, kullanıcıların rahat hareket edebilecekleri, hareketlerini sınırlamayacak nitelik ve genişlikte olmaları gereken, parkların tamamına ziyaret olanağı sağlayacak ve ulaşımı sağlayacak şekilde park içinde dağılımı sağlanmış alanlar olmalıdır. Bu alanlara ilişkin olarak park değerlendirmelerine bakıldığında, parklar yeterli düzeyde görülmemektedir. Bunun en büyük sebebi kullanılan malzemenin niteliksizliği ve yolların yeterli genişlikte olmamalarıdır. Bu bağlamda bakıldığında diğer parklara oranla Botanik Park daha yetersiz olarak görülmektedir.

Parklarda en sık kullanılan alanlardan bir diğeri oturma / dinlenme alanları, genellikle şehrin gürültü ve karmaşasından uzaklaşmak ve sessiz sakin bir ortam bulmak amacıyla yeşelenen alanlardır. Bu nedenle park içindeki konumu, oluşturulan mekânın bu amaçla kurgulanarak tasarlanmış olması, o alanı kullanan insanların mekândan üst düzeyde yararlanılmasını sağlayacak şekilde olmalıdır. Bu alanlara ilişkin park değerlendirmelerine bakıldığında genel olarak gözlemlenen eksikliğin çoğunlukla konum seçiminden kaynaklandığı görülmektedir. Bu alanların gürültü etmenlerinden uzak olması ve gelişi güzel yalnızca oturma eylemini yerine getirecek şekilde parkın pek çok noktasına yayılmış olması hem alanı kullananların hem de bu alanla ilişkili alanları kullananları rahatsız edici bir etmendir. Araştırma alanları değerlendirme sonuçlarına bakıldığında bu alanda en düşük puanın Gençlik Parkı'na ait olduğu görülmektedir. Parklarda bu alanlarda puan kaybına neden olan durumların başında park içerisinde

gelişi güzel pek çok noktaya oturma birimi yerleştirilerek bu alanların oturma / dinlenme alanı olarak hizmet etmesini beklemektir. Özellikle koşu ve yürüyüş yolları üzerine yerleştirilmiş olan bu alanlar farklı etkinlikleri gerçekleştirmek için parkı kullanmaya gelmiş olan kullanıcıları karşı karşıya getirerek olumsuzluk yaratabilmektedir. Koşu yaparken yol üzerinde birilerinin oturup çekirdek yemesi ya da kafa dinlemek için otururken kalabalık bir grubun gürültüyle yanından geçmesi insanları psikolojik olarak olumsuz etkileyebilecek etmenlerdir.

Park değerlendirmelerinde bu alanlarda görülen bir diğer eksiklik ise bu alanların bitkisel tasarımı yeterince desteklenmemiş olmasıdır. Mekanın oluşturulmasında önemli yeri olan bitkisel öğeler genellikle bir kurgu dahilinde olmayıp gelişigüzel dikilmiş izlenimi uyandırmaktadır.

Parklarda olumlu ve olumsuz bulunan durumlar, parka gitme ve gitmeme nedenleri ve bu durumları destekleyen değerlendirme formu sonuçları

Parklarda kullanıcıları olumlu etkileyen durumlara bakıldığında Altınpark'ta (Çizelge 4.21) Botanik Park'ta (Çizelge 4.22) ve Gençlik Parkı'nda da (Çizelge 4.23) diğerlerine göre yüksek oranda birinci sırada doğallık / yeşillik / çiçekler, ikinci sırada sessiz sakin bir ortam bulmak görülmektedir. Oranlar karşılaştırıldığında doğallık / yeşillik / çiçeklik seçeneği Botanik Parkında daha ön planda görülmektedir.

Park değerlendirme formlarına bakıldığında bitkisel öğeler açısından diğer parklara oranla Gençlik Parkı daha yetersiz görülmektedir. Bu anlamda en başarılı park Botanik Park olarak görülmektedir. Kullanıcıları parka getiren etmenlere baktığımızda da doğal güzelliklere sahip olması seçeneğinin ön planda olduğu görülmektedir. Bu sonuç bize parkların sahip olduğu kullanımların ötesinde sahip olduğu doğal güzelliklerin kullanıcıları o alana getiren önemli etmenlerden biri olduğunu ve parklarda olumlu bulunan durumlar açısından doğallık ve yeşilliğin önemini vurgulamaktadır. Bu sonuç Çakıcı (2007) 'nın bireylerin yapısal elemanların baskın olduğu alanlar yerine doğal peyzaj öğelerinin baskın olduğu alanları yeğlediğine dair ulaştığı bulguyla örtüşmektedir.

Bir diğerk olumlu bulunan durum ise sessiz sakin bir ortam bulmaktır. Parkların ses düzeyleri değerklendirmelerine bakıldığında ses düzeyi en uygun parkın Botanik Parkı, olduğu gör÷lmektedir. Bunun yanı sıra daha önce yapılan çalışmalardaki kullanıcıların parklardaki ses düzeylerine ilişkin değerklendirmelerine bakıldığında parklardaki ses düzeyini orta düzeyde kabul ettikleri gör÷lmektedir (Akpınar vd. 2013). Kullanıcıları parka getiren nedenlere bakıldığında ikinci sırada kafamı dinleyebileceğim rahat bir yer olması seçeneğinin olduğu gör÷lmektedir. Bu sonuç bize parkların çoğunlukla kafa dinlemek için kullanıldığını ve kullanıcıların sessiz sakin bir ortam bulmaktan hoşnut olduklarını göstermektedir.

Parklarda kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlara bakıldığında Altınpark'ta (Çizelge 4.24) ilk sırada temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması, kalabalık olması ve alanda güvenlik elemanı olmayışı olarak gör÷lmektedir. Botanik Park'ta (Çizelge 4.25) ilk sırada temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması, ikinci sırada alanda güvenlik elemanı olmayışı ve üçüncü sırada etkinliklerin yetersiz olması olarak gör÷lmektedir. Gençlik Parkı'nda (Çizelge 4.26) ise ilk sırada alanda istediğim sporu yapamamak, ikinci sırada kalabalık olması ve üçüncü sırada temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması olarak gör÷lmektedir.

Parklarda kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlar her park için çeşitlilikler gösteriyor olsa da temizliğe ve bakıma özen gösterilmemesi hepsi için ortak etmen gör÷lmektedir. Park değerklendirmelerine bakıldığında temizlik ve bakımdan tam puan alan park görünmemektedir. Parka sık gitmeme nedenleri içerisinde de yeterince temiz ve bakımlı bir yer olmadığı seçeneğinin ilk üçte yer aldığı gör÷lmektedir. Bu sonuç bize kullanıcıların temizlik ve bakım konusunda duyarlı olduklarını ve parklarda buna daha çok özen gösterilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu sonuç Çakıcı (2007) 'nın, mekânın bakımlı ve temiz olmasının tercih nedenleri arasında yer aldığını kanıtlayan çalışması ile örtüşmektedir. Bu bağlamda park bakım ve yönetim stratejilerinin tasarım ve planlama sürecinde belirlenmesi kapsamındaki önerisini yinelemek bu çalışma sonucu için de yerinde bir öneri olacaktır.

Bir diğ er olumsuz durum ise güvenlik endişesidir. İnsanların kendilerini parklarda güvende hissedebilmesi kendilerini iyi hissedebilmeleri için önemli etmendir. Park değerlendirmelerine bakıldığında güvenlik anlamında yetersiz görülmemektedir. Fakat parka sık gitmeme nedenlerinde de yeterince güvenli bir yer olmadığı seçeneği ilk üçte yer almaktadır. Bu sonuç bize alanda yeteri kadar güvenlik elemanı olsa bile insanların parklarda kendilerini güvende hissedemeyebileceklerini ve bu durumun parkın daha az kullanımına neden olduğunu göstermektedir.

Bir diğ er olumsuz etmen olarak kalabalık olması seçeneği  ne çıkmaktadır. Bu durum dışsal bir etmen olup tam olarak kontrolü sağlanaması olası olmayan bir durumdur. Bu nedenle parkların tasarımı da kullanıcıların özellikle kalabalıktan uzaklaşabilecekleri mekânlar oluşturmak gerektiğini göstermektedir.

Parklarda etkinliklerin yetersiz olması ise bir diğ er  ne çıkan olumsuz durumdur. Benzer şekilde park kullanıcısı olmayanların parkları kullanmama gerekçesi olarak da arkadaşlarımla buluşup çeşitli etkinlikler yapabileceğim yeterli bir yer olmaması seçeneği ve çeşitli etkinliklerin yeterince düzenleniyor olmaması seçeneği ön plana çıkmaktadır. Bu sonuç bize parkların kamusal alanlar olarak insanları bir araya getirirken birlikte eğlenceli zaman geçirmesine olanak sağlayacak çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu durum park yönetiminde park etkinlik programlarının kurgulanması gerektiğinin önemini göstermektedir. Altınpark'ın tasarım kurgusunda belirli etkinliklerin düzenleneceği amfilerin ihtiyaç programında yer almasına karşın daha sonra bu alanların etkinlikler yapılmadığı için kullanılmayan alanlar haline dönüşmesi bu duruma iyi bir örnektir. Bu bağlamda parkların tasarlanırken park etkinliklerinin kurgulanması ve gerçekleştirilmesi için park yönetimlerinin bu konudaki etkisi oldukça önem kazanmaktadır.

Son olarak yalnızca Gençlik Parkı'nda görülen olumsuz etmenlerde ilk üçte olsa da alanda istediği sporu yapamamak konusu tüm parklar için önemli bir etmendir. Park değerlendirme formlarına bakıldığında en fazla fiziksel etkinlik alanı Altınpark'ta bulunmaktadır. Fakat kullanıcıların sık yaptığı fiziksel etkinliklere bakıldığında koşu / yürüyüş ile sınırlı kaldığı diğ er fiziksel etkinliklerle fazla ilgilenilmediği görülmektedir.

Bu kullanıcıların yaşam tarzı ve seçimleri ile ilgili olabilir fakat parklar açısından duruma baktığımızda, parklarda bu amaca hizmet eden alanların da yeterli olmadığı görülmektedir. Bu sonuç bize parklarda fiziksel etkinlik alanlarına daha fazla yer verilmesi gerektiğini, bu alanların kullanıcıları çekebilmesi için hem kullanışlı alanlar olması gerektiğini hem de bu alanların çeşitli etkinliklerle desteklenerek kullanıcıları çekmesi sağlanmalıdır. Fiziksel etkinlik yapan insanların daha düşük düzeyde depresyon ve daha yüksek düzeyde iyi olma durumu gösterdikleri (Biddle vd. 2005, <http://www.fph.org.uk> 2012a) ve yeşil alanlarda yapılan egzersizlerin fiziksel ve zihinsel iyi olma haline olumlu etkileri olduğu bilinmektedir (Pretty vd. 2007a, Newton 2007a). Bu olumlu etkilerin artırılması için fiziksel etkinlik alanları kapsamında parkların yeterliliğinin de artırılması önemlidir.

Parklarda sık yapılan etkinlikler ve park formlarında bu etkinliklerin yapıldığı alanlara ilişkin değerlendirmelerin karşılaştırılması

Parklarda sık yapılan etkinliklere bakıldığında ilk üç etkinliğin de durağan (pasif / zihinsel) etkinlik kapsamında olduğu görülmektedir. Oturup dinlenmek etkinliği ilk sıradadır. İkinci sırada yine durağan (pasif / zihinsel) etkinlik kapsamındaki doğayı seyretmek gelmektedir. Üçüncü sırada ise açık havada bulunmak / hava almak bulunmaktadır. Bu etkinliklerin yapıldığı alanlar ise çoğunlukla oturma dinlenme alanlarıdır ve sık kullanılan alanlar kapsamında değerlendirilmiştir.

Fizisel, sosyal ve durağan (pasif / zihinsel) etkinlikler kapsamında ayrıca bakıldığında ise yürüyüş etkinliği parklarda en sık yapılan fiziksel etkinliktir. Bu etkinliğin yapıldığı koşu ve yürüyüş yollarına bakıldığında genel olarak yetersizlik görülmektedir. Genellikle bu yolların park içindeki diğer spor alanları ile bağlantılı olmayışı ve normal yürüyüş güzergâhı ile iç içe olmaları bu alanların kullanımını olumsuz etkileyen en önemli etmenlerdir. Bir diğer etmen olan bitkisel öğelerin ise gerek tampon gerek perdeleme gibi özelliklerinden yararlanılmadığı ve yürüyüş / koşu yolu boyunca gelişigüzel bir bitkilendirmenin söz konusu olduğu görülmüştür.

En sık yapılan sosyal etkinliklere bakıldığında ise arkadaşlarla toplanıp zaman geçirmek ilk sırada görülmektedir. Parka kiminle gelindiği ve kullanılan mekânlar karşılaştırılmasında genellikle kullanıcıların parklara arkadaşları ile geldiği ve koşu / yürüyüş yolunu yeğledikleri görülmektedir. Bu sonuç bize sosyal etkinlikler kapsamında fiziksel etkinlik alanlarının da kullanıldığını göstermektedir. Alanlar ve etkinliklerin birbirleri içine girebilen ilişkisine güzel örneklerden biridir. Bir diğer bakış açısına göreyse bu durumun sosyal etkinlik alanlarının yetersizliğinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Parklarda en az yapılan etkinlikler ve bu etkinliklerin yapıldığı alanlara ilişkin değerlendirmelerin karşılaştırılması

Parklarda yapılan etkinlikler kapsamında sık yapılanlar dışında kalan fiziksel etkinliklerden; bisiklete binmek, basketbol, futbol, tenis, voleybol oynamak, yüzmek, uçurtma uçurmak, kaykay yapmak, ata binmek, botla gezinti gibi etkinliklerin neredeyse yok denecek kadar az yapıldığı ya da hiç yapılmadığı görülmektedir. Sosyal etkinliklerden; fuar / sergi / müze gezmek, parktaki etkinliğe katılmak, kamp yapmak, tiyatroya / sinemaya gitmek, yeni insanlar tanımak gibi etkinliklerin yok denecek kadar az yapıldığı ya da hiç yapılmadığı görülmektedir. Zihinsel etkinlik kapsamında ise; çimlere uzanmak, vahşi yaşamı yakından izlemek, resim yapmak, insanları izlemek, güneşlenmek, kitap / dergi / gazete okumak gibi etkinliklerin yok denecek kadar az yapıldığı ya da hiç yapılmadığı görülmektedir.

Bu etkinliklerin yapılmama nedenlerinin başında kullanıcı seçimleri gelmektedir. Fakat parkların tasarım kurgusu ve bulundurduğu mekânlar kapsamında bakıldığında bu etkinlikler için uygun ortamın sağlanmamış olması, var olan etkinlik alanlarının yetersizliği ve bakımsızlığı, kendini o etkinliği yaparken rahat hissedebileceği bir mekânın olmayışı gibi etmenler de bu etkinliklerin yapılmama sebebi olarak görülebilir.

5.4 Önceki Çalışmalarla Karşılaştırma

Pek çok çalışma (Sallis vd. 1992, King vd. 2000, Wilcox vd. 2000, Brownson vd. 2001, Humpel vd. 2002, Cohen vd. 2006, Epstein vd. 2006) parkların fiziksel etkinliği desteklediğini göstermektedir (Townsend ve Weerasuriya 2010). Araştırma alanı olan parkların üçünde de fiziksel etkinlik olarak yürüyüş etkinliğinin oldukça sık yapıldığı fakat yürüyüş dışında bir etkinliğin etkin şekilde yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun en önemli nedeni parklarda yürüyüş dışında yapılabilecek fiziksel etkinlikleri yapmaya uygun alanların bulunmaması ya da var olan alanların kullanım için yeterli olmaması ve kullanıcı tercihleri olarak görülebilir.

Çalışma sonucuna bakıldığında kişilerin park kullanımından sonra kendilerini fiziksel, sosyal ve zihinsel olarak daha iyi hissettikleri görülmektedir (Çizelge 4.16). Bu sonuç, Pretty vd. (2007a)'nın 10 ayrı yerleşim yerinden 263 katılımcı ile yapmış olduğu çalışmaya göre yeşil alanlarda yapılan egzersizin katılımcıların fiziksel ve zihinsel iyi olma hallerine olumlu etkilerinin olduğunu (Newton, 2007a) gösterdikleri çalışma ile koşutluk göstermektedir.

Irvine vd. (2013) yaptıkları çalışmada insanların parka geliş nedenleri olarak fiziksel (yürüme spor vb.), alan kalitesi (doğa, temiz hava vb.), çocuklar (çocuklarla oyun vb.), bilişsel (okumak, düşünmek vb.), sosyal (arkadaşlarla buluşmak, insanları izlemek vb.) ve yapılandırılmamış/boş zaman olmak üzere altı grupta toplanmıştır. Aynı şekilde kullanım sonrası etkileri de; fiziksel etki (yenilenme, enerji kazanma vb.), alan bağlılığı (Parkın değeri, hoş deneyimler vb.), manevi (özgürlük, sessizlik), bilişsel (memnuniyet, motivasyon vb.) , sosyal (diğerleri ile ilişkiler vb) ve global iyi olma olarak yedi grupta toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda kent parkı kullanımının insan sağlığı ve iyi olma hali üzerinde etkileri olduğu gösterilmiştir. Bu çalışmada da benzer şekilde insanların parka geliş nedenleri başında yürüyüş yapmak (fiziksel), doğada bulunmak (zihinsel) ve arkadaşlarla bir araya gelmek (sosyal) gibi etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinlikler sonrasında ise genellikle kendilerini mutlu, enerjik-zinde, sosyal hissetmektedirler. Benzer bir çalışma da Lemieux vd. (2012) tarafından yapılmıştır. Çalışma sonucunda; yeşil alanlarda bulunmanın özellikle sosyal, fiziksel ve psikolojik/duygusal iyi olma

halini üzerine katkılarının yanı sıra entelektüel, ekolojik, ekonomik yararları da belirtilmiştir. Doğal alanları yalnızca görmenin bile insanın zihinsel iyi olma haline olumlu katkıları olduğu, çeşitli çalışmalarla (Hartig vd. 1991 ve 1996, Cimprich 1993, 2003, Tennessen ve Cimprich 1995) gösterilmiştir (Newton 2007).

Parkin kullanımı ve ziyaret nedenleri ile ilgili yapılan diğer araştırmaların (Burgess vd. 1988, Oguz 2000) sonuçlarında da, insanların genellikle parka, sakinleşmek, çocukları dışarı çıkarmak, yürümek, egzersiz/spor yapmak, doğada bulunmak, arkadaşlarla buluşmak, mola vermek/kaçış gibi nedenlerle geldikleri bulunmuştur. Parkın kullanımından sağlanan etkiler/yararlar ise dışarıda olma mutluluğu, sosyal ilişkiler, özgürlük, doğa ile birliktelik, sakinleşme ve canlanma olarak tanımlanmıştır (Burgess vd. 1988, Dunnett vd. 2002, Chiesura 2004, Pinder 2009, Abkar vd. 2010).

Birçok araştırmacı yaptıkları çalışmalarda (Burgess vd. 1988a, Markwell 2000, Gobster 2002, Sullivan 2005, Jorgensen vd. 2007, Davies ve Deaville 2008, Hitchings 2009) yeşil alanların insanların bir araya gelmesinde ve bundan sosyal anlamda yarar sağlanmasında önemli etkileri olduğunu göstermişlerdir (Anonymous 2010). Halpern (1995) sosyal bağların kişinin ruhsal ve duygusal iyi olma hali açısından kritik bir önemi olduğunu vurgulamıştır. Whitley vd. (2005) sosyal bağların kalitesinin insanların yaşadıkları yerlerle olan bağları ve kendilerini o yere hissetme duyguları ile etkilendiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada da insanların bir araya gelerek çeşitli etkinlikler gerçekleştirdikten sonra kendilerini mutlu ve sosyal hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yeşil alanlar ve iyi olma hali arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmalar değerlendirildiğinde de (Newton 2007a, Mansor vd. 2010, Abraham 2010) iyi olma halinin fiziksel, mental (zihinsel) ve sosyal bileşenleri ön plana çıkmaktadır. Araştırmacılar bu çalışmalarında doğayı görmenin, doğal bir çevrede olmanın ya da doğa içinde gerçekleşen etkin katılımın yararlarını vurgulamışlardır.

İnsanların doğal peyzajları daha çok yeğledikleri ve alanların bakım ve temizliğine önem verdikleri ve bu durumun kullanıcıların alana ilişkin değerlendirmelerini ve

menuniyetlerini etkilediği görülmektedir. Bu sonuç, Çakıcı (2007) 'nın kent parklarının planlanması ve tasarlanmasında kullanıcıların tatmin olmasını sağlayan mekanlar yaratılmasında kullanılacak bir yöntem geliştirmeyi hedefleyen çalışmasının sonuçları ile örtüşmektedir.

Çalışma sonucunda, park kullanım sıklığı ve öznel iyi olma hali arasında görülen olumlu etkileşim, Stigsdotter vd. (2010)'nın yeşil alanları daha sık ziyaret edenlerde daha düşük stres deneyimi ve yeşil alanlara uzak alanlarda yaşayanlarda daha fazla stres deneyimi gözlemledikleri çalışma ve Laforteza vd. (2009)'nın yapmış oldukları metropolitan merkezlerde yeşil alanları ziyaret sıklığı ile kullanıcıların stres düzeylerinin ölçülmesine dayalı iyi olma halleri arasında önemli olumlu ilişkiler buldukları çalışmalarla örtüşmektedir.

5.5 Sonuç ve Öneriler

Çalışma sonucuna, çalışmanın başında sıralanan sorular, amaçlar ve varsayımları içeren çalışma amaçları kapsamında ilerleyerek varılmıştır.

Çalışma soruları ve amaçları doğrultusunda; öznel iyi olma hali kavramı ve kapsamı açıklanmış, öznel iyi olma halinin önemi ve yeşil alanlar kapsamındaki kent parkları ile ilişkisi üzerinde durulmuştur. Kent parkları ve ÖİOH arasında ne gibi bir ilişki kurulabileceği ve bu ilişkinin insan üzerindeki etkileri üzerinde yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda ortaya çıkarılan kuramsal çerçeveler içerisinde çalışma materyalleri ve yöntemi geliştirilmiştir. Geliştirilen bu yöntemle varsayımlar sınanmış ve bu varsayımlara bağlı sonuçlar elde edilmiştir.

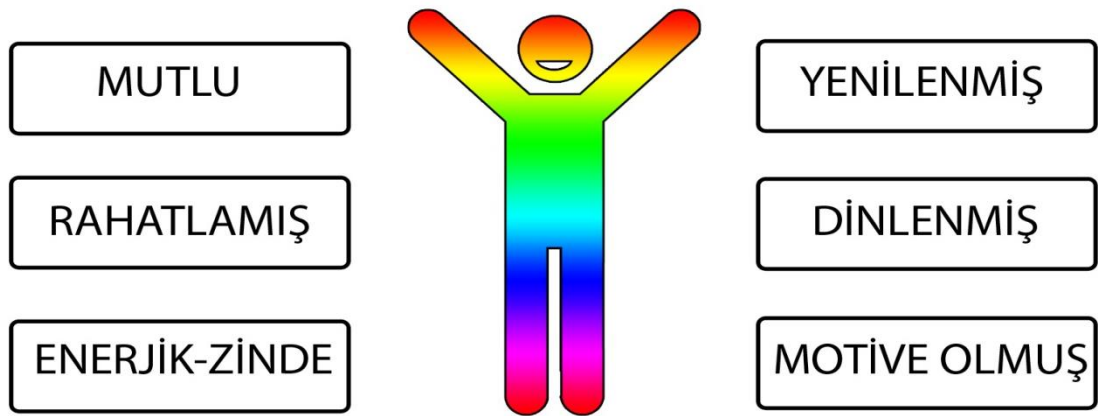
Bölümün önceki kısımlarında detaylı bir şekilde verilmiş olan sonuçlar, çalışmanın temel çıkış noktası kapsamında varsayımlara bağlı olarak aşağıdaki şekilde özetlenebilmektedir:

Varsayım 1- Kent parklarının insanların öznel iyi olma hali üzerine olumlu katkıları vardır.

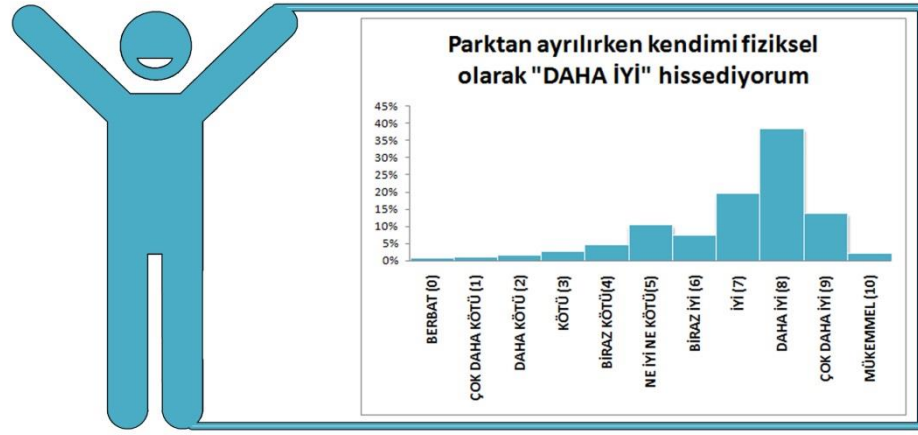
Araştırma analizlerinin sonuçları değerlendirildiğinde (Çizelge 4.8), kent parkları kullanımı ve öznel iyi olma hali arasında olumlu bir ilişki olduğu, park kullanıcısı olan grubun olmayan gruba oranla daha yüksek öznel iyi olma haline sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca bu varsayımı destekler nitelikte olan diğer analiz sonuçları da bulunmaktadır. Parklarda sık yapılan etkinlikler ve sonrasında hissedilen duygu durumlarına bakıldığında (Çizelge 4.33-4.36) mutlu, rahatlamış, enerjik-zinde, dinlenmiş gibi olumlu duyguların oldukça yüksek düzeyde hissedildiği olumsuz duyguların ise yok denecek kadar az düzeyde hissedildiği görülmüştür. Park kullanımı öncesi ve sonrası duygu durumları karşılaştırmalarında da (Çizelge 4.16) kullanıcıların kendilerini fiziksel, sosyal ve zihinsel anlamda daha iyi hissettikleri görülmektedir.

Kullanıcıların parktan ayrılırken duygu durumlarına bakıldığında da (Çizelge 4.17) keyifli, zinde, eğlenmiş, mutlu gibi olumlu duygularla parktan ayrıldıkları görülmektedir (Şekil 5.6- 5.9).

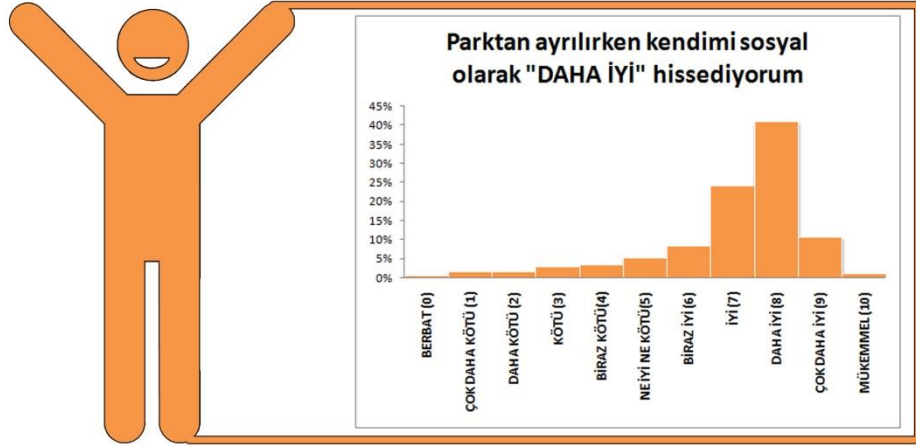
Tüm bu sonuçlar kent parklarının insanların öznel iyi olma hali üzerine katkıları olduğunu destekler nitelikte sonuçlardır.

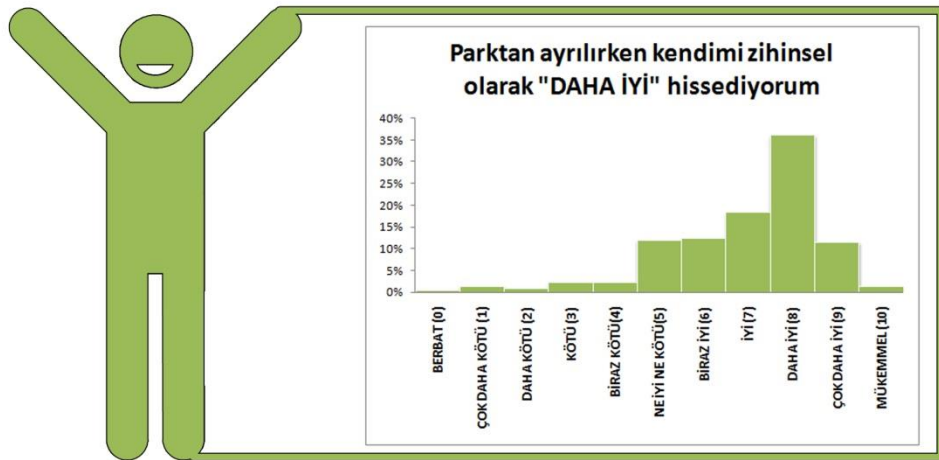
Şekil 5.6 Parkta yapılan etkinlikler sonrası hissedilen duygular

Şekil 5.7 Parktan ayrılırken fiziksel olarak hissedilen durum

Şekil 5.8 Parktan ayrılırken sosyal olarak hissedilen durum

Şekil 5.9 Parktan ayrılırken zihinsel olarak hissedilen durum

Varsayım 2- Kent parklarının etkin kullanımı (uzun süre ve daha sık kullanımı) bu katkıyı arttırmaktadır.

Araştırma analizlerinin sonuçları değerlendirildiğinde parkların kullanım sıklığı ve ÖİOH (Çizelge 4.11) ve parklarda geçirilen süre ve ÖİOH (Çizelge 4.13) arasında park kullanıcıları ve park kullanıcısı olmayanlar arasındaki kadar etkili bir ölçüde ilişki olmasa da parkın daha sık ve uzun süreli kullanımının kullanıcıları olumlu etkilediği görülmüştür. Bu durum parkların etkin (uzun süreli ve daha sık kullanımının) öznel iyi olma hali üzerinde katkısı olduğu varsayımını desteklemektedir.

Elimizdeki veriler doğrultusunda bu anlamda parkların yeterliliğine bakıldığında ise parkların daha sık kullanmasını sağlayacak ve kullanıcıların parkta daha uzun süre kalmasını sağlayacak özelliklerin geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu anlamdaki yetersizlik nedeniyle hem park kullanım oranının ve parkta geçirilen sürenin az olduğu, hem de kullanım sıklığı ve parkta geçirilen süre artsa bile kullanıcıyı ek olarak daha fazla olumlu etkileyen bir durumun oluşmadığı düşünülmektedir.

Varsayım 3- Kent parklarının özelliklerinin öznel iyi olma haline katkısı bu alanların niteliklerine bağlı olarak değişmektedir.

Araştırma analizlerinin sonuçları ve park değerlendirme formlarının karşılaştırma sonuçlarına göre bu varsayım değerlendirilmiştir. Bu nedenle kent parklarında bulunan alanlar ve yapılan etkinlikler; fiziksel iyi olma hali ile ilgili alanlar ve etkinlikler, sosyal iyi olma hali ile ilgili alanlar ve etkinlikler, zihinsel iyi olma hali ile ilgili alanlar ve etkinlikler olarak üç gruba ayrılmıştır. Parklarda daha çok fiziksel etkinlik alanlarının sonrasında durağan (pasif / zihinsel) etkinlik alanlarının ve üçüncü olarak sosyal etkinlik alanlarının kullanıldığı (Çizelge 4.29) görülmüştür. Buna paralel olarak da en sık pasif etkinliklerin yapıldığı, sonrasında fiziksel etkinliklerin ve son olarak sosyal etkinliklerin yapıldığı (Çizelge 4.33 - 4.36) görülmüştür. Yapılan durağan (pasif / zihinsel) etkinlikler sonrası hissedilen duyguların mutlu rahatlamış ve dinlenmiş şeklinde olduğu, fiziksel etkinlikler sonrası hissedilen duyguların mutlu, rahatlamış, enerjik/zinde şeklinde olduğu, sosyal etkinlikler sonrası hissedilen duyguların mutlu,

rahatlamış ve sosyal şeklinde olduğu görülmektedir. İnsanların duygularını ifade ederken çoğunlukla mutlu ve rahatlamış kavramını kullandığı bu iki duygu sonrasında kullandığı duygu kavramının ise yapılan etkinlik türüne göre değiştiği görülmüştür. Fiziksel etkinlikler sonrası enerjik/zinde hissetmeleri, sosyal etkinlikler sonrası sosyal hissetmeleri ve pasif etkinlikler sonrası dinlenmiş yenilenmiş hissetmeleri, yapılan etkinlik farkı ve duygu durum farkını da göstermektedir. Bu durum yapılan etkinlik çeşitinin öznel iyi olma haline katkısı bakımından çeşitlilik oluşturduğunu göstermektedir. Bu etkinliklerin yapıldıkları alanların niteliği ise hissedilen duygu durumunu güçlendirici ya da düşürücü etki yapabilir.

Parklarda bulunan alanlar ve bu alanların niteliği o alanın kullanımını ve etkinlik çeşitini etkileyebilmektedir. Bunun en güzel göstergelerinden biri fiziksel etkinlik anlamında kullanıcıların büyük çoğunluğunun parkları yalnızca koşu ve yürüyüş için kullanıyor olmalarıdır. Park değerlendirmelerine bakıldığında parklarda bu etkinlik için genellikle bir koşu ya da yürüyüş yolu bulunduğunu fakat diğer fiziksel etkinlikler için yeterli sayı ve nitelikte alanlar bulunmadığını görebiliriz.

Varsayım 4- Kent parklarında öznel iyi olma haline katkı sağlayacak bazı tasarım yaklaşımları belirlenebilir.

Park değerlendirmeleri sonucunda tüm parklarda görülen en baskın olumsuz durum, alanların konumlandırılması olarak saptanmıştır. Park tasarımında en önemli aşamalardan biri olan ve tasarımın iskeletini oluşturan temel altlık, parkı kullanım alanlarına göre bölümlenmek ve bu bölümlenmeler arasında doğru ilişkiler kurabilmektir. Bu bölümlenme ve ilişkiler doğru yapılmadığında yanlış bir iskelet üzerine temellenen park, kullanım aşamasında bu sorunun olumsuz sonuçlarını yaşayacaktır. Çalışma alanlarında gözlemlenen kullanım alanlarının konumlandırmasındaki olumsuzluklar ve bu olumsuzluklara yönelik önerilerin bazıları şu şekildedir;

- **Farklı kullanım amaçlarına yönelik alanların iç içe geçmesi:** Gürültü yayama durumu yüksek olan çocuk oyun alanları ile oturma dinlenme alanlarının yakın konumlandırılması, bu duruma en güzel örneklerden biridir. Oturma dinlenme

amacıyla bu alanı kullanmak isteyen kullanıcı, bir süre sonra gürültü sebebi ile rahatsız olacak ve bu alanı kullanmaktan vazgeçecektir. Bu alan bir süre sonra benzer deneyimleri yaşayan insanlardan dolayı kullanımı az bir alan haline gelecektir. Bir diğer örnek ise spor amaçlı yürüyüş yollarının yaya yolları ile iç içe olması ve bu güzergahlar üzerinde oturma birimleri bulunmasıdır. Spor yapmak için yürüyüş yolunu kullanan kullanıcının yaptığı etkinlik sürekli olarak alanı kullanan yayalar ve oturma banklarına ulaşmak isteyen kullanıcılar tarafından kesilecektir. Ayrıca yürüyüş yaparken banklarda oturan insanların bakışları rahatsız edici olabileceği gibi bankları kullanan insanlar da sürekli önünden geçen insanlardan dolayı rahatsızlık duyacaktır. Bu bağlamda parkların tasarımında farklı kullanım türlerini birbirinden ayırtırken benzer kullanımlar arası bağlantılar kurmak kullanıcıların alanları daha verimli kullanmalarını ve kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlayacaktır.

- ***Fiziksel etkinlik alanlarının birbirinden kopuk olması:*** Kullanıcılar fiziksel etkinlik için parka geldiklerinde genellikle birden fazla fiziksel etkinliği bir arada yapmak isteyebilirler. Spor aletleri ile ısındıktan sonra, yürüyüş yapmak ve sonrasında basketbol oynamak gibi... Bu alanlar birbirinden kopuk olduğunda kullanımları da düşecektir. Bu etkinlikleri yapmak için kullanım amacı dışında alanlardan geçmek zorunda kalan kullanıcı da rahatsız olacaktır. Bu bağlamda fiziksel etkinlik alanlarının birbirleri ile olan ilişkileri bir kurgu dahilinde düşünülerek park içinde konumlandırılırsa kullanıcıların bu alanları daha etkin şekilde kullanması da sağlanabilecektir.
- ***Tiyatro/Sinema gibi yapıların park girişinden ve otoparklardan uzak konumlandırılması:*** Tiyatro / sinema gibi etkinlikler için gelen insanlar genellikle en kısa yoldan bu alana ulaşmak isterler ve araçlarını da bu alanlara yakın yerlere park etmek isterler. Park girişinden ve otoparktan uzak konumlanmış bu gibi alanların kullanımı ulaşım problemi dolayısı ile olumsuz etkilenecektir. Bu bağlamda, bu gibi yapıların otopark gereksinimleri de göz önüne alınarak yeterli büyüklükte ve uygun bir alanda park yeri ile birlikte tasarlanması alanın kullanımını arttıracak gibi memnuniyeti de arttıracaktır.

- ***Çocuk oyun alanlarının güvenliği düşük alanlara konumlandırılması:*** Çocuk oyun alanlarında en önemli etmenlerden biri güvenlidir. Yol kenarı ya da uçurum, şev alan gibi alanların tepesinde bulunan alanlar güvenlik açısından sorunlu alanlardır ve bu alanlar ailelerin genellikle bulunmak istemeyeceği alanlar olduğu gibi tedirginlik yaratacak alanlardır. Bu bağlamda, çocuk oyun alanlarının daha güvenli alanlarda konumlandırılması ve konumlandırıldığı alanda yeterli güvenlik önlemlerinin alınması kullanıcıların kendilerini güvende hissetmelerini sağlayacak ve kullanımı arttıracaktır.

Konumlandırma konusunda görülen eksikliklerin yanı sıra belirlenen diğer yetersizlikler ve bunlara ilişkin öneriler ise aşağıdaki gibidir;

- ***Fiziksel etkinlik alanlarının yetersizliği:*** Parklarda sık yapılan etkinlikler içerisinde yürüyüş etkinliği ön plana çıkmaktadır. Bunun en önemli sebebi bir fiziksel etkinlik olarak yürüyüşün en az zahmet gerektiren sporlardan biri olması ve etkinliği gerçekleştirebilecek mekânların diğer fiziksel etkinliklere göre daha sık bulunabilir olmasıdır. Fakat diğer fiziksel etkinliklerin neredeyse yok denecek kadar az yapıldığı gözlenmiştir. Bunun başlıca sebebi parklarda bu etkinlikler için uygun alanların olmayışı ya da olan alanların kullanıma yeterince uygun olmayışındır. Fiziksel etkinlikler insanların fiziksel sağlığının yanı sıra zihinsel anlamda da etkileri olan bir etkinlik çeşitidir. Bu nedenle bu etkinliklerin yapılabilmesi kolay ulaşılabilir ve kullanılabilir alanlar bulunması buna katkı sağlayacaktır. Bu nedenle; çalışma sonucunda, kent parklarında fiziksel etkinlik alanlarına daha fazla önem verilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca park içinde bulunan fiziksel etkinlik alanlarına ilişkin olumsuz bulunan durumlardan en önemlisi park içerisindeki konumlandırma. Fiziksel etkinlik alanlarının birbirinden kopuk olması kullanımı olumsuz etkileyen etmenlerden biridir. Park tasarımlarında birbiri ile ilişkili olan ve diğer ilgili olmayan alanlardan soyutlanabilmiş fiziksel etkinlik alanları konumlandırılmalıdır. Konumlandırmadan sonra en önemli etmenlerden biri ise etkinlik alanının standartlara uygun ve nitelikli bir alan olmasıdır. Ters durumda parkta bulunması kullanımı için yeterli olmayacaktır.

- **Güvenlik endişesi:** Parkların kullanımını etkileyen bir diğer önemli etmen güvenlidir. İnsanlar kendilerini güvende hissettikleri alanda huzurlu ve daha uzun zaman geçirebilirler. Çalışma sonucunda da güvenlik etmeni ön plana çıkmıştır. Parklarda güvenlik elemanları olmasına karşın insanların güvenlik endişesi bulunmaktadır. Bu nedenle parkları kullanıcılar için daha güvenli yerler olarak hissettirecek çözümler bulunmalıdır. Bu anlamda parkların ailelerin daha sık kullanabileceği mekanlar haline getirilmesi, çeşitli etkinlikler düzenlenerek kullanıcıların etkinliklere katılımının sağlanması parklarla kuracağı mekansal ilişkiyi ve buna bağlı aidiyet duygusunu arttıracaktır.
- **Yetersiz bakım:** Bakım ve temizlik parklarda en önemli etmenlerden biridir. Parkların düzenli bir şekilde temizlenmesi ve bakımının yapılması kullanıcıların alanda kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlayacaktır. Özellikle su öğeleri ve bitkisel öğeler gibi bakımsız bırakıldığında olumsuz etkiler oluşturan öğelerin bakım ve temizliği çok önemlidir. Su öğesi genellikle insanlarda olumlu etkiler yaratır. Fakat su öğesinin bakımlı ya da bakımsız olması yarattığı etkiyi tamamen değiştirebilir. Bakımsız bir su öğesi insanlarda genellikle olumsuz etkiler yaratır. Bakımsız bir su öğesinin var olmasındansa hiç olmaması daha yeğelenir bir durum olacaktır. Bu nedenle parklarda su kullanımına bakım etmeni göz önünde bulundurularak karar verilmelidir. Bir diğer önemli durum ise özellikle çöplerin düzenli olarak temizliğinin yapılmasıdır. Çöpler çevrede görsel etkiyi olumsuz etkilemenin yanı sıra kötü koku ile de kullanıcıları rahatsız edici bir etmen olacaktır.
- **Parkların farklı yaş gruplarına uygun olmaması:** Parkların kullanımına ilişkin sonuçlara bakıldığında 65 yaş üzeri kullanıcılarda park kullanımının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak parkların bu yaşta insanların ilgisini çekecek özellikleri bulunmayışı ilk akla gelen nedenlerden biridir. Bir diğeri ise park kullanımına ilişkin çıkan sonuçlara dayanarak parkın güvenliği konusundaki endişeleri olabilir. Bu anlamda parklar kullanıcı yaş grupları da düşünülerek tasarlanmalı, özellikle zaman konusunda daha rahat olan emekli ve 65 yaş üzeri kullanıcılar için parklar daha çekici duruma getirilmelidir.

- **Bitkisel tasarım kurgusunun yetersizliği:** Park değerlendirmelerine bakıldığında çoğu alanın bitkisel tasarımında mekana özđu mekanı tanımlayacak ya da mekanın kullanımına uygun şekilde kurgulanmamış olduğu görölmüşdür. Bitkiler insanların kendilerini doğal ortamda hissetmelerini sağlayacak ve bulundukları mekanı tanımlayıcı hale getirecek en önemli tasarım öğlerindenidir. Bu bağlamda mekanların bitkilerin, gölgeleme, tampon bölge oluşturma, sınırlama, renk ve koku etkisi gibi özelliklerinden yararlanılarak kullanılması mekan memnuniyetini arttıracak önemli bir etmendir.
- **Park Yönetiminde Etkinlik Programı Gerekliliği:** Çalışmanın sonuçlarında da göröldüğu gibi parklarda yeterince etkinliklerin düzenleniyor olmayışı, sosyal etkinlik alanlarının da etkin kullanılmamasına neden olmaktadır. Bu bağlamda parkların planlama ve tasarımında, park yönetimi ve etkinliklere yönelik kurguların oluşturulması ve hayata geçirilmesi parkların etkin kullanımı ve kullanıcıların memnuniyeti açısından oldukça önemlidir.

Sonuç olarak; kent parkları ve öznel iyi olma hali arasında olumlu bir etkileşimin olduğu ve kullanıcıların park kullanımından, fiziksel, sosyal ve zihinsel anlamda katkılar sağladığı görölmüşdür. Parkların etkin kullanımının (uzun süre ve daha sık kullanımının) öznel iyi olma haline katkısı olduğu gözlenmiştir. Bu katkıların arttırılabilmesi için park değerlendirmeleri ayrı ayrı yapılarak, her park için ve genel olarak tüm parkların tasarımında dikkat edilmesi ön görölen durumlar ve bu durumlara ilişkin öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler genel kapsamlı öneriler olup detaylı bir irdeleme söz konusu değildir. Bunun temel nedeni çalışma konusunun öznel iyi olma hali kapsamında şekillenmesi ve diğer konuların tezin alt amaçlarını oluşturması ve asıl amacından uzaklaşmaması için belirli bir çerçeve dahilinde çalışmanın sonuçlandırılmasına özen gösterilmiş olmasıdır.

5.6 Çalışmanın Sınırlılıkları ve Sonraki Çalışmalara Öneriler

Park kullanımı öncesi ve sonrası duygu durumları dikkate alındığında park kullanımının duygu durumuna olumlu bir etkisi olduğu saptanmıştır. Bu durum park kullanımı ile

öznel iyi olma hali arasındaki olumlu ilişkiyi desteklemektedir. Ancak bu saptamayı güçlendirmek ve daha kesin bir sonuca ulaşabilmek için boylamsal bir çalışma, yani ön tez ve son tez araştırmalarına gerek vardır. Bu bağlamda kent parklarını kullanmayan bir grup kişinin kontrol grubu olarak seçilip öznel iyi olma hallerinin değerlendirilmesi ve sonrasında, aynı grubun belli bir süreçte düzenli olarak kent parklarını kullanımının sağlanarak bu süreç boyunca ve sonrasında öznel iyi olma hallerinin değerlendirilmesi yapılmalıdır. Çalışmanın kapsam ve süresinin sınırlı olması nedeni ile bu değerlendirme yapılamamıştır.

Diğer bir sınırlılık ise park kullanımı sıklığı ve öznel iyi olma hali arasındaki ilişkinin çözümlenmesine yöneliktir. Park kullanım sıklığı ve uzun süreli kullanımının öznel iyi olma halini olumlu etkilediği görülmüştür. Ancak kullanıcıların çoğunun parkı genellikle 1-2 saat ve yılda 2 kereden az kullandığı, parkı daha sık ve uzun süreli kullananların ise sayısal olarak az olduğu görülmüştür. Sayısal olarak katılım oranları, kullanım sıklığı ve geçirilen süre anlamında eşit olan birkaç grubun öznel iyi olma halinin değerlendirilmesi daha sağlıklı ve detaylı sonuçlar sağlayacaktır.

Tez çalışmasının amacı ve kapsamı dikkate alınarak park değerlendirmeleri genel önerilerle sınırlandırılmış ve tasarıma ilişkin bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu kapsamda park değerlendirme ölçütlerinin oluşturulması ve tasarıma ilişkin detaylı çalışmaların yapılması diğer bir çalışmanın konusu olarak değerlendirilebilir.

Çalışmada geliştirilen yöntem, insan ve mekân ilişkisinin olduğu her alanda benzer bir yaklaşımla mekânların özellikleri ve kullanımı ile öznel iyi olma hali arasındaki ilişkinin değerlendirilebileceğini göstermektedir. Bu bağlamda benzer yöntemler kullanılarak ya da bu çalışma kapsamında önerilen yöntem geliştirilerek, mekânların tasarımının öznel iyi olma haline daha fazla katkı sağlayacak nitelikte yapılması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Abkar, M., Schariff, M., Kamal, M., Mariapan, M., Maulan, S. and Sheybani, M. 2010. The role of urban green spaces in mood change. *Aust. J. Basic Appl. Sci.* 4, 5352–5361.
- Abraham, A., Sommerhalder, K. and Abel, T. 2010. Landscape and well-being: a scoping study on the health-promoting impact of outdoor environments. *Int J Public Health* (2010) 55:59–69
- Akın, F. 2009. Sosyal Bilimlerde İstatistik. Ekin Basın Yayın Dağıtım. Bursa.
- Akpınar, N., Belkayalı, N., Çakçı Kaymaz, I., Turan, F., Büyükaşahin Sunal, A. ve Oğuz, D. 2013. Kent Parklarında İşitsel Peyzaj (Soundscape) Algısı ve Kullanıcı Tercihlerinin Yaşam Kalitesi Kapsamında Değerlendirilmesi: Ankara Örneği. Tübitak Projesi. Ankara.
- Aksoy, Y. 2001 İstanbul Kenti Yeşil Alan Durumunun İncelenmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Alem, Y. and Martinsson, P. 2010. Subjective well-being and its determinants in urban Ethiopia. Web Site: http://www.researchgate.net/publication/228716020_Subjective_well_being_and_its_determinants_in_urban_Ethiopia Erişim Tarihi: 02.05.2013
- Ambrey, C.,L. and Fleming, C.M. 2012. Public greenspace and life satisfaction in urban Australia. Fremantle, Western Australia, February 7-10. Web Sitesi: <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/124302/2/2012AC%20Fleming%20CP.pdf> Erişim Tarihi: 06.09.2013
- Angner, E. 2008. The Philosophical Foundations of Subjective Measures of Well-Being. Capabilities and Happiness. Oxford University Press, pp. 286-298.
- Anonim, 2012a. Botanik Parkı. Web Sitesi: <http://www.ankara-bel.gov.tr/AbbSayfalari/Parklar/Botanik.aspx> Erişim tarihi: 17.09.2012
- Anonim, 2012b. Gençlik Parkı. Web Sitesi: <http://www.anfaaltinpark.com.tr/tr/34/p/genclik-parki> Erişim Tarihi: 17.09.2012
- Anonim, 2012c. Altınpark. Web Sitesi: http://www.ankara-bel.gov.tr/AbbSayfalari/Parklar/altinpark_rekreasyon_alani.aspx, Erişim tarihi: 17.09.2012
- Anonymous. 2010. Benefits of green infrastructure. Report by Forest Research. Forest Research, Farnham
- Anonymous. 2012a. Great Outdoors: How Our Natural Health Service Uses Green Space To Improve Wellbeing. Faculty of Public Health report. Web Site:

http://www.fph.org.uk/uploads/r_great_outdoors.pdf. Erişim Tarihi: 16.05.2012

- Anonymous. 2012b. Design Review and Neighborhood Park Guidelines, Carson City Parks and Recreation Department. Web Site: http://land2plan.com/PDFFiles/Design_Review.pdf . Erişim Tarihi: 02.05.2012
- Ariel, R. 2006. Analysis of leisure experience and subjective wellbeing. ProQuest Dissertations and Theses. Doctor of philosophy department of Park, Recreation and Tourism Resources
- Argyle, M. 1999. Causes and Correlates of Happiness. In D. Kahneman, E. Diener, N. Schwarz (Eds.), Well-being: The foundations of hedonic psychology. pp. 353–373. New York.
- Argyle, M., Martin, M. and Crossland, J. 1989. Happiness as a function of personality and social encounters. In J. P. Forgas and J. M. Innes (Eds.), Recent advances in social psychology: An international perspective. pp. 189–203. North-Holland.
- Argyle, M., Martin, M. and Lu, L. 1995. Testing for stress and happiness: The role of social and cognitive factors. In C. D. Spielberger and I. G. Sarason (Eds.), Stress and emotion (pp. 173–187). Washington, DC.
- Armstrong, D.A. 2000. Survey of community gardens in upstate New York: implications for health promotion and community development. Health Place 6:319–327
- Aydem R.S.E. 2000. Kentsel Açık ve Yeşil Alanlar Rekreasyon, Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarım, KTÜ Yayın, Trabzon.
- Bayramoğlu E., Özdemir B. ve Demirel Ö. 2010. "Trabzon Kent Merkezinde Uzun Sokak Üzerinde Bulunan Kentsel Donatı Elemanlarının Değerlendirilmesi Ve Kent Kimliği İle Olan İlişkisi", Peyzaj Mimarlığı IV.Kongresi-Açılımlar/planlama-tasarım-onarım-yönetim, İzmir, Türkiye, 12-24 Ekim 2010, ss.3-4
- Bayramoğlu E. ve Özdemir B. 2012 "Trabzon Kent Merkezi Uzun Sokak Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Kimliği Açısından Değerlendirilmesi", Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 12, 2, 182-191.
- Bedimo-Rung, A., Mowen, A. and Cohen, D. 2005. The Significance of Parks to Physical Activity and Public Health: A conceptual model, American Journal of Preventive Medicine, vol. 28, no. 2S2, pp. 159–168
- Biddle, S.J.H., and Ekkekakis, P. 2005. Physically Active Lifestyles And Wellbeing. In F.A. Huppert, B. Keverne and N. Baylis (Eds.), The Science Of Wellbeing Oxford University Press

- Blaauw, D. and Pretorius, A. 2012. The Determinants Of Subjective Well-Being In South Africa – An Exploratory Enquiry. *Journal Of Economic And Financial Sciences* | Jef | April 2013 6(1), Pp. 179-194
- Booth M.L., Owen N., Bauman A., Clavisi O. and Leslie E. 2000. Socialcognitive and perceived environment influences associated with physical activity in older Australians. *Prev Med* 31:15–22
- Bradburn, N.M. 1969. *The Structure of Psychological Well-being*. Chicago: Aldine.
- Brief, A.P., Butcher, A.H., George, J.M., and Link, K.E. 1993. Integrating buttom-up and top-down theories on subjective well-Being: The case of health. . *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(4), 646-653.
- Brown, S.L., Nesse, R.M., Vinokur, A.D., and Smith, D.M. 2003. Providing support may be more beneficial than receiving it: Results from a prospective study of mortality. *Psychological Science*, 14, 320–327.
- Bulut Y, Atabeyoğlu Ö, Yeşil P. 2008. Erzurum Kent Merkezi Donatı Elemanlarının Ergonomik Özelliklerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 14: 131-138
- Burgess, J., Harrison, D. and Limb, M. 1988. People, parks and urban green: A study of popular meanings and values for open spaces in the city. *Urban Studies* 1988, 25, 455–573.
- Burls, A. 2007. People and Green Spaces: Promoting public health and mental wellbeing through ecotherapy, *Journal of Public Mental Health*, vol. 6, no. 3, pp. 24–39.
- Burns, G. 2000. When watching a sunset can help a relationship dawn anew: nature-guided therapy for couples and families, *Australian NZJ. Fam. Therapy*, 20:4, 184-190
- Burns, G. 2006. Naturally happy, naturally healthy: the role of the natural environment in wellbeing, *The science of wellbeing*, (Oxford University Press: Oxford) 405-431
- Campbell, A., Converse, P.E. and Rodgers, W.L. 1976. *The quality of American life*. New York: Russell Sage Foundation.
- Cantor, N. and Sanderson, C.A. 1999. Life task participation and well-being: the importance of taking part in daily life. See Kahneman et al. 1999, pp. 230-43
- Chiesura, A. 2004. The role of urban parks for the sustainable city. *Landsc. Urban. Plan*; 68, 129–138.

- Cimprich, B. 1993. Development of an intervention to restore attention in cancer patients, *Cancer Nursing*, 16:2, 83-92
- Cimprich, B. 2003. An environmental intervention to restore attention in women with newly diagnosed breast cancer, *Cancer Nursing*, 26, 284-292
- Clark, A.E., Frijters, P. and Shields, M.A. 2008. Relative income, happiness and utility: an explanation for the Easterlin paradox and other puzzles. *Journal of Economic Literature*, 46(1), pp. 95-144.
- Clinton, I.M. 2006. Designing Urban Parks To Promote Physical Activity: A Set Of Design Guidelines For Landscape Architects. Master Thesis Of Landscape Architecture. University Of Florida
- Cohen, D.A., Inagami, S. and Finch, B. 2008. The built environment and collective efficacy. *Health and Place* 14, 198–208.
- Coen, R. and Ross, N. 2006. Exploring the Material Basis for health: Characteristics of parks in Montreal neighbourhoods with contrasting health outcomes', *Health and Place*, vol. 12, pp. 361–371.
- Coleman, J.S. 1993 Social capital in the creation of human capital. *Am. J. Sociol.* 94, 95–120. Putnam
- Csikszentmihalyi, M. 1990. *Flow: The psychology of optimal experience*. New York: Harper and Row.
- Cummins, R.A. 2000. Personal income and subjective well-being: a review. *Journal of Happiness Studies*, 1, pp. 133-158.
- Çakıcı, I. 2007. Peyzaj Planlama Çalışmalarında Görsel Peyzaj Değerlendirmesine Yönelik Bir Yöntem Araştırması. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Ankara.
- Davies, P. and Deaville, J. 2008. Natural heritage: a pathway to health. Countryside Council for Wales.
- Diener, E. 1984. Subjective well being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-75.
- Diener, E. 2000. Subjective well-being—the science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34–43.
- Diener, E., Diener, M. and Diener, C. 2009a. Factors predicting subjective well-being of Nations. *Social indicators research series* 38, pp. 43-70.
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J. and Griffin, S. 1985. The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71–75.

- Diener, E. and Larsen, R.J. 1993. The Experience of Emotional Well-Being. In M. Lewis, J.M. Haviland (Ed.) *Handbook of Emotions*. pp. 405-415. New York.
- Diener, E. and Lucas, R.E. 1999. Personality and subjective well-being. In D. Kahneman; E. Diener; N. Schwarz (Eds), *Well-being: The foundations of hedonic psychology*., pp. 213-22. New York.
- Diener, E., Oishi, S. and Lucas, R.E. 2003. Personality, culture, and subjective well-being. *Annual Review of Psychology*, 54, 403–425.
- Diener, E. and R. Biswas-Diener. 2000, Income and subjective well-being: Will money make us happy? Manuscript submitted submitted for publication (University of Illinois).
- Diener, E. and Seligman, M.E. P. 2002. Very happy people. *Psychological Science*, 13, 80–83
- Diener, E. and Seligman, M. 2004. Beyond Money. Toward an Economy of Well-Being. *Psychological Science in the Public Interest*, 5 (1), 1-31.
- Diener, E., Seligman, M.E.P. 2009. Beyond Money: Toward an Economy of Well-Being. In E. Diener (ed.), *Assessing Well-Being: The Collected Works of Ed Diener* (pp. 201- 266) Dordrecht: Springer Science+Business Media B.V.
- Diener, E., Sapyta, J.J. and Suh, E. 1998. Subjective well-being is essential to wellbeing. *Psychological Inquiry*, 9(1), 33-37.
- Diener, E., Suh, E.M. (Eds.). 2000. *Culture and subjective well-being*, Cambridge, MA: MIT Press.
- Diener, E., Suh, E.M., Lucas, R.E. and Smith, H.E. 1999. Subjective well-being: three decades of progress. *Psychol. Bull.* 125, 276–302.
- Diener, E., Suh, E. and Oishi, S. 1997. Recent findings on subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24, 25-41.
- Diener, E., Wirtz, D. and Tov, W. 2009. New measures of well-being: Flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 39 247-266.
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi D., Oishi, S. and Biswas-Diener, R. 2009c. New Well-being Measures: Short Scales to Assess Flourishing and Positive and Negative Feelings. *Soc Indic Res.* 97:143–156
- Diener, E., Wolsic, B. and Fujita. 1995. Physical attractiveness and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 120- 129.

- Dolan, P., Peasgood, T. and White, M. 2008. Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being. *Journal of Economic Psychology*, 29, 94-122
- Dost, M.T. 2004. Üniversite Öğrencilerinin Öznel iyi oluş Düzeyleri. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Dunn, E., Aknin, L.B. and Norton, M.I. 2008. Spending money on others promotes happiness. *Science*, 319, 1687–1688.
- Dunnett, N., Swanwick, C. and Woolley, H. 2002. Improving Urban Parks, Play Areas and Green Spaces; Department for Transport, Local Government and the Regions Urban Research Report; The Stationary Office: London, UK.
- Durak, M., Senol, E. ve Gencoz, T. 2010. Psychometric Properties of the Satisfaction with Life Scale among Turkish University Students, Correctional Officers, and Elderly Adults. *Soc Indic Res* 99:413–429
- Durak, M., ve Senol-Durak, E. 2014. Testing the psychometric properties of the Turkish version of the Flourishing Scale and the SPANE. Unpublished Manuscript.
- Ellison, C.G. 1990. Family ties, friendships, and subjective well-being among black Americans. *Journal of Marriage and Family*, 52(2), 298-310.
- Emmons R.A. 1986. Personal strivings: an approach to personality and subjective well-being. *J. Personal. Soc. Psychol.* 47: 1105–17
- Emür, S.H. ve Onsekiz, D. 2007. Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık Ve Yeşil Alanların Önemi –Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22); 367-396.
- Epstein, L., Raja, S., Gold, S., Paluch, R., Pak, Y. and Roemmich, J. 2006. Reducing Sedentary Behavior: the relationship between park area and the physical activity of youth', *Psychological Science*, vol. 17, no. 8, pp. 654–659.
- Ertekin, N. 1992. Yeşil Alan Olarak İzmir için Önemi Olan Kültürparkın Bitki Varlığının Saptanması, Korunması ve Gelistirilmesi Üzerine Araştırmalar. Ege Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Master Tezi, İzmir
- Ewing, C., MacDonald, P., Taylor, M. and Bowers, M. 2007. Equine-facilitated learning for youths with severe emotional disorders: A quantitative and qualitative study, *Child and Youth Care Forum*, vol. 36, no. 1, pp. 59–72.
- Faber-Taylor, A. and Kuo, F.E. 2009. Children with attention deficits concentrate better after walk in the park, *Journal of Attention Disorders*, vol. 12, no. 5, pp. 402–409.

- Faber-Taylor, A., Kuo, F. and Sullivan, W. 2001. Coping with ADD: The surprising connection to green play settings, *Environment and Behaviour*, vol. 33, no. 1, pp. 54–77.
- Friedmann, E. 2000. The Animal–Human Bond: Health and wellness’ in *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice*, Academic Press, San Diego, CA, pp. 41–59.
- Fry, C. L. 2000. Culture, age, and subjective well-being: Health, functionality, and the infrastructure of eldercare in comparative perspective. *Journal of Family Issues*, 21(6), 751–776.
- Gehl, J. 1987. *Life Between Buildings*, New York: Van Nostrand Reinhold.
- Gerdtham, Ulf-G. and Johannesson, M. 1997. The relationship between happiness, health and socio-economic factors: results based on Swedish micro data. Department of Economics, Stockholm School of Economics, Stockholm, Sweden.
- Gobster, P. 2002. Managing urban parks for a racially and ethnically diverse clientele. *Leisure Sci.* 24:143–159.
- Gold, S, M. 1980. *Recreation Planning and Design*. Mc Graw Hill. U.S.A.
- Goodrich, H. 1997. Understanding rubrics. *Educational Leadership*, 54, 14–17.
- Grahn P. and Stigsdotter U. 2003. Landscape Planning and Stress. *Urban Forestry and Urban Greening*, 2:1–18.
- Halpern, D. 1995. *Mental Health and the Built Environment*. Taylor and Francis, London
- Hartig, T., Bökk, A., Garvill, J., Olson, T. and Garling, T. 1996. Environmental influences on psychological restoration”, *Scandinavian Journal of Psychology*, 37, 378–393
- Hartig, T., Evans, G.W., Jamner, L.D., Davis, D.S. and Garling, T. 2003. Tracking restoration in natural and urban field settings. *Journal of Environmental Psychology* 23, 109–123.
- Hartig, T., Mang, M. and Evans, G. 1991. Restorative Effects of Natural Environmental Experiences, *Environment and Behaviour*, 23, 3–26
- Hayward, D.G. and Weitzer, W.H. 1984. The public image of urban parks: Past amenity, present ambivalence, uncertain future. *Urban Ecology*, 8: 243–268.
- Heerwagen, J. 2009. Biophilia, Health and Wellbeing in L. Campbell and A. Wiesen (eds), *Restorative Commons: Creating health and wellbeing through urban landscapes*, USDA Forest Service, Pennsylvania, pp. 39–57.

- Helliwell, J.F. 2003. How's life? Combining individual and national variables to explain subjective wellbeing. *Economic Modelling*, 20(2), 331–360.
- Helliwell, J.F., Barrington-Leigh, C., Harris, A., and Huang, H. 2009. International evidence on the social context of well-being. In E. Diener, D. Kahneman, and J.F. Helliwell (Eds.), *International differences in well-being*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Helliwell, J.F. and Putnam, R.D. 2004. The social context of well-being. Web Site: <http://rstb.royalsocietypublishing.org/> . Erişim Tarihi: 22.09.2013
- Herzog, T.R. and Strevey, S. J.2008. Contact with nature, sense of humor, and psychological wellbeing, *Environment and Behaviour*, vol. 40, no. 6, pp. 747–776.
- Higgins, E.T, Grant, H. and Shah, J. 1999. Selfregulation and quality of life: emotional and non-emotional life experiences. See Kahneman et al. 1999, pp. 244–66
- Hills, P. and Argyle, M. 2002. The Oxford Happiness questionnaire: A compact scale for the measurement of psychological well-being. *Personality and Individual Differences*, 33, 1073–1082.
- Hitchings, R. 2009. Indoor office workers and outdoor nature: a research report. UCL Department of Geography, London.
- Horn, A.V. 2007. A Short Introduction To Subjective Well-Being: Its Measurement, Correlates And Policy Uses. Prepared for the international conference 2-3 April 2007, University of Rome.
- Humpel, N. Owen, N. and Leslie, E. 2002. Environmental factors associated with adults' participation in physical activity: A review', *American Journal of Preventive Medicine*, vol. 22, no. 3, pp. 188–199.
- İlhan, T. 2009. Üniversite Öğrencilerinin Benlik Uyumu Modeli: Yaşam Amaçları, Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ve Öznel İyi Oluş. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Ankara
- Irvine, K.N., Warber , S.L., Devine-Wright, P. and Gaston, K.J. 2013. Understanding Urban Green Space as a Health Resource: A Qualitative Comparison of Visit Motivation and Derived Effects among Park Users in Sheffield, UK. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 10, 417-442
- Jorgensen, S.I. Elvers, M.B. Trelle, T. Menzel, M. Eskildsen, O.N. Jensen, T. Helleday, K. and Helin, C.S. Sorensen. 2007. The histone methyltransferase SET8 is required for S-phase progression. *J. Cell Biol.* 179:1337-1345

- Kalaycı, Ş. 2009. Spss Uygulamalı çok değişkenli İstatistikleri Teknikleri. Asil Yayınevi. 426s., Ankara.
- Kalınkara, V. 2001. Konutta İç Dekorasyon. Teknik Yayınevi. Ankara.
- Kandemir, R.V. 2010. Kamusal Alan İçerisinde Mahalle Parkları Ve Bir Mahalle Parkı Tasarım Rehberi Düşüncesi, Tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Kang, J. 2007. Urban Sound Environment, Taylor and Francis Group, Londonand. NewYork.
- Kaplan, R. and Kaplan, S. 1989. The Experience of Nature: a Psychological Perspective. Cambridge University Press, Cambridge.
- Kaplan, S. 1995. The Restorative Benefits of Nature: Towards an integrative framework, Journal of Environmental Psychology, vol. 15, pp. 169–182.
- Kaplan, S., Talbot, J.F. and Kaplan, R. 1988. Coping with daily hassles: The impact of nearby nature on the work environment. Project Report. U.S. Dept.Agr. For. Serv., North Central For. Expt. Sta., Urban For. Unit Coop. Agreement 23-85-08.
- Kellert, S. and Derr, V. 1998. A national study of outdoor wilderness experience, Yale: School of Forestry and Environmental Studies, Yale University, CT.
- Kılıç, A.N. 1997. Kent Parklarının Standartları ve Dağılımları. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Semineri. Ankara.
- Kim, B. 2009. A Conceptual Framework For Leisure And Subjective Well-Being. Thesis. Degree of Doctor of Philosophy In the School of Health, Physical Education and Recreation Indiana University.
- King, A., Castro, C., Wilcox, S., Eyler, A., Sallis, J. and Brownson, R. 2000. Personal and environmental factors associated with physical inactivity among different racial–ethnic groups of US middle-aged and older-aged women’, Health Psychology, vol. 19, no. 4, pp. 354–364.
- Knopf R.C. 1987. Human Behavior, Cognition, and Affect in the Natural Environment. In Handbook of Environmental Psychology. (eds.) Stokols and Altman. pp. 783-825. New York.
- Konijnendijk, C.C., Annerstedt, M., Nielsen A.,B., Maruthaveeran, S. 2013. Benefits of Urban Parks A systematic review . A Report for IFPRA. Copenhagen and Alnarp

- Koo, T.K. and Li, M.Y. 2016. A guideline of selecting and reporting Intraclass Correlation Coefficients for reliability research. *Journal of Chiropractic Medicine*, 15(2), 155-163. doi:10.1016/j.jcm.2016.02.012.
- Koramaz, E.K. 2010. Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesinde Yeşil Alanların Etkinliğinin Ölçülmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Model Önerisi. Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Şehir ve Bölge Planlaması Programı. İstanbul.
- Korpela, K. and Hartig T. 1996. Restorative qualities of favorite places. *J Environ Psychol* 16:221–233
- Korpela, K.M., Hartig, T., Kaiser, F.G. and Fuhrer, U. 2001. Restorative experience and self-regulation in favorite places. *Environ Behav* 33:572–589
- Köker, S. 1991. Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kuo, F.E., Sullivan, W.C., Coley, R.L. and Brunson, L. 1998. Fertile ground for community: inner-city neighborhood common spaces. *Am. J. Commun. Psychol.* 26 (6), 823–851.
- Kweon, B.S., Sullivan, W.C. and Wiley, A.R. 1998. Green common spaces and the social integration of inner-city older adults. *Environ Behav* 30:832–858
- Lafortezza, R., Carrus, G., Sanesi, G. and Davies, C. 2009. Benefits and well-being perceived by people visiting green spaces in periods of heat stress. *Urban Forestry and Urban Greening* 8, 97-108.
- Lemieux, C.J., Eagles, P.F.J., Slocumbe, D.S., Doherty, S.T., Elliott, S.J. and Moc, S.E. 2012. Human Health And Well-Being Motivations And Benefits Associated With Protected Area Experiences: An Opportunity For Transforming Policy And Management In Canada. *Parks* 2012 Vol 18.1
- Leyden, K.M. 2003. Social capital and the built environment: the importance of walkable neighborhoods. *Am J Public Health* 93:1546–1551
- Lloyd, K.M. and Auld C.J. 2002. The Role of Leisure in Determining Quality of Life: Issues of Content And Measurement, *Social Indicators Research*, Vol.57, s.43-71.
- Lykken, D. and Tellegen, A. 1996. Happiness is a stochastic phenomenon. *Psychological Science*, 7, 186–189.
- Lyubomirsky, S. 2001. Why are some people happier than others: The role of cognitive and motivational processes in wellbeing. *American Psychologist*, 56, 239-249.

- Lyubomirsky, S. 2007. *The How of Happiness: A scientific approach to getting the life you want*. The Penguin Press, NY.
- Lyubomirsky, S., Sheldon, K.M. and Schkade, D. 2005. Pursuing happiness: The architecture of sustainable change. *Review of General Psychology*, 9, 111-131.
- Ma, S. 2008. Relationships Among Psychological Well-Being, Leisure Negotiation, And Leisure Participation. Degree Doctor of Philosophy in the School of Health, Physical Education, and Recreation Indiana University
- Mace, B., Bell, P. and Loomis, R.1999. Aesthetic, affective, and cognitive effects of noise on natural landscape assessment, *Society and Natural Resources*, 12:3, 225-242
- Mair, C.A. and Thivierge-Rikard, R.V. 2010. The Strength Of Strong Ties For Older Rural Adults: Regional Distinctions In The Relationship Between Social Interaction And Subjective Well-Being. *Int'l. J. Aging And Human Development*, Vol. 70(2) 119-143
- Maller, C. and Townsend, M. 2006. Children's Mental Health and Wellbeing and Hands on Contact with Nature: Perceptions and principles of teachers', *International Journal of Learning*, vol. 12, no. 4, pp. 359-372.
- Mansor, M., Said, İ. and Mohamad, İ. 2010. Experiential Contacts with Green Infrastructure's Diversity and Well-being of Urban Community. *Asian Journal of Environment-Behaviour Studies*.
- Micholas, A.C. 1985. Discrepancies Theory. *Social Indicators Research*, 16 (37), 407-413.
- Milligan C., Gatrell A., Bingley A. 2004. Cultivating health: therapeutic landscapes and older people in northern England. *Soc Sci Med* 58:1781-1793
- Moore, M., Bates, M., Bowers, P.,B., Taaffe, P. and Clymer, R. 2012. Well-being and Its Measurement. *Defense Centers of Excellence for Psychological Health and Traumatic Brain Injury*
- Morris, N. 2003. Literature Review: Health, wellbeing and open space, OPENspace research center, Edinburgh College of Art and Heriot-Watt University, Edinburgh
- Mostyn, B. 1979. Personal benefits and satisfactions derived from participation. In: *Urban Wildlife Projects: A Qualitative Evaluation*, Nature Conservancy Council, London.
- Neufert, 1983. *Yap ı Tasarı m Bilgisi*. Kelaynak Yay ı nevi ve Matbaası , Ankara.

- Newton, J. 2007a. Wellbeing and the Natural Environment: A brief overview of the evidence. Web Site: <http://www.esrc.ac.uk/my-esrc/grants/RES-173-27-0007/outputs/read/9ac46fe9-7b56-4f9d-b5c7-9300d29addc6> . Erişim Tarihi: 05.05.2013
- Newton, J. 2007. Stakeholder Engagement in Developing Policy Based on Evidence From Wellbeing Research: ESRC Full Research Report, RES-173-27-0007. Swindon: ESRC
- Nielsen, I., Paritski, O. and Smyth, R. 2010. Subjective well-being of Beijing taxi drivers. *Journal of Happiness Studies*, 11, pp. 721-733.
- Oğuz, D. 1998. Kent parkı kavramı yönünden Ankara kent parklarının kullanım olgusu üzerinde bir araştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Oguz, D. 2000. User surveys of Ankara's urban parks. *Landsc. Urban. Plan.* 52, 165–171
- Oğuz, D. 2003. Kentsel Yeşil Alanların Yaşlı Kullanıcıların Yaşamında Yeri ve Önemi, II. Ulusal Yaşlılık Kongresi (9-14 Nisan), Denizli, s: 361-364.
- Oishi, S. 2001a. Culture and memory for emotional experiences: on-line vs. retrospective judgments of subjective well-being. *Diss. Abstr. Int.* 61(10-B):5625
- Okazaki, S. 2000. Asian American and white American differences on affective distress symptoms: Do symptom reports differ across reporting methods? *J. Cross-Cult. Psychol.* 31:603–25
- Olmsted, F.L. and Kimball T. 1973. *Forty Years of Landscape Architecture: Central Park*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Onsekiz, D. ve Emür, S.H. 2013. Kent Parklarında Kullanıcı Tercihleri ve Değerlendirme Ölçütlerinin Belirlenmesi. http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_24/4-%2069-104.%20syf_.pdf Erişim Tarihi: 06.05.2013
- Orsega-Smith, E., Mowen, A., Payne, L. and Godbey, G. 2004. The Interaction of Stress and Park Use on Psycho-Physiological Health in Older Adults, *Journal of Leisure Research*, vol. 36, no. 2, pp. 232–257.
- Özdemir, A. 2009. Katılımcı Kentli Kimliğinin Oluşumunda Kamusal Yeşil Alanların Rolü: Ankara Kent Parkları Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 1, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 144-153
- Özdingiş, N. 2007. İstanbul Kent Parklarının Bedensel Özürlüler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. Yüksek lisans tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

- Özer, B. 2005. İnsan Psikolojisi Ve Peyzaj Tasarımı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Ankara
- Özgüner, H. 2004. Doğal peyzajın insanların psikolojik ve fiziksel sağlığı üzerine etkileri, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, Sayı: 2, Sayfa:97-107
- Özkır, A. 2007. Kent Parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Ankara.
- Parish-Plass, N. 2008. Animal-assisted therapy with children suffering from insecure attachment due to abuse and neglect: A method to lower the risk of intergenerational transmission of abuse. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, vol. 13, no. 1, pp. 7–30.
- Park, B., Tsunetsugu, Y., Ishii, H. and Furuhashi, S. 2008. Physiological effects of Shinrin-yoku (Taking in the atmosphere of the forest) in a mixed forest in Shinano Town, Japan', *Scandinavian Journal of Forest Research*, vol. 23, no. 3, pp. 278–283
- Parr, H. 2005. Mental Health and Nature: Gardening, recovery and social citizenship' in C. Gallis (ed.), 1st European COST E39 Conference: Forest, Trees and Human Health and Wellbeing, SIOKIS Medical and Scientific Publishers, Thessaloniki, pp. 139–157.
- Parr, H. 2007. Mental health, nature work, and social inclusion, *Environment and Planning D: Society and Space*, vol. 25, no. 3, pp. 537–561.
- Peterson, C., Seligman, M.E.P. and Vaillant, G.E. 1988. Pessimistic explanatory style is a risk factor for physical illness: A thirty-five year longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 23–27.
- Pinder, R., Kessel, A., Green, J. and Grundy, C. 2009. Exploring perceptions of health and the environment: A qualitative study of Thames Chase Community Forest. *Health Place*, 15, 349–356.
- Polat, A.T. 2001. Kent Parkı Kavramı ve Konya İçin Örnek Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Pretty, J., Peacock, J., Hine, R., Sellens, M., South, N. and Griffin, M. 2007a . Green exercise in the UK Countryside: Effects on Health and Psychological wellbeing, and Implications for Policy and Planning, *Journal of Environmental Planning and Management* , 50:2, 211-231
- Putnam, R.D. 2000. *Bowling alone*. New York: Simon and Schuster

- Reis, H. and Gable, S. 2003. Toward a positive psychology of relationships in Keyes and Haidt, J. (eds) *Flourishing: positive psychology and the life well-lived*, (American Psychological Association: Washington), 129-159
- Ryan, R.M. and Deci, E.L. 2000. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *The American Psychologist*, 55, 68–78.
- Ryff, C. 1989. Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069–1081.
- Ryff, C.D. and Singer, B. 1998. The contours of positive human health. *Psychological Inquiry*, 9, 1 28.
- Samman, E. 2007. *Psychological and Subjective Wellbeing: A Proposal For Internationally Comparable Indicators*. Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI) Paper Series.
- Sallis, J., Hovell, M. and Hofstetter, C. 1992. Predictors of adoption and maintenance of vigorous physical activity in men and women, *Preventive Medicine*, vol. 21, no. 2, p. 237.
- Salazar, S.S. and Mene'ndez, L.G. 2005. Estimating the non-market benefits of an urban park: Does proximity matter? *Land Use Policy*.
- Sander, W. 2011. Location and happiness in the United States. *Economics Letters*, 112, pp. 277–279.
- Scheier M.F, Carver C.S. 1993. On the power of positive thinking: the benefits of being optimistic. *Curr. Dir. Psychol. Sci.* 2:26–30
- Seligman, M.E.P. 2002. *Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment*. New York: Free Press.
- Sherer, P.M. 2003. *The Benefits of Parks: Why America Needs More City Parks and Open Space*. Trust for Public Land - Reprint of "Parks for People" white paper, published in 2003
- Simmel, G.H. 1950. The metropolis and mental life. In *The sociology of George Simmel* (Adapted by D. Weinstein from Kurt Wolff's translation) (pp. 409-424). New York.
- Speer, A.K. 2008. *Space For Healthy Communities: An Exploration Of The Social Pathways Between Public Space And Health*. Master thesis. Graduate Department of Geography and Planning University of Toronto

- Staats, H. and Hartig T. 2004. Alone or with a friend: a social context for psychological restoration and environmental preferences. *J Environ Psychol* 24:199–211
- Staats, H., Kieviet A. and Hartig T. 2003. Where to recover from attentional fatigue: an expectancy-value analysis of environmental preference. *J Environ Psychol* 23:147–157
- Steger, M.F., Kashdan, T.B., Sullivan, B.A., and Lorentz, D. 2008. Understanding the search for meaning in life: Personality, cognitive style, and the dynamic between seeking and experiencing meaning. *Journal of Personality*, 76, 199–228.
- Stigsdotter, U.K., Ekholm, O., Schipperijn, J., Toftager, M., Jørgensen, F.K. and Randrup, T.B. 2010. Health Promoting Outdoor Environments – Associations Between Green Space, And Health, Health-Related Quality Of Life And Stress Based On A Danish National Representative Survey. *Scandinavian Journal of Public Health*, 38: 411–417
- Suh, E.M., Diener, E., Oishi, S. and Triandis, H.C. 1998. The Shifting Basis of Life Satisfaction Judgments across Cultures: Emotions versus Norms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1998, Vol. 74, 482 - 493
- Tanrıverdi, F. 1987. Bahçe Sanatının Temel İlkeleri ve Uygulama Metodları. Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 643
- Ter, Ü. 2011. Quality criteria of urban parks: The case of Alaaddin Hill (Konya-Turkey). *African Journal of Agricultural Research* Vol. 6(23), pp. 5367-5376
- Thompson, C.W. 2002. Urban Open Spaces in The 21st Century, *Landscape and Urban Planning*, 68, 59-72
- Tennessen, C. and Cimprich, B. 1995. Views to nature: effects on attention. *Journal of environmental psychology*, 15:1, 77-85
- Tinkler, L. And Hicks, S. 2011. Measuring Subjective Well-being. Office for National Statistics, UK.
- Tinsley, H.E.A. and Tinsley, D.J. 1986. A theory of the attributes, benefits and causes of leisure experience. *Leisure Sciences*. 8: 1-45.
- Townsend, M. and Weerasuriya, R. 2010. The benefits of contact with nature for mental health and well-being. Project conducted by Deakin University 221 Burwood Highway Burwood VIC Australia 3125
- Tümer, H. 1976. Rekreatif Alan ve Tesisleri Ölçütleri, Torizm ve Tanıtma Bakanlığı Planlama Dairesi Başkanlığı, Ankara.

- Ulrich, R.S.1984. View through a window may influence recovery from surgery. Science 224 (4647), 420–421.
- Ulrich, R.S. 1993. Biophilia, Biophobia, and Natural Landscapes. In Kellert, S.R. and Wilson, E.O. (Eds.) The Biophilia Hypothesis. Washington, DC: Island Press.
- Ulrich, R.S. 1999. Effects of gardens on health outcomes: theory and research. In: Cooper-Marcus, C. Barnes, M. (Eds.), Healing Gardens: Therapeutic Benefits and Design Recommendations. Wiley, New York, pp. 27–86.
- Ulrich R. Simons R., Losito B., Fiorito E., Miles M. and Zelson M . 1991. Stress recovery during exposure to natural and urban environments. J Environ Psychol 11:201–203
- Ulusoy, Z. 2000. Parklar. XXI Mimarlık Kültürü Dergisi, Mart-Nisan (1); 122-141s.,Ankara.
- Uzun, G. 1987. Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Kitabı. No:48. Adana
- Uzun, G. 1993. Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması , Çukurova Üniversitesi, Ders Kitabı No:48, Adana.
- Uzun, G. 2002. Peyzaj Konstrüksiyonu II, Ç. Ü. Zir. Fak. Genel Yayın No: 137, Ders Kitapları Yayın No: A-42, Adana, 296 s.
- Veenhoven, R. 1984, ‘Conditions of Happiness’, Reidel Publ. Co., Dordrecht, The Netherlands.
- Verheij, R.A., Maas, J. and Groenewegen, P.P. 2008. Urban–Rural Health Differences And The Availability Of Green Space. European Urban And Regional Studies 15: 307
- Watson, G. 1930. Happiness Among Adult Students of Education. The Journal of Educational Psychology 21: 79-109
- Watson, D., Clark, L.A. and Tellegen, A. 1988. Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. Journal of Personality and Social Psychology, 54, 1063–1070.
- Wheater, C.P., Potts, E., Shaw, E.M., Perkins, C., Smith, H., Casstles, H., Cook, P.A. and Bellis, M.A. 2007. Urban parks and public health: exploiting a resource for healthy minds and bodies. Department of Environmental and Geographical Sciences Manchester Metropolitan University. Centre for Public Health Liverpool John Moores University ISBN - 978-1-902051-96-3
- Whitley, R. and Prince, M. 2005. Fear of crime and inner city health in inner city London. Social Science and Medicine 61, 1678–1688.

- Wilcox, S., Castro, C., King, A., Housemann, R. and Brownson, R. 2000. Determinants of leisure time physical activity in rural compared with urban older and ethnically diverse women in the United States, *Journal of Epidemiology and Community Health*, vol. 54, no. 9, pp. 667–672.
- Wilson, E.O. 1984. *Biophilia*. Harvard, MA: President and fellows of Harvard College.
- Wilson, W. 1967. Correlates of Avowed Happiness. *Psychology Bulletin* 67: 294-306.
- Wirth, L. 1938. Urbanism as a way of life. *American Journal of Sociology*, 44(1), 1-24.
- Woolcock, M. 2001. The place of social capital in understanding social and economic outcomes. In *Proc. OECD/HRDC Conference, Quebec, 19–21 March 2000: the contribution of human and social capital to sustained economic growth and well-being* (ed. J. F. Helliwell), pp. 65–88. Ottawa: HDRC.
- Wong, K. and Domroes, M. 2005. The visual quality of urban park scenes of Kowloon Park, Hong Kong: Likeability, affective appraisal, and cross cultural perspectives, *Environment and Planning B: Planning and Design*, vol. 32, pp. 617–632.
- Yıldızcı, A.C. 1984. *Kentsel Yeşil Alan Planlaması ve İstanbul Örneği*, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, T  Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Yıldızcı, A.C. 1982. *Kentsel Yeşil Alan Planlaması ve İstanbul Örneği*, Doçentlik Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK 1 Anket Formu (Park Kullanıcıları)

EK 2 Anket Formu (Park Kullanıcısı Olmayanlar)

EK 3 Park Değerlendirme Formları

EK 1 Anket Formu (Park Kullanıcıları)

ANKET FORMU

ANKET NO

ANKETİN YAPILDIĞI PARK

TARİH / SAAT

Sayın Katılımcı,

Bu anket çalışması, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı bölümünde Burcu Ayan Sonkur tarafından yürütülmekte olan doktora çalışmasının bir parçasıdır.

Çalışmaya katılmak tamamen **GÖNÜLLÜLÜK** esasına bağlıdır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya herhangi bir zamanda, herhangi bir nedenle ya da neden göstermeksizin araştırmadan çekilebilirsiniz. Bu durumlarda size yönelik herhangi bir olumsuz sonuç bulunmamaktadır. Çalışma sonucunda birey bazında herhangi bir değerlendirme yapılmayacak vermiş olduğunuz bilgiler üçüncü şahıslarla kesinlikle paylaşılmayacaktır. Araştırmada elde edeceğimiz bilgilerle ilgili **GİZLİLİK** esastır.

Çalışmaya vermiş olduğunuz cevaplar ve kişisel bilgiler sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bilimsel amaç dışında araştırmanın herhangi bir amacı bulunmamaktadır.

Doktora çalışmasının amacı: Kent parklarının kullanımı ile bireysel özellikler arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Doğru ya da yanlış seçenek yoktur. Lütfen size en uygun gelen seçeneği seçiniz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Burcu Ayan Sonkur
Peyzaj Y. Mimarı
brc.ayan@gmail.com

Yukarıdaki bilgileri okudum, anladım ve bu çalışmaya gönüllü olarak katılıyorum.

☐ EVET ☐ HAYIR

Benzer bir araştırma için ihtiyaç duymamız halinde ya da arzu ediyorsanız genel araştırma sonuçlarınızı sizlerle paylaşabilmemiz için iletişim bilgilerinizi belirtebilirsiniz.

Not: İlk iki seçeneği birden seçebilirsiniz

☐ E-posta aracılığı ile (lütfen e-posta adresinizi yazınız)

.....@.....

☐ Telefon aracılığı ile (lütfen size ulaşabileceğimiz bir telefon numarası yazınız)

.....

☐ İleride bana ulaşmanızı istemiyorum

Cinsiyetiniz

☐ KADIN ☐ ERKEK

Yaşınız**Medeni Haliniz**

☐ BEKAR ☐ EVLİ ☐ AYRI - BOŞANMIŞ ☐ DUL

Eğitim Durumunuz

☐ Okur-Yazar ☐ İlkokul / İlköğretim mezunu
☐ Lise öğrencisi / mezunu ☐ Üniversite mezunu
☐ Lisansüstü mezunu ☐ Doktora mezunu

İş Durumunuz

☐ Öğrenci ☐ Çalışmıyor
☐ Tam zamanlı bir işte çalışıyor ☐ Emekli
☐ Yarı zamanlı bir işte çalışıyor ☐ Emekli ve Çalışmaya Devam ediyor

Hanenin (Ailenizdeki Tüm Bireylerin Toplam) Aylık Geliri

₺

Parka Hangi Sıklıkta Gidersiniz?

☐ Yılda 2 kereden az ☐ 2 haftada bir kere (yılda 26 kere)
☐ 3 ayda bir kere (yılda 4 kere) ☐ Haftada en az bir kere (yılda 52 kereden fazla)
☐ Ayda bir kere (yılda 12 kere)

Parka daha sık gitmemenizin nedenleri nelerdir?

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Kafamı dinleyebileceğim sakin yerlerin yeterli olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Arkadaşlarımla buluşup çeşitli aktiviteler yapabileceğim yeterli bir yer olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Spor yapabileceğim alanların yeterli olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Yeterince güvenli bir yer olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Yeterince doğal güzelliklere sahip olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Yeni insanlar tanımama yeterince imkan sağlamaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Çeşitli etkinliklerin yeterince düzenleniyor olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Yeterince temiz ve bakımlı yer olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Diğer-I (lütfen yazınız)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Diğer-II (lütfen yazınız)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sizce bir kentte parkların varlığı önemli midir?

- ☐ Evet, çok önemlidir ☐ Hayır, hiç önemli değildir
☐ Evet, önemlidir ☐ Fikrim yok
☐ Hayır, önemli değildir

Parka kiminle geldiniz?

- ☐ Yalnız Geldim ☐ Arkadaşlarımla geldim ☐ Ailemle geldim
☐ Diğer (lütfen yazınız)

Parka rahat ulaşım sağlayabildiniz mi?

- ☐ Evet, rahat ulaşabildim ☐ Hayır, zor ulaştım

Bugün parkta ne kadar zaman geçirdiniz?

- ☐ 1 saatten az ☐ 4-5 saat
☐ 1-2 saat ☐ 5 saatten daha fazla
☐ 2-3 saat

Sizi parka getiren nedenler nelerdir?

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Kafamı dinleyebileceğim rahat bir yer olması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Arkadaşlarımla buluşup çeşitli aktiviteler yapabileceğim bir yer olması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Spor yapabileceğim alanlar olması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Güvenli bir yer olması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Doğal güzelliklere sahip olması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Yeni insanlar tanımama imkan sağlaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Çeşitli etkinlikler düzenleniyor olması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Temiz ve bakımlı bir yer olması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Diğer-I (lütfen yazınız)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Diğer-II (lütfen yazınız)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Bugün parkta hangi mekanları/ alanları kullandınız? (Lütfen parkta bulunan özellikler listesinden 3 tanesini seçerek kullanım yoğunluğunuza göre sıralayınız.)

1. sırada kullandığım alan / mekan

2. sırada kullandığım alan / mekan

3. sırada kullandığım alan / mekan

Parkta “Fiziksel Etkinlikler” ile ilgili aşağıdaki etkinliklerden hangislerini yaptınız ve neler hissettiniz (birden fazla duygu işaretleyebilirsiniz)?

	Rahatlamış Sakinleşmiş	Yenilenmiş	Enerjik/Zinde	Dinlenmiş	Mutlu	Normal Değişiklik yok	Motive olmuş	Yalnız	Özgür	Mutsuz	Kızgın	Huzursuz	Yorgun	Stresli	Hüzünlü	Sosyal
1- Yürüyüş	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2- Kondisyon aletlerini kullanmak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3- Egzersiz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4- Bisiklete Binmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5- Basketbol oynamak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6- Futbol oynamak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7- Tenis Oynamak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8- Voleybol Oynamak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9- Yüzme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10- Uçurtma Uçurmak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11- Paten yapmak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12- Kaykay Yapmak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13- Ata Binmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14- Golf Oynama	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15- Botla Gezinti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16- Köpek gezdirmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17- Koşu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Parkta “Sosyal Etkinlikler” ile ilgili aşağıdaki etkinliklerden hangilerini yaptınız ve neler hissettiniz (birden fazla duygu işaretleyebilirsiniz)?

	Rahatlamış Sakinleşmiş	Yenilenmiş	Enerjik/Zinde	Dinlenmiş	Mutlu	Normal Değişiklik yok	Motive olmuş	Yalnız	Özgür	Mutsuz	Kızgın	Huzursuz	Yorgun	Stresli	Hüzünlü	Sosyal
1- Fuar/ Sergi / Müze gezmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2- Parktaki etkinliğe katılmak (konser, sergi, festival vb.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3- Kamp yapmak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4- Hayvanat Bahçesini gezmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5- Tiyatroya, sinemaya gitmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6- Yeni insanlar tanımak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7- Aile ile birlikte vakit geçirmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8- Arkadaşlarla toplanıp vakit geçirmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9- Piknik Yapmak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10- Çocuğunu gezdirmek / oyun oyunlatmak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11- Yeme-içme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Parkta “Zihinsel Etkinlikler” ile ilgili aşağıdaki etkinliklerden hangilerini yaptınız ve neler hissettiniz (birden fazla duygu işaretleyebilirsiniz)?

	Rahatlamış Sakinleşmiş	Yenilenmiş	Enerjik/Zinde	Dinlenmiş	Mutlu	Normal Değişiklik yok	Motive olmuş	Yalnız	Özgür	Mutsuz	Kızgın	Huzursuz	Yorgun	Stresli	Hüzünlü	Sosyal
1. Çimlere uzanmak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2- Vahşi yaşamı yakından görme (kuşlar, kelebekler vb.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3- Resim Yapmak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4- Müzik dinlemek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5- Kendinle baş başa kalmak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6- İnsanları izlemek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7- Güneşlenmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8- Fotoğraf Çekmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9- Kitap/ Dergi / Gazete Okumak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10- Rahatlamak / Sakinleşmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11- Açık havada bulunmak/ hava almak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12- Doğayı seyretmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13- Oturup dinlenmek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Bugün parkta sizi OLURLU etkileyen durumlar nelerdi?
(En fazla 3 şıkkı önem sırasına göre sıralayınız.)

	1	2	3
Sessiz sakin bir ortam bulmak	☐	☐	☐
İnsanların bir araya gelip çeşitli aktiviteler yapması	☐	☐	☐
Alanda istediğim sporu yapabilmek	☐	☐	☐
Alanda güvenlik elemanlarının olması	☐	☐	☐
Doğallık/ yeşillik/ çiçekler	☐	☐	☐
Yeni insanlar tanınmış olmak	☐	☐	☐
Çeşitli etkinliklere katılmış olmak	☐	☐	☐
Temizliğe ve bakıma özen gösterilmiş bir yer olması	☐	☐	☐
Diğer (lütfen yazınız)	☐	☐	☐
Diğer (lütfen yazınız)	☐	☐	☐
Diğer (lütfen yazınız)	☐	☐	☐

Bugün parkta sizi OLUMSUZ etkileyen durumlar nelerdi?
(En fazla 3 şıkkı önem sırasına göre sıralayınız.)

Öğeler	1	2	3
İnsanlarla mecburi diyaloglar kurmak	☐	☐	☐
Alanda istediğim sporu yapamamak	☐	☐	☐
Temizliğe ve bakıma özen gösterilmemiş olması	☐	☐	☐
Parkın çok gürültülü olması	☐	☐	☐
Alanda güvenlik elemanı olmayışı	☐	☐	☐
Alanda Doğallık / Yeşillik / Çiçekler görememek	☐	☐	☐
Kalabalık olması	☐	☐	☐
Etkinliklerin yetersiz olması	☐	☐	☐
Diğer (lütfen yazınız)	☐	☐	☐
Diğer (lütfen yazınız)	☐	☐	☐
Diğer (lütfen yazınız)	☐	☐	☐

Parkı kullanmadan önceki durumunuzla kullandıktan sonraki durumunuzu kıyasladığınızda kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

	Berbat	Çok daha kötü	Daha kötü	Kötü	Biraz kötü	Ne kötü ne iyi (nötr)	Biraz iyi	İyi	Daha iyi	Çok daha iyi	Mükemmel
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1- Kendimi fiziksel olarakhissediyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
2- Kendimi zihinsel olarakhissediyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
3- Kendimi sosyal anlamdahissediyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Parktan ayrılırken /şu an kendinizi nasıl hissediyorsunuz?
(1 ile 5 arasında derecelendirerek işaretleyiniz)

	1	2	3	4	5	
Keyifsiz	☐	☐	☐	☐	☐	Keyifli
Yorgun	☐	☐	☐	☐	☐	Zinde
Sıkılmış	☐	☐	☐	☐	☐	Eğlenmiş
Stresli	☐	☐	☐	☐	☐	Sakin/Rahat
Üzgün	☐	☐	☐	☐	☐	Mutlu
Kızgın	☐	☐	☐	☐	☐	Hoşnut
Asosyal	☐	☐	☐	☐	☐	Sosyal
Huzursuz	☐	☐	☐	☐	☐	Huzurlu
Korkulu	☐	☐	☐	☐	☐	Neşeli
Güvensiz	☐	☐	☐	☐	☐	Güvende

Aşağıda; yaşamın anlamı, yeterlilik duygusu ve diğer kişilerle ilişkileri içeren sekiz ifade bulunmaktadır.

"Kesinlikle katılmıyorum" ve "Kesinlikle katılıyorum" arasındaki ölçeği kullanarak bu ifadelere ne kadar katıldığınızı ya da katılmadığınızı her bir madde için belirtiniz. Doğru ya da yanlış cevap bulunmamaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyarak olabildiğince samimi cevaplar veriniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Ne katılmıyorum ne de katılmıyorum	Çok Az Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Amacı olan anlamlı bir hayat sürdürüyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Sosyal ilişkilerim destekleyici ve ödüllendiricidir	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Günlük faaliyetlerimle ilgili ve alakalıyım	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Etkin bir biçimde başkalarının mutluluğuna ve iyiliğine katkıda bulunurum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Benim için önemli etkinliklerde yetkin ve yetenekliyim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. İyi bir insanım ve iyi bir yaşam sürdürüyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Geleceğim konusunda iyimserim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. İnsanlar bana saygı duyar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Aşağıdaki ifadelere katılıp katılmadığınızı görüşünüzü yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sizin durumunuzu yansıttığını düşündüğünüz seçenek bizim için en doğru yanıttır. Lütfen, açık ve dürüst şekilde yanıtlayınız. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyarak olabildiğince samimi cevaplar veriniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Ne katılmıyorum ne de katılmıyorum	Çok Az Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Pek çok açıdan ideallerime yakın bir yaşamım var	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Yaşam koşullarım mükemmeldir	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Yaşamım beni tatmin ediyor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Şimdiye kadar, yaşamda istediğim önemli şeyleri elde ettim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Hayatımı bir daha yaşama şansım olsaydı, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Lütfen son bir ay içinde yaptıklarınızı düşünün ve aşağıdaki duygulardan her birini ne kadar hissettiğinizi yandaki ifadeleri kullanarak değerlendiriniz.

Her bir madde için seçtiğiniz ifadeyi işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap bulunmamaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyarak olabildiğince samimi cevaplar veriniz.

	Asla	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
1. Olumlu	☐	☐	☐	☐	☐
2. Olumsuz	☐	☐	☐	☐	☐
3. İyi	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kötü	☐	☐	☐	☐	☐
5. Keyifli	☐	☐	☐	☐	☐
6. Keyifsiz	☐	☐	☐	☐	☐
7. Mutlu	☐	☐	☐	☐	☐
8. Üzgün	☐	☐	☐	☐	☐
9. Korkulu	☐	☐	☐	☐	☐
10. Neşeli	☐	☐	☐	☐	☐
11. Kızgın	☐	☐	☐	☐	☐
12. Hoşnut	☐	☐	☐	☐	☐

Bize iletmek istediğiniz bir konu varsa aşağıdaki kutucuğa yazabilirsiniz

EK 2 Anket Formu (Park Kullanıcısı Olmayanlar)

ANKET FORMU

ANKET NO

ANKETİN YAPILDIĞI YER

TARİH / SAAT

Sayın Katılımcı,

Bu anket çalışması, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı bölümünde Burcu Ayan Sonkur tarafından yürütülmekte olan doktora çalışmasının bir parçasıdır.

Çalışmaya katılmak tamamen **GÖNÜLLÜLÜK** esasına bağlıdır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya herhangi bir zamanda, herhangi bir nedenle ya da neden göstermeksizin araştırmadan çekilebilirsiniz. Bu durumlarda size yönelik herhangi bir olumsuz sonuç bulunmamaktadır. Çalışma sonucunda birey bazında herhangi bir değerlendirme yapılmayacak vermiş olduğunuz bilgiler üçüncü şahıslarla kesinlikle paylaşılmayacaktır. Araştırmada elde edeceğimiz bilgilerle ilgili **GİZLİLİK** esastır.

Çalışmaya vermiş olduğunuz cevaplar ve kişisel bilgiler sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bilimsel amaç dışında araştırmanın herhangi bir amacı bulunmamaktadır.

Doktora çalışmasının amacı: Kent parklarının kullanımı ile bireysel özellikler arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Doğru ya da yanlış seçenek yoktur. Lütfen size en uygun gelen seçeneği seçiniz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Burcu Ayan Sonkur
Peyzaj Y. Mimarı
brc.ayan@gmail.com

Yukarıdaki bilgileri okudum, anladım ve bu çalışmaya gönüllü olarak katılıyorum.

☐ EVET ☐ HAYIR

Parka Hangi Sıklıkta Gidersiniz?

☐ HİÇ GİTMEM ☐ GİDERİM

Cinsiyetiniz

☐ KADIN ☐ ERKEK

Yaşınız**Medeni Haliniz**

☐ BEKAR ☐ EVLİ ☐ AYRI - BOŞANMIŞ ☐ DUL

Eğitim Durumunuz

☐ Okur-Yazar ☐ İlkokul / İlköğretim mezunu
☐ Lise öğrencisi / mezunu ☐ Üniversite mezunu
☐ Lisansüstü mezunu ☐ Doktora mezunu

İş Durumunuz

☐ Öğrenci ☐ Çalışmıyor
☐ Tam zamanlı bir işte çalışıyor ☐ Emekli
☐ Yarı zamanlı bir işte çalışıyor ☐ Emekli ve Çalışmaya Devam ediyor

Hanenin (Ailenizdeki Tüm Bireylerin Toplam) Aylık Geliri

₺

Sizce bir kentte parkların varlığı önemli midir?

☐ Evet, çok önemlidir ☐ Hayır, hiç önemli değildir
☐ Evet, önemlidir ☐ Fikrim yok
☐ Hayır, önemli değildir

Parka gitmemenizin nedenleri nelerdir?

	Hic katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Kafamı dinleyebileceğim sakin yerlerin yeterli olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Arkadaşlarımla buluşup çeşitli aktiviteler yapabileceğim yeterli bir yer olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Spor yapabileceğim alanların yeterli olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Yeterince güvenli bir yer olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Yeterince doğal güzelliklere sahip olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Yeni insanlar tanımama yeterince imkan sağlamaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Çeşitli etkinliklerin yeterince düzenleniyor olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Yeterince temiz ve bakımlı yer olmaması	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Diğer-I (lütfen yazınız)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Diğer-II (lütfen yazınız)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Aşağıda; yaşamın anlamı, yeterlilik duygusu ve diğer kişilerle ilişkileri içeren sekiz ifade bulunmaktadır.

"Kesinlikle katılmıyorum" ve "Kesinlikle katılıyorum" arasındaki ölçeği kullanarak bu ifadelere ne kadar katıldığınızı ya da katılmadığınızı her bir madde için belirtiniz. Doğru ya da yanlış cevap bulunmamaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyarak olabildiğince samimi cevaplar veriniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Çok Az Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Amacı olan anlamlı bir hayat sürdürüyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Sosyal ilişkilerim destekleyici ve ödüllendiricidir	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Günlük faaliyetlerimle ilgili ve alakalıyım	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Etkin bir biçimde başkalarının mutluluğuna ve iyiliğine katkıda bulunurum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Benim için önemli etkinliklerde yetkin ve yetenekliyim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. İyi bir insanım ve iyi bir yaşam sürdürüyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Geleceğim konusunda iyimserim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. İnsanlar bana saygı duyar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Aşağıdaki ifadelere katılıp katılmadığınızı görüşünüzü yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sizin durumunuzu yansıttığını düşündüğünüz seçenek bizim için en doğru yanıttır. Lütfen, açık ve dürüst şekilde yanıtlayınız. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyarak olabildiğince samimi cevaplar veriniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Çok Az Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Pek çok açıdan ideallerime yakın bir yaşamım var	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Yaşam koşullarım mükemmeldir	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Yaşamım beni tatmin ediyor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Şimdiye kadar, yaşamda istediğim önemli şeyleri elde ettim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Hayatımı bir daha yaşama şansım olsaydı, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Lütfen son bir ay içinde yaptıklarınızı düşünün ve aşağıdaki duygulardan her birini ne kadar hissettiğinizi yandaki ifadeleri kullanarak değerlendiriniz.

Her bir madde için seçtiğiniz ifadeyi işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap bulunmamaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyarak olabildiğince samimi cevaplar veriniz.

	Asla	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
1. Olumlu	☐	☐	☐	☐	☐
2. Olumsuz	☐	☐	☐	☐	☐
3. İyi	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kötü	☐	☐	☐	☐	☐
5. Keyifli	☐	☐	☐	☐	☐
6. Keyifsiz	☐	☐	☐	☐	☐
7. Mutlu	☐	☐	☐	☐	☐
8. Üzgün	☐	☐	☐	☐	☐
9. Korkulu	☐	☐	☐	☐	☐
10. Neşeli	☐	☐	☐	☐	☐
11. Kızgın	☐	☐	☐	☐	☐
12. Hoşnut	☐	☐	☐	☐	☐

Bize iletmek istediğiniz bir konu varsa aşağıdaki kutucuğa yazabilirsiniz

EK 3 Park Değerlendirme Formları

Altınpark Değerlendirme Formu

[illegible]

* Renklendirilmiş kareler puanlama yapılacak alanları göstermektedir.

EK 3 Park Değerlendirme Formları (devam)

Botanik Park Değerlendirme Formu

[illegible]

* Renklendirilmiş kareler puanlama yapılacak alanları göstermektedir.

		DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
		GENEL				FİZİKSEL/ SOSYAL/PASİF ETKİNLİK ALANLARI														DONATI ÖĞELERİ				BİTKİSEL ÖĞELER				TOPOĞRAFYA		İDARİ ve TEKNİK ÖĞELER	PUANLAR																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
PARKTA BULUNAN ÖZELLİKLER						Amaçlanan etkinliğe uygunluk														Park içindeki konum / çevresi ile uyum		Çevresindeki bitkisel öğelerin yeterliliği		Amaçlanan hizmete uygunluğu / işlevsellik		Park içindeki dağılımın yeterliliği		Çevresindeki öğelerle uyumu		Bitki seçimi uygunluğu		Park içindeki dağılımın yeterliliği		Bitki Çeşitliliği		Renk ve Koku Etkisi		Çevresindeki öğelerle uyumu		Alanın topoğrafyaya uygun kullanımı		Çeşitlilik		Park için genel olarak yeterliliği		ALT ÖLÇÜTLER TOPLAMI		ÜST ÖLÇÜTLER TOPLAMI																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
		Alan Büyüklüğü x<400da=1 400da<x<1000da=2 x>1000da=3	Konum Rahat Ulaşım=3 Ulaşım rahatlığı orta derece=2 Zor Ulaşım=1	Ses Düzeyi Sessiz Sakin=3 Orta düzeyde ses=2 Çok ses/ gürültü=1	Tüm parkı ziyaret etme kapasitesi	Genişlik	Döşeme Niteliği	Aletlerin niteliği	Aletlerin Yerleşimi	Yaş gruplarına göre ayrım	Oyun Çeşitli Olanığı	Standartlara Uygunluk	Alanın etkinlik için kapasitesi	Alan Kontrolü	Ergonomi	Geniş ve ferah bir alan etkisi	Ses Durumu	Etkin Kullanımı			İşlevsellik/ Ergonomi	Malzeme Niteliği																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											

* Renklendirilmiş kareler puanlama yapılacak alanları göstermektedir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Burcu AYAN

Doğum Yeri : Ankara

Doğum Tarihi : 16.04.1984

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Ankara Kocatepe Mimar Kemal Lisesi (Yabancı Dil Ağırlıklı) / 2002

Lisans : Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü / 2003-2007

Yüksek Lisans: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı / 2008- 2011

Doktora : Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı / 2011- 2017

Çalıştığı Kurum / Kurumlar ve Yıl

Ankara Erdem Mimarlar Mimarlık Ofisi / 2007-2008

Propey Peyzaj Mimarlık İnş. Tic. Ltd. Şti. / 2009

Çevre Peyzaj Mimarlık İnş. Tic. Ltd. Şti. / 2010

Metroplan Müşavirlik Mühendislik Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. / 2010-2012

On Tasarım Kentsel Tasarım Peyzaj Mim. Mim. Müh. İnş. Tic.Ltd.Şti. / 2012-2017

Yayınları (SCI)

Yılmaz, F.Ç., **Ayan Sonkur, B.**, Çorbacı, Ö.L., 2013. Ankara İklim Koşullarında İlkbahar Mevsiminin Habercisi Olan Bitki Türlerinin Peyzaj Tasarımında Kullanımı; Altınpark Örneği. V. Süs Bitkileri Kongresi, 06-09 Mayıs 2013, Yalova

Ayan Sonkur, B., Durak, M., Tazebay, İ., 2015. The Relationship of Subjective Well-Being with Urban Parks Spatial Characteristics and Human Activities: Ankara City Sample. The 14 th European Congress of Psychology, 7-10 July 2015, Milan, Italy.

Ayan Sonkur, B., Durak, M., Tazebay, İ., 2017. Kent Parkı Kullanımı Ve Öznel İyi Oluş İlişkisi: Ankara Kenti Örneği. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi. Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10. Doi: 10.17365/TMD.2017.1.006.x